

İDARE

Dahiliye vekâletinin aylık mecmuası

Yıl: 8

Haziran 1935

Sayı:87

RESMÎ KISIM

Tayinler

935 ayı içinde takdir edilenler

28/4/935 den 30/5/935 şe kadar tekaüt ve yetim muamelesi
bitirilenler

Kanunlar

Türkiye B. M. Meclisi kararları

Kararnameler

Şûrayı Devlet kararları

Tamimler

Mayıs 935 ayı içinde İdare teşkilâtında yapılan değişiklikler

Aramızdan ayrılanlar

GAYRÎ RESMÎ KISIM

Arsıulusal. Belediye bankaları

İdarî ve adlî otoriteler tefrikine ait .

prensibin müeyyedeleri (Mabat)

İdarî kaza sistemleri II.

K. Naci Kıcıman
İbrahim Âlî Erberk

Hasan Şükrü Adal

Resmî Kısım

Tayinler

No. 2/2630

Açık olan Trakya Umumî müfettişliği Başmüsavırlığına Vilâyetler İdaresi Umum Müdürü Sabri Öneyin tayini; Dahiliye Vekilliğinin 26/5/935 tarih ve 4815 sayılı tezkeresi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 26/5/935 te onanmıştır.

935 Mayıs ayı içinde Takdir ve tecziye edilenler

Valiler

Edirne Valisi S. Günday:

Edirne vilâyetinde vücade getirilen mahallî teşkilât sayesinde Ziraat sahasında bir kalkınma olduğu anlaşıldığından Ziraat Vekâletince takdir edilmiştir.

Kaymakamlar

Çal Kaymakamı Mustafa
Ayçan:

6 köyde mektep binalarının bitirilmesinde, üç köydeki mektebin yapılarının ikmalini teminde ve diğer mektep-

- lerin ihtiyaçlarının giderilmesinde gösterdiği gayret ve muvaffakiyetinden ötürü Vilâyetçe takdirname verilmiştir.
- Tavas Kaymakamı Fazıl Göksu Tilkili köyünde son plâna uygun güzel bir mektep yapısı işlerinde gösterdiği muvaffakiyetinden ötürü Vilâyetçe takdirname ile takdir edilmiştir.
- Sorğun Kaymakamı Fehmi Altan 29/30-4-935 te hapisaneyi delerek kaçan bir mahkûm ve dört mevkufun 48 saat içinde yakalanması hususunda gösterdiği gayret ve muvaffakiyetten ötürü 4/5/935 günle-meğinde Yozgat Vilâyetince takdirname verilmiştir.

Mektupular

- Sivas Mektupçusu Fahrettin Başel Vilâyet makamının bütün muamelât ve muhaberatının günü gününe yapılması için geceli gündüzlü sarfedilen fevkalâde faaliyetinden ö-türü Sivas Vilâyetince 15/4 /935 te takdirname verilmiştir.
- Kars V. Mektupçusu Şeref Ayyıldız: Kalem umur ve muamelâtın-da temin eylediği intizam ve maz-butiyetinden, Vilâyet iş-

lerindeki verimli yardımından ötürü
Kars Vilâyetince takdimname
verilmişti;.

28/4/935 ten 30/5/935 še kadar İç Bakanlıkça işi biten

Tekaüt ve yetim aylıkları:

Aylık bağlananın adı	Nev'i tahsis
Silifke tahrirat kâtibi refiki Mahmut Münip	Eytam
Ilısu nahiyesi müdürü Nuri Bayraktar	Tekaüt
Çavuş nahiyesi müdürü Necmi	Tekaüt ve yetim
Hesap işleri masraf şubesi defteri kebir kâtipliğinden mütekait Abdülkadir	Eytam
Elâziz evrak memuru İbrahim	Tekaüt
Ankara belediye mutemedi İsmail Akbaş	»
Seyhan valisi Mümtaz	Eytam
Bayazıt belediye şubesi zabıtai belediye memuru Kâni	»
Köprü sarraflığından mütekait M. Emin	»
Yumurtalık eski nüfus memuru Takıttin	»
Zara hususî muhasebe memuru İsmail Hakkı	Tekaüt
Zişark nahiyesi müdürlüğünden mütekait İbrahim Ethem	Eytam
Marmaris hususî muhasebe memuru İbrahim Rıfki	»
Tavşanlı kazası nüfus memuru Hüseyin Necati	Tekaüt
Kastamonu vilâyeti matbaa başmürettibi Hüseyin	Eytam
Kavaklı hususî muhasebe memuru Haşan	Tekaüt
Mezat idaresi halı şubesi memuru İsmail Hakkı	Eytam
Emanet meclisi kalemi mümeyyizi Ali Rıza	»
Fatih dairesi kondüktörü M. Ali	»
Bayazıt şubei idariyesi nezafeti fenniye kâtibi Ali Haydar	»
Ortaköy nahiyesi müdürü Abdullah Avni	Tekaüt

Aylık bağlananın adı	Nev'i tahsis
Hekimhan nüfus memuru Mehmet Fevzi	Eytam
Nüfus işleri umum müdürlüğü pirinci şube memurlarından Ali Rıza	»
Vilâyetler idaresi umum müdürlüğü memurlarından Ali Rıza	»
Ovacık eski nüfus kâtibi Süleyman	Tekaüt
Bayramiç hususî muhasebe memuru muavini M. Hayri	Eytam
Sarıyer belediye şubesi muhasebe varidat kâtibi Hüseyn Hüsni	Tekaüt
İstanbul belediyesi evrak mukayyidi Mehmet Ali	Tekaüt
Muğla duhuliye müdiriyeti makbuz kâtibi Mustafa Fazıl	Eytam
Nüfus işleri umum müdürlüğü şeflerinden Cemil Tokar	»
İlgin tahrirat kâtipliğinden mütekait Ali	»
Hüdavendigâr valiliğinden mütekait Hacı Adil arda	»
İmrahav nahiyesi müdürü Şevki	Tekaüt

Kanunlar

Askerî ve Mülkî Tekaüt Kanununun 2 inci maddesinin 2 ve 3 üçüncü fıkralarını değiştiren kanun

Kanun No. 2710

Kabul tarihi: 6/5/1935

Madde 1 — 1683 sayılı Askerî Ve Mülkî Tekaüt Kanununun 2 inci maddesinin 2 ve 3 üncü fıkraları aşağıda yazıldığı üzere değiştirilmiştir:

2) Askerî Tıbbiye Mektebi tahsilini bitiren tabiblerin zabıt nasbından dört sene evvelki tarihten.

3) Askerî Eczacılar, Kimyager, Diştabibi ve Baytarların zabıt nasbından üç sene evvelki tarihten,

Madde2 Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun, hükmünü icraya Millî Müdafaa ve Maliye Vekilleri mesrurdur.

7/5/1935

376 numara ve 26/11/1339 tarihli Posta Kanununa müzeyyel kanun

Kanun No. 2721

Kabul tarihi: 18/5/1935

Madde 1 — 376 numaralı Posta Kanunu ile Posta İdaresinin yaptığı işlerden dolayı alınacak ücretler, Nafia Vekâletince tanzim ve İcra Vekilleri Heyetince tasdik olunacak tarifeye göre istifa edilir.

Madde 2 — Muvazenei umumiye mülhak ve hususî bütçelerle idare olunan dairelerden ve belediyelerden postaya tevdi olunan mektup, kart, gazete, mevkut risaleler, her nevi basılmış kâğıtlar, iş kâğıtları ve örneklerle kıymeti mukaddereli mektub, kıymetli ve kıymetsiz posta paketlerinden ve bunlara müteallik haber isteme, adres değiştirme, geri alma, başka yere yollama, geri çevirme ve ardiye hizmetlerinden üçte bir ücret ve resim alınır.

Madde 3 — Alâkalı vekâletlerin talebi üzerine Posta, Telgraf ve Telefon idaresinin vereceği istatistiklere göre yukarıdaki maddede yazılı dairelerden alınacak posta ücretleri senelik maktu bir miktar üzerinden de istifa olunabilir. Bu maktu miktarlar P. T. T. idaresinin istatistiklerinde taayyün edecek bir sene evvelki miktardan aşağı olamaz. Bu hususta yapılacak mukavelenamelerin İcra Vekilleri Heyetinin tasdikına iktiran etmesi lâzımdır.

376 sayılı kanun	46 numaralı Resmî Gazetededir.
1470 » »	1208 » » »
1593 » »	1489 » » »
1212 » »	836 » » »
1715 » »	1533 » » »

Madde 4 — Postata ve Telgraf ve Telefon idaresinin istatistiklerine nazaran aşağıdaki fıkralarda yazılı muhabere evrakı ve nakliyat ücretlerinin bir senelik tutarının binde beşi her sene alâkalı daire bütçelerinden maktuan ödenir:

A - Bu kanunun tatbiki tarihine kadar muafiyetten istifade eden Kızılay, Çocuk Esirgeme ve Türk Tayyare Kurumları ve Halk evlerinin muhabere, maddelerde kıymeti mukaddereli mektub, kıymetli, kıymetsiz posta paketleri.

B - Bircümle askerî mektebler, öksüz yatı mektepleri ve Darüşşafaka talebesile onbaşıya kadar (onbaşı dahil) asker ve jandarma efradının kendi usul ve furuuna, karılarına, erkek ve kız kardeşlerine ve bunların çocuklarına, baba ve analarının erkek ve kız kardeşlerine ve kain baba ve analarına gönderecekleri ve bu akrabasının mezkûr talebe ve efrada yollıyacıkları mektub ve kartlar.

C - Fakir çocuklara parasız olarak dağıtılmak üzere Hükümet dairelerince gönderilecek kitaplar ve risaleler.

D - Sıhhat ve İçtimâî Muavenet Vekâletinden gönderilip doktorlar tarafından doldurularak postaya verilen sarı hastalıklar ihbarnameleri.

E - Köyler için hükümet merkezinde çıkarılan ve adı İcra Vekilleri Heyetince seçilen bir gazete.

Madde 5 — Maktu ücrete bağlanan daireler posta ücretlerinin bir aylık tutarını her ay peşin olarak posta ve telgraf idaresine ödemeğe mecburdurlar.

Madde 6 — Türkiye Devletinin sefaret ve konsoloshanelerine posta ücretlerinden muafiyet veren ecnebi Devletlerin sefaret ve konsoloshaneleri tarafından bu muafiyet hududu dahilinde tevdi olunacak muhabere maddelerinden ücret ve resim alınmaz.

Madde 7 — Tarife ve mukaveleye göre alınacak ücretlerin tahsil şekli Nafia Vekâletince yapılacak bir talimatname ile tayin olunur.

Madde 8 — 376 numaralı kanunun ücretlere müteallik hükümleri ile mezkûr kanunda ve 1470 numaralı ka-

nunun 20 ve 21 inci ve 1593 numaralı kanunun 59 uncu ve 1715 numaralı kanunun 93 üncü maddelerinde ve 2579 numaralı kanunda yazılı posta muafiyetleri kaldırılmıştır. (11 Mart 1928 tarih ve 1212 numaralı kanun hükmü mahfuzdur).

Madde 9 — Posta ücreti olarak daire bütçelerine konan tahsisat diğer fasıllara nakledilemez.

Madde 10 — Bu kanun hükümleri 1 Haziran 1936 tarihinden başlar.

Madde 11 — Bu kanun hükümlerinin icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

25/5/1935

**Kazanç vergisine dair olan 2395 sayılı kanuna
ek kanun**

Kanun No. 2729

Kabul tarihi: 23/5/1935

Madde 1 — 25/3/1934 tarih ve 2395 sayılı Kazanç Vergisi Kanununun 6 ve 7 inci maddelerinde yazılı mükelleflerle mezkûr kanunun 47 inci maddesi mucibince beyanname vermeyi tercih eden mükellefler aşağıda yazılı esaslar dairesinde zâhirî karineler üzerinden asgarî mükellefiyete tâbidirler.

Beyannamelerinde safî kârları olmadığını veya zarar ettiklerini gösteren mükellefler haklarında tahakkuk ettirilmiş olan asgarî mükellefiyetin, varidat idaresine verecekleri ayrı bir beyanname ile müteakib senenin umumî masraflarına ithal edileceğini bildirebilirler. Bu beyannameler de 2395 sayılı Kazanç Vergisi Kanununun kazanç beyannameleri hakkında tayin ettiği itiraz ve temyiz hükümlerine tâbidir.

Madde 2 — Bu kanunun tatbiki zımnında, şehir ve kasabalarla sair mahaller, ihtiva ettikleri nüfus sayısına ve sahil olup olmadıklarına göre 6 sınıfa ayrılmıştır:

Birinci sınıf - İstanbul (belediye sınırları içindeki yerler);

İkinci sınıf - Ankara, İzmir,.

Üçüncü sınıf - Nüfusu elli bin birden yukarı yerler ile 20.001 den 50.000 e kadar olup sahil olan yerler;

Dördüncü sınıf - Nüfusu 20.001 den 50.000 e kadar olup sahil olmıyan yerlerde 5.001 den 20.000 e kadar sahil olan yerler;

Beşinci sınıf - Nüfusu 5,001 den 20.000 e kadar sahil olmıyan yerler;

Altıncı sınıf - Nüfusu 5.000 ve daha aşağı yerler.

Nüfusun tayininden yeni nüfus sayımı yapılmıya kadar 1927 senesi nüfus sayımı esastır. Yeni nüfus sayımı yapıldığı takdirde sayım neticelerinin Hükümetçe resmen ilân edildiği malî yılı takib eden malî yıldan itibaren bu kanunun tatbıkında yeni sayım neticeleri nazarı dikkate alınır.

Madde 3 — Beyanname usulü ile kazanç vergisine tâbi mükellefler bu kanunun tatbiki noktasından 4 kısma ayrılmıştır:

Birinci kısım - Bankalar, bankacılık işlerle iştigal eden şirketler, tasarruf ve teavün sandıkları, bankerler ve bankerlik muamelelerde uğraşan sarraflar, borsa acentaları ve mubayaacılar ve simsarları, ikrazatcılar ve her nevi sigorta şirketleri, sigorta acentaları ile sigorta mukavelenamelerini ak'd ve imzaya mezun sigorta komüsyoncuları, ithalât ve ihracat ve beynelmilel nakliyat komüsyoncuları konsinyasyon üzerine iş yapan komüsyoncular, ticaret ve fabrika mümessilleri, toptan ecza tacirleri, noterler, noter muavinleri ve noterlik vazifesini ifa eden adliye mensubları;

İkinci kısım - Her nevi fabrikalar ve matbaalar;

Üçüncü kısım - Beheri 300 ton ve daha ziyade vapur işletenler, transit depoları ve antrepolarını işletenler, sahib oldukları madenleri, dalyanları ve voli mahallerini

kiraya verenler, nüfusu 10.000 ve daha ziyade olan mahallerdeki hanlarla şehir ve kasabalardaki apartmanları toptan kiraladıkları halde doğrudan doğruya işletmeyip parça, parça kiraya verenler ve mültezimler;

Dördüncü kısım - Bina Vergisi Kanunu mucibince gayri safi iradları 2.000 lira ve ondan fazla olan mahallerde ticaret ve sanat yapanlar ve Kazanç Vergisi Kanununun 47 inci maddesi mucibince beyanname vermediği tercih edenler.

Madde 4 — Üçüncü maddede yazılı sanat ve ticaret gruplarından birinci kısma dahil olanların ödeyecekleri asgarî vergi üç kısımdan tereküb eder:.

I) Sanat ve ticaretin icra edildiği yere göre değişen maktu vergi,

II) Sanat ve ticaretin icrası için istihdam edilen memur ve müstahdem başına, yine bulunulan yere göre değişen mütahavvil vergi,

III) Sanat ve ticaret nevine göre yalnız ticaretgâhın gayrisafi iradı veya hem ticaretgâh hem ikametgâh gayrisafi iradlarının mecmuu üzerinden tahakkuk ettirilecek nisbî vergi.

Yukarıdaki vergilerin miktar ve nisbetleri bağlı (A) işaretli cetvelde gösterilmiştir. Bu cetvelde yazılı sanat ve ticaret nevilerinden, hizalarında yalnız ticaretgâh iradı için nisbet gösterilip ikametgâh iradı için nisbet tayin edilmemiş olanların nisbî vergileri yalnız ticaretgâhlarının iradı üzerinden hesap edilir. İkametgâh kaydinde safiye dahil değildir. Cetvelde ikametgâh üzerinden nisbî vergi alınacağı gösterilen ticaret ve sanat nevilerini yapanlar hükmi şahıslar oldukları halde, nisbî vergi münhasıran ticaretgâh üzerinden alınır.

Madde 5 — Üçüncü maddede yazılı sanat ve ticaret gruplarından ikinci kısmı teşkil eden fabrika ve matbaaların tâbi olacakları asgarî mükellefiyet de dördüncü maddede gösterilen maktu, mütahavvil ve nisbî vergilerden tereküb eder. Ancak bu kısımda maktu ve mütahav-

vil vergiler için bulunulan yer ve nüfus nazarı itibara alınmaz.

Bu madde hükmüne dahil olan müesseselerin tâbi olacakları vergilerin azamî ve asgarî miktarları şunlardır:

	<u>Azamî</u>	<u>Asgarî</u>
Maktu vergi	100	50
Mütehavvil vergi	3	0,75
Nisbî vergi	0,5	0,2

Azamî ve asgarî miktarlar arasında olmak üzere nevilerine göre bu müesseselerin tâbi olacakları vergi miktarları her malî yıl için yıl girmeden evvel Maliye ve İktisad Vekâletlerince müştereken tanzim ve İcra Vekilleri Heyetince tasdik edilecek bir cetvel ile tayin ve ilân olunur.

Madde 6 — Üçüncü maddede yazılı gruplardan üçüncü kısma dahil olanların asgarî mükellefiyetleri, bağlı (B) cetvelinde her sanat ve ticaret nev'i için hizalarında gösterilen karineler üzerinden, cetvelde yazılı nisbetler dahilinde bir kalemde tahakkuk ettirilecek miktarlardır.

Madde 7 — Üçüncü maddede yazılı gruplardan dördüncü kısma dahil olanların asgarî mükellefiyetleri, 2395 numaralı Kazanç Vergisi Kanununun 34 üncü maddesinde yazılı ticaret ve sanat nevilerine göre İşgal ettikleri mahallerin gayrisafî iradı üzerinden mezkur maddede tayin edilmiş olan nisbetlerin üçte biri olarak tahakkuk ettirilir.

34 üncü maddede nev'i ve nisbeti gösterilmemiş olan ticaret ve sanatları icra edenlerin vergileri mezkûr kanunun 35 inci maddesinde tayin edilmiş olan usul ve merasim dairesinde, mümasili ticaret ve sanata kıyas edilerek o sanat ve ticaret için tayin edilen nisbetlerin üçte biri olarak hesap olunur.

Madde 8 — Dördüncü ve beşinci maddeler mucibince müstahdem ve amelebaşına alınacak mütehavvil vergilerin hesabında asgarî mükellefiyetin teallûk ettiği malî

yıldan evvel gelen ve Kazanç Vergisi tarhında ticarî yıl itibar edilmiş olan yıl içinde istihdam olunan memur, müstahdem ve amelenin vasatı miktarı nazarı dikkate alınır. Bu vasatı miktarlar yıl» içinde mükelleflerin 2395 numaralı kanun mucibince varidat idarelerine verdikleri bordrolarda yazılı memur, müstahdem ve amele yekûnunun senenin gün adedine taksimi suretile bulunur. Bu bordrolarda memur, müstahdem ve amele miktarlarının noksan gösterildiği bilâhare tebeyyün eylediği takdirde, bu yüzden asgarî mükellefiyetten noksan tahakkuk eden kısım beş kat olarak tahsil olunur. Sene içinde yeniden işe başlayanlar için vasatı miktar, işe başladıkları ticarî yıl içinde her kaç ay çalışmışlarsa o aylar zarfında istihdam ettikleri memur, müstahdem ve amelenin gün sayısına taksimde bulunur.

Toprak mahsullerinin manipülasyonunda çalışan işçiler mütehavvil vergi hesabında nazarı itibara alınmaz.

Madde 9 — Üçüncü maddede yazılı san'at ve ticaret gruplarından 1, 2 ve üçüncü kısımlara dahil olupta nev'i ve nisbeti, kanuna bağlı (A), (B) cetvellerinde gösterilmemiş olanların asgarî mükellefiyetleri Maliye ve İktisad Vekâletlerince müştereken taallûk ettiği cetvellerde yazılı ticaret ve san'at gruplarından birine ithalen tahakkuk ettirilir.

Ticaretgâh ve ikametgâh iradı gayrisafililerinin tayininde 2395 numaralı kanunun 17 ve 18 ve 19 uncu maddeleri hükümleri aynen cereyan eder.

Madde 10 — 4, 5 ve 6 ıncı maddelerde yazılı mükelleflerden şubeleri olupta bunlar için ayrıca vergi matrahları gösterilmemiş olanlar hakkında merkezlerine aid vergiye her şube için yüzde on nisbetinde maktu ve bulunulan yere göre de mütehavvil vergi tahakkuk ettirilerek ilâve olunur. Muhabir yazıhaneler şube sayılmaz.

Madde 11 — 2395 numaralı kanunun 6 ıncı maddesinin 2 ve 3 üncü fıkralarına dahil müesseseler, bu kanunun üçüncü maddesinde yazılı ticaret ve san'at nevelerinden hangisile iştilal etmekte İşeler o san'at ve ticaret ne-

v'î için tayin olunan miktar ve nisbetler dairesinde asgarî mükellefiyete tâbi tutulurlar.

Madde 12 — Asgarî mükellefiyet şirketlerde, ve şubeli müesseselerde idare merkezlerinin bulunduğu mahal varidat idaresince tarholunur. Bu takdirde şubeler, bulundukları mahal varidat idaresince, asgarî mükellefiyetlerinin idare merkezlerinin bulunduğu mahalde tahakkuk ettirileceğini malî seneden evvel gelen Mart ayı içinde yazı ile bildirirler. Bu varidat idareleri de keyfiyeti, merkezin bulunduğu mahal varidat idaresine, tarha müteallik bilcümle malûmat ve izahat ile bildirilir. Bu mecburiyete riayet etmiyen şubeler için 2395 numaralı kanunun 53 üncü maddesi hükmü tatbik olunur.

Hakikî şahısların asgarî mükellefiyetleri, ticaretgâhlarının bulunduğu mahal varidat idaresince tarholunur. Ticarethaneler müteaddit olur ve ayrı varidat idareleri dahilinde bulunur ise, vergi, merkezin bulunduğu mahal varidat idaresince tarholunur. Bu takdirde diğer ticarethaneler yukarıki fıkra hükmü dairesinde harekete mecburdurlar.

Madde 13 — Varidat memurları 2395 numaralı Kazanç Vergisi Kanununun 39 uncu maddesinde gösterilen şekilde beyanname usulile Kazanç Vergisine tâbi mükelleflerin umumî yoklamasını icra ettikten sonra bu kanun mucibince, asgarî mükellefiyetlerini hesap ve ihbarname ile kendilerine tebliğ ederler.

Madde 14 — Bu kanun mucibince asgarî mükellefiyetin tarh, tahakkuk, itiraz ve temyiz muamelelerinde, işi bırakma ve yeniden işe başlama ve vergiye tâbi iş ve teşekkülün tamamen mektum kalması hallerinde, ve müruru zaman hükümlerinde tatbik olunacak muameleler ve yapılacak zamlar ile tahsil muameleleri 2395 numaralı Kazanç Vergisi Kanunu hükümleri dairesinde cereyan eder.

Madde 15 — Asgarî mükellefiyete tâbi tutulan mükelleflerin, 2395 numaralı Kazanç Vergisi Kanunu hüküm

leri dairesinde beyanname ile bildirecekleri safî kârları üzerinden tahakkuk ettirilecek Kazanç Vergilerinden, bu kanun mucibince tahakkuk edecek asgarî vergi miktarı tenzil ve mahsub olunur.

Madde 16 — Bu kanun 1 Haziran 1935 tarihinden muteberdir. Şu kadar ki, 1935 yılında alınacak vergiler için bu kanunun tarh ve tahakkukuna aid hükümleri, neşrini müteakib tatbik olunur.

Madde 17 — Bu kanunun icrasına Adliye, Maliye ve İktisad Vekilleri memurdur.

27/5/1935

A — Cetveli

İştiğal nevi

Sıra No

- 1 Bankalar, bankacılık işlemleri ile iştiğal eden şirketler idareleri merkezîyeleri için
Yukarıdaki resme ilâveten Türkiye'deki şubeleri mactmua ona kadar (10 dahil olanlar, beher şube için
Şubeleri ondan fazla (100) ze kadar (100 dahil) olanlar, beher şube için
Şubeleri yüzden fazla olanlar, Şubeleri şube için
2 Tasarruf ve teavün sandıklarına yukarıdaki 1 numaralı tarifede yazılı miktarların onda biri tatbik olunur
3 Bankalar ve bankerlik muamelâtile uğraşan sarraflar

İstanbul	İzmir, Ankara		Üçüncü sınıf şehirler		Dördüncü sınıf şehirler		Beşinci sınıf şehirler		Altıncı sınıf şehirler		Şehrin nüfusuna bakılmadan gayrisafi irat bütçesinden alınarak nisbi vergi	
	Müşahat- den Maktu vergi Lira	Müşahat- den Maktu vergi Lira	Müşahat- den Maktu vergi Lira	Müşahat- den Maktu vergi Lira	Müşahat- den Maktu vergi Lira	Müşahat- den Maktu vergi Lira	Müşahat- den Maktu vergi Lira	Müşahat- den Maktu vergi Lira	Müşahat- den Maktu vergi Lira	Müşahat- den Maktu vergi Lira	Müşahat- den Maktu vergi Lira	Müşahat- den Maktu vergi Lira
500 2 —	400 1.50	200 1. —	100 0.50	25 0.25	10 0.10	5 0.05	2 0.02	1 0.01	0.5 0.005	0.2 0.002	0.1 0.001	0.05 0.0005
50 2 —	40 1.50	20 1. —	10 0.50	2 0.25	1 0.10	0.5 0.05	0.2 0.02	0.1 0.01	0.05 0.005	0.02 0.002	0.01 0.001	0.005 0.0005
30 2 —	20 1.50	10 1. —	5 0.50	1 0.25	0.5 0.10	0.2 0.02	0.1 0.01	0.05 0.005	0.02 0.002	0.01 0.001	0.005 0.0005	0.002 0.0002
15 2 —	10 1.50	5 1. —	2 0.50	0.5 0.25	0.2 0.10	0.1 0.05	0.05 0.025	0.02 0.01	0.01 0.005	0.005 0.0025	0.002 0.001	0.001 0.0005
100 1. —	80 0.75	60 0.50	40 0.25	20 0.10	10 0.05	5 0.025	2 0.01	1 0.005	0.5 0.0025	0.2 0.001	0.1 0.0005	0.05 0.00025

Şirket halinde
ise % 8
(Vahut mektebi
idare için)

Sıra No.	İştiğal nevi	İstanbul		İzmir, Ankara		Üçüncü sınıf şehirler		Dördüncü sınıf şehirler		Beşinci sınıf şehirler		Altıncı sınıf şehirler		Şehrin nüfusuna bakılmadan gayrisafi iradiden alınacak nispet vergi	
		Müşah-dem vergi başına Lira	Müşah-dem vergi başına Lira	Müşah-dem vergi başına Lira	Müşah-dem vergi başına Lira	Müşah-dem vergi başına Lira	Müşah-dem vergi başına Lira	Müşah-dem vergi başına Lira	Müşah-dem vergi başına Lira	Müşah-dem vergi başına Lira	Müşah-dem vergi başına Lira	Müşah-dem vergi başına Lira	Müşah-dem vergi başına Lira	Ticaret-hanecihânı gayrisafi iradi	Ticaret-hanecihânı gayrisafi iradi
4	Borsa acentaları ve mubayaacları	75 0.75	65 0.60	50 0.40	30 0.20	15 0.10	7.50 0.05	% 4	—	—	—	—	—	—	—
5	Borsa simsarları	50 —	40 —	30 —	25 —	10 —	5 —	% 2.5	—	—	—	—	—	—	—
6	İkrazatçılar	60 0.50	50 0.40	35 0.35	20 0.20	10 0.10	5 0.05	% 4	—	—	—	—	—	—	—
7	Her nevi sigorta şirketleri idare merkezleri için	200 2.—	150 1.50	100 1	75 0.50	50 0.25	25 0.10	% 5	—	—	—	—	—	—	—
8	Her şube veya munhasıran sigortacılıkla müstakil acen-tahane için	75 2	50 1.50	40 1	25 0.50	20 0.25	10 0.10	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Sigorta acentaları ile sigorta mukavelelerini akid ve imzaya mezun sigorta kumüşyon-cuları	50 0.75	40 0.60	30 0.40	20 0.20	15 0.10	7.5 0.05	% 5	—	—	—	—	—	—	—
9	İthalat, ihracat ve beynelmilel nakliyat kumüşyoncuları, konsinyasyon üzerine iş yapan kumüşyoncular, ticaret ve fabrika mümessilleri	200 1	175 0.75	150 0.50	75 0.25	50 0.10	25 0.05	% 8	—	—	—	—	—	—	—

Şirket hâlinde ise % 8 (Yalnız merkez idare için)

Sıra No.

İşşılal nevi

İşşılal nevi	İşşılal		İzmir, Ankara		Üçüncü sınıf şehitler		Beşinci sınıf şehitler		Altıncı sınıf şehitler		Şehrin nüfusuna bahlı- madan gayrisıfı rad ü- zerinden alınacak nisbi vergi	
	Müşah- maktu Lira	dem vergi Lira	Müşah- maktu Lira	dem vergi başına Lira	Müşah- maktu Lira	dem vergi başına Lira	Müşah- maktu Lira	dem vergi başına Lira	Müşah- maktu Lira	dem vergi başına Lira	Ticaret- hane vergi Lira	İkametgahın gayrisıfı radı

10 Toptan ecza tacirleri (Mer-
kez için)

Beher şube için

11 Noterler, noter muavinleri ve
noter vazifesini ifa eden ad-
liye mensubları

İhtar 1 - Yukarıda yazılı işlerin bir kaçını mükellef tarafından yapıldığı takdirde maktu ve nisbi vergiler en
yüksek miktar üzerinden alınır. Bu kabil mükelleflerden müstahdem başına alınacak müttehavıl verginin hesa-
bında:

A) Bu işler yekdiğeri ile menzucen ve aynı müstahdemler vasıtasile yapılmakta ise her işşılal nevi için tayin
edilen miktarın en yükseğı üzerinden hesab ve bir vergi tahakkuk ettirilir.

B) Bu işler yekdiğerinden ayrı yerlerde ve fakat aynı müstahdemler vasıtasile yapılmakta ise her işşılal nevi kendi
nisbetleri dahilinde ayrı ayrı vergiye tâbi tutulur.

C) Bu işler ayrı yerlerde ve fakat aynı müstahdemler vasıtasile yapılmakta ise her işşılal nevi için müstahdem
başına tayin edilmiş olan miktarlar üçte bire indirilerek her işşılal nevi için ayrı vergi tahakkuk ettirilir.

2 - Bu cetvelde yazılı müstahdem tabiri, hesab, yazı, gibi mükelleflerin işşılal mevzuu olan işlerde kullanılanlara
raci olup kapıcı, bekçi, odacı, hamal gibi müstahdemlere şamil değildir. Amele, fabrika içindir.

3) - Devlet memuru olup noterlik vazifesini ilâveten yapanlardan yalnız maktu vergi sütunundaki miktar alınır.

150 1	125	0.75	100	0.50	50	0.25	30	0.10	15	0.05	% 10	—
30 0.50	25	0.40	20	0.30	15	0.15	10	0.10	5	0.05	—	—
50 1	40	0.75	30	0.50	20	0.25	10	0.10	5	0.05	% 3	—

(B) Cetveli

İştigal nev'i	Verginin nisbeti
1) Beheri 300 tondan fazla vapur işletenler	İşlettikleri vapurların beher resim tonilâtosu için (1) kuruş ve idare merkezleri tarafından işgal edilen binanın gayrisafi iradının % 5 i
2) Transit depoları ve antrepoları işletenler	İşletilen depo ve antrepoların gayrisafi iradlarının % 10 u
3) Nüfusu on bin ve daha ziyade olan yerlerdeki han-larla şehirler ve kasaba-lardaki apartımanları toptan kiralayıp doğrudan doğruya işletmeksizin parça parça kiraya verenler (pansiyoncu-luk hariç)	Kiraya verdikleri gayrimen-kullerin gayrisafi iradları mec-muunun % 2 si
4) Sahib oldukları maden-leri, dalyanları ve voli mahal-lerini kiraya verenler	Verginin taallûk ettiği malî yıldan evvelki malî yıla aid beyannamelerin de yazılı kira bedellerinin % 5 i
5) Mültezimler (Müteahhid vaziyetinde olmıyanlar)	İltizam bedelinin % 1 i

İktisadî Buhran Vergisi Kanununa müzeyyel 2416 sayılı kanunu değiştiren kanun

Kanun No. 2728

Kabul tarihi: 23/5/1935

Madde 1 — İktisadî Buhran Vergisi Kanununa müzeyyel 2416 sayılı kanunun birinci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir:

A) 2395 sayılı kanunun üçüncü maddesinin 4 üncü ve 5 inci fıkrasına dahil olanlar;

B) Yalnız mukavelelerinde hiç bir suretle vergi alınmayacağı veya ileride ihdas edilecek vergilerden müstesna tutulacağı zikredilmiş olan usulüne tevfikân tesis edilmiş imtiyazlı şirketler hariç olmak üzere 2395 sayılı Kazanç Vergisi Kanununun 3 üncü maddesinin 21 inci fıkrasında sayılanlar;

Kazanç Vergisi muafiyeti baki kalmak şartile buhran zammına tabidirler. Bu mükelleflerden Maliye dairelerine kazanç beyannamesi vermiyenler Buhran Vergisi tahakkuku için kazançlarını bir beyanname ile bildirmeğe mecburdurlar. Bu beyannamelerin tanzimi, verilmesi, tetkiki ve beyanname vermiyenlere tatbik edilecek muamelelerle itiraz ve temyiz talepleri hakkında 2395 sayılı Kazanç Vergisi Kanunu hükümleri aynen tatbik olunur. 2510 sayılı İskân Kanunundaki muafiyetler mahfuzdur.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun icrasına icra Vekilleri Heyeti memurdur.

27/5/1935

1935 malî yılı Muvazenei Umumiye Kanunu

Kanun No. 2730

Kabul tarihi: 26/5/1935

Madde 1 — Devlet bütçesine dahil dairelerin 1935 malî yılı masrafları için bağı (A) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (195 011 053) liralık tahsisat verilmiştir.

Madde 2 — Devlet bütçesine dahil dairelerin 1935 malî yılı masraflarına karşılık olan varidat bağı (B) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (195 013 000) lira tahmin edilmiştir.

Madde 3 — 1935 malî yılı zarfında vilâyetler hususî idareleri nam ve hesabına olarak umumî vergiler üzerinden hususî kanunlarla tayin olunanlardan maada munzam kesirler tarh ve tahsil edilemez.

Madde 4 — 1935 malî yılı zarfında Osmanlı bankasile olan Hazine hesabı carisinden maada kısa vadeli avans ve hesabı cariler ahid ve küşadına ve azamî bir yıl vadeli Hazine bonoları ihracına Maliye Vekili mezundur. Ancak hususî kanunların verdiği salâhiyetler hariç olmak üzere tedavülde bulunacak Hazine bonoları hiç bir zaman (10) milyon lirayı tecavüz edemez.

Hâzinede mevcud millî esham ve tahvilât karşılık gösterilmek suretile temin olunacak krediler veya bunların satış bedellerde uzun vadeli Devlet tahvilleri mubayaasına veya bu bedellerle Hâzinenin ortaklığı bulunan şirketlerdeki iştirak hisselerini ödemeğe Maliye Vekili mezundur.

Madde 5 — Dairelerin, maaşatın tevhid ve taedülü hakkındaki 1452 numaralı kanunun mevzuu haricinde kalan memurlarile ücretli müstahdemleri ve nakil vasıtaları kadroları bağı (D) işaretili cetvelde gösterilmiştir.

Madde 6 — (D) cetveline dahil bulunmadıkça ayrıca teşkilât icra ve daimî hizmetler için şehri ücretli veya yevmiyeli müstahdemler kullanılmaz. Muvakkat veya senenin muayyen bir mevsimine mahsus hizmetlerle müstesna ve zarurî ahval dolayısıyla kadro dahilindeki memur ve müstahdemlerle ifası mümkün olmıyan hizmetler için kadroya dahil olmaksızın şehri ücretli veya yevmiyeli müstahdemler kullanmak caizdir.

Bu kabil müstahdemlerin ücret ve yevmiyeleri münhasıran aid oldukları daire bütçesindeki muvakkat müstahdemler tertibinden verilir. Fasıl numaralarile unvanları bağı (E) işaretili cetvelde münderiç masraf terfihlerinden idaresi zarurî görülen hizmetler için keزالık şehri ücretli veya yevmiyeli müstahdemler kullanılabilir. Bunların kadroları İcra Vekilleri Heyeti kararı ile tatbik ve müteakib yıl bütçesi ile birlikte Büyük Millet Meclisine takdim olunur.

Yevmiye alan amele bu hükümden müstesnadır. Masraf tertiblerinden idare olunacak hizmetler kadrolarının

bütçede mevcut diğer bir hizmetin ifasına müteallik kadrolarla ilâve mahiyetinde bulunmaması şarttır.

Madde 7 — Muhasebei Umumiye Kanununun 29 uncu maddesi mucibince:

1 - Varidat nevilerinden her birinin müstenid oldukları hükümleri gösteren (C) cetveli,

2 - Hidematı vataniye tertibinden kanunla muhassas maaşların müfredatını havi (Ç) cetveli,

3 - Gelecek yıllara sari mukavelât akdine mezuniyet verilen hizmetlerin nevilerini gösteren (G) cetveli,

4 - Maliye bütçesine konulmuş ihtiyat tahsisatından nakli caiz olan tertibleri gösteren (F) cetveli,

5 - Gümrük Tarife Kanununun 14 üncü maddesi mucibince kabulü muvakkat usulünden istifade edecek eşyaya aid (İ) cetveli,

Bu kanuna bağlanmıştır.

Madde 8 — İsvaç Grubuna ihale edilmiş olan Demiryollar inşaatı müteahhitlerinden mukaveleleri mucibince sıhhiye hizmetleri için 1935 malî yılı nihayetine kadar tevkif edilip bu tarihe kadar yapılan sarfiyattan artarak Hükümete verilecek olan paralarla şirkete mütedavil sermaye olarak verilmiş paradan aynı tarihe kadar şirketçe iade edilecek miktar bir taraftan varidat bütçesinin (42) inci faslına irad ve diğer taraftan Nafia Vekâleti bütçesinin (640) inci faslının 13 üncü maddesine tahsisat olarak kaydolunur.

Madde 9 — Maarif Vekâleti tarafından idare edilecek mekteb pansiyonları hakkındaki 1838 sayılı kanunun bazı maddelerini muaddil 2005 sayılı kanunun 2 inci maddesi mucibince pansiyoner talebeden alınacak ücretler bağı (M) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

Madde 10 — 1935-1936 ders yılı zarfında ücret ve masrafları Devlet tarafından verilmek üzere pansiyonu bulunan mekteblerde leyli meccani okutturulacak talebenin adedi (1000) olarak tesbit olunmuştur.

Bu mekteblerde okutturulmak üzere ders yılı zarfında

Devlet hesabına ve 915 sayılı kanunun 2 inci maddesi hükümlerine tevfikân alınacak leyli meccani talebenin Maarif Vekâletince tensib edilecek bir kısmı umumî müsabaka ile, bir kısmı da lise olmyan vilâyetlerde imtihana tâlib olan ve kanunu mahsusun tayin eylediği şartlan haiz bulunan talebelerden müsabaka imtihanında aynı vilâyet talebeleri arasında en çok muvaffak olanlardan tefrikile bu vilâyetlere de talebe isabet edecek şekilde alınır.

Her iki suretle alınacak talebe, ücreti 225 lira veya bundan aşağı olan pansiyonlara gönderilir.

Madde 11 — Bütçelerde geçen sene borçları tertibine mevzu tahsisat kifayet etmediği takdirde işbu borçlar taallûk ettikleri hizmetlere tekabül etmek üzere cari yıl bütçelerine mevzu tahsisattan mezkûr tertibe Maliye Vekâletinin muvafakatile naklen tesviye olunacaktır.

Muhtelif dairelerin 1928 - 1933 yıllarına aid olupta karşılıkları taallûk ettiği yıl bütçelerinde mevcut borçlar dairelerin 1935 yılı bütçelerinin masraf tertibleri tasarrufatından borç fasıllarına Maliye Vekâletinin muvafakatile naklen tesviye olunur. 1932 ve 1933 yılları bütçelerinden mütevellid tahsisatsız borçlar yedi senede itfa edilmek üzere % 5 faizli tahvil verilmek suretile ödenir. Bu tahvillerin ilk taksitleri 31 mayıs 1935 tarihinden itibaren olunur.

Madde 12 — Maaşların tevhid ve teadülüne dair olan 1452 sayılı kanunla zeyillerine bağlı cetvellerde yazılı memuriyetlerden işbu kanuna bağlı (L) işaretli cetvelde derece, aded ve maaşları gösterilen memuriyetler 1935 malî yılı zarfında mevkuf tutulmuştur.

Madde 13 — 1508 sayılı kanunun 1 inci ve 2005 sayılı kanunun 3 üncü maddeleri mucibince her yıl Muvazenei umumiye kanunlarına bağlanması lâzımgelen kadrolar bağlı (N) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

Madde 14 — Sovyet Rusyada bulunan Elçilik ve Konsolosluk memurlarından 5 liraya kadar temsil tahsisatı

olanların temsil tahsisatlarına 2, beş liradan fazla temsil tahsisatı olan bu kısım memurlarla Ateşemilter ve muavini temsil tahsisatlarına 1,5 misle kadar Millî Müdafaa ve Hariciye Vekâletlerince zam yapılabilir. Bu zamlar memurların memuriyet mahallerinde bilfiil ifayı vazife ettikleri müddete münhasırdır,

Madde 15 — 459 sayılı Mahsubu Umumî Kanununa ve 2248 sayılı kanunun 14 üncü maddesinin (D) fıkrasına tevfikân tahvil ile ödenecek borçlarla 1932 malî yılı Muvazenei Umumiye Kanununun ve bu kanunun 11 inci maddeleri mucibince tahvile rapt olunacak tahsisatsız borçların 10 liradan noksan olan kesirleri nakden ödenir.

Madde 16 — 1336 yılından 1931 malî yılı nihayetine kadar irad ve masraf mahiyetinde olan sarfiyat yılları bütçelerinde tahsisat bakiyesi aranılmaksızın Maliye bütçesinde (eski yıllar mahsubatı) adı altında açılacak bir fasla masraf ve mukabili varidat bütçesinin nâzım varidat kısmında (eski yıllar mahsubatı) adı ile açılacak bir fasla irad kaydolunur.

Madde 17 — 2466 ve 2643 sayılı kanunlara tevfikân 1934 ve 1935 yıllarında toplanan ve toplanacak olan paralardan 3 milyon 500 000 lirası İlmî, ziraî ve İktisadî mevzularla muhacir iskânı masrafına ve bundan artan kısımdan bilânçoları tasdik edilen yıllara aid zarar çıktıktan sonra üst tarafı yukarıda sayılan mevzulardan doğan borçlara tediye ve mahsub olunur. Tasdik edilmeyen bilânçoların muhtemel zararları borçların tediye ve mahsubunu tehir edemez.

Madde 18 — 1933 ve 1934 malî yıllarında Hazine hesabı carilerine faiz olarak tahakkuk ettirilen ve bankalarca Hâzineye zimmet kaydedilmiş olan mebalîğ yılları hesabı kafilerinde hususî bir fasılda gösterilmek suretile tediye ve mahsub olunur.

Madde 19 — Vatanî hizmet tertibinden maaş alanların istihkakları 1683 sayılı Askerî ve Mülkî Tekaüd Kanununun 69 uncu maddesine tevfikân üç aylık olarak peşinen tediye olunur.

Madde 20 — 1338 - 1933 yılları Muvazenei Umumiye, Avans ve Muvakat Bütçe Kanunları maddelerinden hükümleri 1935 malî yılı zarfında dahi devam edecek olanları bağı (H) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

Madde 21 — Daire bütçelerinde seferberlik adile birer rakamsız fasıl açılır. Bu fasıllara seferberlik hizmetleri için icabeden tahsisat İcra Vekilleri Heyeti kararla diğer fasıllardan münakale yapılmak -suretile temin olunur. Bu maddenin hükmü mülhak bütçelere de şamildir.

Madde 22 — 2337 numaralı kanunla akdedilmiş olan istikraz hasılından 1934 malî yılı sonuna kadar sarfedilmeyen kısım 1935 yılı bütçesine devir ve tahsisat kaydolunur.

Madde 23 — Hâzinenin feshedilen Türk ocaklarından olan alacakları 459 ve 1513 sayılı kanunlar mucibince çıkarılan Hazine bonolarile mahsub olunabilir.

Madde 24 — Fevkalâde membalardan temin olunacak paralardan 1 330 000 lirası Ankara'da mezarlık ve Mülkiye Mektebi inşaatı. Jandarma ve Polis Mektepleri tesisatı ile muhacir iskânı ve maarif işlerine sarfolunabilir. Bu paralar varidat bütçesinde fevkalâde varidat adıyla açılacak bir fasla irad ve İcra. Vekilleri Heyeti kararla tayin edilecek Vekâlet bütçelerine tahsisat olarak kaydolunur.

Madde 25 — 15 Haziran 1927 tarih ve 1170 sayılı kanun ile 1452 sayılı kanuna bağı 2 sayılı cetveldin Âli İktisad Meclisi kadrosu kaldırılmıştır.

Madde 26 — 31 mayıs 1934 tarih ve 2475 sayılı kanunun muvakkat ikinci maddesi kaldırılmıştır.

Madde 27 — 2550 sayılı kanunun 3 üncü maddesi mucibince altın ve gümrük kaçağı vak'alarında verilecek tazminat karşılıkları, kaçak olarak müsadere olunan altınların değerinde gümrük kaçağı eşya bedellerinden ve cezalarından yukarıda sayılı yazılı kanunun 2 inci maddesine göre ayrılacak % 20 lerin iradından sonra diğer taraftan Gümrük ve İnhisar Vekâleti masraf bütçesinde-

ki tazminat tertibine tahsisat kaydolunmak suretile temin olunur.

Madde 28 — 1935 malî yılı içinde fevkalâde membalardan 5 milyon liraya kadar tahassül edecek paralar ile 1934 malî yılı Bütçe Kanununun 18 inci maddesi mucibince aynı membalardan husule gelen paralardan 1934 malî yılı zarfında sarf edilmemiş kısmı 1935 yılı bütçesinde bir taraftan irad ve diğer taraftan İcra Vekilleri Heyetince tesbit edilecek hizmetlere sarfedilmek üzere Millî Müdafaa Vekâleti bütçesine tahsisat olarak kaydolunur.

Kezalik 2134 ve 2214 sayılı kanunlar ile yapılmasına izin verilmiş olan Afyon - Antalya ve Filyos - Ereğli hatlar: masraflarını temin için 2520 sayılı kanunla verilmiş olan tahsisatın 1934 malî yılı içinde sarfolunmayan kısmı ile 1935 malî yılı zarfında birinci fıkrada yazılı membalardan husule gelecek paralar bir taraftan 1935 malî yılı varidat bütçesine irad ve diğer taraftan bu hatlarla 2611 sayılı kanun mucibince yapılacak hatların bütün inşaat masraflarının ve istihdam edilecek memur ve müstahdemler ücretlerinin tesviyesine karşılık olmak üzere icra Vekilleri Heyetince Nafia bütçesinde açılacak fasla tahsisat kaydolunur.

Madde 29 — 2300 sayılı kanunun birinci maddesi mucibince satılan binaların satış bedelinden 1934 malî yılı sonuna kadar sarfedilmiyen miktarı 1935 Maliye bütçesinde hususî bir fasla tahsisat olarak kaydolunur.

Madde 30 — 1934 malî yılı içinde tayyare satın almak üzere yapılmış olan mukavelelerin feshinden dolayı kullanılmamış olan paralar ile işbu mukaveleler hükümlerinin yerine getirilmemiş olmasından dolayı irad kaydedilmiş ve edilecek olan teminat akçeleri bir taraftan 1935 malî yılı varidat bütçesine irad ve diğer taraftan masraf bütçesinde aynı hizmet için açılacak hususî bir fasla tahsisat kaydolunarak sarfolunur.

Madde 31 — Bu kanun 1 Haziran 1935 tarihinden muteberdir.

Madde 32 — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye Vekili memurdur.

27/5/1935

A — Cetveli

S. No.	Dairelerin isimleri	Lira
1	Büyük Millet Meclisi	2 895 712
2	Riyaseticümhur	400 880
3	Divanı Muhasebat	593 366
4	Başvekâlet	1 099 062
5	Şûrayı Devlet	217 813
6	İstatistik Umum Müdürlüğü	563 072
7	Diyanet İşleri Reisliği	610 616
8	Maliye Vekâleti	13 799 114
9	Düyunu Umumiye	46 492 563
10	Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü	1 134 770
11	Gümrük ve İnhisarlar Vekâleti	4 947 659
12	Dahiliye Vekâleti	4 316 744
13	Matbuat Umum Müdürlüğü	111 398
14	Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü	4 112 003
15	Jandarma Umum Kumandanlığı	9 289 752
16	Hariciye Vekâleti	3 220 480
17	Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti	4 820 587
18	Adliye Vekâleti	8 716 208
19	Maarif Vekâleti	9 058 540
20	Nafia Vekâleti	12 440 005
21	İktisad Vekâleti	4 079 150
22	Ziraat Vekâleti	5 079 251
23	Milli Müdafaa Vekâleti (Kara)	44 130 678
24	» » » (Hava)	4 862 270
25	» » » (Deniz)	4 198 374
26	Askerî Fabrikalar Umum Müdürlüğü	3 206 155
27	Harita Umum Müdürlüğü	614 831
Umumî yekûn		195 011 053

B — Cetveli

F.	Varidatın nev'i	Lira
BİRİNCİ KISIM		
İrad ve servet vergileri		
1	Arazi vergileri	5 200 000
2	Binalar vergisi	4 619 000
3	Hayvanlar vergisi	10 650 000
4	Kazanç vergisi	14 100 000
5	Madenler rüsumu	600 000
6	Veraset ve intikal vergisi	400 000
Birinci kısmın yekûnu		<u>35 569 000</u>
İKİNCİ KISIM		
İstihlâk ve Muamele Vergileri		
7	Gümrük vergileri	34 400 000
8	Muamele vergisi	16 000 000
9	Dahili istihlâk vergisi	19 365 000
10	Oyun âletleri resmi	30 000
11	Kara ve deniz avları	350 000
12	Nakliyat vergisi	750 000
13	Sefineler resmi	300 000
14	Damga resmi	6 250 000
15	Tapu harç ve kaydiyeleri	1 300 000
16	Mahkeme harçları	1 700 000
17	Pasaport ve kaçıllarya	800 000
18	Noter harçları	500 000
19	Diğer harçlar	231 000
20	Hayvan sağlık zabıtası resmi	<u>100 000</u>
İkinci kısmın yekûnu		<u>82 076 000</u>
ÜÇÜNCÜ KISIM		
21	Mülga dergiler bakayasından	100 000

F.	Varidatın nev'i	Lira
DÖRDÜNCÜ KISIM		
İnhisarlar safi hasılatı		
22	Tütün, tuz, ispiro ve ispirolu içkiler, revolver, fişek ve mevaddı infilâkiye	31 150 000
23	2460 numaralı kanun mucibince tütün ve müskirattan alınacak müdafaa pulu hasılatı	2 800 000
24	Kibrit ve çakmak	1 260 000
25	Oyun kâğıdı	30 000
	Dördüncü kısmın yekûnu	35 240 000
BEŞİNCİ KISIM		
Devlete aid emval ve emlâk hasılatı		
26	Devlet ormanları	1 800 000
27	işletilen emlâk hasılâtı	230 000
28	Emval ve emlâk satış hasılâtı	1 250 000
	Beşinci kısmın yekûnu	3 280 000
ALTINCI KISIM		
Devletçe idare edilen müesseseler		
29	Devlet demiryolları	
30	Posta, Telgraf ve Telefon	
31	Darphane hasılatı	1 000
32	Resmî matbaalar hasılatı	25 000
33	Umumî mektepler hasılatı	1 000
34	Madenler hasılatı	70 000
35	Diğer müesseseler hasılatı	50 000
36	Kılavuzluk ve römorkörcülük hasılatı	200 000
37	İzmir rıhtım şirketinden	80 000
38	İstanbul rıhtım şirketinden	250 000
	Altıncı kısmın yekûnu	677 000

F.	Varidatın nev'i	Lira
YEDİNCİ KISIM		
39	Umumi müesseseler ve şirketler hasılatından Devlet hissesi	1 056 000
SEKİZİNCİ KISIM		
40	Müteferrik varidat	5 615 000
41	Cezalar	1 050 000
42	Müteferrik hasılat	2 150 000
43	İstanbul Üniversitesi hasılatı	50 000
	Sekizinci kısmın yekûnu	<u>8 865 000</u>
DOKUZUNCU KISIM		
44	Mukavelenamesi mucibince Musul petrol- larından alınan	500 000
45	Teberrüat	
46	İktisadî Buhran vergisi	12 470 000
47	Muvazene vergisi	<u>15 180 000</u>
	Dokuzuncu kısmın yekûnu	<u>28 150 000</u>
ONUNCU KISIM		
48	Nâzım varidat	
	Umumî yekûn	<u>195 013 000</u>

C — Cetveli

Muvazenei Umumiye Kanunu: Madde – 7

Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
BİRİNCİ KISIM			
İrad ve servet vergileri			
Arazi vergisi			
27/ 6/1931 Kanun		1833	Arazi Vergisi Kanunu
2/7/1338 »		240	Kars, Ardahan, Artvin vilâyetlerde İğdır ve Sürmene kazalarında alı- nacak maktu verginin araziye mü- teallik hükümleri
15 Receb 1277 Nizamname			Tahriri yapılmıyan yerlerden, alı- nacak tevziî vergi hakkında
4/7/1934 Kanun		2567	Arazi Vergisi Kanununun muvakat 3 üncü maddesi yerine kaim olan kanun

Hususî ormanlar rüsumu

1 K.sani 1285 Nizamname			Orman nizamnamesi
18/ 4/1341 Kanun		627	1341 senesi Muvazenei Umumi ye Kanununun 7 inci maddesi

Bina vergisi

4/ 7/1931 Kanun		1837	Bina Vergisi Kanunu
25/ 6/1932 Tefsir		176	Halkevleri binalarının bina vergisinden muafiyetine dair
19/ 4/1934 Kanun		2413	Bina Vergisi Kanununun 3 üncü maddesinin 7 numaralı fıkrasının tadili hakkında

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
Hayvanlar vergisi			
6/ 7/1931	Kanun	1839	Hayvanlar Vergisi Kanunu
27/11/1933	»	2340	Hayvanlar Vergisi Kanununun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrasının tadili hakkında
23/ 3/1935	»	2677	Hayvanlar Vergisi Kanununun tadiline dair

Kazanç vergisi

22/ 3/1934	Kanun	2395	Kazanç Vergisi Kanunu
28/ 5/1927	»	1065	Türkiye Cümhuriyeti dahilinde ifayi vazife eden bazı ecnebi rüesa ve memurları muhassasatının tevkifata tâbi tutulmaması hakkında
9/ 1/1926	»	710	Türkiye dahilinde piyango keşidesinin münhasıran Tayyare cemiyetine aidiyetine dair kanunun kazanç vergisi muafiyeti hakkındaki 2 inci maddesi
9/ 6/1930	»	1701	Tütün İnhisarı Kanununun 54 üncü maddesi
5/ 7/1934	»	2574	Kazanç Vergisi Kanununun 41 inci maddesinin son fıkrasının değıştiğine dair

Madenler rüsumu

26 mart 1322	Nizamname	Maadin nizamnamesi
--------------	-----------	--------------------

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
27 K.sani 1324	İrade		Ruhsatnameye merbut krom madenlerinin nisbî resimlerine ittihaz edilecek tedabiri teshilkârî hakkında
9 T.sani 1325	İrade		Maden mültezimlerinden alınacak harç ve rûsum hakkında
1K.sani 1329	Nizamname		Maadin nizamnamesinin 49 uncu muaddel maddesi
30 nisan 1331	Kanunu muvakkat		Maadin nizamnamesinin bazı maddelerini muaddil
6/ 4/1334	Kanun		Maadin rûsumu nisbiye ve mukarrer-esinden % 6 nisbetinde teşhizat hissesi alınacağına dair
12/ 4/1341	»	608	Maadin nizamnamesinin bazı maddelerinin tadiline dair
5/ 4/1341	»	601	Şeker fabrikalarına bahşolunan imtiyazat ve muafiyet hakkındaki kanunun 5 ine maddesi
26/ 3/1931	»	1794	Maadin nizamnamesinin 50 inci maddesinin tadili hakkında

Veraset ve intikal vergisi

3/ 4/1926	Kanun	797	Veraset ve intikal vergisi hakkında
4/ 7/1931	»		
		1836	veraset ve intikal vergisi hakkındaki kanunun bazı maddelerini muaddil
9/ 4/1932	Karar	696	Vefat eden mebuslara verilen ikramiyelerin terekeye dahil e-

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
---------------	--------------	------------	---------------

dilemiyeceğine dair Büyük Millet
Meclisi Heyeti Umumiye kararı

İKİNCİ KISIM

İstihlâk ve muamele vergileri

Gümrük vergileri

11/ 4/1334 Kanun			Gümrük Kanunu
7/ 1/1932 »	1918		Gümrük Kanununun 12 inci faslının mülga olduğuna dair kaçakçılığın men ve takibi hakkındaki kanunun 72 inci maddesi
7/ 6/1926 »	905		Gümrük Kanununa müzeyyel mevad hakkında
15/ 6/1930 »	1723		Gümrük Kanununun 12 ve 110 uncu maddelerinin tadiline dair
7/ 6/1926 »	906		Gümrük Kanununun bazı maddeleri- nin tadiline dair
7/ 4/1932 »	1940		Gümrük Kanununun 107 inci madde- sini muaddil
9/ 1/1340 Tefsir	41		Gümrük Kanununda miktarı tayin edilen para cezalarının beş misline iblâğ edilip edilmeyeceği hakkında
15/ 2/1930 Kanun	1560		Gümrük Kanununa müzeyyel mevad hakkındaki kanunun 5 inci maddesinin tadiline dair
1 6/1929 »	1499		Gümrük Tarifesi kanunu

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
5/12/1929 Kanun		1535	Gümrük Tarife Kanununun 31 inci maddesinin tadilne dair
4/ 1/1930 »		1549	Gümrük Kanununun 35 inci maddesinin ve müzeyyel kanunun 43 üncü maddesinin tadiline dair
1/ 5/1930 »		1605	Gümrük Tarifesi Kanununa müzeyyel kanun
29/ 3/1930 »		1577	Gümrük Tarifesi Kanununun tadiline dair
12/ 6/1930 »		1717	Gümrük Tarifesi Kanununun 5 inci maddesinin 10 uncu fıkrasının tadili hakkında
12/ 6/1930 »		1720	Gümrük Tarifesi Kanununun tadiline dair
7/ 1/1932 »		1926	Gümrük tarifesi Kanununun 28 inci maddesinin tadili hakkında
24/ 5/1930 »		1641	Tohumlukların gümrük resminden istisnasına dair
31/ 5/1930 »		1669	Gümrük tarifesi kanunu ile tarifede yapılacak tashihler hakkında
20/ 2/1340 »		418	Türkler ve Türk şirketleri tarafından satın alınan buharlı sefinelerin gümrük resminden istisnasına dair kanunun birinci maddesi
8/ 6/1930 »		1699	Buharlı sefinelerin gümrük resminden istisnasına dair
6 Şubat 1332 »			Hilâliahmer ve Salibiahmer cemiyetleri namına gelecek eşya-

Vergilerin ve resimlerin ve sair hasılâtın müstenidatı			
Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
3/ 6/1933	Kanun	2268	nın gümrük resminden muafiyetine dair Umumî ihtiyacat için hariçten getirilecek madenî su boruları ile aksam ve teferruatından gümrük resmi alın- masına dair
22/2/1926	Kanun	752	Ziraatte kullanılan bazı maddelerin gümrük resimleri hakkında
2/6/1929	»	1527	
10/6/1930	»	1710	
26/2/1931	»	1756	
14/5/1932	»	1962	
8/6/1926	»	917	Beynelmilel Yataklı Vagonlar şirketine aid yataklı ve yemekli vagonların gümrük resminden muafiyetine dair
9/5/1927	»	1020	Beynelmilel Yataklı Vagonlar şirketine aid yataklı ve yemekli vagonların gümrük resminden muafiyetine dair 8 haziran 1926 tarihli kanuna müzeyyel kanun
14/12/1929	Tefsir	151	Gümrük muafiyetine aid bazı hususi ka- nunların meriyetlerinin devam edip etmiyeceği hakkında
11/12/1931	Kanun	1895	Balya Karaaydın Şirketi namına ithal olunacak (gazöy) ün üç sene müddetle gümrük resminden ve muamele ver- gisinden muafiyeti hakkında
31/5/1933	»	2255	1499 numaralı Tarife Kanununun bazı maddelerinin tadili hakkında

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
28/12/1933	Kanun	2372	Gümrük Kanununun 36 ıncı maddesinin tadili hakkında
22/12/1934	»	2646	Gümrük Kanununun 49 uncu maddesini değiştiren kanun
28/ 5/1934	»	2456	Gümrüklerde istimal olunan bazı evraka pul ılsakı hakkındaki kanun
23/12/1934	»	2672	2456 sayılı kanunun birinci maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında

Muamele vergisi

10/ 5/1934	Kanun	2430	Muamele Vergisi Kanunu
23/12/1934		2663	Muamele Vergisi Kanununun 2 inci maddesinin (O) fıkrasını değiştiren kanun

Dahilî istihlâk vergileri

12/ 6/1930	Kanun	1718	} Şeker, petrol ve sair mayi, ma- denî mahrukat ile elektrik ve havagazı sarfiyatı istihlâk re- simleri
22/ 7/1931	»	1871	
19/ 4/1934	»	2414	
5/ 6/1934	»	2427	
24/ 5/1934	»	2442	1871 numaralı kanunun 2 inci maddesinin tadili hakkında
26/ 5/1934	»	2448	1718 numaralı dahilî istihlâk vergisi kanununa müzeyyel kanun
28/ 5/1934	»	2458	Muhtelif maddelerden alınacak istihlâk vergisine dair

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
28/ 6/1934	Kanun	2546	2458 sayılı kanunun 1 inci maddesinin (B) fıkrasının tadiline ve bu kanuna bazı hükümler ilâvesine dair kanun
5/ 7/1934	»	2583	2546 sayılı kanuna müzeyyel kanun

Oyun aletleri resmi

30/ 9/1336	Kanun	33	Kahve ve gazinolarda bulunan bilârdo ile tavla, dama, satranç tahtalarından alınacak resim hakkındaki ikinci maddesi
20/ 4/1340	»	490	1340 senesi Muvazenei Umumiye Kanununun resmin sureti istifasına dair olan 11 inci maddesi hükmü

Kara deniz av vergileri

18 Safer 1299	Nizamname		Zabıtai saydiye nizamnamesi
19 nisan 1298	»		Dersaadet ve tevabii balıkhane nizamnamesi
22 haziran 1305	»		Dersaadet ve tevabii balıkhane nizamnamesinin 13 üncü maddesini muaddil
22 haziran 1305	»		Zabıtai saydiye nizamnamesinin 30 uncu maddesi makamına kaim olan maddei nizamiye
22 Cemazi- 1324 yelevvel	»		Zabıtai saydiye nizamnamesinin 27 inci maddesi makamına kaim olan maddei nizamiye

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
16/4/1338	Kanun	218	Zabıtai saydiye nizamnamesini muaddil
2/2/1340	»	404	İstanbul'da av tezkereleri resminin tezyidine dair
6/4/1340	»	465	İstanbul ve tevabii balıkhanesine müteallik nizamnamenin 1 inci ve 3 üncü maddelerinde muharrer rüsumun tezyidine dair
18/1/1926	»	721	Zabıtai saydiye nizamnamesine bazı mevad tezyiline dair
22/4/1926	»	820	Zabıtai saydiye ve İstanbul ve tevabii balıkhanesine müteallik nizamname-lerin bazı mevaddını muaddil
6/12/1928	Karar	17	Sünger saydedenlerden 820 numaralı kanun mucibince saydiye resmi alınmıyacağına dair Büyük Millet Meclisi karan

Nakliyat vergisi

10/4/1340	Kanun	472	[Muayyen tarifeli vesaiti nakliye ile seyahat eden yolculardan alınacak nakliyat resmi hakkında
25/6/1932	»	2030	

Sefineler rüsumu

15/ 4/1338	Kanun	216	Merakibi bahriyeden alınacak rüsum hakkında
------------	-------	-----	---

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
6/ 4/1340	Kanun	466	Merakibi bahriyeden alınacak rüsum hakkında 15/4/1338 tarihli kanuna merbut tarifeye bir zeyil ilâvesine dair
6/ 4/1340	»	467	Merakibi bahriyeden alınacak rüsum hakkında 15 nisan 1338 tarihli kanuna merbut tarifenin 3 üncü maddesindeki (C) fıkrasının ilgasına dair
26/ 2/1931	»	1755	Tahlisiye idaresinin teşkilât ve
7/ 5/1932	»	1955	vezaifine dair kanunun tadidi-
28/ 2/1339	»	311	line dair 1339 senesi birinci avans kanununun rüsumu bahriyeye müteallik 6 inci maddesi

Damga resmi

23/ 5/1928	Kanun	1324	Damga Resmi Kanunu
14/12/1929	»	1541	Damga Resmi Kanununun 13 üncü maddesinin 8 inci fıkrasının tadili hakkında
28/ 5/1934	»	2455	Damga Resmi Kanununa müzeyyel

Tayyare resmi

28/ 5/1934	Kanun	2459	Tayyare resmi hakkında
23/12/1934	»	2647	Tayyare resmi hakkındaki kanunun 6 ncı maddesine bir fıkra ilâvesine dair

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
Tapu harçları			
16/ 5/1929	Kanun	1451	Tapu Harçları Kanunu
24/ 5/1928	»	1331	Mübadil ve gayrimübadil muhacir ve saireye kanunlarına tevfikân teffiz veya adiyen tahsis olunan gayrimenkul emvalin tapuya raptına dair
7/ 4/1932	»	1944	1331 numaralı kanuna tevfikân verilen tapu senedi eri harçlarının affine ve gayrimübadillere verilecek gayri menkul emvalin harçtan istisnasına dair
19/ 3/1931	»	1771	Mübadele ve teffiz işlerinin kat'î tasfiyesi ve intacı hakkında
10/ 4/1340	»	474	Ardahan, Kars Vilâyetlerde Kulp, Iğdır kazaları ve Hopa kazasının Kemalpaşa nahiyesindeki tasarrufa aid
7 ramazan 1277	»		Arazi Kanunu ve tapu nizamnamesi, mahlûlen Hâzineye kalan veya ihya suretile yedi tasarrufa alınan mahallerin bedelâtı misliye ve müzayedeleri
30 T.sani 1330	»		Vilâyetlere aid mekâtibi iptidaiye ve taliye binaları senedatının bilâ resim vilâyet namına tebdili hakkında
28 K.evel 1331	»		Devlet namına senede rapte-

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
1 mart 1332	Kanun		dilmemiş olan emlâk ve arazinin bilâhara Hazinei Maliye namına senede raptı hakkında Muamelei mütetekabile esası üzerine itilâfname teati eden düveli ecnebiyenin Türkiyede bulunan sefaret ve konsoloshanelerinin vergi ve rüsumundan istisnasına dair
18/ 1/1341	»	627	Muamelei mütetekabile esası üzerine itilâfname teati eden düveli ecnebiyeye Ankarada sefaret ve konsoloshane inşa edilmek üzere meccanen arsa verilmesi hakkında 1341 senesi Muvazenei Umumiye Kanununun 53 üncü maddesi hükmü
10/ 6/1926	»	929	Devlet demiryolları istimlâk kanununun 5 inci maddesi
8/ 6/1930	»	1697	Ziraat Bankası hakkındaki 19 mart 1340 tarih, ve 444 numaralı kanuna müzeyyel kanun
27/ 6/1932	»	2036	1697 numaralı kanunun tadiline dair
18/ 6/1932	»	2010	Tapu harçlarına müzeyyel kanun
27/ 6/1931	»	1833	Arazi Vergisi Kanununun 8 inci maddesi ve bunun matufu maddeler
4/ 7/1931	»	1837	Bina Vergisi Kanununun 14 üncü maddesi

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
21/ 5/1928	Kanun	1301	Bazı müessesat muafiyetleri hakkındaki ahkâmın ilgasına dair olan 5 inci maddesi
17 temmuz1323	Nizamname		Tapu teşkilâtı nizamnamesinin 16 ıncı bendi fıkra (3) ketmi bedel hakkında
7/ 1/1932	Kanun	1921	Malaganlardan, noterlikten musad-dak senedle alınan gayrimenkullerin tapuya tescili hakkında
3/ 7/1932	»	2057	İşgale uğrıyan bazı mahallerde vuku bulmuş olan tasarruf muameleleri hakkında olunacak muameleye dair
15/12/1934	»	2613	Kadastro ve tapu tahriri hakkında

Mahkeme harçları

18/ 6/1927	Kanun	1086	Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanu-nunun 12 inci faslı
22/ 5/1926	»	844	Eytam ve Emlâk Bankası Kanu-nunun 10 uncu maddesi
9/ 6/1934	»	2503	Adliye harç tarifesı
20/12/1934	»	2629	2503 sayılı kanunun bazı madde-lerini değiştiren kanun

Pasaport ve kañılarya ve saire

12/ 5/1928	Kanun	1260	Tabiiyet muamelâtından alınacak harçlara dair
------------	-------	------	---

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
7/ 4/1932	Kanun	1942	Tabiiyet muamelâtından alınacak harçlara dair olan kanunun 8 inci maddesine bir fıkra ilâvesine dair
20/11/1934	»		Pasaport Kanununun 3 üncü faslı
23/ 6/1927	»	1143	Şehbenderlik rüsumu hakkında
23/ 5/1928	»	1318	Hariciye Vekâleti tasdik harçları hakkında
21/ 5/1934	»	2437	Pasaport Kanununun 16 ıncı maddesini değiştiren kanun

Noterler

15 T.evvel 1329 Kanunu			Noter Kanunu
22/ 4/1340	muvakkat Kanun	509	Noter Kanununun bazı maddelerinin tadili hakkında
24/ 5/1928	»	1337	Noter Kanunu mucibince alınacak olan harçların tezyidine dair
2/ 3/1929	»	1402	Noter Kanununun ve muaddel bazı maddelerinin tadili hakkında

Diğer harçlar

14 Ağustos 1330 Kanun			Nüfus Kanunu
24/ 1/1927	»	964	Eczacılar ve eczahaneler hakkında

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
2/ 3/1927 Kanun		984	Ecza depolarından alınan ruhsatiye harcı hakkında
14/ 5/1928 »		1262	İспенçiyari ve tıbbî müstahzarlar hakkında
2/ 6/1929 »		1527	Müstahzaratı Kimyeviye Rüsumu Kanununun bazı maddelerinin tadili hakkında
10 mart 1296 »			İhtira beratı
2/ 4/1932 »		1939	İhtira beratı kanununa bir madde ilâvesine dair
25 mart 1321 İrade			İhtira beratları ile alâmeti farika rüsumunun taz'ifi hakkında
28 nisan 1304 Nizamname			Alâmeti farika nizamnamesi
9 haziran 1321 İrade			İhtira beratı ve alâmeti farika rüsumunun taz'ifi hakkında
12 ağustos 1317 Nizamname			Alâmeti farika nizamnamesine müzeyyel madde
2/ 3/1929 Kanun		1401	Alâmeti farika nizamnamesine müzeyyel
17/ 5/1928 »		1271	Sıtma Mücadelesi Kanununa bazı maddeler tezyili hakkında
28 haziran 1322 İrade			Eski eserler müzesi idaresi için ebniye kalfaları, dülger, taşçı ve emsali esnaf tezkerelerinden alınan resimden Hazine hissesi
11/ 1/1926 Kanun		716	Borçlanma Kanunu
18/ 4/1341 »		627	1341 senesi Muvazenei Umumiye Kanununun 23 üncü maddesi

Vergilerin ve resimlerin ve sair hasılatın müstenidatı			
Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
7/ 4/1932	Kanun	1944	1331 numaralı kanuna tevfikân verilen tapu senedleri harçlarının affine ve gayri mübadillere verilecek gayri menkul emvalin harçtan istisnasına dair
19/ 3/1931	»	1771	Mübadele ve teffiz işlerinin kat'î tasfiyesi ve intacı hakkında
12/ 5/1928	»	1260	Tabiiyet muamelâtından alınacak harçlara dair
7/ 4/1932	»	1942	Tabiiyet muamelâtından alınacak harçlara dair
13/ 3/1926	»	781	Mübadeleye gayritâbi eşhasın metruk olup hakkı iskâna malik olanlara verilmiş ve verilecek emvali gayrimenkule hakkında
2/ 6/1929	»	1505	Şark menatıkı dahilinde mühtaç zürraa tevzi edilecek araziye dair
2/ 6/1926	»	893	Umumî tahriri nüfus icrası hakkında
1/ 4/1928	»	1217	Mübadeleye gayritâbi ahaliye verilecek emvali gayrimenkule hakkında
23/ 3/1929	»	1407	13 mart 1926 tarihli kanunun neşrinden evvel harikzede ve mülteci sıfatile gelmiş ve resmen iskânı yapılmış olanlara iskân için verilen evlerin borçlanma kanunu mucibince temlikine dair

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
21/ 5/1928	Kanun	1331	Mübadil ve gayri mübadil muhacir ve saireye kanunlarına tevfikân teffiz veya adiyen tahsis olunan gayrimenkul emvalin tapuya raptına dair
24/ 5/1928	»	1331	Borçlanma Kanununun 5 inci maddesinin son fıkrasının lağvına dair olan 10 uncu maddesi

Hayvan sağık zabıtası resmi

5 K.evvel 1329 Kanunu muvakkat			Zabıtai Sıhhiyei Hayvaniye Kanunu muvakkatinin resme müteallik ahkâmı
2/ 2/1340	Kanun	405	5 kânunuevvel 1329 tarihli zabıtai Sıhhiyei Hayvaniye Kanunu muvakkatinin ikinci maddesini muaddil
8/ 6/1930	»	1693	Hayvan Sağık Zabıtası Kanununun 39 uncu maddesinin tadiline dair
3/ 5/1928	»	1234	Hayvan Sağık zabıtası hakkında
23/ 3/1931	»	1775	Hayvanların Sağık Zabıtası Kanununun 22, 46, 48 inci maddelerinin tadiline dair

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
---------------	--------------	------------	---------------

ÜÇÜNCÜ KISIM

Mülga vergiler bakayası

Muhtelif tarihlerde lâğvedilmiş olan vergilere müteallik kanun ve nizamnamelerin mer'i bulundukları senelerde tahakkuk etmiş veya bu zamanlara aid matrahlar üzerine tahakkuk edecek vergiler bakayası.

DÖRDÜNCÜ KISIM

İnhisarları safi hasılatı

Tütün ve saire

9/ 6/1930	Kanun	1701	Tütün İnhisarı Kanunu
7/ 6/1926	»	907	Tütün idarei muvakkatesi. ve sigara kâğıdı inhisarı haklımdaki 26 şubat 1341 tarihli kanuna müzeyyel kanunun 5», 8, 9, 10 ve 11 inci maddeleri
26/ 2/1341	»	558	Tütün idarei muvakkatesi ve sigara kâğıdı inhisarı haklındaki kanunun 6 ve 14 üncü maddeleri
18/11/1933	»	2331	1701 numaralı kanunun 33 üncü maddesinin sonuna bir fıkra eklenmesi hakkında

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılâtın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
28/ 5/1934	Kanun	2460	Tütün ve müskirattan alınacak müdafaa vergisi hakkında
11/ 6/1934	»	2506	Ekiciden tütün alma kanununun 4 üncü maddesi

Tuz hasılatı

26 şubat 1277	Talimatname		Tuz talimatnamesi
11 şubat 1282	Nizamname		Tuz talimatnamesine müzey-el fikaratı nizamiye
24 K.evvel 1333	Kanun		Tuz fiatı hakkında
8/ 4/1340	»	468	Tuz resmi hakkında
3/ 3/1341	»	575	Tuz resminin tezyidi hakkındaki ikinci maddesi
17/ 5/1928	»	1270	Veresiye tuz satışına dair
2/ 6/1929	»	1518	Tuz satışı ve tuz fiatları hakkında
14/ 1/1933	»	2101	1518 numaralı kanunun 4 üncü maddesinin tadili hakkında
31/ 5/1930	»	1669	Gümrük Tarife kanunile tarifede yapılacak tashihlere dair

İspirto ve ispirotolu içkiler

22/ 3/1926	Kanun	790	İspirto ve meşrubatı küuliye inhisarı hakkında
------------	-------	-----	--

Kibrit ve çıkmak

1/ 6/1929	Kanun	1503	Kibrit ve çıkmak inhisarı hakkında
-----------	-------	------	------------------------------------

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
15/6/1930	Kanun	1722	Kibrit ve çakmak inhisarı işletmesinin devrine ve 10 milyon dolarlık istikraz akdine dair mukavelename

Revolver, fişek ve mevaddı infilâkiye

7/ 1/1932	Kanun	1927	Barut ve mevaddı infilâkiye, fişek ve av malzemesi ve av saçması inhisarları hakkında
18/4/1341	»	627	1341 senesi Muvazenei Umumiye kanununun revolver inhisarına aid 57 inci maddesi
14/1/1933	Karar	13759	Madenlere yapılacak mevaddı infilâkiye satışlarının maliyet fiatı üzerinden icrası hakkında
10/6/1933	»	14451	Madenlere yapılacak taş barutlarının maliyet fiatı üzerinden satılmasına, dair
23/5/1934	Kanun	2441	Barut ve patlayıcı maddelerle malzemeleri fişek ve revolver inhisarı kanununun 4 üncü maddesi

Oyun kâğıdı

21/6/1927	Kanun	3118	Oyun kâğıdları inhisarı hakkında
18/6/1934	»	2521	Liman işlerinin Hükümetçe idaresine dair

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılâtın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
---------------	--------------	------------	---------------

BEŞİNCİ KISIM

Devlet ormanları rûsumu ve hasılatı

1 K.sani 1285 Nizamname	Orman nizamnamesi	
22/ 4/1340 Kanun	504 Ormanların fennî usul dairesinde idaresi hakkında	
6/12/1340 »	526 Ormanların fennî usul dairesinde idaresi hakkındaki kanuna müzeyyel kanun	
15/ 4/1340 »	484 Devlet ormanlarından köylülerin intifasına dair	
26/ 3/1337 »	109 Devairi resmîyeye verilecek telgraf ve telefon dairelerde fıkara ahaliye tevzi olunacak mahrukat hakkında	
29/12/1340 Tefsir	56 Devlet ormanlarından köylülerin intifa hakkı kanununun birinci maddesinin 1 inci fıkrasının tefsirine dair	
1/ 6/1926 Kanun	892 Orman nizamnamesi mucibince alınan yaylakiye resminin lağvına dair	
1 K.sani 1285 Nizamname	Tershane ve Tophane İdaresine muktazi kerestelerin tedarik ve itası hakkında	
18/ 6/1338 Kanun	239 Meccanen kereste kat'ı müsaadesine dair	

İşletilen emlâk hasılatı

1/11/1336 Kanun	46 Hazinei Hassaya aid emlâk ve arazi muamelâtı tasarrufiyesine dair
-----------------	--

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
14/ 1/1926	Kanun	716	Borçlanma Kanunu
24/ 5/1928	»	1331	Borçlanma Kanununun 5 inci maddesinin son fıkrasının lağvına dair olan 10 uncu maddesi

Satılan emval ve emlâk hasılatı

13 eylül 1331	Kanun muvakkat		Ahar mahallere nakledilen eşhasın emval ve düyun ve matlûbatı metrukesi hakkında
15/ 4/1339	Kanun	333	Ahar mahallere nakledilen eşhasın emval ve düyun ve matlûbatı metrukesi hakkındaki 13 eylül 1331 tarihli kanunun muvakkatin bazı maddelerinin tadiline dair
21/ 4/1340	»	499	Ziraat Bankası matlûbatı atıkasının sureti tesviyesine dair
18/ 4/1341	»	627	1341 senesi Muvazenei Umumiye Kanununun 23 üncü maddesi
10/ 5/1341	Talimat		Bedelleri peşin ve mukassat olarak istifa edilmek üzere satılacak emlâki milliyenin sureti fûruhtu hakkında
21/ 3/1931	Kanun	1773	Hâzineden taksitle mal satın alanların taksit bedellerinin tecili hakkında
25/ 5/1933	»	2222	1773 numaralı kanunun tadili hakkında
14/ 1/1926	»	716	Borçlanma Kanunu

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
17 / 2/1926	Kanun	734	Türk Kanunu Medenisinin Hâzineye intikal edecek emval ve emlâk hakkındaki hükümleri
13/3/1926	»	781	Mübadeleye gayri tâbi eşhastan metruk olup hakkı iskâna malik olanlara verilmiş ve verilecek emvali gayrimenkule hakkında
22/ 2/1926	»	748	Emvali milliye ve metrukeden veya mazbut vakıflardan bazı müesseselerle belediyelere satılacak arazi ve arsalar hakkında
1/4/1928	»	1217	Mübadeleye gayri tâbi ahaliye verilecek emvali gayrimenkule hakkında
24/ 5/1928	»	1331	Mübadil, gayri mübadil, muhacir ve saireye kanunlarına tevfikân teffiz veya adiyen tahsis olunan gayrimenkullerin tapuya raptı hakkında
24/5/1928	»	1349	Emvali metruke hesabı carilerinin bütçeye irad kaydine dair
18/3/1929	Tefsir	142	24 mayıs 1928 tarih ve 1331 numaralı kanunun 6 ıncı maddesinin tefsirine dair
23/ 3/1929	Kanun	1407	13 mart 1926 tarihli kanunun neşrinden evvel harikzede ve mülteci sıfatile gelmiş ve resmen iskânı yapılmış olanlara iskân için verilen evlerin Borç-

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
2/ 6/1929	Kanun	1505	lanma kanunu mucibince temlikine dair Şark menatıkı dahilinde muhtaç zürraa tevzi edilecek araziye dair
2/ 6/1929	Tefsir	146	24 mayıs 1928 tarih ve 1331 numaralı kanunun 7 inci maddesinin tefsirine dair
3/ 6/1929	Kanun	1528	Yabani ağaçların aşılmasına dair
27/ 6/1932	»	2033	21 mart 1931 tarih ve 1773 numaralı kanuna müzeyyel kanun
26/ 7/1931	»	1866	Mübadele ve teffiz işlerinin kati tas- fiyesi ve intacı hakkındaki 19/3/1931 tarih ve 1771 numaralı kanuna mü- zeyyel
10/ 4/1931	»	1943	Mazbut emlak ve yurdruk, ocaklık maaşı verilecek olan emlak ve arazi hakkında

ALTINCI KISIM

**Devletçe idare edilen müesseseler
Devlet Demiryolları**

23/ 5/1927	Kanun	1042	Devlet Demiryolları ve Limanları İdarei Umumiyesinin teşkilât ve vezafine dair
31/12/1928	»	1375	Anadolu, Mersin - Tarsus - Adana demiryolları ile Haydar-

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
			paşa liman Şirketleri ve Zürihte Şark Demiryolları bankası arasında münakid itilâfnameler
Posta, telgraf ve telefon			
26/11/1339 Kanun		376	Posta Kanunu
25/ 6/1927 »		1172	Posta Kanunu ile Telgraf ve Telefon Kanununun bazı maddelerinin tadili hakkında
30/ 5/1926 »		876	Ankara Şehri Otomatik Telefon Ka- nunu
10/ 5/1926 »		835	Telgraf ve Telefon Kanununun 33 ün- cü maddesinin tadiline dair
15/ 5/1926 »		841	Posta Kanununun 12 inci maddesinin tadili hakkında
2/ 6/1926 »		899	
23/ 5/1928 »		1320	
28 mayıs 1316 Nizamname			Dahilî posta havalenamesi hakkında
18 temmuz 1323 »			Posta paketleri hakkında 26 teşrinisani 1339 tarihli posta kanununa tevfikân tadil edilen havalename nizamnamesi Beynelmilel mevaddı muhabere posta ücretlerde taahhütlü müraselât taz- minat miktarının 1 mart 1341 tarih- inden itibaren tezyiden tebdili hak- kında

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılâtın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
23 şubat 1328	8 Muvakkat kanun		Teatii muhaberata hadim hususî elektrik hututu hakkında
23/ 6/1927	Kanun	1145	Posta Kanununun bazı maddelerinin tadiline dair
21/ 5/1927	»	1037	Posta ve telgraf idaresinde bulunan bazı eski pulların Türk Tayyare cemiyetine satılması ve hasılatı safiyeden nısfının cemiyete tahsisi hakkında
4/ 2/1340	»	406	Telgraf ve Telefon Kanuna
21/12/1931	»	1899	4 Şubat 1340 ve 406 numaralı Telgraf ve telefon kanununun 7 inci maddesinin tadiline ve 29 uncu maddesine bazı fıkralar ilâvesine dair
21/12/1931	»	1901	Ankara Şehri Otomatik Telefonu ile telefon idaresi tarafından tesis edilen telefonlara merbut telefonların ücretleri hakkında
20/12/1340	»	536	Fono Telgraf Kanunu
7/ 1/1929	»	1370	Ankaradan gayri şehir ve kasabalardaki telefonlar hakkında
5/ 3/1928	»	1212	Posta kanununun 31 inci maddesi yerine kaim maddesi
15/ 5/1928	»	1253	Posta ve telgraf ve telefon idaresince eşhasa aid akümülatörlerin doldurulmasına dair
17/ 5/1928	»	1265	Anadolu ajansı telgraf ücretleri hakkında

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
1/12/1928	Kanun	1366	Ankara şehri otomatik telefon kanununun tadili hakkında
29/11/1928	»	1361	Telgraf kanununun 33 üncü maddesinin tadiline dair
2/ 3/1929	»	1404	Posta kanununun 21 inci maddesinin tadili hakkında
10/ 3/1930	»	1569	Ankara otomatik telefon kanununun yedinci maddesine bir fıkra ilâvesi hakkında
30/12/1929	»	1546	Brükselde toplanan milletler arasındaki telgraf konferansı tarafından ittihaz edilmiş olan mukarı eratın tasdikına dair
19/5/1930	»	1627	Vaşingtonda imza edilmiş olan milletler arasındaki telsiz telgraf mukavele ve nizamnamelerinin tasdikına dair
1/ 1/1928	Kararname	6012	Amerika ile Türkiye arasında teati edilecek telsiz telgrafların ücretleri hakkında
27/12/1923	»	185	Romanya ile Türkiye arasında Köstence kablosunun işletilmesine dair yapılan itilâf namenin tasdiki hakkında
1/5/1930	Kanun	1601	Ankaradan gayri şehir ve kasabalardaki telefonlar hakkındaki kanunun 5 inci maddesinin tadiline dair Büyük Millet Meclisince musaddak veyahut kanunî salâhiyetlere istinaden akdedilmiş olan posta, telgraf, telsiz telg-

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
			raf ve telefon mukavelenameleri ve itilâf- nameleri
18 temmuz 1323	Nizamname		Kıymetli mektub nizamnamesi
25/ 2/1932	Kanun	1928	Londrada imza edilen postaya aid sened- lerin tasdiki hakkında
23 / 5/1933	»	2208	Posta ve telgraf ve telefon idaresi teşkilât kanununun üçüncü maddesi
11/ 6/1933	»	2298	Memleket dahilinde hava yolile akte- dilecek mektub, posta paketi ve saireden alınacak ücretler hakkında 26/10/1339 tarih ve 376 numaralı posta kanununa ba- zı maddeler ilâvesine dair
16/ 6/1932	»	2009	Esteren telgraf kumpanyasile münakit mukavelenamenin feshi ile Emperial And İntemational Commanication Limitet şirketi ile bir mukavele akdi hakkında
13/ 2/1325	Nizamname		Mısır ile teati edilecek telgrafnamelerin ücretlerinin tadiline dair
31/ 3/1926	Mukavelename		İzmir ve civarı telefon şirketinin imtiyazı hakkında
18/ 1/1927	»		
23 nisan 1327	»		İstanbul telli telefon şirketi
17/ 6/1339	»		» » » »
15/ 5/1929	»		» » » »
16/ 5/1932	»		» » » »

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılâtın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
25/ 8/1927	Mukavelename		İstanbul telsiz telefon şirketine aid
21/12/1931	Kanun	1900	4 Şubat 1340 tarihli ve 406 numaralı telgraf ve telefon kanununa bazı maddelerin tezyiline dair
1/ 5/1933	»	2164	Ankara şehri otomatik telefon kanununun bazı maddelerinin tadiline ve bu kanuna bir madde ilâvesine dair olan 1901 numaralı kanunun ikinci maddesinin değiştirilmesi hakkında
9/ 6/1934	»	2501	1404 numaralı kanunun birinci maddesine bazı fıkralar ilâvesine dair
5/ 7/1934	»	2579	Posta kanununun bazı maddelerinin değiştirildiğine dair
22/12/1934	»	2640	Beynelmilel telekomünikasyon mukavelesile telli ve telsiz telgraf ve telefon nizamnamesinin tasdikına dair

Darphane hasılatı

26 mart 1332 Kanunu muvakkat			Tevhidi meskukât hakkında
29/11/1336	Kanun	66	İstiklâl madalyası hakkındaki kanunun harca müteallik maddesi
26/ 1/1340	Talimatname		Altın ve gümüş mevad ve masnuata damga darbı hakkında

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
Umumî mektebler hasılatı			
1/ 4/1334	Kanun		Mektebi mülkiyenin tesisine dair
3 nisan 1333	»		Ücretli resmî mekteblerde müteaddit evlâdı bulunanlara gösterilecek müsaadat hakkında
18/ 8/1335	Kararname		Leylî mekâtib talebesinden alınacak ücuratın Maliye ve Maarif Vekâletince tayin ve tesbitine dair
18/ 3/1926	Kanun	788	Memurin kanununun memur çocuklarından alınacak mekteb ücretlerinin tenzili hakkındaki 88 inci maddesi
8/ 6/1926	»	915	Lise ve orta mekteblere alınacak leyli meccani talebe hakkında
29/ 5/1934	»	2467	İstanbul Üniversitesinin muvazenei umumiyye alınmasına dair

Madenler hasılatı

21 mart 1327	İrade		Ereğli kömür şirketine akdolunan itilâfname
15/ 8/1334	Mukavelename		Ergani bakır madeni hakkında
26 mart 1332	Nizamname		Maadin nizamnamesinin 52 inci maddesi
7 mayıs 1310	¹ Tezkere		Mihalıççık kil madeni hakkında

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılâtın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
3 mart 1328	İrade		Ereğli maden ocaklarından harice satılan kömürün beher tonundan alınan resmin 2,5 kuruşa tenziline dair
1/ 4/1931	Kanun	1794	26 mart 1327 tarihli maadin nizamnamesinin 50 inci maddesinin tadili hakkında
12/ 4/1341	»	608	Taşocakları nizamnamesinin tadiline dair
6/ 1/1340	»	463	Zonguldak şimendifer ve liman rüsumunun tenzili hakkında
27/ 2/1324	İrade		Ruhsatnameye merbut kömür madeninin nisbî resimlerine ittihaz edilecek tedabiri teshilât-kârı hakkında
9/ 11/1325	»		Maden mültezimlerinden alınacak harç ve rüsum hakkında
1/ 1/1329	Nizamname		Maadin nizamnamesinin 49 uncu muaddel maddesi
30/ 4/1331	Kanunu muvakkat		Maadin nizamnamesinin bazı maddele rini muaddil
6/ 4/1334	Kanun		Maadin rüsumu nisbiye ve mu karreresinden % 6 nisbetinde teşhizat hissesi alınacağına dair
5/ 4/1341	»	601	Şeker fabrikalarına bahşolunan imtiyazat ve muafiyet hakkındaki kanunun 5 inci maddesi

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
Diğer müesseseler hasılatı			
29/ 5/1926	Kanun	867	Ziraat Vekâletine merbut bazı mekteb ve müesseselerin sureti idaresine dair
2/ 6/1930	»	1678	Ziraat mekteb ve müesseselerinin sureti idaresi hakkındaki 867 numaralı kanuna müzeyyel kanun
26/ 1/1341	»	549	Ziraat müesseselerine sermaye vaz'ına dair
23/12/1934	»	2654	2654 Ziraat Vekilliği müesseselerin- de yetiştirilen üretim vasıtalarının satılabilmesi ve işler sermaye ile idaresi hakkındaki kanunun 1 inci maddesi

YEDİNCİ KISIM

Umumî müesseseler ve şirketler hasılatından
Devlet hissesi

**İmtiyazlı demiryolları, imtiyazlı şirketler» fenerler, mükerrer
sigorta sandığı, Cümhuriyet Merkez
Bankası**

İrade ve kanunlara müsteniden veya
Hükümete verilmiş olan salâhiyete
binaen akdolunan her nevi imtiyaz
mukavelenameleri ve bunlara
müteallik mukarreratın varidata
müteallik hükümleri

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
30 mayıs 1283	Nizamname		Demiryolları usulü zabıtasına dair nizamnamenin 20 inci maddesi
13 mart 1330	»		Tramvayların umuru zabıtası nizamnamesinin 27, 34, 41 ve 44 üncü maddeleri
8 ağustos	1276 İradeli mukavelename		Fenerler mukavelenamesi
11/ 7/1339	İtilâfname		Hükümet ve fenerler idaresi arasında akdolunan itilâfname
15/ 4/1339	Kanun	331	1339 senesi ikinci avans kanununun fenerler resminin tezyidine dair olan 10 uncu maddesi
3/ 3/1341	»	576	Hükümetle fenerler idaresi arasında münakit itilâfnamelerin tasdiki hakkında
31/ 5/1930	»	1667	Devlet Demiryolları ve limanları idarei umumiyesinin teşkilât ve vezaifi hakkındaki kanuna müzeyyel
.11/ 6/1930	»	1715	Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Kanununun Hükümet hissesine müteallik mevaddı
25/ 6/1927	»	1160	Mükerrer sigorta hakkındaki kanunun 1 inci ve 4 üncü maddeleri

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
--------	-------	-----	--------

SEKİZİNCİ KISIM

Müteferrika

Müteferrik varidat

			Askerlik mükellefiyeti, Devlete ait esham ve tahvilât, faiz ve temettüleri, şirketlerden ve müteahhidlerden teftiş mukabili alınan mebaliğ, para cezaları faiz, akçe farkı
21/6/1927	Kanun	1111	Askerlik mükellefiyetine dair
7 2/1929	Karar	477	Askerlik mükellefiyetine dair olan kanunun 109 uncu maddesi hakkında Büyük Millet Meclisi kararı
12/ 5/1932	Kanun	1958	1111 numaralı Askerlik mükellefiyeti kanununun 105 ve 106 ıncı maddelerini muaddil
8/ 1/1931	»	1741	Askerî şahıslar tarafından işlenen suçların af ve teciline dair
10/ 6/1930	»	1710	Su tulumaları işleten motörlerden alınacak resme dair
23 /9/1928	Karar		Balya - Karaaydın hattının buharla işletilmesi hakkında Heyeti Vekile kararı
25/ 6/1927	Kanun	1149	Sigorta şirketlerinin teftiş ve mura-kabesi hakkındaki kanunun 3 üncü ve 6 ıncı maddeleri
22/ 4/1340	»	504	Bilûmum ormanların fennî usulde idareleri hakkındaki kanunun 5 inci maddesi

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
19/ 4/1927	Kanun	1011	İmtiyazlı şirketlerle müteahhitlerden alınacak komiser ve fen memurları ücretine dair olan 18 inci maddesi
12/ 4/1341	»	60S	Maden ve taşocakları şirketleri nezdinde Hükümetçe birer komiser tayin edileceğine ve kendilerinden teftiş ücreti alınacağına dair 7 inci maddesi
4/ 2/1340	»	406	Telgraf ve Telefon Kanununun 3 üncü maddesinin (B) fıkrası
4/ 7/1931	»	1837	Bina Vergisi Kanununun 16 inci maddesi
6 7/1931	»	1839	Hayvanlar Vergisi Kanununun 20 inci maddesi
23/ 3/1934	»	2395	Kazanç Vergisi Kanununun cezaya aid hükümleri
4/ 7/1931		1836	797 numaralı Veraset ve İntikal Vergisi Kanununun muaddel 45 ve 46 inci maddeleri
12/ 4/1341	»	608	Maadin nizamnamesinin muaddel 71 inci maddesi
11/ 4/1334	»		Gümrük Kanununun 98, 99, 102, 103, 104, 108 ve 111 inci maddeleri
7/ 6/1926	»	906	11 nisan 1334 tarihli Gümrük Kanununun muaddel 64, 68, 69, 74, 100, 105, 106, 107, 109 uncu maddeleri
7/ 6/1926	»	905	Gümrük Kanununa müzeyyel kanunun 2, 7, 8, 10, 11, 12 inci maddeleri

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
1/ 6/1929	Kanun	1499	Gümrük Tarifesi Kanununun 7 ve 29 uncu maddeleri
15/ 6/1930	»	1723	11 nisan 1334 tarihli Gümrük Kanununun 7 haziran 1926 tarih ve 906 numaralı kanun ile muaddel 110 uncu maddesinin tadili
7/ 1/1932	»	1918	Kaçakçılığın men ve takibine dair
28/ 5/1927	»	1055	Teşviki Sanayi Kanununun 37 inci maddesi
11/ 4/1334	»		Damızlık tiftik keçilerinin harice men'i ihracı hakkındaki kanunun 5 inci ve 6 inci maddeleri
7/ 4/1926	»	803	Tütün tohumu ihracının men'i hakkındaki kanunun 2 inci maddesi
17/ 4/1338	»	222	Cezayi nakdilerin beş misline iblâğı hakkında
9/ 4/1340	Tefsir	41	Cezayi nakdilerin beş misline iblâğı hakkındaki kanunun gümrük cezalarına da şümülüne dair
10/ 5/1934	Kanun	2430	Muamele Vergisi Kanununun cezaya müteallik hükümleri
12/ 6/1930	»	1718	Dailî İstihlâk Vergisi hakkındaki kanunun 10 uncu maddesi
22/ 7/1931	»	1871	Dahilî İstihlâk Vergisi Kanununun 2 inci maddesine müzeyyel fıkra hakkında

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
18 Safer 1299	Nizamname		Zabıtai saydiye nizamnamesinin, 2, 16, 25, 26, 27, 29, 32, 37, 38, 39, 40 ve 45 inci maddeleri
22 haziran 1305	Maddei nizamiye		Zabıtai saydiye nizamnamesinin muaddel 30 uncu maddesi
18 1/1926	Kanun	721	Zabıtai saydiye nizamnamesine bazı mevad tezyili hakkında
19 nisan 1298	Nizamname		Dersaadet ve tevabii balıkhane nizamnamesinin 2 inci ve 11 inci maddeleri
21 haziran 1305	»		Dersaadet ve tevabii balıkhane nizamnamesinin muaddel 13 üncü maddesi
	İradeli talimat		İstanbul balıkhanesine aid talimatnamenin 13 ve 14 üncü maddeleri
29 mart 1296	Tahrirat		Av tezkereleri hakkındaki talimatın (cezaî hükümleri
7 K.sani 1301	Nizamname		Midye ve İstiridye nizamnamesinin 2 inci maddesi
15 8/1311	Tahrirat		Tezkeresiz ve damgasız getirilecek pöstekiler hakkında
15/ 1/1338	Kanun	216	Merakibi bahriyeden alınacak resim hakkındaki kanun ile rüsumu bahriye tarifesinin birinci maddesi
23/ 5/1928	»	1324	Damga resmi kanununun cezaya müteallik 10 uncu faslı
18/5/1927	»	1086	Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun cezaya müteallik mevaddı

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
4/ 4/1929 Kanun		1412	Ceza Muhakemeleri usulü hakkında
18/ 4/1929 »		1424	İcra ve İflâs Kanununun 322, 323, 324, 325 inci maddeleri
10/ 4/1930 »		1582	Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 36 ıncı maddesinin 4 üncü fıkrasını muaddil
13/ 5/1929 »		1440	Deniz Ticareti Kanununun Cezaî hükümleri
26/ 4/1926 »		825	Ceza Kanununun mevkii meriyete vaz'ına müteallik hükümleri
22/ 5/1930 »		1632	Askeri Ceza Kanununun 140, 146, 185 inci maddeleri
29/ 5/1926 »		865	Ticaret Kanununun 38, 40, 52 53, 64, ve 116 inci maddeleri
6/ 3/1340 »		433	Sun'î ipekten mensucat imalinin men'î hakkındaki kanunun 4 üncü maddesi
22/ 4/1340 »		509	Noter Kanununun muaddel 21 inci maddesi
14 ağustos 1330 »			Nüfus Kanununun 19 ve 31 inci maddeleri
30 T.evvel 1330 Kanunu muvakkat			Nüfus Kanununun muaddel 13 ve 40 inci maddeleri
28 T.sani 1299 İradeli talimatname			Talimatnamei şebbenderinin 62 inci maddesi
20/11/1334 Kanun			Pasaport Kanununun 24 üncü maddesi
4 mayıs 1331 Kanunu muvakkat			Nüfus Kanununun 11 inci muaddel maddesi

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
2/ 6/1926	Kanun	893	Umum tahriri nüfus icrası hakkındaki kanunun 5 ve 6 inci maddeleri
2 /3/1927	»	984	Ecza ticarethaneleri şan'at ve ticaret işlerinde kullanılan zehirli ve müessir kimyevî maddelerin satıldığı dük-kânlara mahsus kanunun 21 inci mad-desi
19/ 3/1927	»	992	Serirî ve gıdaî taharriyat ve tahlilât ya-pılan ve emsali teamüller aranılan umu-ma mahsus bakteriyoloji ve kimya labo-ratuarları kanununun cezaya müteallik 9, 10 ve 11 inci maddeleri
2 /1/1927	»	964	Eczacılar ve eczaneler hakkındaki kanunun 45 inci maddesi
3/ 3/1926	»	767	Türk kodeksi kanununun 9 uncu mad-desi
14/ 5/1928	»	1262	İспенçiyari ve tıbbî müstahzarlar Kanununun 18, 19 ve 20 inci maddeleri
10 mart 1296	»		İhtira beratı Kanununun 39. 40 ve 47 inci maddeleri
22/12/1934	»	2637	Taşınması yasak olmıyan silâhların alım ve satımı hakkındaki kanunun 5 inci maddesi
28 nisan 1304	Nizamname		Alâmeti farika nizamnamesinin 14, 15, 16 ve 21 inci maddeleri

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
3/ 5/1928	Kanun	1234	Hayvanların sağlık zabıtası hakkındaki kanunun 61. 62. 63 ve 65 inci maddeleri
17 temmuz 1323	Nizamname		Defteri Hakani idarelerinin tensikat ve teşkilâtına ve memurin ve müstahdeminin vezaifine dair 26 ve 31 inci maddeleri
9/ 6/1930	Kanun	1701	Tütün İnhisarı Kanununun cezaya müteallik 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 67 ve 68 inci maddeleri
26/ 2/1341	»	558	Tütün idarei muvakkatesi ve sigara kâğıdı inhisarı hakkındaki kanunun 14 üncü maddesi
21/ 6/1927	»	1118	Oyun kâğıdları inhisarı hakkındaki kanunun 3 üncü maddesi,
5 ramazan 1286	Fıkrai nizamiye		Tuz nizamnamesinin 22 inci maddesine müzeyyel fıkra hakkında
25 ramazan 1284	Tahrirat		Ecnebi tuzunu hâmil sefain kaptanlarından alınacak ceza hakkında
26 şubat 1277	11 Talimatname		Tuz talimat ve müzeyyelâtı ve nizam ve mukarreratı
22/ 3/1926	Kanun	790	İspirto ve meşrubatı küuliye inhisarı hakkındaki kanunun 22 inci ve 23 üncü maddeleri
9/ 4/1340	»	470	Müskirat resminin tadiline mütedair kanunun 6 inci maddesi

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
14/ 6/1930	Mukavelename		15 haziran 1930 tarihli ve 1722 numaralı kanun ile musaddak Kibrit ve çakmak inhisarı işletmesinin devrine ve on milyon liralık istikraz akdine dair mukavelenamenin 7 inci maddesi
23 K.sani 1291	Nizamname		Barut nizamnamesinin 16, 18 ve 20 inci maddeleri
2/ 6/1929	Kanun	1527	752 numaralı kanunun bu kanun ile muaddel 9 uncu maddesi
1 K.sani 1285	Nizamname		Orman nizamnamesinin 33 34, 35, 36, 39, 42, 43, 45, 46 ıncı maddelerde muaddil 52 inci maddesi
3/ 6/1929	Kanun	1528	Yabani ağaçların aşılmasına dair kanunun 23 ve 25 inci maddeleri
22/ 4/1340	»	504	Türkiyede mevcut bilumum ormanların fennî usulde idare ve işletilmeleri hakkındaki kanunun 6 ıncı maddesi
16 T.sani 1329	Kanunu muvakkat		Merakibi bahriyeden maada mahallerde kullanılan müvellidülbuharlarla buhar hâzine leri ve motörler nizamnamesine muhalefet edenler hakkındaki 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 inci maddeleri
10/ 9/1337	Kanun	151	Ereğli havzai fahmiyesi maden amelesinin hukukuna müteallik

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
8 safer 1284	Nizamname		Demiryollarının usulü zabıtasına dair
9 K.sani 1327	M. nizamiye		Demiryolları usulü zabıtasına dair nizamnamenin 15 inci maddesini muaddil
26 T.evvel 1329	Nizamname		Demiryollarının usulü zabıtasına dair nizamnameye müzeyyel
11 mart 1330	»		Tramvaylar umuru zabıtası nizamnamesinin 27, 34, 41 ve 44 üncü maddeleri
23/ 5/1928	Kanun	1315	Şifre makinalarının ithali memnuiyetine dair
26/11/1339	»	376	Posta kanununun 41 ve 42 inci maddeleri
6 ağustos 1330	Kanunu muvakkat		İnşaâtı elektrikiye vasıtasile telsiz telgraf ve telsiz telefon kanununun 2 ve 5 inci maddeleri
30 T.sani 1330	»		İnşaâtı elektrikiye vasıtasile telsiz telgraf ve telsiz telefon hakkındaki kanunun muaddel 11 ve 12 inci maddeleri
4/ 2/1340	Kanun	406	Telgraf ve telefon kanununun 3 üncü faslı ile 17 inci maddesi
20/ 2/1930	»	1567	Türk parasının kıymetini koruma hakkında
30 mart 1331	»		Evrakı nakdiye hakkındaki kanunun 2 inci maddesi
25/ 6/1927	»	1149	Sigorta şirketlerinin teftiş ve murakabesi hakkındaki kanunîm 18, 19 ve 20 inci maddeleri

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
25/ 6/1927	Kanun	1160	Mükerrer sigorta hakkındaki kanunun 9 uncu maddesi
39 T.sani 1330	Kanunu muvakkat		Ecnebi anonim ve sermayesi eshama münkasem şirketler ile ecnebi sigorta şirketleri hakkındaki kanunun 12 ve 23 üncü maddeleri
8 ağustos 1276	Talimatname		Fenerler rüsumu talimatnamesinin cezaî hükümleri
10 nisan 1322	Nizamname		Âsari atika nizamnamesinin 8, 9, 26 ve 32 inci maddeleri
25/ 7/1931	Kanun	1881	Matbuat kanununun cezayi nakdiye müteallik mevaddı
8 mayıs 1326	»		Hakkı telif kanununun 32 inci maddesi
27 mayıs 1325	»		İçtimaatı umumiye kanununun 3 üncü ve 10 nuncu maddeleri,
27 temmuz 1325»			Tatili işgal kanununun 8 ve 9 uncu maddeleri
29/12/1339	»	393	Muzır hayvanların itlafı hakkındaki kanunun 8 ve 9 uncu maddeleri
20/ 5/1926	»	858	Çekirge kanununun 8 inci maddesi
3/ 5/1928	»	1235	858 numaralı Çekirge kanununun 2 ve 3 üncü maddelerini muaddil
7/ 6/1926	»	904	İslâhı hayvanat kanununun 31, 32 ve 33 üncü maddeleri
2/ 3/1927	»	988	Ecnebilerin Türkiyede seyahat ve ikametleri hakkındaki 2

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
			mart 1331 tarihli muvakkat kanunun 4 ve 9 uncu maddelerini muaddil
15/ 4/1929 Kanun		1423	Ağıllar kanununun 7 inci maddesi
13/ 5/1926	»	839	Sıtma mücadelesi kanununun 17 ve 19 uncu maddeleri
6 mayıs 1326	»		Pirinç ziraatı hakkındaki kanunun 12 inci maddesi
26 5/1926		859	İpekböceği ve tohumu yetiştirilmesi ve muayene ve satılması hakkındaki kanunun 20 inci maddesi
24 4/1930		1593	Umumî hıfzısıhha kanununun 82 - 103 üncü maddeleri
28/ 5/1927	»	1056	Pamuklara arız olan haşerat ve emrazın imha ve tedavisi ve tohumlarının ıslahı hakkındaki kanunun muaddel 5 inci ve 8 inci maddeleri
14/ 4/1341	»	618	Limanlar kanununun 11 ve 16 ıncı maddeleri
19/ 4/1926	»	815	Türkiye sahillerinde nakliyatı bahriye (kabotaj) ve limanlarla kara sulan dahilinde icrayı san'at ve ticaret hakkındaki kanunun 5 inci maddesi
21/ 6/1927	»	1111	Askerlik mükellefiyeti kanununun 83, 84. 85, 86. 87, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, ve 101 inci maddeleri

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
16/ 5/1927	Kanun	1076	İhtiyat zabitleri ve ihtiyat askerî memurları kanununun 10 uncu maddesi
28 ağustos 1305	»		Tedariki vesaiti nakliyei askeriye kanununun 52 inci maddesi
30/ 5/1926	»	872	Tedariki vesaiti nakliyei askeriye kanununun 52 inci maddesine müzeyyel kanunun ikinci maddesi
10/ 6/1930	»	1704	Otel, pansiyon, ticarthane ve sair umumî müesseselerde oturan ve çalışanların hüviyet varakası vermeleri mecburiyetine dair kanunun cari hükümleri
30/11/1341	»	677	Tekke ve zaviyelerle türbelerin şeddine ve türbedarlıklar ile bir takım u-nvanların ilgasına dair olan kanunun birinci maddesi
3 nisan 1302	Nizamname		Umum borsalar nizamnamesinin 8 inci maddesi
16/ 5/1929	Kanun	1447	Menkul kıymetler ve kambiyo borsaları kanununun 6 ıncı cezaî hükümler faslının 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, üçüncü maddeleri
26/ 5/1927	»	1050	Muhasebei Umumiye Kanununun 22 inci maddesi
18/4/1929	»	1426	Vilâyet idaresi kanununun 68 inci maddesi

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
1 şubat 1329 Kanunu muvakkat			Ameliyatı iskaiye işletme kanunu mu- vakkatinin 33 ve 34 üncü maddeleri
14/ 1/1934 Kararname		2129	Pamukları temizleten tüccardan balya üzerinden ücret alınması hakkında
24/ 5/1933 Kanun		2219	Hususî hastaneler kanununun bazı maddeleri
5 şubat 1328 Kanunu muvakkat			Emvali gayrimenkulenin tahrir ve tah- didi hakkındaki kanunun para cezalarına müteallik mevaddı
29/ 5/1933 Kanun		2239	Deniz yolları işletme kanununun 18 inci maddesi
26 nisan 1325 »			Serseriler hakkındaki kanunun 16 ıncı maddesi
3/ 6/1933 »		2257	Madenî ufaklık para kanununun 9 uncu maddesi
5 şubat 1328 Kanunu muvakkat			Polis nizamnamesine müzeyyel mevad hakkındaki kanunun 9 ve 10 uncu maddeleri
6 nisan 1329 »			Hayvan sirkatinin men'i hakkındaki kanunun 12 ve 15 inci maddeleri
26/ 3/1931 Kanun		4782	Ölçüler hakkında
12/ 6/1933 »		2309	İzmir rıhtım şirketinin imtiyazı ile tesisatının satın alınması hakkında
12/ 6/1933 »		2308	Şirketlerin müruru zamana uğrıyan kupon, tahvilât ve hisse senedi bedel- lerinin Hazîneye intikali hakkında

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
12/ 6/1933	Kanun	2313	Uyuşturucu maddelerin murakabesi hakkındaki kanunun 25 ve 27 inci maddeleri hakkında
31/ 5/1933	»	2253	Uyuşturucu maddeler inhisarı hakkındaki kanunun 15 ve 16 inci maddeleri
8/ 6/1933	»	2278	1918 numaralı kanuna eklenen kaçakçılığın men ve takibi hakkında
30/ 5/1933	»	2243	Mevduatı koruma kanununun cezaî hükümleri
8/ 6/1933	»	2279	Ödünç para verme hakkındaki kanunun cezaî hükümleri
31/ 5/1933	»	2248	Denizyolları ve Akay işletmeleri ile fabrika ve havuzlar teşkilâtı hakkında
31/ 5/1933	»	2256	1, haziran 1929 tarih ve 1499 numaralı gümrük tarife kanununu değiştiren 31 mayıs 1933 tarihli kanuna eklenen kanunun birinci maddesi
31/ 5/1933	»	2251	İktisad Vekâletinde Deniz ve Hava işleri Müsteşarlığı teşkiline ve İktisad Vekâleti bütçesine tahsisat konulmasına dair kanun
2/ 6/1931	»	2490	Artırma, eksiltme ve ihale kanununun 25, 49, 59, 71 ve 73 üncü maddeleri
11/ 6/1934	»	2506	Ekiciden tütün alma kanununun 13 üncü maddesi
30/ 6/1934	»	2550	Kaçakçılığın men ve takibi hakkındaki 1918 sayılı kanunun

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılâtın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
24/ 7/1322	Nizamname		57 ve 60 inci maddelerini değiştiren ve bu kanuna bir madde ekliyen kanunun 2 inci maddesi Borsa muamelâtı Tesmiyesine dair

Kıymetli evrak

18/ 4/1341	Kanun	627	1341 senesi muvazenei umumiye kanununun icar ve isticar kontratolarile ferağ ilmühaberleri vesairenin satış fiyatları hakkındaki 8 ve 9 uncu maddeleri
29/ 5/1929		1473	Pasaport cüzdanlarının bedel mukabilinde itası hakkında
6/ 5/1926		833	1341 senesi muvazenei umumiye kanununun 8 inci maddesinin (B) fıkrasının tadiline dair
12/ 5/1927		1025	Hükümetle efrad arasında teati olunacak mukavelename ve şartnameler hakkında
2/ 6/1934		2490	Artırma, eksiltme ve ihale kanununun 5 inci maddesi

Tavizattan istirdat

Tavizen verilen mebaliğden istirdat muhtelif senedlerde muvazene ve takviyei ziraat kanunları ve diğer hususî kanun-

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
			lar mucibince tavizen tevzi edilmiş olan mebalîğden vaki tahsilât
Müteferrik hasılat			
26 11/1339 Kanun		376	Posta kanununun 20 inci maddesi
28 mayıs 1316 Nizamname			Dahilî posta nizamnamesinin mürselünileyhine ve mürsiline iade olunmayan havalelameler hakkındaki 10 uncu maddesi
18 temmuz 1323 »			Kıymeti mukadderdi mekâtib nizamnamesinin 25 inci maddesi
18 temmuz 1323 »			Bu nizamnamenin paketlere müteallik 26 incı maddesi
10/4/1340 Kanun		474	Artvin, Ardahan, Kars Vilâyetlerde Kulp ve Iğdır kazaları ve Hopa kazasının Kemalpaşa nahiyesindeki arazide hakkı tasarrufa aid kanunun 8 inci maddesi
.18/ 4/1341 »		627	1341 senesi muvazenei umumiye kanununun Topkapı müzesile saraylardan alınacak duhuliye resmine aid 5 inci meddesi
22/4/1341 »		656	Sulama ücreti hakkındaki kanunun 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10 ve 11 inci maddeleri
18/ 3/1926 »		788	Memurin Kanununun 30 uncu maddesi

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılâtın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
24/ 5/1928	Kanun	1349	Emvali metruke hesabı carilerinin bütçeye irad kaydine dair
30/12/1341	»	701	Mevcud evrakı nakdiyenin yenilerde istipdaline dair
16/ 5/1929_	»	1447	Menkul kıymetler ve kambiyo borsaları hakkında
21 mayıs 1321	Nizamname		Gümrüklerce icra edilen muayenei sıhhiyeye dair tahlili sani ücretleri

**DOKUZUNCU KISIM
Fevkalâde Varidat**

			Mukavelenameler veya itilâfnameler mucibince veya sair suretlerle tahakkuk edecek fevkalâde varidat
5/ 6/1926 Mukavelename			Mukavelenamenin 14 üncü maddesine müsteniden Irak petrol şirketinden % 10 Hazine hissesi
26/ 5/1927	Kanun	1050	Muhasebei Umumiye Kanununun 55 inci maddesi
30/11/1931	»	1890	İktisadî Buhran Vergisi Kanunu ve zeyli
29/ 5/1932	»	1996	
26/ 4/1934	»	2416	
26/ 5/1932	»	1980	Muvazene Vergisi Kanunu
8/ 5/1933	»	2174	Muvazene Vergisi Kanununun 10 uncu maddesinde mevcut
26/ 4/1934	»	2417	bir sene müddetin bir sene da ha uzatılması hakkında
11/ 4/1935	»	2688	

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
30/ 6/1934	Kanun	2548	Ceza evleriyle mahkeme binaları inşası karşılığı olarak alınacak harçlar ve mahkûmlara ödettirilecek yiyecek bedelleri hakkındaki kanunun 5 inci maddesi

**ONUNCU KISIM
Nâzım varidat**

18/ 5/1929	Kanun	1454	Bilâvasıta vergilere munzam kesir-lerin tevhid ve nisbetlerinin tadili hakkındaki kanunun 12 inci maddesi
12/ 5/1927		1023	Mekteb pansiyonlarının idaresi hak-kındaki kanun mucibince alınacak mebalîğ
2/ 6/1929	»	1525	Şose ve köprüler kanunu
22/ 3/1926	»	790	İspirto ve meşrubatı küliye inhisarı hakkındaki kanunun 29 uncu maddesi mucibince vilâyet idarei huşusi-yelerine ve Tayyare Cemiyetine aid hisseler
21/ 6/1927		1118	Oyun kâğıdı inhisarı hakkındaki kanunun 2 inci maddesi mucibince Hilâliahmer Cemiyetine aid hisse
20/ 5/1934	»	2466	Buğdayı koruma karşılığı kanunu
22/12/1934	»	2643	Buğdayı koruma karşılığı kanununun bazı maddelerinin değiştirildiğine dair

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
Muhtelif vergi varidatı ve rûsumu ve harçları ve sair varidatı alâkadar eden hükümler			
28/ 5/1927 Kanun		1055	Teşviki Sanayi Kanunu
23/ 5/1928 »		1319	Teşviki sanayi kanununa müzeyyel madde hakkında
2/ 2/1929 »		1390	Teşviki sanayi kanunu tadilâtı
14/12/1929 »		1543	Teşviki sanayi kanununun 26 ıncı ve 42 inci maddelerinin tadili hakkında
3/ 6/1933 »		2261	Teşviki sanayi kanununun bazı maddelerinin tadiline dair
28/ 5/1929 »		1470	Ziraî kredi kooperatifleri hakkında
11/ 6/1930 »		1715	Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası kanununun muafiyetine dair 96 inci maddesi
5/ 4/1341 »		601	Şeker fabrikaları hakkındaki kanunun 2 inci ve 8 inci maddeleri
10/ 6/1926 »		927	Sıcak ve soğuk maden sularının istismarile kaplıcalar tesisi hakkındaki kanunun 5 inci maddesi
15/ 6/1930 »		1722	Kibrit ve çakmak inhisarının işletilmesinin devrine dair
21/ 5/1928 »		1301	Bazı muafiyetlerin ilgasına dair
31/12/1928 »		1375	Anadolu ve Mersin - Tarsus - Adana demiryolları ve Haydarpaşa limanı hakkında mü-

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
			nakid mukavelenamenin tasdikına dair
23/ 5/1927	Kanun	1042	Devlet demiryolları ve limanları idarei umumiyesinin teşkilât ve vezâifine dair
7/ 6/1926	»	904	İslâhı hayvanat hakkındaki kanunun damızlığa elverişli Aygır ve boğaların her türlü rûsumdan muaf olduğuna dair 37 inci maddesi
1 mart 1322	»		Muamelei müteakabile esası üzerine itilâfname teati eden düveli ecnebiyenin Türkiyede bulunan sefaret ve konsoloshane binalarının vergiden istisnasına dair
6/ 2/1340	»	407	Rize vilâyetile Borçka kazasında fındık, portakal, limon, mandalina ve çay yetiştirilmesine mahsus arazinin vergiden istisnasına dair
16/ 5/1927	»	1029	6 Şubat 1340 tarihli kanunda yazılı muafiyet müddetinin temdidı hakkında
2 haziran 1319	Şûra kararı	579	Balya - Karaaydın maden şirketine aid makina alât ve edevatının muhafazasına mahsus binaların vergiden istisnasına dair
28 / 5/1929	Kanun	1470	Ziraî kredi kooperatiflerinin vergi ve rûsumdan muafiyeti hakkındaki 20 inci maddesi

**Vergilerin ve resimlerin ve sair
hasılatın müstenidatı**

Tarihi	Nev'i	No.	Hülâsa
27/ 6/1932	Kanun	2036	Ziraat ipotek edilen gayrimenkullerin harç, rûsum ve puldan istisnasına dair
7/ 1/1932	»	1918	Kaçakçılığın men ve takibi hakkında 1933 senesinde hükmü mer'i olacak ticaret muahedeleri ve muvakkat itilâfnameler ve sair kanuna müstenit mukavelenameler ve hükümler
.3/ 6/1933	»	2262	Sümerbank Kanununun 14 üncü maddesi
25/12/1933	»	2360	Hizmetleri görülen bazı zevata gayrimenkul mal verilmesi hakkında
21/12/1933	»	2354	Sivas - Kayseri şehirlerinde 1930 senesinden itibaren Hükümet tarafından imar veya resmî binalar yapmak maksadile idareten yıktırılmış olan binaların sahiblerine verilecek tazminat hakkında
11/ 1/1933	»	2107	Bazı Vekâlet binalarile Temyiz Mahkemesi ve hapishane binalarının inşaatına dair
11/ 6/1933	»	2300	Devlete aid bir kısım binalar satış bedelile resmî daireler yapılması hakkında

Ç — Cetveli

Muvazenei Umumiye Kanunu: Madde - 7

[Hidematı vataniye maaşları]

Kanunun			
Esami	maaş miktarı	Şartı tahsisi	No. Tarihi
Usat tarafından şehid edilen Akdağ Madeni Kaymakamı Tahir: Zevcesi Memnune			
	4		
Kerimesi Mihrünnisa	4	Teehhüllerine ka-	25 23/ 9/1336
» Nilüfer	4	dar	
»: Tahire	4	Tahsilini ikmal e-	
Mahdumu Ertuğrul	4	dinciye kadar	481 13/ 4/1340
Dersaadette şalben idam olunan Urfa Mutasarrıfı sabıkı Nusret			80 25/12/1336
zевcesi Hayriye	12,5		481 13/ 4/1340
Konyo hâdisei isyaniyesinde vazifesi uğrunda şehid edilen Bozkır Kaymakamı Demir			107 19/ 3/1337
Asaf zevcesi Samiye ve iki çocuğu	10		
Şehidi millî Boğazlıyan esbar kaymakamı Kemal:			
Zevcesi Hatice [*]	10		271 14/10/1338
Kermesi Müzehher	5		
» Müserref	5		
Mahdumu Adnan	5		

[*] 515 numaralı kamınla evvelce muhassas 5 lira maaşı 5 lira
zamlı 10 liraya çıkarılmıştır.

Esami	maaş miktarı	Şartı tahsisi	No.	Kanunun Tarihi
Gebze ve havalisi kuvayı milliye kumandanı iken şehiden vefat eden Yahya kaptan:				
Zevcesi Şevket Kerimesi Fikriye » Muzaffer	10		275	19/10/1338
Büyük Türk şairi Abdülhak Hâmid	100	Kaydihayat şartile	443	19/ 3/1340
Bahriye Nazırı esbakı Birinci General merhum Ahmed Cemal:				
Zevcesi Seniha	15			
Mahdumu Behçet	5	Mekteb tahsilini ikmal edinciye kadar		
Sadri esbak merhum Talât				
Zevcesi Hayriye	25			
Doktor Bahaettin Şakir:				
Zevcesi Cenân	15			
Mahdumu Alp	5	Mekteb tahsilini ikmal edinciye kadar		
» Celâsi	5			
Şehid Tevfik Sükûti hemşiresi Seniye	10		479	13/ 4/1340
Damad Ferid tarafından idam edilmiş olan şehid Çarkçı Yüzbaşı Halil İbrahim:				

Esami	maaş miktarı	Şartı tahsisi	No.	Kanunun Tarihi
Zevcesi Fatma Belkıs	10		480 13/ 4/1340	
Kerimesi İclâl	5			
» Necibe	5			
Mahdumu Delâlettin	5			
General Abdülezel hafidesi			481 13/ 4/1340	
Naciye	4			
Şhiden vefat eden Binbaşı				
Muhtar hemşiresi Binnaz	15			
Mitat:				
Kerimesi Fatma Memduha	9			
» Mesrure	9			
General Gazi Osman haremi				
Fatma	25			
Bablâli vakasında şehid edilen				
Harbiye Nazırı esbakı General				
Nazım kerimesi Atiye	18			
Merhum Niyazi: Zevcesi				
Feride	10			
Hemşiresi Lâtife	10			
Mahdumu Mitat	10	Mekteb tahsillerini ikmal edinciye ka- dar		
» Süleyman				
Asım	10			
Sadri esbak merhum General				
Mahmut Şevket zevcesi		Eramil maaşını		
Dilşad	62,5	almamak şartile		
Üçüncü Ordu Kumandanı	40			
General İsmail Hakkı validesi		Eramil maaşı		
Habibe		almamak şartile		

Esami	maaş miktarı	Şartı tahsisi	No.	Kanunun Tarihi
Esbak Diyarbekir valisi Reşid merhumun: Haremi Mazlume	20			
Mahdumu Cehri	6	Mekteb tahsillerini ikmal edinciye kadar		
Kerimesi Fikret	6	Teehhülüne kadar		
Şeyhülislâm Hayri merhumun: Zevcesi Munise	20			
Şehid Yüzbaşı Yürük Selim: Zevcesi Hikmet	10			
Kerimesi Melâhat	5	Teehhüllerine kadar		
» Zafer	5			
» Nimet	5			515 24/ 4/1340
Ömer Naci merhumun: Zevcesi Emine Advıye	10			
Irak Şeyhülmeşayihı Uceymi	50			
Merhum Mehmed Ali zevcesi Belkis	4			
Sabık Meclisi Meb'usan Reisi	10			481 13/ 4/1340
Reşad Hikmet Mahdumu				
Ahmed Reşad Hikmet Mahdumu Ömer Fuad Hikmet	10	Mekteb tahsillerini ikmal edinciye kadar		
Gümüşane Mebusu şehid Ziya:				
Zevcesi	5			

Esami	maaş miktarı	Şartı tahsisi	No.	Kanunun Tarihi
Mahdumu Muammer	5	Yirmi yaşını ikmal edinciye kadar		
Kerimesi Yadigâr	5	Teehhülüne kadar		
Maraş ulûmu riyaziye muallimi sabıkı Hayrullah:				
Zevcesi Ayşe	5			
Mahdumu Celâlettin	5	Mekteb tahsilini		
» Kemalettin	5	ikmal edinciye kadar		
Esbak Kastamonu Mebusu İsmail Mahir:				
Kerimesi Fatma İffet	5	Teehhüllerine ka-		
» Ayşe Perihan	5	dar		
Mahdumu Bekir Gündüz	5	Tahsilini ikmal edinciye kadar		
Denizli Meb'usu sabıkı Hakkı Behiç	25			
Denizli komiseri Hamdi:				
Zevcesi Fevziye	5			
Kerimesi Perihan	5	Teehhülüne kadar		
Mahdumu Cengiz	5	Tahsilini ikmal edinciye kadar		
Validesi Firdevs	5			
Mustafa Necib: Hemşiresi	5			
Su şehrinde idam edilmiş olan Yüzbaşı Nuri:				
Çocuğu	5	Tahsillerini ikmal edinciye kadar, kız		
»	5	ların teehhülüne kadar		

Esami	maaş miktarı	Şartı tahsisi	No.	Kanunun Tarihi
Muş Mutasarrıfı merhum Servet: Zevcesi	10			
Karamağara nahiyesi Müdürü Tevfik: Zevcesi Hafize Kerimesi Ayşe	5 4	Teehhülüne kadar		
Mahdumu Hami	4	Tahsilini ikmal edinceye kadar		
Kızılca Nahiyesi Müdürü şehid Adil: Validesi Selime Zevcesi Havva İsmet Kerimesi İffet	2 2 2		482	13/4/1340
Şehid Erzincanlı Hafız Abdullah haremi Hatice	10			
Konya hâdisei isyaniyesinde şehid edilen Ali Kemal: Zevcesi Emine Kerimesi Nefise	10 5	Teehhülüne kadar	515	24/4/1340
Trabzon valii esbakı Cemal Azmi: Zevcesi Müzeyyen Ziya Gök Alp merhumun: Kerimesi Hürriyet » Türkân	15 30 30	Teehhülüne kadar	518	11/11/1340
24 üncü Fırka kumandam Kaymakam Mahmud: Refikası Şaziye	40			

Esami	maaş miktarı	Şartı tahsisi	No.	Kanunun Tarihi
24 üncü Fırka Erkânı- harbi Yüzbaşı Yakub Sami:				
Zevcesi Şahende	20			
Mahdumu Sami Bali	10			
Maraşlı Doktor Mustafa:				
Zevcesi Naime	10			
Mahdumu Ayhan	10			
Maraşlı şehid Evliya:				
Zevcesi Şerife	10			
Kerimesi Muazzez	10			
Mahdumu Fehmi	10			
Kozanlı şehid Saminin hemsiresi Naciye	15	Tekaüd, eytam ve eramil maaşları varsa kat'oluna- çaktır. (Bu maaş- lar maktu olup kız ve erkek çocuklara yirmi yaşına kadar verilir).	649 22/ 4/1341	
Şeyhülislâm esbakı Mu- sa Kâzım merhumun :				
Zevcesi Ratibe	20			
» Aliye [*]	40			
Şehid Jandarma mü- lâzımı evveli Süreyya- nın validesi Hüsniye	10			
Şehid Doktor Nafiz Tahir:				
Hemşiresi Sabiha	5			
Topçu Binbaşılığından müstaî merhum Rıza:				
Zevcesi Şükriye	10			
Kerimesi Türkân	10			

[*] Evvelce muhassas yirmi lira maaşına yirmi lira daha zam-
medilerek kırk liraya iblâğ olunmuştur. (Kanun No. 1101)

Esami	maaş miktarı	Şartı tahsisi	No.	Kanunun Tarihi
Nafia Vekili merhum		Eytam ve eramil maaşı		
Süleyman Sırrı:		verilmemek şartile mah-		
Zevcesi Ehliman	40	dumlarına ikmalı tahsil		
Mahdumu Fikri Ziya	30	lerine ve diğerlerine iz-	732	8/ 2/1926
» Saruhan	30	divaçlarına kadar mak-		
Kerimesi Gülseren Le-		tuan,		
man	30			
» Gülbeğim	30			
Saruhan meb'usu merhum		Eytam ve eramil maaşı		
Reşad		verilmemek şartile zev-		
Zevcesi Atiye	50	cesine kaydi hayat sure-	753	24/ 2/1926
Oğlu Mustafa Reşid	50	tile oğluna ikmalı tahsil-		
Kızı Samime	40	ine ve kızma izdivacına		
		kadar		
Sami zade Sezai	100		933	19/ 3/1927
İstanbul meb'usu merhum		Eytam ve eramil maaşı		
Abdurrahman Şeref:		kat'olunmak üzere tehh-	1098	19/6/1927
Kerimesi Hikmet	30	hülüne kadar		
Çorum meb'usu mer-		Zevcesine tehhül ettiği		
hum Ferid Recai		zaman kat'edilmek üze-		
Zevcesi Kâmrân	20:	re kaydi hayat ile, mah-	1099	19/6/1927
Mahdumu Bahir	10	dumuna yirmi yaşına		
		veya ikmalı tahsiline		
		kadar		
Merhum Doktor Vasfi:		Refikasına tehhül ettiği		
Refikası Nazmiye		takdirde kat'edilmek ü-		
Mahdumu Feridun	20	zere kaydi hayat ile, mah-	1100	19/6/1927
	10	dumuna yirmi yaşına		
		veya ikmalı tahsiline		
		kadar		

Esami	maaş miktarı	Şartı tahsisi	No.	Kanunun Tarihi
Sivas valisi esbaki merhum Reşid: Zevcesi Melek Mahdumu Mehmed Celâlettin Kerimesi Fatma Hikmet » Emine Fikret » Nimet	20 10 10 10 10	Eytam ve eramil maaşları verilmemek suretile zevcesine teehhül ettiği takdirde kat'edilmek üzere kaydıhayat ile, mahdumlarına yirmi yaşlarına veya ikmali tahsillerine, kerimelerine de teehhüllerine kadar	1102	10/6/1927
Mahkemei temyiz reisi evveli mütevaffa Haşan Fehmi zevcesi Kâmrân	30	Eramil maaşı verilmemek ve teehhül ettiği takdirde kat'olunmak üzere	1103	19/6/1927
Sabık İstanbul meb'usu Ahmed Salâhattin: RefİKası Seza Mahdumu Haldun	40 10	Eytam ve eramil maaşı verilmemek şartile refİKasına teehhül ettiği takdirde kat'edilmek üzere kaydıhayat ile, mahdumuna yirmi yaşına veya ikmali tahsiline kadar	1104	19/6/1927
Kırşehir meb'usu Ali Rıza merhumun refİKası Necmiye	20	Eramil maaşı verilmemek şartile teehhül ettiği takdirde kesilmek üzere kaydıhayat ile	1105	19/6/1927
General Celâl: Kerimesi Hadiye » Redife	2,5 2,5		1141	23/6/1927

Esami	maaş miktarı	Şartı tahsisi	No.	Kanunun Tarihi
Kütahya meb'usu sabıkı merhum Seyfi mahdumu Şemsettin	10	Eytam maaşı veril memek üzere yirmi yaşına veya ikmali tahsiline kadar	1161	25/6/1927
Rize meb'usu merhum Rauf: Zevcesi Binnaz Kerimesi Belkis » Melâhat	30 10 10	Eytam ve eramil maaşları verilmemek şartile zevcesine tehhül ettiği takdirde kesilmek üzere kaydi hayat ile, kerimelerine tehhül edinciye kadar	1171	25/6/1927
Mardin meb'usu sabıkı merhum Derviş zevcesi Meryem	30	Eramil maaşı verilmemek üzere tehhül ettiği takdirde kat'olunmak şartile	1174	26/6/1927
Şehid binbaşı Ali Kabulinin kerimesi Fatma Bahire	15	Kaydi hayat şartile	2038	27/6/193
Menemen hâdisesinde şehid edilen Kubilây merhumun annesi Zeyneb	30	Yaşadıkça ve maktuan	2364	27/12/1933
Menemen hâdisesinde şehid edilen bekçi Mehmed oğlu Haşan zevcesi Fatma	15	Evlendiği zaman kesilmek üzere maktuan	2432	17/5/1934
Menemen hâdisesinde şehid edilen bekçi Hayrettin oğlu Şevki vali desî Naciye	15	Evlendiği zaman kesilmek üzere maktuan		

E — Cetveli
Muvazenei Umumiye Kanunu: Madde - 6

[Kadroları masraf tertibinden yapılacak hizmetlerin
fasıl ve madde numaraları]

F. M. Muhassasatın nev'i

Başvekâlet

70 Muhtelif evrak hâzinelerinin tasnif ve tevhidi ücret ve umumî masraflar

İstatistik U. M.

109 1 Ücret

Maliye Vekâlet

159 1 Komisyonlara memur gayri muvazzaf aza ve ehli vukuf ücreti
2 Kazanç ve bina temyiz komisyonları
3 Muvazzaf tetkiki itiraz komisyonları
4 Kazanç, bina ve muamele vergileri hesap mütehassısı ve eksperler
161 3 1567 numaralı kanunun tatbiki masrafı
4 2243 » » » »
165 Ecnebi mütehassısı ve tetkikat bürosu masrafı
170 4 İstanbul memurları kursunun tedris ücreti

Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü

240 4 Belediye ve köy mümessilleri tarafından intihab olunacak komisyon azalan ve vukuf erbabı ile amele ve muvakkat jaloncu yevmiyesi
241 İstinsah, münakale, kroki yapmak ve kayidler ile dosyaları ayırmak için istihdam olunacak muvakkat memurlar ücreti

F. M.**Muhassasatın nev'i**

- 242 İskândan müdevver muamelâtın tapu kayıtlarını çıkarmak için istihdam edilecek muvakkat memurlar harcırahı ile ücret ve sair masrafları

Dahiliye Vekâleti

- 331 2510 numaralı iskân kanunu mucibince yapılacak sevk, ibate, iaşe, teshin ve tedavi masraflarile hariçten getirilecek muhacirlerin celb masrafları, arazi ve emlak tohumluk ve alâti ziraiye ve hayvanların mübayaa bedeli ve mevaddı iptidaiye ve nakdî sermaye ve muhacirler için yapılacak ve köylerin inşa ve tamir ve arazi bedeli ve bu hususlar için istihdam edilecek muvakkat memurlar ve amele ücretlerde harcırahları ve diğer bilûmum masarifi

Matbuat U. M.

- 357 1 Neşriyat, propaganda, telif, tercüme, kâğıdı, kılışe, tabı ücret ve masrafları

Hariciye Vekâleti

- 452 1 Hükümetlerle muahede ve mukavele akdine memur edilecek-
lere verilecek harcırah ve kongrenin sair masrafı
2 Beynelmilel temessükâtın tercüme ve tabı masrafları
453 Hakem mahkeme ve heyetlerde uzlaşma komisyonları
454 Muhtelit hakem mahkemeleri ücret ve masrafı
455 Tahdidi hudud komisyonu ücreti, harcırah, idare masrafları ve kule masrafı

Sıhhat ve İctimaî Muavenet Vekâleti

- 484 Sari ve salgın hastalıklarla mücadele masrafı

F.	M.	Muhassasatın nev'i
----	----	--------------------

487	Cüzam	mücadele masrafı
488	Verem	» »
489	Sıtma	» »
498	Doğum	ve çocuk bakım evleri

Adliye Vekâleti

529 5 İnşaat ve tamirat masrafları

Maarif Vekâleti

562	1	Tetkik, ilmi rehberler telif ve tercüme ücreti
563		Ecnebi mütehasıs ve muallimler ücret ve harcırahları
565		İlk ve orta tedrisat muallimlerde ilk tedrisat müfettişleri kursları masraf, harcırah ve ücretleri
571	2	Vekâletçe, halka, müesseselere ve muallimlere parasız dağıtılmak üzere telif ve tercüme ettirilecek kitaplar, mecmualar tabı, telif ve neşir masarifi
574		Tarihî eserlerin muhafaza masrafı
575		Vilâyattaki âbidatın muhafaza masrafı
586	1	Meslek ve ticaret kursları ve akşam mektepleri muallim ve idare memurları ücreti
587		Meslek mektepleri ecnebi mütehasıs ve mütehasıs muavinleri ve tercümanları ile ecnebi muallim ve usta ücreti ve bunların memleket dahilinde gidiş, geliş ve seyahat harcırah ve yevmiyeleri
589		Yeni ihdas edilecek inkılâb müzesi için vesika toplamak masrafı
590		Kütüphanelerin tasnif ve nakil masrafları
591		Arşiv tasnif, nakil ve tesis masrafı

F. M. Muhassasatın nev'i

Nafia Vekâleti

- 632 1 Müstahdemler ücreti
 637 Ecnebi mütehassıslar ve tercümanları
 640 1 Müstahdemler ücreti
 641 2200 numaralı kanuna göre yapılmakta olan Sivas - Erzurum ve
 Malatya iltisak hattı bilcümle ücurat ve masarifi karşılığı
 642 2214 numaralı kanuna göre yapılmakta olan Filyos - Ereğli
 hattı bilcümle ücret ve masarifi karşılığı
 643 2134 ve 2611 numaralı kanunlara göre yapılmakta olan Afyon -
 Antalya ve Burdur - Isparta hattı bilcümle ücurat ve masarifi
 karşılığı

İktisad Vekâleti

- 682 Ecnebi mütehassıslar ve tercümanları
 687 7 Laboratuarlar
 688 Türk ofis ve haricî ticaret mümessillikleri teşkilât ve masarifi
 umumiyesi
 691 Ölçüler Kanununun tatbiki umumî masrafları
 710 Ecnebi mütehassıslar ve tercümanları
 712 2 Limanların temizleme, tarama, mayın imha ve buna aid vesaitin
 mubayaa, tamir, işletme ve idare umumî masrafları
 713 Balıkçılık enstitüsü inşaat, tesisat, tetkikat ve buna aid vesaitin
 inşa, işletme, tamir ve idare umumî masrafları

Ziraat Vekâleti

- 748 Ecnebi mütehassıslar ve tercümanları
 751 4 Ziraî kurslar

F. M. Muhassasatın nev'i

- 752 1 Muzur hayvanlar ve hastalıklarla mücadele masrafı
 2: Mücadele istasyonları
 3 Merkez mücadele enstitüsü
 4 Mersin efümiğatuarı umumî masrafları
- 753 1 Enstitüler
 2 Meteoroloji enstitüsü ve istasyonları
 3 Islah istasyonları, tecrübe tarlaları, tohum, teksir çiftlikleri, sıcak iklimler, ziraatı deneme istasyonu
 4 İpekböceği kışlatma ve fışkırtma ve boğma müesseseleri
 5 Tohum temizleme müesseseleri
 6 Fidanlıklar
 7 Tavukçuluk müessesesi
 9 Seyyar zeytincilik bakım teşkilâtı masarifi
- 755 1 Hayvan sağlığı küçük sıhhiye memurları mektebi
- 756 1 Hayvan hastalıkları ile mücadele, tahaffuzhaneler inşa ve tesisi
 2 Bakteriyolojihane ve serum darülistihzarları
 3 Laboratuarlar
- 758 1 Haralara muavenet
 2 Aygır depoları
 3 Koyun damızlıkları mubayaa bedellerde nümune ağılları
 4 Kara sığır damızlıkhaneleri
- 761 1 Muhafaza teşkilât ve masrafı
 2 Amenajman, teşçir ve fidanlıklar
 3 Ankara ve civarının teşçiri

F. M. Muhassasatın nev'i

Millî Müdafaa Vekâleti (Kara kısmı)

798	Şehidliklerin bilumum levazımı inşaiye masrafı ve bekçi ücreti
800	Ecnebi mütehasıslar

Millî Müdafaa Vekâleti (Hava kısmı)

839	Yabancı mütehasıslar ücreti
-----	-----------------------------

Millî Müdafaa Vekâleti (Deniz kısmı)

876	Ecnebi mütehasıslar
-----	---------------------

Askerî Fabrikalar Umum Müdürlüğü

904	Ecnebi mütehasıslar
-----	---------------------

Harita Umum Müdürlüğü

937	Ecnebi mütehasıslar
-----	---------------------

F — Cetveli

Muvazenei Umumiye Kanunu: Madde - 7

[Maliye Vekâleti bütçesinin 188 inci faslına mevzu ihtiyat tahsisatının nakledileceği tertibler]

- 1 — Mahkeme masrafı
- 2 — Mahkeme ilâmına müstenit deyin tahakkuk etmiş olan tertiblerden tahsisatı kalmıyanlar.
- 3 — Geçen sene borcu tertibleri.
- 4 — Eski seneler borçları tertibleri.

G — Cetveli

Muvazenei Umumiye Kanunu: Madde - 7

[Gelecek yıllara sari mukavelât akdine mezuniyet verilen hizmetler]

**Kanun
No .**

- 944]
1091] Devlet demiryolları inşaatı,
1688 Yollar ve köprüler inşaatı.
1712] Ankara şehri su tesisatı
2269]
1391 Ford mukavelesi
1722 Kibrit istikrazı.
2234 Düyunu umumiye
1050 Muhasebei Umumiye Kanununun 50 inci maddesinde
gösterilen hizmetler.
1050 Muhasebei Umumiye Kanununun 52 inci maddesinde
gösterilen hizmetler.
1375 Demiryolları paketi.
1375 Anadolu, Mersin - Adana demiryolları ve Haydarpaşa liman ve
rıhtım mukaveleleri.
2107 Bazı Vekâlet binalarile Temyiz Mahkemesi ve hapishane
binalarının inşasına dair.
2063 Ankara Yüksek Ziraat ve Baytar Mektebleriyle enstitülerin
inşaat ve tesisatı için istikraz âkdine dair.
2094 İkramiyeli dahilî istikraz akdine dair.
2134 Afyonkarahisar - Antalya demiryollarının inşasına
2611 dair.
2135 Elâziz şube hattının inşasına dair
2173 Gölcükte tamir limanı ve tersane yaptırılmasına dair

Kanun
No .

- 2185 Ankarada yapılacak polis mektebi hakkında
- 2200 Sivas - Erzurum hattı ile Malatyadan başlayarak Devriki civarında bu hatla birleşecek iltisak hattının inşalar hakkında
- 2214 Filyos - Ereğli hattile Ereğli Limanının inşasına dair.
- 2246 Küçük menderes nehri ile tabilerinin ıslahına dair.
- 2267 Ankarada yapılacak jandarma mektebi hakkında
- 2282 Hava birliklerinin ihtiyacı olan inşaat işleri için iki milyon liralık taahhüd yapılmasına dair.
- 2300 Devlete aid bir kısım binalar satış bedelile resmî saireler yapılması hakkında.
- 2370 Memleketimizde bir trotil fabrikası kurulmasına dair.
- 2397 İstanbul Üniversitesinde istihdam olunacak ecnebi mütehasşislarla akdolunacak mukavelelere dair kanun.
- 2405 Fevzipaşa - Diyarbekir hattı inşaatının ikmali hakkında.
- 2425 Millî Müdafaa Vekâletince gelecek senelere sari taahhüd icrasına dair.
- 2511 Çubuk barajı inşasının ikmali ve Ankara şehri suyunun bu barajdan temini hakkında.
- 2519 İstanbul Adliye binası için 5000,000 liraya kadar istikraz yapılması hakkında.
- 2557 Maarif Vekâletine bağlı mekteb ve müesseselerde kullanılacak yabancı Devlet tebaasından muallim, mütehasşis ve ustalar hakkında.
- 2594 Anadolu Ajansı ile 10 seneye kadar taahhüdât icrası için Hariciye Vekillîğine salâhiyet verilmesi hakkında
- 2604 Vilâyetler evi müteahhidinin istihkakı için bono verilmesine ve vilâyetler evinin tesisatı ve mefruşatı için 200,000 liraya kadar taahhüd icrasına ve 1935 ve 1936 seneleri bütçelerine konacak tahsisat ile ödenmek üzere bono çıkarılmasına dair.

**Kanun
No .**

- 2620 Ankarada yapılacak orta mekteb binası için 200,000 liraya kadar taahhüde girişilmesi hakkında.
- 2664 Ziraat Vekâletine bağlı Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü ile mektebler ve müesseselerde kullanılacak yabancı Devlet tebaası hakkında.

H — Cetveli

Muvazenei Umumiye Kanunu: Madde – 17

[Geçmiş seneler Bütçe kanunları maddelerinden hükümleri 1935 malî senesi zarfında dahi devam edecek olanlar]

1339 senesi birinci avans kanunu - No. 311

Madde 6 — 15 nisan 1338 tarihli Rûsumu Bahriye kanununa merbut cetvel haricinde olup Dersaadet Liman Riyasetince ötedenberi alınmakta olan rûsum kemafissabık istifa edilir.

**1340 senesi mart ayına mahsus muvakkat
bütçe kanunu - No. 425**

Madde 7 — Bilûmum tekâlif ve rûsumu kavanin ve nizamâtı mukarreresi mucibince tahakkukuna ve düyunu Hâzinenin sübutuna esas olan mekadir ve nisbetler tebeddül etmemek şartile Hâzinenin kabz ve tediye muamelâtında ve kuyudu hesabıyei Devlette lira esas ittihaz edilerek kuruş onun kesri itibar edilip tahakkuk ve tahsilinde yirmi paradan dun küsurat tay ve yirmi paradan fazla küsurat kuruşa iblâğ edilecektir.

1340 Muvazenei Umumiye Kanunu - No. 490

Madde 6 — Hariciye vekâletince gerek merkezde ve ge-

rek sefarethane ve şehbenderhaneler vasıtasile hariçte istifa edilmekte olan harç ve resimlerin ledelicab mukabelei bilmişil olmak üzere tezydini ve icabında haddi aslisine ırcainı vekâleti müşarileyhanın iş'arma binaen tahtı karara almağa İcra Vekilleri Heyeti mezundur.

Madde 11 — 30 Eylül 1336 tarihli kanunun ikinci maddesi mucibince resme tâbi tutulan oyun alâtından işbu resim levha vazı suretile istifa olunur ve bu Resim Temettü Kanununun cari olduğu mahallerde tatbikedilir.

Her sene mart ayı zarfında vesaiti münasebe ile vaki olacak ilân tarihinden itibaren on beş gün zarfında levhaların vaz'ı mecburî olup bu müddetten sonra levhasız görülecek olanlar iki kat resme tâbi tutulur. İşbu kanunun mevkii tatbika vazı tarihine kadar damgalattırmaksızın derdest olunan oyun alâtının rüsumu müterakimesi kanunun neşriden itibaren bir mah zarfında tesviye olunmak şartile cezaları af ve eshabı hakkında ikame olunan davalar iptal olunur.

27 teşrinisani 1336 tarihli kanunun ahkâmile 30 Eylül 1336 tarihli kanunun işbu maddeye mugayir olan ahkâmı mülğadır.

Madde 12 — Düçarı istilâ olan muhallerle her hangi sebeble nısfından fazlası harab olan şehir ve kasaba ve kurada 1338 senesinden itibaren inşa edilmiş ve edilecek mesakin ve çiftlik ebniyesi 1349 senesine kadar vergi ve zamaïnden muaftır. Bu misillü mebaniden şimdiye kadar tahsil edilen vergiler iade edilmez.

8 — Teşrinisani 1339 tarihli kanunun 12 inci maddesi mülğadır. 1338 senesinde istirdadı müteakib ordu tarafından vazıyet edilip takdiri fiat hususunda tahaddüs eden ihtilâfat hasebile mahsubu taahhur eden âşar tekasitinden eyyamı güzeşte faizi aranmaz.

**1341 senesi Muvazenei Umumiye
Kanunu - No. 627**

Madde 5 — Topkapı müzesile saraylardan ellişer kuruş ve diğer müzelerden onar kuruş duhuliye ücreti alınır. Sıhhiye müzesi meccani olduğu gibi alelûmum mektebler talebesi de duhuliye ücretinden muaftır.

Madde 7 — Hususi ormanlardan alınan rûsum kavanini mahsusası mucibince % 10 olarak istifa olunur. Sahihli arazide yetiştirilen veya hüdayi nabit olarak sahibli arazide veya müteferrik surette devlete aid arazii haliyede yetişen ağaçlardan bu resim alınmaz.

Madde 8 — İcra ve isticar konturato evrakile ferağ ilmühaberleri atideki fiatlarla satılır:

A - İcar ve isticar konturatolarından:

	<u>Kuruş</u>
Senevi 100 liraya kadar bedeli icarı mutazammın olanların beheri	10
Senevi 500 liraya kadar bedeli icarı mutazammın olanların beheri	20
Senevi 501 lira ve daha fazla bedeli icarı mutazammın olanların beheri.	50

B - (Bu fıkra 833 numaralı kanunla tadil edilmiştir.)

Madde 9 — Nüfus hüviyet cüzdanları âtideki fiatlarla satılır:

Bez kaplı hüviyet cüzdanı 15 kuruş, maroken kaplı hüviyet cüzdanı 50 kuruş.

Madde 23 — Tarihî ve bediî kıymeti haiz olanlar müstesna olmak üzere emlakî milliyenin bedeli peşin veya atideki esaslar dairesinde tanzim edilecek talimatnameye tevfikân mukassad olarak furuhtuna Maliye Vekili mezundur.

A - İçinde veya civarında hiç arazisi olmamak veya uhdei tasarruflarındaki miktarı arazi 200 dönümden noksan bulunmak sebebiyle toprağa muhtaç erbabı ziraat mevcut olan arazii milliye bedeli 10 sene mukassatan alınmak ve her haneye verilecek arazi miktarı yerlerindeki arazi ile

birlikte muhitin icabına göre azamî 200 dönümü tecavüz etmemek üzere takdiri kıymet suretile tevzi ve furuht olunur.

B - İçinde veya civarında toprağa muhtaç erbabı ziraat mevcut olmıyan arazii milliye ile Devlete aid bağ, bahçe, fidanlık ve zeytinlik gibi gayrimenkulât takarrür edecek bedeli, azamî on senede mukassatan alınmak üzere bilmüzayede talihlerine satılabilir.

C - Emlâki milliyeden olan müsakkafat ve arsalar takarrür edecek bedeli azamî sekiz senede mukassatan alınmak üzere bilmüzayede talihlerine furuht olunabilir.

D - Gerek takdiri kıymet suretile gerek bilmüzayede furuht edilecek fıkاراتı sabıkada muharrer emvali gayrimenkule son taksitin tediyesi zamanına kadar Hazine lehine birinci derecede haciz vazı şartile bidayeten kat'î surette ferağ olunur.

H - Hulul eden taksiti miadında vermıyenler hakkında Tahsili Emval Kanunu ahkâmı tatbik edilir.

V - Mübadeleye gayritâbi eşhası hükmiyeden metrûk bilcümle emvali gayrimenkule kâffeı hukuk ve vecaibile bulundukları vilâyetlerin idarei hususiyelerine devredilir.

Madde 37 — Muvakkat veya daimî bir memuriyetle memaliki ecnebiyeye izam olunanların zatî ve aile yol masrafları memurini hariciye harcirah kanununa ve yevmiyeleri 15 mayıs 1335 tarihli harcirah kararnamesine tevfikân verilir. Bu yevmiyeler devairi aidesince ehemmiyeti maslahata ve icabatı mahalliyeye göre yedi misline kadar tezyid olunabilir.

Memuriyeti muvakkate ile izam olunanlara bu miktardan fazla yevmiye itası lâzımgeldiği takdirde verilecek yevmiye miktarları İcra Vekilleri Heyetince takdir olunur. Mezkûr 15 mayıs 1335 tarihli harcirah kararnamesinin 29 uncu maddesinin 2 inci ve 3 üncü fıkralarile kararnamei mezkûrenin 10 teşrinisani 1335 tarihli zeylinin 3 üncü maddes ahkâmı mûlgadır.

Madde 53 — Türkiye Cumhuriyeti ile muamelei müte-

kabile esası üzerine itilâfname teati eden düveli ecnebiyeye İcra Vekilleri Heyeti kararile Ankarada sefaret ve konsolos hane inşa eylemek üzere meccanen arsalar teffizine ve gerek bu arsalar, gerek Ankarada inşa edilecek sefaret ve konsoloshanelerle düveli mezkûrenin elyevm Türkiyede mevcut diğer sefarethane ve konsoloshaneleri için tahsisi veçhile bilâharç tapu senedi itasına Maliye Vekili mezundur. Ankarada sefarethane ve konsoloshaneler inşaatı için memaliki ecnebiyeden celbedilecek malzemei inşaiye gümrük resminden muaftır.

1927 senesi Muvazenei Umumiye Kanunu - No. 1011

Madde 4 — Altın ve gümüş avani ve meskûkâtan ve ziynet altınlarından Darphanece alınmakta olan ücret Maliye Vekâletince rayice göre tanzim edilecek liste mucibince istifa edilir.

Madde 8 — 18 mart 1926 tarihli Memurin Kanunu ile 7 haziran 1926 tarihli ordu, bahriye ve jandarma zabitan ve memurini hakkındaki kanunun malî mevaddı ahkâmı tedricen tatbik ve her sene hangi maddeler ahkâmının tatbikına iptidar edileceği Muvazenei Umumiye Kanunlarile tayin olunur.

Madde 9 — 18 mart 1926 tarihli Memurin Kanununun 20, 25, 69 ve 72 inci ve 88 inci maddelerinden ve 7 haziran 1926 tarihli ordu, bahriye ve jandarma zabitan ve memurini hakkındaki kanunun 1 inci maddesinin Memurin Kanununun 88 inci maddesine matuf hükmile 2, 8 ve 9 uncu maddelerinden maada bilumum ahkâmının 1927 senesi mâliyesi haziranı ve yalnız Memurin Kanununun 86 inci maddesi hükmünün 1927 senesi mâliyesi teşrinievveli iptidasından itibaren tatbikına başlanır. (Bu madde 1204 numaralı kanunun birinci ve 1452 numaralı kanunun 19 uncu maddelerde kısım tadil olunmuştur).

1929 malî senesi bütçe kanunu - No. 1456

Madde 11 — Mukavelenameleri mucibince imtiyazlı şirketlerle müteahhidlerden teftiş mukabili alınan mebalığın bütçe haricinde sarfi ve kadroda gösterilmeksizin bu kabil şirket ve müteahhidler nezdinde komiser veya fen memuru istihdamı gayricaizdir.

Ancak yeni akdolunan mukavelât dolayısıyla bir malî sene zarfında işe başlayan şirket ve müteahhidlerden teftiş mukabili alınacak mebalığ bir taraftan varidat bütçesindeki tertib mahsusuna irad kayid, diğer taraftan bu mebalığı tecavüz etmemek üzere İcra Vekilleri Heyetince tasdik olunacak kadro dairesinde komiser veya fen memuru bittayin ücretleri mensub oldukları daire bütçesinin müstahdemini daim tertiblerine tahsisat olarak ilâve ve tesviye olunur. Bunlardan müteakib malî sene bütçesinin tanziminden evvel tayin olunanların o sene kadrolarına ve bütçe tanziminden sonra tayin olunanların ikinci müteakib sene kadrolarına ithali mecburidir.

1931 malî senesi bütçe kanunu - No. 1848

Madde 8 — 19 mayıs 1930 tarih ve 1615 numaralı kanunun birinci maddesinde yazılı 18 lira, 14 lira olarak tadil olunmuştur. Kıtaata müretteb binek ve mekâri hayvanları yem bedeli de bu miktar dahilinde tesviye olunur.

Madde 13 — Yeni inşa edilen demiryollarından resmen işletilmeğe açılmıyanlar üzerinde Nafia Vekâletince tanzim olunacak tarifelere tevfikân ücret alınmak şartile nakliyat icrasına mezuniyet verilmiştir.

Madde 19 — Bir Vekâlet veya idarenin kadrosunda gösterilen her hangi bir memur ve müstahdem kadroda muhassas maaş veya ücretile o Vekâlet veya idarenin her hangi kısmında istihdam olunabilir. Bu suretle istihdam edilenlere vekâlet maaşı ve ikamet yevmiyesi verilmez.

Yukarı derecelerdeki vazifeler maaşatı karşılık gösterilmek suretile daha aşağı derecelerden memur tayini caizdir.

[Bu madde 2544 numaralı kanunun ikinci maddesile tadil edilmiştir].

Madde 22 — Maaşatı zatiye düyunu Muhasebei Umumiye Kanununun 47 inci maddesindeki esasa tevfikân cari sene bütçesine mevzu tahsisattan tesviye olunur.

Madde 25 — Varidat bütçesinde nâzım varidat unvanı altında bir kısım açılmıştır. Bu kısma Maliye Vekâletince hususî kanunları mucibince diğer Devlet daireleri nam ve hesabına cibayet edilip bu dairelere verilecek varidat kaydolunur.

Nâzım varidat hesabında kayıtlı varidat, Maliye Vekâleti masraf bütçesinde açılmış olan hususî fasıldan alâkadar dairelere tediye edilir. Bu fasıldan yapılacak sarfiyat 10 uncu maddenin takyidatına tâbi değildir.

Madde 26 — Vekil ve müsteşar odalarile kabul ve içtima salonlarından ve müstakil idarelerin riyaset odalarile müstakil umum müdür ve kumandanlıkların umum müdür ve kumandanlık odalarından, ordu müfettişlerle kolordu kumandanlıkları odalarından ve vilâyet makam odalarile içtima salonlarından gayri Devlet dairelerindeki elektrik tenviratı 6-8 metre murabbai zemin sathına 100 Wolt hesabı ile direkt veya difüzörlü lâmbalarla yapılır. Bu dairelerde ziya kudretinin ziyama sebep olan avizeler kullanılmaz.

1932 malî senesi Muvazenei Umumiye Kanunu - No. 2031

Madde 11 — 1513 numaralı kanuna tâbi borçlar ile 1931 malî senesi nihayetine kadar Millî Hükümet bütçelerinden mütevellid tahsisatsız borçlara mukabil hak sahihlerine yedi sene içinde itfa edilmek ve senevi % 5 faize tâbi tutulmak üzere tahvil verilir. Bu tahviller 1 ağustos 1932 tarihinden sonra Mâliyece Hazineye aid olarak satılacak emval bedellerine mukabil başa baş nakid ve umumiyetle teminat mukabilinde kabul olunur. Ancak 1513 numaralı kanuna tâbi olan borçların miktarı 100 liraya kadar olanlarla 100 lirayı geçmiyen kesirleri nakden tediye olunur.

Hariciye Vekâletinin beynelmilel yataklı vagonlar şirketine ecnebi memleketlerdeki alacaklılara tediyesi muktazi tahsisatsız borçlarının mezkûr Vekâletin 1932 malî senesi masraf fasılları tasarrufatından tesviyesi caizdir.

Madde 16 — 459 numaralı Mahsubu Umumî Kanununa tevfikân verilecek tasfiyei düyun tahvili ile bu kanunun 11 inci maddesi mucibince verilecek tahviller Hâzinenin 1927 senesi nihayetine kadar eşhası hakikiye zimmetinde tahakkuk eden alacaklarile mahsub olunabilir. Bu mahsubat nâzım varidat ve masraf hesaplarında açılacak maddelerde gösterilir.

Madde 20 — Açıkta kalan memurlardan filî hizmet müddeti yedi seneye kadar olanlara dörtte bir, on beş seneye kadar olanlara üçte bir, on beş seneden fazla olanlara yarım maaş nisbetinde açık maaşı verilir. Bunların 788 numaralı kanunun 85 inci maddesi hükmüne tevfikân ilk iki aylık tam maaş almak hususundaki hakları mahfuzdur.

Madde 21 — Maaşatın tevhid ve teadülü hakkındaki 1452 numaralı kanunun 14 üncü maddesinin 3 üncü fıkrası hükmü 1683 numaralı kanunun meriyetinden evvelki hükümlere göre tekaüd edilipte mülhak ve hususî bütçelerden ücret alanlara da şamildir.

(900 numaralı kanunun ahkâmı mahfuzdur).

Gerek eski hükümlere göre ve gerek 1683 numaralı tekaüd kanununa tevfikân tekaüd edilipte tediye edilmiş sermayesinin en az nısfı Devlete aid olan müesseselerle sermayeye verilecek faiz veya temettüü Devletin teminatı altında bulunan bilûmum müesseselerde vazife deruhde edenler dahi 1452 numaralı kanunun 14 üncü maddesile 1683 numaralı kanunun 70 inci maddesi hükümlerine tâbidir.

Birinci ve ikinci fıkralarda yazılı mütekaidler hakkında bu hükmün tatbik edilebilmesi için aldıkları tekaüd maaşlarıyla ücret mecmuunun 50 liradan aşağı düşmemesi şarttır.

Madde 23 — Vilâyetlerin umumî idaresi kanunu mucibince nasb ve azilleri mahallerine aid bilumum memurlarla ailelerine her ne suretle olursa olsun verilecek harcirah o vilâyet hududunu tecavüz edemez. Bunlardan tekaüd edilenlerin harcirahları dahi bu hükme tâbidir. Alelûmum mütekaidlerin verdikleri beyannamelerde gösterilen yerlere senesi içinde gitmeyenlerin harcirahlarından, istihkaklarından fazlası tekaüd maaşlarının her üç aylığının nısfı tevkif edilmek sureyile istirdad olunur.

Madde 25 — Bütçelerdeki tedavi ve yol masrafları terfihlerine mevzu tahsisattan ancak maaşları yedinci ve ondan aşağı derecelerde muayyen miktarlarda bulunan memurların tedavileri için sarfiyat icra olunabilir.

Madde 26 — Asalet ve vekâlet namile verilecek paranın mecmuu asalet ve vekâlet suretile idare edilen memuriyetlerden hangisi yüksekse onun bir derece fevkindeki maaşı geçemez. Ücretli vazifelerde de ücretin tekabül ettiği derece maaşları bu hükme esas ittihaz olunur. Muallimler bu hükme tâbi değildir. Ancak bir muallim dersin mahiyeti ne olursa olsun resmî ve hususî müesseselerde haftada 28 saatten fazla ders deruhde edemez.

Madde 29 — İşbu kanunun mer'iyet tarihine kadar teraküm etmiş bulunan tapu münakalelerinin merkezde tescili için mesai saatleri haricinde çalışacak memurlara münakale başına bir kuruş üsret verilir. Ancak bi işin muvazzaf memurlara yaptırılabilmesi yeni muamelelerin terakümde kalmaması ile meşruttur.

Madde 30 — 20 haziran 1931 tarih ve 1831 numaralı ka-

unun hükmü nâzım varidat ve masraf hesaplarında tedvir olunur.

Madde 31 — Devlet Demiryolları inşaatı ile işletme işlerinin ayrılmasından mütehaddis vaziyetin netayici kanunu mahsusla tesbit ve tanzim edilinceye kadar bu vaziyetin işletmeğe taallük eden hususatı Nafia Vekâletince tayin olunacak esaslara göre idare olunur.

Madde 33 — Resmen işletmeğe açılmış ve bakımı da işletme idaresine devredilmiş bulunan hatların devir mazbatalarile tesbit edilen nevakıs bedelleri için Nafia Vekâleti bütçesinden ifraz edilecek mebaliğ işletme idaresine verilir.

Madde 34 — İşletmeğe açılmış hatlarda inşaat teşkilâtı tarafından yapılan ikmalî nevakıs ameliyelerinde veya bir senelik tamirat işlerinde çalışan memur ve müstahdemler ve bunların eşya ve erzakı ve bu kısmın bakımına muktazi malzeme o mıntakaya inhisar etmek ve işletmede cari usuller tatbik edilmek şartile meccanen nakledilir. Bunun gibi muhtelif hatlardaki nevakısın ikmalinde müstahdem seyyar inşaat memur ve müstahdemleri de vazife ten seyahatlerinde iş vagonları ve eşyalarile birlikte meccanen nakledilir.

1933 Muvazenei Umumiye Kanunu No. 2211

Madde 9 — Devlet Demiryolları inşaat mukavelelerde işbu inşaatla müteallik mubayaa mukavelelerinden dolayı verilmesi lâzımgelen gümrük resmi ve diğer vergiler nâzım varidat ve masraf fasıllarına kayid ve mahsub olunur. Evvelce tahakkuk edipte henüz tesviye edilmemiş olan vergi ve resimler dahi bu hükme tâbidir.

Madde 20 — 22 nisan 1341 tarih ve 649 numaralı kanuna bağılı cetvelde yazılı maktu kaydi kaldırılmıştır.

İ — Cetveli

Muvazenei Umumiye Kanunu: Madde – 7

[Gümrük tarife kanununun 14 üncü maddesi mucibince kabulü muvakkat usulünden istifade edecek eşya]

Eşyanın nev'i	Eşyanın ne halde getirildiği	Mülâhazat
Halı neşç ve imalinde kullanılacak çözüğü ve kaskam iplikleri	Kaskam ipliği	Senede 150000 kiloyu tecavüz etmemek şartile 1933 - 1934 yılları zarfında ithal edilmiş olan ipliklerin müddetleri ilk gümrük muamelesi tarihinden itibaren 2 seneye iblâğ olunmuştur.
Yumurta talaşları	İnce ağaç talaşları	
Türk ve şark halı ve kilimleri	Mamul halde	
Barsaklar	Tuzlanmış halde	
Amerikan bezi, tül bent, salaşpur, patiska	Top halinde	Yazma ve kalemkârî basma imal ve ihracını temin için
Keten, jüt, manilâ ve emsalinden mamul çuvallık mensucat	Top halinde	Çuval imali için,
Şeker	Mamul halde	Şekerleme ve helva ihracatını temin için

Eşyanın nev'i	Eşyanın ne halde getirildiği	Mülâhazat
Safî keten mensucatı	Top halinde	Ayıntab ve havalisinde ve İstanbulda el işi muhtelif örtülerin imalini temin için
Sellüloit, galalit ve oryantal halitaları	Külçe, levha, çubuk yaprak ve boru halinde	Teşbih, ağızlık, tarak kaşık imalâtı için.
Otomobil resimli ilân kâğıdı	Resimli kâğıd halinde	Yazı kısmı Türkiyede tabettirilerek ihraç edilmek için. (Fort müessesesine mahsustur.),
Rus tütünü	Yaprak halinde	Amerikaya ihraç edilmek üzere Rusyadan celledilecek İstanbulda işlenecektir.

L — Cetveli

Muvazenei Umumiye Kanunu: Madde - 12

[1935 malî yılı zarfında mevkuf tutulacak memuriyetler]

Derece	Memuriyetin nev'i	Aded	Maaş
Şûrayı Devlet			
10	İkinci nısıf mülâzım	1	35
7	Mazbata kalemi müdürü	1	55,
15	Üçüncü sınıf kâtib	<u>2</u>	<u>17,5</u>
		4	

Derece	Memuriyetin nev'i	Aded Maaş
İstatistik Umum müdürlüğü		
14	Tasnif şubesi memuru	1 20
15	» » »	<u>2</u> 17,5
		3
Diyanet İşleri Reisliği		
6	Müşavere heyeti azası	2 70
15	» » kütüphane memuru	1 17,5
15	Tahrirat ve evrak müdürlüğü kâtibi	1 17,5
17	Mushaf lar tetkik heyeti azası	1 14
11	Müftü müsevvidi	1 30
12	» »	1 25
19	» »	9 10
18	» kâtibleri	2 12
12	İstanbul müftülüğü cihat tevcihi ve yazı işleri kalemi mümeyyizi	<u>1</u> 25
		19
Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü		
11	Kadastro müdürlüğü tetkik memuru	1 30
19	Kaza tapu kâtipleri	23 10
19	Nevahi tapu memurları	271 0
15	Muamelât kalemi kâtibi	2 17,5
15	Memurin ve levazım müdürlüğü kâtibi	<u>1</u> 17,5
		308
Gümrük ve İnhisarlar Vekâleti		
7	Muhafaza müdürü	1 55

Derece	Memuriyetin nev'i	Aded	Maaş
--------	-------------------	------	------

Dahiliye Vekâleti

19	Vilâyet tahrirat kâtipleri	8	10
----	----------------------------	---	----

Hariciye Vekâleti

1	1
2	1
3	2
4	1
5	14
6	16
7	10
8	11
9	28
10	20
	<u>104</u>

Filî kadro dışında kalan memurlara aid temsil tahsisatı

Adet	Lira
1	100
1	35
3	30
6	20
11	15
12	12
32	10
11	5
<u>77</u>	

Sıhhat ve İctimaî Muavenet Vekâleti

14	Sicil ve memurlar müdürlüğü kâtibi	1	20
15	İstatistik ve neşriyat müdürlüğü kâtibi	1	17,5

Derece	Memuriyetin nev'i	Adet	Maaş
7	Teftiş heyeti 4 üncü sınıf müfettişi	6	55
12	» » kalemi dosya memuru	1	25
15	» » kalemi kâtibi	1	17,5
18	2 inci sınıf küçük sıhhat memurları	15	12
19	3 üncü sınıf küçük sıhhat memurları	6	10
	Hıfzıssıhha müzesi müdür muavini	1	40
17	» » mulajcı muavini	1	14
	İstanbul çocuk hastanesi nisaî hastalıklar mütehassısı	1	55
14	İstanbul çocuk hastanesi asistanı	1	0
10	Nümune hastaneleri operatör muavini	1	35
14	Sağır, dilsiz ve körler müessesesi muallim tabib	1	20
7	Tıp talebe yurdu müdürü	1	55
13	Ebe talebe yurdu müzakereci ebe	1	22
17	Ebe talebe yurdu kâtib, mübayaa memuru ve mutemedi	1	14
18	Ebe talebe yurdu ayniyat mutemedi	<u>1</u>	<u>12</u>
		41	

Adliye Vekâleti
Adlî Tıp İşleri Umum Müdürlüğü

7	Morg Müdürü	1	55
7	Müşahedehane Müdürü	1	55

Maarif Vekâleti
Lise, orta ikmal ve muallim mektepleri

6	Muallim	14	70
7	»	40	55
8	»	24	45

Derece	Memuriyetin nev'i	Aded	Maaş
9	Muallim	83	40
10	»	54	35
14	»	25	20
Güzel sanatlar akademisi			
4	Muallim	4	90
7		3	55
Gazi orta muallim, mektebi ve terbiye enstitüsü			
4	Muallim	3	90
7	»	1	55
11	»	4	30
17	Sanatlar mektepleri kâtib ve hesap memuru	2	14
18	» » ambar ve depboy memuru	2	12
7	» » muallimi	1	55
Müze ve rasathane			
7	Muavin (Bir mütehassıs)	1	55
8	» (»)	1	45
10	Başmülâzim (İki mütehassıs)	1	35
12	Mülâzim (»)	1	25
		264	
Nafia Vekâleti			
Nafia Yüksek Fen Heyeti			
1	Reis	1	150
2	Aza	2	125
Heyeti Teftişiye			
7	Müfettiş	2	55

Derece	Memuriyetin nev'i	Aded	Maaş
Münakalât İdaresi			
5	3 üncü sınıf başmühendis	2	80
6	4 » » »	1	70
12	Memur	1	25
Sular Umum Müdürlüğü istikşaf Fen Heyeti			
6	4 üncü sınıf başmühendis	1	70
14	Kâtib	1	20
Tarife ve muhabere müşavirlikleri			
14	Kâtib	1	20
Vilâyat memurları			
6	Yol başmühendisi	12	70
7	Mühendis	10	55
8	»	12	45
6	Su işleri başmühendisi	1	70
Demiryollar inşaatı taşra memurları			
5	İnşaat başmüdür muavini	1	80
5	Şube başmühendisi	2	80
6	Kısım başmühendisi	3	70
Ziraat Vekâleti			
14	Vilâyat orman idareleri mühendis muavinleri- leri	4	20
15	Vilâyat orman idareleri 1 inci sınıf kondok- törü	1	17,5
16	Vilâyat orman idareleri 2 inci sınıf kondok- törü	8	16

Derece	Memuriyetin nev'i	Aded Maaş	
9	Vilâyat baytar idareleri üçüncü sınıf müdür, birinci sınıf mücadele baytarı, ıslah mıntaka müfettişleri	1	40
11	Vilâyat baytar idareleri beşinci sınıf müdür ve ikinci sınıf mücadele baytarı ve hudud baytarları	9	30
13	Vilâyat baytar idareleri 2 inci sınıf sıhhiye ve muayene baytarı	35	22
14	Vilâyat baytar idareleri, birinci sınıf muavin baytarı	4	20
15	Vilâyat baytar idareleri 2 inci sınıf muavin baytarları	21	17,5
15	Fidanlıklar 2 inci sınıf memuru	4	17,5
7	Tohum ıslahı istasyonları 2 inci sınıf müdürü 1		55
9	» » » müdür muavini	2	40
11	» » » 2 inci sınıf şefi	2	30
12	» » » baş asistanı	2	25
4	Orta ziraat mektebi muallimi	1	90
5	» » » »	2	80
6	» » » »	16	70
7	» » » »	16	55
8	» » » »	14	45
10	» » » »	4	30
11	» » » »	2	30
14	» » » »muhasebe memuru ve mutemedi	1	20
17	Orta ziraat mektebi ayniyat memuru	1	14
		151	

M — Cetveli

[Pansiyoner talebeden alınacak ücretler]

Muvazenei Umumiye Kanunu: Madde - 9

	<u>Lira</u>		<u>Lira</u>
Adana mektepleri	160	Gaziantep lisesi	120
Ankara »	225	İstanbul mektepleri	200
Afyonkarahisar lisesi	130	İzmir »	200
Balıkesir lisesi	175	İzmit orta mektebi	140
» orta mektebi	150	Kastamonu lisesi	140
Bilecik orta mektebi	130	Kayseri »	150
Bursa lisesi	160	Konya »	140
Çanakkale orta mektebi	150	Kütahya »	120
Diyarbakir lisesi	150	Manisa mektepleri	150
Denizli lisesi	130	Niğde orta mektebi	120
Edirne lisesi	150	Sivas lisesi	140
Erenköy kız lisesi	200	Trabzon lisesi	145
» » » ilk kısmı	175	Tekirdağ orta mektebi	150
Erzurum lisesi	165	Tokad orta mektebi	120
Eskişehir lisesi	180	Yozgad lisesi	140
Galatasaray lisesi	250	Zonguldak orta mektebi	150
» ilk kısmı	250		

N — Cetveli**Muvazenei Umumiye Kanunu: Madde - 13**

[Muhtelif kanunlar hükmüne tevfikân her yıl muvazenei umumiye kanununa raptedilmesi lâzımgelen kadrolar]

No.1

**1508 numaralı kanunun birinci maddesi mucibince
verilecek tazminat kadrosu
Amenajman heyetleri**

	Tazminat miktarı	
	<u>Lira</u>	<u>K.</u>
Başmühendis	3	50

	Tazminat miktarı	
	<u>Lira</u>	<u>K.</u>
Başmühendis muavini	3	
Mühendis	2	50
Kondüktör	2	

No. 2

**2005 numaralı kanunun üçüncü maddesine göre pansiyonlarda
1935 malî yılı içinde kullanılacak ücretli memur ve müstahdemler
kadrosudur**

Vazife	Adet	Aylık ücreti	Mülâhazat
Müzakereci	40	40	
»	30	35	
»	40	30	
İdare memuru	15	70	
» »	30	60	
» »	30	50	
» »	30	40	
Doktor	2	100	
»	5	75	
»	15	60	(Hariçten)
»	25	50	
Aşçı (yamağile beraber)	7	60	
»	15	50	
»	25	40	
Müteferrik müstahdem	15	50	
» »	10	40	
Hademe	300	—	(Ücretleri 25 lirayı geçmemek üzere Maarif Vekâleti tayin edecektir)

Varidat bütçesi

F. M,		Varidatın nev'i	1935 senesi için tahmin edilen Lira
BİRİNCİ KISIM			
İrad ve servet vergileri			
1	Arazi vergileri		
1	Arazi vergisi		5 100 000
2	Hususî ormanlar rüsumu		100 000
		Fasıl yekûnu	<u>5 200 000</u>
2	Binalar vergisi		4 619 000
3	Hayvanlar vergisi		
1	Koyun ve keçi		5 420 000
2	Tiftik		840 000
3	Deve		130 000
	Manda		550 000
5	Sığır		2 940 000
6	At, kısrak, iğdiş, katır		465 000
7	Eşek		310 000
8	Domuz		5 000
		Fasıl yekûnu	<u>10 650 000</u>
4	Kazanç vergisi		
1	Ruhsat tezkereleri ve vergi karneleri		400 000
2	Ticarî ve sınaî teşebbüslerden		8 000 000
3	Serbest meslekler erbabından		1 000 000
4	Hizmet erbabından		4 650 000
5	Sair işler ve teşebbüslerden		50 000
		Fasıl yekûnu	<u>14 100 000</u>

		1935 senesi için tahmin edilen
E. M.	Varidatın nev'i	Lira
5	Madenler rüsumu	600 000
6	Veraset ve intikal vergisi	400 000
	Birinci kısım yekûnu	<u>35 569 000</u>

İKİNCİ KISIM

İstihlâk ve Muamele Vergileri

7	Gümrük vergileri	
1	Gümrük vergisi	34 000 000
2	Ardiye resmi	300 000
3	2456 numaralı kanun mucibince gümrük- lere ibraz edilecek beyannamelerle mani- festo ve barnamelere yapıştırılacak mü- dafa pulu hasılatı	- 100 000
	Fasıl yekûnu	<u>34 400 000</u>
8	Muamele vergisi	
1	İthalât muamele vergisi	8 650 000
2	Sınaî müesseseler muamele vergisi	6 950 000
3	Bankalar ve sigorta şirketleri muamele vergi	400 000
	Fasıl yekûnu	<u>16 000 000</u>
9	Dahilî İstihlâk Vergileri	
1	Şeker ve gligoz istihlâk vergisi	6 500 000
2	Elektrik, havagazı istihlâk vergisi	1 500 000
3	Ham petrol ve ondan çıkarılan maddeler istihlâk vergisi	2 000 000

senesi için
tahmin edilen

F. M	Varidatın nev'i	Lira
4	2458 numaralı kanun mucibince muhtelif maddelerden alınacak istihlâk vergisi	9 365 000
	Fasıl yekûnu	19 365 000
10	Oyun âletleri resmi	30 000
11	Kara ve deniz avları	350 000
12	Nakliyat vergisi	750 000
13	Sefineler rûsumu	300 000
14	Damga resmi	6 250 000
15	Tapu harç ve kaydiyeleri	1 300 000
16	Mahkeme harçları	1 700 000
17	Pasaport ve kançılırya	800 000
18	Noter harçları	500 000
19	Diğer harçlar Nüfus	
1		120 000
2	Eczane ve ecza deposu ve tıbbî müstahzarlar	106 000
3	İhtira beratı	5 000
	Fasıl yekûnu	231 000
20	Hayvan sağlık zabıtası resmi	100 000
	İkinci kısmın yekûnu	82 076 000

ÜÇÜNCÜ KISIM

21	Mülga vergiler bekayasından	100 000
----	-----------------------------	---------

DÖRDÜNCÜ KISIM

İnhisarlar safî hasilâtı

22	Tütün, tuz, ispiro ve ispirotolu içkiler, revolver, fisek ve mevaddı infilâkive	31 150 000
		1935
		senesi için
		tahmin edilen
F. M	Varidatın nev'i	Lira

23	2460 numaralı kanun mucince tütün ve müskirattan alınacak müdafaa pulu		
	hasılatı		2 800 000
24	Kibrit ve çakmak		
	Devlete aid Emval ve emlâk hasılatı		
2	Maktu miktar	35 000	
	Fasıl yekûnu	1 260 000	
25	Oyun kâğıdı	30 000	
	Dördüncü kısmın yekûnu	35 240 000	
	BEŞİNCİ KISIM		
	Devlete aid Emval ve emlâk hasılatı		
26	Devlet ormanları	1 800 000	
27	İşletilen emlâk hasılatı		
1	Arazi hasılâtı	80 000	
2	İcar bedelleri	200 000	
	Fasıl yekûnu	230 000	
28	Emval ve emlâk satış hasılâtı		
1	Emval satış bedeli	250 000	
2	Emlâk satış bedeli	1 000 000	
	Fasıl yekûnu	1 250 000	
		3 280 000	
	Beşinci kısmın yekûnu		
	ALTINCI KISIM		
	Devletçe idare edilen müesseseler		
29	Devlet demiryolları		
30	Posta ve telgraf ve telefon		
-		1935	
		senesi için	
		tahmin edilen	
F.	M	Varidatın nev'i	Lira

31	Darbhane hasılatı	1 000
32	Resmî matbaalar hasılatı	25 000
33	Umumî mektebler hasılâtı	1 000
34	Madenler hasılatı	70 000
35	Diğer müesseseler hasılâtı	50 000
36	Kılavuzluk ve romörkörüclük hasılâtı	200 000
37	İzmir rıhtım şirketinden	80 000
38	İstanbul rıhtım şirketinden	250 000
Altıncı kısmın yekûnu		<u>677 000</u>

YEDİNCİ KISIM

39	Umumî müesseseler ve şirketler hasılatından	
	Devlet hissesi İmtiyazlı demiryollarından	
1		
2	Fenerler hasılatından	750 000
3	Mükerrer sigorta sandığından	250 000
4	Cumhuriyet Merkez Bankasından kambiyo	
	murakabesi mukabili alınan	<u>50 000</u>
Fasıl yekûnu		<u>1 056 000</u>
Yedinci kısmın yekûnu		1 056 000

SEKİZİNCİ KISIM

40	Müteferrik varidat	
1	Askerlik mükellefiyeti	1 700 000
2	Devlete aid esham ve tahvilât, faiz ve' temettüleri	1 000 000

1935
senesi için
tahmin edilen
Lira

F. M. Varidatın nev'i

3	Şirketlerden ve müteahhidlerden teftiş mukabili alınan	250 000
4	Faiz	350 000
5	Akçe farkı	100 000
6	Kıymetli evrak	200 000
7	Tavizattan istirdad	15 000
8	2459 numaralı kanun mucibince alınacak tayyare resmi	2 000 000
	Fasıl yekûnu	<u>5 615 000</u>
41	Cezalar	
1	Para cezaları	150 000
2	Zam cezaları	<u>900 000</u>
	Fasıl yekûnu	<u>1 050 000</u>
42	Müteferrik hasılat	2 150 000
43	İstanbul Üniversitesi hasılatı	<u>50 000</u>
	Sekizinci kısım yekûnu	<u>8 865 000</u>

DOKUZUNCU KISIM

44	Mukavelenamesi mucibince Musul petrotlarından alınan	500 000
45	Teberrüat	
46	İktisadî buhran vergisi	
1	1890 numaralı kanun mucibince maaş, ücret ve saireden	.
		9 220 000
2	1996 numaralı kanun mucibince binalardan alınan	1 500 000

1935
senesi için
tahmin edilen
Lira

F. M..

Varidatın nev'i

3	2416 ve numaralı kanunlar mucibin-	
	mucibince kazanç erbabından alınan	<u>1 750 000</u>
		12 470 000
	Fasıl yekûnu	<u>15 180 000</u>
47	Muvazene vergisi	
	Dokuzuncu kısım yekûnu	<u>28 150 000</u>

ONUNCU KISIM

48	Nâzım varidat	
	Umumî yekûn.	<u>195 013 000</u>

Ulusal Bayram ve genel tatiller hakkında kanun

Kanun No. 2739

Kabul tarihi: 27/5/1935

Madde 1 — Ulusal Bayram yalnız Cumhuriyetin ilân edildiği 29 ilkteşrin günüdür. Türkiyenin içinde ve dışında Devlet adına yalnız o gün tören yapılır. Bayram 28 ilkteşrin öğleden sonra başlamak üzere 29 ve 30 günleri devam eder.

Madde 2 — Genel tatil günleri şunlardır:

A - Zafer Bayramı; İstiklâl savaşında son zaferin kazanıldığı 30 ağustos günü (bu gün Millî Müdafaa Vekilliği tarafından hazırlanacak programa göre süel tören yapılır).

B - Ulusal Egemenlik Bayramı; 22 nisan öğleden sonra ve 23 nisan günü.

C - Bahar Bayramı; mayısın birinci günü.

D - Şeker Bayramı; üç gün.

E - Kurban Bayramı; dört gün.

F - Yılbaşı günü; her yıl birincikânunun 31 inci günü öğleden sonra ve ikincikânunun birinci günü.

Bu maddede yazılı tatil günlerinde ve birinci maddede yazılı Ulusal

Bayramının 28 ve 30 ilkteşrin günlerinde hususî yerlerin kapanması mecburî değildir.

Madde 3 — Hafta tatili pazar günüdür. Bu tatil 35 saatten eksik olmamak üzere cumartesi günü saat 13 de başlar. Halkın yemesi, içmesi, giyinmesi gibi zarurî ihtiyaçlarile alâkalı alış, veriş dükkân ve mağazaları hakkında cumartesi günü Hafta Tatili Kanunu hükümleri tatbik edilmez

Madde 4 — 25 haziran 1325 tarihli, 23 nisan 1337 tarih ve 112 numaralı, 24 ilkteşrin 1339 tarih ve 362 numaralı, 19 nisan 1341 tarih ve 628 numaralı, 1 nisan 1926 tarih ve 795 numaralı kanunlarla 2 ikincikânun 1340 tarih ve 394 numaralı Hafta Tatili Kanununun birinci maddesinin son fıkrası kaldırılmıştır.

Madde 5 — Bu kanun hükümleri neşri tarihinden muteberdir.

Madde 6 — Bu kanunun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yerine getirir.

29/5/1935

25 haziran 1325 tarihli kanun 268 sayılı Takvimi Vekayidedir.

112 numaralı kanun 13 sayılı Resmî Ceridededir.

394	»	»	54	»	»	»
628	»	»	96	»	»	»
795	»	»	346	»	»	»

Mart : Mayıs 1934 aylarına aid Divanı Muhasebat raporları hakkında

Karar No: 862

Mart : Mayıs 1934 aylarına aid Divanı Muhasebat raporları hakkında Divanı Muhasebat Encümenince ittihaz olunan aşağıda yazılı mukarrerat Umumî Heyetin 25/4 /1935 tarihli inikadında kabul edilmiştir.

25/4/1935

Divanı Muhasebatın mütaleat ve maruzatı

1 — Şehid Yüzbaşı Ahmed Refik Efendi ile mütekaiden vefat eden Mülâzım Ahmed Vehbi Efendinin ailelerine maaş tahsisine dair Millî Müdafaa Vekâleti Mütekaidin Şubesinden gönderilen evraklı tetkikinde 14/12 /1929 tarihinde vefat eden Vehbi Efendiden dolayı zevcesi Emine Sabiha Hanıma aile efradı meyanında 1/3 /1930 tarihinden itibaren bu maaşın kat'ı şartile evvelce pederinden muhassas olup Vehbi Efendi ile evlenmesi üzerine kat'edilen 217 kuruşun 10/10/1930 tarihinden itibaren iadeten tahsis edildiği ve muamaileyhanın memuriyete tayini dolayisile 28/4/1931 tarihinde kat'ı cihetine gidildiği görülmüştür.

Tahsis muamelesi 1683 numaralı kanunun neşrinden sonra yapılmakla beraber maaşın mebdei tahsisi 1/3/1930 tarihi olmasına göre 1683 numaralı kanunun mer'iyeti tarihinde istihkak kesbedilmiş bir maaş olup o tarihten itibaren yüzde beş zamma nail olmak suretile de kanunu mezkûrun hükümleri dahiline girmiş bulunmasına ve 1683 numaralı kanun ise iadeten tahsis muamelesini ilga etmiş olmasına mebni kanunun mebdei mer'iyeti olan 1/6/1930 tarihinde zevcinden 66 kuruş maaşa müstahak bulunan mumaileyhaya, evvelce pederinden muhassas i-

ken evlenmesine mebni kat'edilmiş olan maaşının iadeten tahsisine imkân olmayıp 1683 numaralı kanunun muvakkat dördüncü maddesi hükmüne tevfikan 66 kuruş maaşın 1 haziran 1930 tarihinden itibaren on seneliğinin itası suretile alâkasının kat'ı lâzımgeleceğinden tahsis muamelesinin o suretle tashihine talikan evrakı tahsisiye tescil

edilmiyerek Millî Müdafaa Vekâletine iade edilmiştir.

Divanı Muhasebat Encümeninin mukarreratı

1 — 1683 sayılı kanun iadeten maaş tahsisi usulünü kaldırılmış olmasına ve bu fıkra da anlatılan hadisede de sahibi maaş bu kanunun mer'iyet mevkiine girdiği tarihte kocasından maaşa istihkak kazanmış bulunmasına mebni daha evvel pederinden almakta iken evlenmesile kesilmiş olan maaşın tekrar bağlanmasına kanunî bir imkân olmadığından Divanı Muhasebatça yapılan muamele Encümenimizce de muvafık görülmüştür.

2 — Maliye müfettişi tarafından 4/8/1928 tarihinde işten el çektilirip indelmuhakeme beraet eden ve muahharen tasfiyeye tâbi tutulan sabık Bayazıd Defterdarı İsa Mansur Beyin vaki olan talebi üzerine işten el çektilirildiği 4/8/1928 tarihinden tasfiyeye sevk edildiği 15/3/1930 tarihine kadar nısıf maaşatı tahakkuk ve tesviye edildiği halde muahharen mumaileyh tarafından verilen arzuhalde tasfiye kararma Devlet Şûrasına vaki itirazı üzerine ittıla hâsıl eylediğinden ittıla tarihine kadar geçen müddete aid maaşlarının da tesviyesini talep etmiş ve birinci müdafaanamenin kendisine tebliğ tarihi olan 2/12/1930 tarihine kadar geçen müddete aid maaşlarının da tediye edildiği görülmüştür. Mumaileyhin hangi tarihte tasfiyesine karar verildiği ve bu babdaki kararın Vekâletçe kendisine tebliğ edilib edilmediği, tebliğ edilmemiş ise sebebi hakkında vaki istizaha da mumaileyhin 15/3/1930 tarihinde tasfiyeye tâbi tutulmuş ve adresi malûm olmadığından kendisinin Vekâlete müracaati lüzumu gazete ile ilân edilmiş olduğu ve gerçi indelmuhakeme

beraet etmesi hasebile tasfiye tarihine kadar olan müterakim maaşları bilhesab tesviye edilmiş ise de muahharen tasfiyeye tâbi tutulduğunu sureti hususiyede istihbar ederek açtığı idari dava neticesinde tasfiyenin ref'ine Şûrayı Devletçe karar verildiğinden bahisle işten men'edildiği tarihten tasfiyeye tâbi tutulduğuna resmen ittılâ hâsıl eylediği tarihin

tayinile bu tarihe kadarki maaşlarının verilmesi mumaileyh tarafından ba arzuhal istenilmesine binaen gazete ile yapılan ilânın Vekâlete müracaat zımnında yapılmış olması hasebile hakkındaki tasfiye kararını tebliğ mahiyetinde olmayacağı düşünülerek birinci müdafaanın kendisine tebliğ tarihinin karara ittılâ tarihi ad ve bu zamana kadar tahakkuk edecek maaşlarının tesviyesi icab edeceği mütalea kılınarak birinci müdafaanamenin 2/12/1930 tarihinde kendisine tebliğ edildiği Şûrayı Devlet riyasetinden cevaben alınan tezkerede bildirilmiş olması hasebile bu tarihe kadar olan müterakim maaşlarının tesviye edildiği cevabı verilmiştir.

Memurin Kanununun 55 ve 57 inci maddelerinde inzibat komisyonları kararlarının alâkadarlara tebliği hakkında ahkâm mevcut olduğu halde tasfiyeye müteallik muvakkat maddede böyle bir sarahat olmadığı ve binaenaleyh tasfiye kararının tekemmül etmesi alâkadar memurun ittılâile meşrut bulunmadığı gibi esasen tasfiyeye tâbi tutulan zatın karar ittihazı tarihinde vazifesinden ayrılmış bulunması itibarile kararın kendisine tebliğ edilip edilmemesi vaziyeti filiyesini de değiştirmeyeceği cihetle karar tarihinden itibaren hakkında tasfiye hükümlerinin tatbiki lâzım geleceğinden tasfiye kararı tarihinden sonraki zamana aid maaşlarının kabul ve vizesine imkânı kanunî görülmemiştir.

2 — Memurin Kanununun tasfiyeye dair bulunan muvakkat maddesinde tasfiye kararlarının alâkadarlara tebliği hakkında bir hüküm mevcut olmadığına göre tasfiye kararları kararın ittihazile tekemmül edeceği ve binaenaleyh alâkadar memur hakkında karar tarihinden itiba-

ren tasfiye hükümlerinin tatbiki lâzım geleceği cihetle bu fıkra da Divanı Muhasebatça ihtiyar olunduğu hikâye edilen tarzı muamele Encümenimize de muvafık görülmüştür.

3 — Münhal bulunan Arapsun kazası Kaymakam vekâletine üçte bir vekâlet maaşı ile tayini Vekâlet makamının 21/2/1932 tarih ve 6384

numaralı mucibnamesile tasvib ve devam eden vekâlet müddeti zarfında evrakı sarfiyeye hem muhasib ve hem de âmiri ita sifatile vaz'ı imza eyliyen Malmüdürü Haşan Beye bu vazifeden dolayı 38 lira 42 kuruşun tediye edildiği anlaşılmış ise de Muhasebei Umumiye Kanununun 15 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki âmiri italik ve muhasiplik ve tahakkuk memurluklarının ikisi bir zat uhdesinde içtima edemez şeklindeki hükmü umumî ve esaslı bir mahiyette olmasına mebni bu sarahat hilâfına hem âmiri italik ve hem de muhasiblik sıfatlarını uhdesinde cem etmek suretile ifayı vazife etmiş olan mumailiyh Haşan Beye kaymakamlık vekâletinden dolayı verilen vekâlet maaşının kabul ve vizesine imkânı kanunî görülmemiştir.

3 — Muhasebei Umumiye Kanununun 15 inci maddesi hükmünce âmiri italik ile muhasiblik ve tahakkuk memurluklarından ikisi de bir adamda birleşmeyeceğine mebni kaymakam vekâletine tayin edilen Malmüdürüne vekâlet maaşı verilmeyeceği hakkında Divanca ittihaz olunan karar Encümenimizce de kanuna uygun ve yerinde görülmekle beraber bu gibi hallerde alâkadar makamlarca kanunî icablar önceden göz önünde bulundurularak ona göre hareket edilmesi hususunda Hükümetin nazarı dikkatinin celbi temenniye şayan bulunmuştur.

4 — 1933 senesinde tekaüde sevk edilerek Erzincana giden Ergani Müddeiumumisi Ali Rıza Beyin zatî harcırahı 1933 senesinde tediye edildiği halde kendisinin Erganiye hini tayininde beraber getirmiş olduğu iki nüfus ailesini 1928 senesinde Erganiden Erzincana göndermiş olmasına mebni Adliye Vekâletince aile harcırahının 1928

senesinde mer'î ahkâma göre tahakkuk ettirilmekle beraber 1928 senesi borcu addile 1932 senesi Muvazenei Umumiye Kanununun 11 inci maddesi hükmüne tevfikân tahvile raptedilmek istenilmiştir.

Ailesini evvelce nakleden memura bilâhara harcırahı itasını istilzam eden bir halin vukuunda, memurun harcıraha istihkak kesbettiği tarihte

cereyan eden ahkâm mucibince aile harcırahı verilmesi lâzımgeleceğinden ve seyahatin vukuu tarihindeki ahkâma tâbi harcırahlar, ancak memurun harcırah ahzına müstahak olduğu tarihten sonra münferid olarak tahakkuk edecek harcırahlara münhasır bulunduğundan Ali Rıza Beyin ailesi harcırahının 1933 senesindeki mevzuata göre tediyesi lâzım olduğundan bu esasa muhalif olarak yapılmış olan muamelenin kabulü muvafık görülmiyerek evrakı müteferriası Adliye Vekâletine iade edilmiştir.

4 — Harcırahlar seyahatin vuku bulduğu tarihteki ahkâma tâbi olmak lâzımgeldiği gibi aile harcırahı da memurun harcıraha müstahak olduğu tarihten sonra tahakkuk etmek iktiza edeceğinden Divanı Muhasebatça ihtiyar olunduğu bu fıkra hikâye olunan tarzı muamele Encümenimizce de muvafık görülmüştür.

5 — Merkez muhasebeciliği veznedarı Fuad ve Demiryolları veznedarı Osman Beylere Ankara Vilâyeti Defterdarlığı muhasebe müdüriyetince tediye olunan pul aidatı bey'yesinin yalnız kazanç vergisi tevkif olunup buhran ve muvazene vergileri tevkif edilmeksizin verildiği anlaşılmıştır.

1890 numaralı Buhran Vergisi Kanunu izahnamesinin 3 üncü maddesinin (H) fıkrası müeddasına nazaran vergi mevzuu haricinde kalanlar tâcir sıfatını haiz olanlardan ibaret olup hizmet erbabına ve müstahdem bir vaziyette bulunanlara verilen aidatın buhran vergisi ile ana tebaan muvazene vergisine tebaiyeti dergâr bulunmakla mumai-leyhimaya Muvazene ve Buhran vergileri olarak tevkifi lâzım gelirken fuzulen tediye edilmiş olan ceman 123 lira 64

kuruş vize edilmiyerek istirdadı lüzumu Maliye Vekâletine yazılmıştır.

5 — Hizmet erbabına ve müstahdem vaziyette bulunanlara verilen pul bey'yeleri de buhran ve ana tebaan muvazene vergilerine tâbi olmak lâzımgeldiğinden bu fıkra hikâye olunan sureti muamele Encümenimizce de tasvib edilmiştir.

6 —İstanbul Fetvahanesi müsevvidlerinden ve Bayazıd dersiamlarından iken 16/9/1336 tarihinde Fetvahanedeki memuriyetinden dolayı 437 kuruş maaşla tekaüdü icra edilip badettekaüd tekaüdlük maaşile dersiamlık maaşını birlikte almakta iken 1/2/1333 tarihinde vefat eden müteveffa Ahmed Necati Efendinin tekaüd maaşı esas ittihaz edilerek zevcesi Ruhiye Hanıma yetim maaşı bağlanmış olduğu halde mütekaidinden bulunan dersiamların vefatlarında yetimlerine tekaüd veya dersiam maaşlarından hangisi fazla ise onun üzerinden yetim maaşı bağlanması Maliye Vekâletinin tebligatı umumiyesi icabından bulunduğundan bu tebligata tevfikan maaşının tadili hakkında mumaileyha Ruhiye Hanım tarafından vaki taleb ve istida üzerine muhassas yetim maaşı o suretle tadil edilmek istenilmiştir.

Filhakika memurini İlmiyeden uhdelerinde dersiamlık bulunanların hini tekaüdlerinde memuriyet maaşları üzerinden kendilerine tekaüd maaşı tahsisi ve kaydi hayatla muhassas olan dersiamlık maaşlarının tekaüd maaşlarile birlikte itası ve bunlardan badettekaüd vefat edenlerin ailelerine tekaüd maaşlarına nazaran isabet edecek aile maaşile 325 tarihli Mülkiye Tekâüd Kanununun memurin ve mensubini İlmiyeye de teşmili hakkındaki 19/4/1326 tarihli maddei kanuniyenin neşri tarihine kadar dersiam maaşı alarak sebkeden müddet ve aldıkları maaş miktarına göre Mülkiye Tekâüd Kanunu ahkâmına tevfikan isabet eden aile maaşının bittevhid tahsis olunması esası 15/3/1333 tarihli bir kanunu mahsusla vaz ve kabul olunmuş ve bu hükümler 1683 numaralı kanunun mer'iyeti tarihine kadar

devam etmiş ise de 1683 numaralı kanunun 72 inci maddesi 15/3/1333 tarihli kanunu sarihan ilga etmiş ve binaenaleyh 1/6/1930 tarihinden sonraki bilumum tahsislerde 1683 numaralı kanun hükümlerinin cereyanı muktazi bulunmuş olup ancak salifüzzikir 15/3/1333 tarihli kanunun 6 ıncı maddesinde «Bu kanunun neşri tarihinden itibaren

uhdelerinde memuriyet ve muallimlik olanların dersiamlık ve zeyli meşihat maaşları aidatı tekaüdiyeye tâbi olmayıp ücret namile ita olunur» denilmesine göre bu tarihe kadar gerek tekaüd maaşile, gerek memuriyet maaşile birlikte verilmiş ve aidatı tekaüdiyeye tâbi bulunmuş olan dersiâmlık ve zeyli meşihat maaşlarile geçen müddetlerin nazarı itibara alınması lâzımgelip 1683 numaralı kanunun 55 inci maddesile müteaddid cihetten maaşa müstahak olan yetimlerin maaşlarının en çok alacakları cihetten tahsisi esasını kabul etmiş olmasına mebni müteveffayı mumaileyhin 15/3/1333 tarihli kanunun neşrine kadar dersiâmlık maaşı alarak geçirdiği müddet ailesine yetim maaşı tahsisine müsaid ise bu cihetten isabet edecek tekaüd maaşile evvelce memuriyetinden dolayı tahsis edilmiş olan tekaüd maaşının hangisi fazla ise yetim maaşına o maaşın esas ittihaz edilmesi icab edeceğinden muamelei tahsisiyenin o suretle tashihine talikan evrak tescil edilmiyerek Diyanet İşleri Riyasetine iade olunmuştur.

6 — 15/3/1333 tarihli kanunla memurini İlmiyeden uhdelerinde dersiamlık bulunanların hini tekaüdlerinde memuriyet maaşı üzerinden kendilerine tekaüd maaşı tahsisi ve dersiâmlık maaşlarının da tekaüd maaşile birlikte itası ve bunlardan badettekaüd vefat edenlerin ailelerine tekaüd maaşına nazaran isabet edecek aile maaşile 325 tarihli Tekäüd kanununun memurin ve mensubini İlmiyeye teşmili hakkındaki 19/4/1326 tarihli maddei kanuniyenin neşri tarihine kadar dersiâmlık maaşı alarak geçen müddet ve aldıkları maaş miktarına göre isabet edecek aile maaşının birleştirilerek tahsis ve itası esası kabul edilmiş ve yine bu kanunun 6 ıncı maddesile bu tarihten sonra verilecek dersiâmlık ve zeyli meşihat maaşlarının aidatı tekaüdiyeye tâbi

tutulmayıp ücret addi tesbit edilmiştir. Ancak 1683 numaralı kanunun 55 inci maddesi müteaddid cihetten maaşa müstahak olanlara hangisi fazla ise onun tahsisi esasını kabul etmiş olmasına mebni bu fıkrada mevzuubahis adilen aileye de murislerinin 15/3/1333 tarihli kanunun neşrine kadar dersiâmlık maaşı almak suretile geçirdiği müddete göre

müstahak olduğu tekaüd maaşı memuriyetten muhassas tekaüd maaşından fazla olduğu takdirde yetimlerine de bu maaş üzerinden yetim maaşı tahsisi lâzım geleceğinden bu hususta Divanca yapılan muamele Encümenimizce de muvafık görülmüştür.

7 — Rüşvet aldığı ve vazifesini sui istimal ettiği ve kanun hilâfına kararlar verdiği şayi olması hasebile 9/11 /1931 tarihinde işten el çektilirerek hakkında tahkikat icrasına tevessül edilen ve bu sırada 5/3/1932 tarihli arzuhal ile tekaüdünü talep eden Aksaray Mahkemei Asliye Reisi Sadık Beyin; eli işten çekildiği tarihten sonraki müddet maaşsız açık muamelesine tâbi tutulmak suretile 1/4/1932 tarihinden itibaren tekaüdü icra kılındığı halde sonradan rüşvet maddesinden dolayı men'i muhakemesine ve diğer hususlardan dolayı, lüzumu muhakemesine karar verilmiş ise de lüzumu muhakemesine karar verilen suçların 2330 numaralı Af Kanununun şümulü dahilinde bulunmasından dolayı işten el çektilirildiği tarihten tekaüd edildiği tarihe kadar geçen müddetin fili hizmet addile tekaüd maaşının tadil ve tashihi hakkındaki talep ve istidası üzerine Adliye Vekâletince Ceza Kanununa göre umumî af mebbeinden itibaren bütün neticelerde birlikte suç ve suçluluğu ortadan kaldırdığı ve halbuki maznunlar hakkında verilen men'i muhakeme veya beraet kararları yeni deliller zuhurunda veya yazılı emirle bozulma halinde bozularak maznunlar hakkında yeniden takibat yapılmasını istilzam ettiği halde af kanunundan istifade edenler hakkında daha kuvvetli ve kat'iyet kesbetmiş bir beraet veya ademi mesuliyet hali göze çarpmakta olduğundan 1452 numaralı kanunun 6 ıncı maddesi hükmüne tevfikana mumaileyhin işten el çektilirildiği tarihten af ka-

nunundan istifade tarihine kadar geçen müddete aid maaşlarının verilmesi ve binnetice bu müddetin hizmeti filiyeden addi lâzımgeleceği mütaleasile; tekaüd maaşına bu müddet için 464 kuruş zammedilmek istenilmiştir.

Filhakika 2330 numaralı Af Kanununun birinci maddesi yukarı

haddi beş seneyi geçmiyen ceza ve para cezalarile cezalandırıldığı suçlarla maznun bulunanlar hakkında takibat yapılmayacağı; ve ikinci maddesi de üç seneyi geçmiyen ceza ve para cezalarile mahkûm olanların affedildiği ve bu kanunun neşrinden evvel haklarında verilen mahkûmiyet kararları infaz edilmiş olanlarında 12 inci madde hükmü dairesinde bu kanundan istifade edeceklerini kabul ve tesbit etmiş olduğu halde on ikinci maddenin «bu kanunun birinci ve ikinci maddeleri hükümlerinden istifade edenlerin memuriyetten muvakkaten ve müebbeden mahrumiyet veya bir sanat ve mesleğin icrasından menedilmek gibi kanunî tesir ve neticelere ve Memurin ve Hâkimler Kanunlarile bunlara müzeyyel kanunlara ve sair hususî kanunlara tevfikân yapılmış ve yapılacak olan tasfiye ve memuriyetten af ve iskat ve sair umum inzibatî ve İdarî muamelelere ve 347 ve 854 ve 1289 numaralı kanunlar mucibince Devlet hizmet ve müessesatında istihdam edilmemelerine dair verilen kararlara bu kanun ahkâmı şamil değildir» denilmek suretile vâsi bir takyid konulmuş ve bu maddenin Meclisi Âli Heyeti Umumiyesince müzakeresine aid zabıt cerideleri mündericatına nazaran da henüz haklarındaki tahkikat neticelenmekle beraber Af Kanunu mucibince takibattan kurtulan memurlarında muvakkaten veya müebbeden memuriyetten mahrumiyet gibi cezalardan veya idari ve inzibatî mukarrerattan ve diğer hususî kanunlar hükümlerinden kurtulamıyacakları şarihân anlaşılmakta bulunmuştur. Binaenaleyh haklarındaki takibat durdurulmak suretile Af Kanunundan istifade ettikleri halde müebbeden veya muvakkaten memuriyetten mahrumiyet veya bir meslek ve sanatın icrasından memnuiyet gibi cezaları

baki kalan bu kabil memurların, kanunların ancak men'î muhakeme veya beraet hallerine hasrettiği hükümlerden istifade etmeleri mümkün görülmemekte olduğu ve aksi takdirde suçları sabit ve kendileri mahkûm olupta cezalarını da kısmen çekmiş oldukları halde bu kanun mucibince cezaları affedilen memurların da cezalarını çektikleri müddete aid

memuriyetlerinin tanınması ve maaşlarının verilmesi gibi vazı kanunca hiç bir zaman derpiş edilmesi memul ve mütesavver olmiyan neticelerle karşılaşacağı cihetle mumaileyh Sadık Beyin işten menedildiği tarihten tekaüdlüğünü talep ettiği tarihe kadar maaşsız olarak geçirdiği müddetin hizmeti filiyeden addile tekaüdlük hesabına ilâvesine imkân görülmüyerek evrakı tahsisıye tescil edilmeksizin Adliye Vekâletine iade edilmiştir.

7 — 2330 sayılı Af Kanununun 12 inci maddesi hükmünce Af Kanunundan istifade edenlerin memuriyetten muvakkaten veya müebbeden mahrumiyet veya bir sanat ve meslekin icrasından memnuiyet gibi cezaları baki kaldığına göre haklarındaki takibat durdurulmak suretile yine bu kanundan istifade edenlerin de kanunların ancak men'i muhakeme veya beraet hallerine hasrettikleri hükümlerden istifade edememeleri lâzımgeleceği ve binaenaleyh herhangi bir suç ile sorgu ve muhakeme altına alınıpta tahkikat ve muhakemeleri bitmeden Af Kanununun neşriyle haklarındaki takibat durdurulmak suretile bu kanundan istifade edenlerin de mevkuf olarak veya açıkta geçirmiş oldukları zamanın men'i muhakeme veya beraet kararı alan memurlar gibi filî hizmet addine imkân olmadığı cihetle Divanı Muhasebatça yapılan muamele Encümenimizce de muvafık görülmüştür.

8 — 1 - Erdek Mahkeme mübaşirlerinden müteveffa Murad Efendinin 1/1/1933 tarihinden itibaren üç nüfus eytamına şehri 204 der kuruş maaş tahsis olunduğu ve 300 kuruştan dun olmasına binaen 10 senelik istihkakları mecmuunun defaten verilmek suretile alâkadarlarının kat'ı 4/VI/1930 tarih ve 1683 numaralı Mülkî ve Askerî

Tekaüd Kanununun 50 inci maddesinin birinci fıkrası muktezasından olduğu halde; mahallince üçer aylık maaş verildiği ve bu suretle haziran - ağustos 1933 birinci üç aylık istihkaklarına ceman 18 lira tediye olunduğu anlaşılmıştır.

Mumaileyhin 3 nüfus eytamına bağlanan maaşın mebdei tahsisinin

1/1/1933 ve binaberin 1683 numaralı Tekaüd Kanununun mevkii tatbika vazı tarihi olan 1/6/1930 tarihinden muahhar olmasına ve her nüfusa bağlanan maaş miktarının 204 kuruştan ibaret olup 300 kuruştan dun bulunmasına binaen salifülarz kanunun 50 inci maddesinin 1 inci fıkrası mucibince işbu maaşın 10 seneliğinin defaten verilerek alâkalarının kesilmesi icab ederken bu hüküm ve kanun hilâfına haziran - ağustos 1933 üç aylık maaşları olarak verilen 18 lira kabul ve vize edilmeyerek lüzumu istirdadı Maliye Vekâletine yazılmıştır.

8 — 1683 numaralı Tekaüd Kanununun 50 inci maddesi hükmünün sarahati karşısında bu kanunun meriyetinden sonra tahsis edilecek 300 kuruştan aşağı maaşların aylık olarak tediyesine imkân olmadığından Divanca yapıldığı bu fıkra yazılı bulunan red muamelesi Encümenimizce de muvafık bulunmuştur.

9 — 341 senesinde tekaüdü icra kılınıp 1932 senesinde vefat eden İstanbul mülga Şehremaneti Tahmin Komisyonu azasından Nuri Beyin yetimlerine eski hükümlere göre bağlanmış olan yetim maaşının bu kerre 2264 numaralı kanuna müsteniden 1683 numaralı kanuna göre tadili cihetine gidilmiştir.

Gerek 2264 ve gerek 2297 numaralı kanunların muvakkat maddeleri 1 haziran 1930 tarihi ile 1 haziran 1933 tarihi arasında tekaüdü icra kılınan memurlarla bunların yetimlerinin de bu kanun hükümlerinden istifade edeceklerini âmir olup 1683 numaralı kanunun neşrinden yani 1 haziran 1930 tarihinden evvel tekaüd olupta bu iki tarih arasında vefat edenlerin yetimlerini dairei şümulüne almamış olduğu ve 1 haziran 1930 tarihinden evvel tekaüd

edilen belediye memurları esasen 1683 numaralı kanunun 57 inci maddesi hükmünden istifade etmedikleri cihetle bunlardan 1 haziran 1930 tarihinden sonra vefat edenlerin yetimlerine tahsis edilmiş olan maaşatın tadilinde de tekaüd maaşına % 10 zammı cihetine gidilmeyip, tahsis muamelesi bu iki tarih arasında yapılmış olması itibarile yalnız

yetim maaşlarının nisbet ve miktarlarının tayininde 1683 numaralı kanun hükümlerine tevfiği muamele edilmekle iktifa olunması iktiza edeceğinden tadilin o suretle tashihine talikan evrakı tahsisine Dahiliye Vekâletine iade edilmiştir.

9 — 1683 numaralı kanunun neşrinden evvel tekaüd edilen belediye memurları esasen diğer mütekaiddler gibi 1/6/1930 tarihinden itibaren % 10 nisbetinde bir zam görmemiş olmaları itibarile bu gibilerden 1/6/1930 ile 1/6/ 1933 tarihleri arasında vefat edenlerin yetimlerine bağlanmış olan maaşların 2264 sayılı kanuna göre yapılacak tadillerinde de yalnız yetim maaşlarının nisbet ve miktarlarının 1683 numaralı kanun hükümlerine göre değiştirilmesi ile iktifa edilip başkaca bir zam yapılmaması lâzımgeldiğinden Divanca yapılmış olduğu bu fıkra yazılı red muamelesi Encümenimizce de muvafık görülmüştür.

Tekaüd, dul ve yetim maaşlarının ne gibi hallerde suku edeceği hakkında tefsire ihtiyaç bulunmadığına dair

Karar No, 865

Aşağıda yazılı Divanı Muhasebat Encümeni mazbatası, Umumî Heyetin 25/4/1935 tarihli inikadında kabul edilmiştir.

25/4/1935

Divanı Muhasebat Reisliğinden gönderilip gözden geçirilmek üzere Encümenimize verilmiş olan birinci kânun

1933: şubat 1934 aylarına aid raporun bir fıkrasında (1325 yılında yapılmış olan eski Askerî Tekaüd Kanunile 1683 sayılı yeni Tekaüd Kanununda, arka arkaya iki yoklamada veya bunların arasında geçen müddet içinde ilmühaber getirmiyenlerin aylıkları kesilip sonradan alacaklarını ve şahıslarını isbat ettiklerinde aylıklarının yeniden bağlanıp

birikmişlerde beraber verileceği ve üç seneden fazla aramamazlığın ağır hastalık ve esirlik gibi elde olmıyan sebeplerden ileri geldiği bir mahkemece karara bağlanmadıkça arada geçen zaman için aylık verilmiyeceği hakkında hükümler var ise de, bunlar verilmekte olan aylıklar sahihlerinin aramamalarından ve istememelerinden ötürü kesilen aylıklarının ne yolda yeniden bağlanıp verileceği hakkında olup aylık bağlanma işlerinin yapılmakta olduğu sıralarda sahihlerinin kaybolması veya işlerini araştırmaları yüzünden henüz aylık verilmeğe başlanmaksızın kayıdleri silinen aylıklar hakkında eski ve yeni kanunlarda bir hüküm olmadığı gibi yine 1325 yılında yapılmış olan eski Mülkiye Tekaüd Kanununda ise her iki türlü aylıklar hakkında hiç bir söz söylenmemiş olduğundan askerî mütekaidlerle bunların yetimlerinden aylık bağlanma işi bitmekle beraber aylık verilmeğe başlanmadan, aranmadığından ötürü kayıdleri silinmiş olanlar ile mülkî mütekaidlerle bunların yetimlerinden gerek bağlanma işinden sonra ödenmeğe başlanmadan ve gerek ödenmeğe başlandıktan bir zaman sonra aranmadığı için kayıdleri silinmiş olanlara yeniden bağlanacak aylıkların ödenmesinde umumî hükümlere uyularak Muhasebei Umumiye Kanununun 93 üncü maddesine göre yeniden arama ve isteme halinde ancak bu tarihten evvelki beş senelik aylıklarının verilip daha evvelkilerinin, zaman geçmesi suretile haktan düşmüş olmasına mebni, verilmemesi lâzımgelceği) yazılı olduğundan Encümenimizce o zaman bu mesele uzun uzadıya görüşülüp Muhasebei Umumiye ve Tekaüd Kanunları gözden geçirilerek Muhasebei Umumiye Kanununun 47 inci maddesine bu maaşların birikmişlerinin bağlandıkları yıl bütçesinden verileceği hakkında ayrı

bir hüküm konulmasile bunların zaman geçmesi noktasından haktan düşme yoluna gidilmeksizin eski zamanlara aid olanlarının da verilmesi istenilmiş olduğu anlaşılmakla beraber Divanı Muhasebatça ileri sürülen mütalea varid görülürse mesele bir tefsir mevzuu olacağından keyfiyetin bir kere de Maliye Encümenince tetkikile gerekli görüldüğü takdirde

tefsire sevkedilmek üzere meselenin mezkûr encümene havalesi dileğinde bulunulmuştur.

Bu hususta Maliye Encümenimizce yapılan tetkik neticesinde de tekaüd, dul ve yetim maaşlarının ne gibi hallerde sukut edeceği 1683 sayılı kanunun muhtelif maddelerinde gösterilmiş ve Muhasebe! Umumiye Kanununun 47 inci maddesi de bu maaşların umumî hükümlerden ayrı olarak, haktan düşme yoluna gidilmeksizin, birikmişlerde beraber bağlandıkları sene bütçesinden verileceği hakkında istisnâî bir hüküm koymuş olduğundan mesele tefsire muhtaç görülmemiş olmakla keyfiyet encümenimizin Divanı Muhasebatın birinci kânun 1933: şubat 1934 ayları raporu hakkındaki 29/11/1934 tarihli ve 3/492 sayılı mazbatasına ek olarak Umumî Heyetin tasvibine arzedilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Kabul edilen yukarıdaki Divanı Muhasebat Encümeni mazbatasında adı geçen Maliye Encümeni mazbatası aşağıya yazılmıştır:

Divanı Muhasebat Encümenince tanzim olunup Encümenimize tevdi buyurulan 29/10/1934 tarihli ve 5 sayılı mazbatada; 1683 sayılı Tekaüd Kanununda arka arkaya iki yoklamada veya bunların arasında geçen müddet içinde ilmühaber getirmiyenlerin aylıkları kesilip sonradan alacaklarını ve şahsiyetlerini isbat ettiklerinde aylıklarının yeniden bağlanarak birikmişleri erile beraber verileceği ve üç seneden fazla bir müddet maaş aranılmamasının ağır hastalık ve esirlik gibi elde olmıyan sebeplerden ileri geldiği bir mahkemece bir karara bağlanmadıkça arada geçen zaman için aylık verilmeyeceği hakkındaki hükümler varsa da bu hükümler, verilmekte olan maaşların aranılmamasından ötürü kesilen aylıklar hakkında olup ay-

lık bağlanma işlerinin yapılmakta olduğu sıralarda sahihlerinin kaybolması veya işlerini araştırmamaları yüzünden henüz aylık bağlanmamış olan veya bağlanıpta zaman geçmesi sebebiyle kayıtları silinen aylıklar hakkında kanunlarda bir hüküm olmadığından Divanı Muhasebatça bu hususta Muhasebei Umumiye Kanununun 93 üncü

maddesinin tatbiki düşünölmekte olduğu bildirilmiş ve meselenin tefsir mahiyetinde görölerek dahili nizamnamenin 124 üncü maddesine tevfikân Encümenimizce tetkik ve tefsirine lüzum gösterilmiştir.

Mesele, Encümenimizde düşünöldü ve konuşöldü: Tekaüd Kanununun 61 inci maddesi maaş tahsisinden sonra yoklama ilmühaberi vermiyenlerin ve üç sene zarfında müracaat etmiyenlerin sonradan müracaatleri halinde maaşlarının ne gibi şartlar dairesinde yeniden tahsis olunabileceğini göstermektedir. Kanunun bu maddesinde tediye yerine iadeten tahsis tabiri kullanılmıştır. Çünkü: Muhasebei Umumiye Kanununun 47 inci maddesi ile tekaüd maaşlarının tediyesi keyfiyeti tesbit edilerek bu maaşlar hakkında istisnaî bir hüküm konulmuştur. Muhasebei Umumiye Kanununun 93 üncü maddesinde bahsolunan düyun, bütçe tatbikatından tahakkuk etmiş olan düyundur ki., işbu 93 üncü madde hükmünün ancak bunlar hakkında tatbiki lâzımgelir. Nitekim Muhasebei Umumiye Kanununun 92 inci maddesinde mütehakkak düyundan bahsedilmiştir. Muhasebei Umumiye Kanununun 93 üncü maddesinde de «taallük ettiğı senei mâliyenin hitamı tarihinden itibaren beş sene zarfında ahabı tarafından meşru bir mazerete müstenid olmaksızın tahriren taleb ve takib olunmamaktan veya evrakı ibraz edilmemekten dolayı tediye olunmiyan düyun müruru zamana uğrıyarak Devlet menfaatine sakıt olur» denilmektedir.

Sorulan mesele ise, bütçe cihetinden henüz tahakkuk etmemiş bir hakkın ne suretle müruru zamana uğramış olacağıdır.

Tekaüd ve eytam ve eramil maaşlarının ne gibi ahvalde sukut edeceğı de kanunun 47 inci ve 53 üncü ve mu-

vakkat 7 inci maddelerinde tasrih edilmiştir. Hatta 56 ıncı maddede kaybolanların yetimleri hakkında bu kanun hükümlerinin tatbikini zaman kaydetmiyerek yalnız kayıblık kararının verilmiş olmasile takyid etmiştir. Tekaüd hak ve maaşlarının sukutu hakkındaki maddeler tetkik edilirse görölürki cezayı icab ettiren ahval hariç olmak üzere vaznı kanun

yetim ve dulların yaşamalarını, temin edebilecek bir hal olmadıkça aylıklarını kesmemiş, bazı ahvalde onlara ikramiye vermek suretile bu esastan ayrılmamıştır.

Encümenimiz arzolunan talebi erden ötürü Tekaid Kanununun bu açık hükümleri karşısında Muhasebe! Umumiye Kanununun 93 üncü maddesinin tatbiki suretile tekaüd, dul ve yetim haklarının tahsis muamelesi zamanında yapılmadığı vesilesile iskati caiz olmayacağı mütaleasmda bulunarak bu meseleyi tefsire muhtaç görmediğinden Büyük Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

**Teşviki Sanayi Kanununun müzeyyel 2261 sayılı kanunun
muvakkat maddesinin tefsirine mahal olmadığı hakkında**

Karar No. 867

Aşağıda yazılı Bütçe Encümeni mazbatası Umumî Heyetin 29/4/1935 tarihli inikadında kabul edilmiştir.

29/4/1935

28 mayıs 1927 tarih ve 1055 sayılı Teşviki Sanayi Kanununa müzeyyel 2261 sayılı kanunun muvakkat maddesinin tefsirine dair olup Yüksek Meclise sunulan Başvekâ-

«1055» numaralı kanun «608», «2064» numaralı kanun «2150» ve «2261» numaralı kanun «2422» sayılı Resmi Gazetededir.

letin 22/10/1933 tarih ve 6/2850 sayılı tezkeresi İktisad ve Maliye Encümenlerinin mazbatalarile birlikte Encümenimize verilmiş olmakla Gümrük ve İnhisarlar Vekili Rana Tarhan hazır olduğu halde okundu ve konuşuldu.

Meselenin esası:

1055 sayılı Teşviki Sanayi Kanununun 9 uncu maddesinin A, C ve D fıkralarında yazılı eşya ve malzemenin gümrük resmi ile muamele vergisinden muafiyetine dair olan hükümler Sanayi Kredi Bankası teşkili hakkındaki 2064 sayılı kanunla kaldırıldığı halde bu muafiyetler bilâhara 2261 sayılı kanunla tekrar kabul edilmekle beraber evvelce tahsil edilmiş olan gümrük resimlerde muamele vergilerinin üç ay zarfında sahihlerine red ve iade edileceği bu kanunun muvakkat maddesinde tasrih edilmiş ise de tatbikatta zuhur eden bazı tereddüdlerin izalesi için mezkûr maddede bahsolunan üç ay kaydinin tefsiri istenilmesinden ibarettir.

Bahsi geçen muvakkat maddede yazılı üç ay kaydinin bu kanunun mer'iyetinden evvel tahsil edilmiş olan gümrük resimlerde muamele vergilerinin en kısa bir zaman içinde ashabına verilmesini temin maksadde bulunduğu maddenin metninden sarahaten anlaşılmakta ve bu kaydın takyid manasını tazammun etmediğine ve üç ay içinde herhangi bir sebeble geri verilmiyen gümrük resmi ve muamele vergisinin Hâzineye kalacağına dair ismi geçen maddede bir kayid bulunmadığından ve bu gibi reddiyatın ne kadar zamanda yapılacağı ve müruru zaman müddetinin ne kadar olacağı umumî hükümler dairesinde halledilmesi icab edeceğine göre ister üç ay içinde, isterse bu müddetin hitamından sonra müracaat edilmiş olsun yapılacak muamele mevzuubahs vergi ve resimlerin umumî hükümler dairesinde sahiblerine red ve iadesinden ibaret olacağı ve metinden bundan başka bir mana çıkması ihtimali mevcut olmadığı neticesine varan Encümenimiz ismi geçen maddenin tefsirine mahal görmemektedir.

Umumî Heyetin tasvibine konmak üzere Yüksek Reisliğe sunuldu.

İktisadî Buhran Vergisi Kanununun 6 ncı madesile Muvazene

Vergisi Kanununun 3 üncü maddesinin 2 inci fıkrası hakkında

Karar No. 868

Aşağıda yazılı Bütçe Encümeni mazbatası Umumî Heyetin 2/5/1935 tarihli in'ikadında kabul olunmuştur.

2/5/1935

1890 sayılı İktisadî Buhran Vergisi Kanununun (6) ıncı maddesile Muvazene Vergisi Kanununun (3) üncü maddesinin (2) inci fıkrasının tefsirine dair olup Yüksek Meclise sunulan 21/10/1933 tarih ve 6/3015 sayılı Başvekâlet tezkeresi İktisad ve Maliye Encümenlerinin mazbataları ile birlikte Encümenimize verilmiş olmakla Maliye Vekâleti Müsteşarı Faik Baysal bulunduğu halde okundu ve konuşuldu.

Tefsiri istenilen maddeler hakkında İktisad ve Maliye Encümenleri mazbatalarında dermeyan olunan mütalealara Encümenimizce de iştirak edilmiştir. Umumî Heyetin tasvibine konulmak üzere Yüksek Reisliğe sunuldu.

Kabul edilen yukarıdaki Bütçe Encümeni mazbatasında adları geçen İktisad ve Maliye Encümenleri mazbataları aşağıya yazılmıştır:

İktisad Encümeni Mazbatası

1890 sayılı İktisadî Buhran Vergisi Kanununun (6) ıncı maddesile Muvazene Vergisi Kanununun (3) üncü maddesinin (2) inci fıkrasının tefsiri için Maliye Bakanlığınca hazırlanıp Başvekâletten Kamutaya sunulan tefsir tezkeresi Encümenimize havale edilmekle Varidat U-

mum Müdürü hazır bulunduğu halde okundu ve görüşüldü.

Tefsiri istenen İktisadî Buhran Vergisi Kanununun

(6) ıncı maddesile Muvazene Vergisi Kanununun (3) üncü maddesinin 2 inci fıkrasının hükümleri; mülhak ve hususî bütçelerden ve belediye bütçelerinden tediye olunan istihkaklara aid verginin

kesilmesine ve muayyen müddet içinde malsandıklarına yatırılmasına ve müddeti içinde yatırılmıyan bu vergilerden dolayı muhasebeci ile ita âmirinin bu vergiyi % 10 fazlasile ve müştereken ödemiye mecbur olduklarına dairdir.

Tefsirin mucib sebebi olarak ileri sürülen mütaleaya nazaran: Tatbikatta ita âmirlerinin bordrolarda Mâliyyeye aid verginin kesilip kesilmediğini kontrol edebilecekleri, hususî idarelerin kasa işleriyle alâkadar olamayacakları binaenaleyh vergisi kesilmiş bir bordronun itasına emir veren bir idare âmirinin kesilen vergiyi yatırıp yatırmamak işile alâkalandırılmasının belki vazıı kanunca da kanunun ilk tanzimi sırasında düşünülmediği hatıra geldiği söylenmektedir: Her iki kanunun tefsiri istenen maddede fıkralarını tetkik eden Encümenimiz hükümlerin yazılış ve anlayışında kat'iyen tefsire tahammülü olmadıklarını görmüştür.

Ancak ita âmirlerinin tediye bordrosu üzerinde Mâliyyeye aid verginin kesildiğini gördükten sonra bu verginin malsandığına yatırılmasından mesul olmasını da Encümenimiz esas itibarile adalete uygun bulmamış ise de maddenin bu günkü açık şekline nazaran meselenin ancak tadil yolu ile halledilebileceği anlaşıldığından bu maksada göre Hükümetin yeni bir kanun lâyihası hazırlaması muvafık olacağı neticesine varmıştır.

Havalesi mucibince Maliye ve Bütçe Encümenlerine verilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Maliye Encümeni Mazbatası

1890 sayılı İktisadî Buhran Vergisi Kanununun (6) ncı maddesile Muvazene Vergisi Kanununun (3) üncü

maddesinin (2) inci fıkrasının tefsirini istiyen Başvekâlet tezkeresi İktisad Encümenince müzakereden sonra Encümenimize havale edilmekle Varidat Umum Müdürü bulunduğu halde tetkik ve müzakere edildi.

İktisadî Buhran Vergisile Muvazene Vergisi Kanunu tedvin

edilirken hususî idarelerle belediyelerin ve mülhak bütçeli idarelerin cibayet ettikleri Devlet vergilerini muayyen mühletlerde Hâzineye vermeleri lüzumu düşünülmüştür. Seyrisefain İdaresile Devlet Demiryolları İdaresinin nakliyat vergisini, kanunda bir kayid olmadığından istifade ederek uzun yıllar Hâzineye ödemedikleri görülmüş ve bunlardan Seyrisefain için ayrıca bir Mahsub Kanunu da çıkarılmıştı. Buhran ve Muvazene Vergilerinde buna mahal kalmaması için sarih ve etraflı hükümler konmuş, gerek muhasibler ve gerek âmiri italar bu vergilerin gerek cibayetinden ve gerek Hâzineye tediyesinden müştereken mesul tutulmuştur. Bunlardan hususî idarelerle belediyelerde nakid vaziyetine âmiri italar müessir olduğundan yalnız muhasiblerin mesuliyeti maksadı temin edemez. Bu müesseselerde muhasiblerin tayin ve azil salâhiyeti âmiri italara aid olduğu da düşünülmüştü. Âmiri itaların mesuliyetini kısmen bertaraf edecek şekilde istenilen tefsire Encümenimiz bu hükümlerin tedvini sebepleri noktasından imkân görmediği gibi maddelerin ifadelerindeki itlâk sebebiyle de mesuliyetin bir taraftan kaldırılmasını mümkün bulmamıştır.

Binaenaleyh maddelerin sarahatine göre âmiri italar vergilerin gerek tahakkuk ve cibayetlerinde ve gerek Hâzineye tesliminde muhasible birlikte mesuldurlar. Bu mütaleamıza İktisad Encümenince de iştirak edildiği görülmüştür.

Yüksek Reisliğe sunulur.

2/5/1935

«1890» numaralı İktisadî Buhran Vergisi «1964» sayılı Resmî Gazetededir.

Vasıtasız vergilere munzam kesirlerin tevhid ve nisbetlerinin tadiline dair olan 1454 sayılı kanunun 6 ncı maddesi hakkında

Karar No. 869

Aşağıda yazılı Maliye Encümeni mazbatasını Umumî Heyetin 2/5/1935 tarihli in'ikadında kabul olunmuştur.

2/5/1935

Vasıtasız vergiler munzam kesirlerinin tevhid ve nisbetlerinin tadiline dair 26 mayıs 1929 tarih ve 1454 sayılı kanunun 6 ıncı maddesinin tefsiri talebini havi olup Başvekâletin 11 teşrinievvel 1934 tarih ve 6/3028 sayılı tezkeresiyle gönderilen Maliye Vekâletinin 27/9/1934 tarihli tezkeresi sureti Maliye Vekâleti memuru hazır olduğu halde Encümenimizde okundu.

Bu tezkere ile, zikrolunan altıncı maddede «1331 senesinde kayıtlı kıymetleri üzerinden vergi alınmakta olan yerlerde bilumum arazi ve arsalar bu kıymetlerin binde altmış beşi ve 1331 senesinden sonra tadil görüpte 17 şubat 1341 tarih ve 552 numaralı kanunun altıncı maddesinin (A ve B) fıkralarına dahil bulunan arazi ve arsalar ile bu tarihten sonra tahrir gören yerlerdeki araziden tahrir kıymetlerinin binde onu nisbetinde vergi alınır» denilmesine ve zikrolunan (A ve B) fıkraları münhasıran öşre tâbi olan arazi vergilerine müteallik ahkâmı ihtiva etmekte olup 1302 tarihli emlak nizamnamesi ve ona müteferri ahkâma tâbi bulunan arsalarla 552 numaralı kanunun 7 inci maddesinde yazılı çalılık ve bataklık arazi ve yine aynı kanunun 8 inci maddesinde yazılı avlu ve bahçe fazlaları mezkûr (A ve B) fıkraları hükümlerine dahil bulunmamasına mebni zikri geçen altıncı maddede yazılı arazi ve arsalarla aid hükmün arsalar ile 552 numara-

«552» numaralı kanun «84» ve «1454» numaralı kanun «1199» sayılı Resmî Gazetededir. ralı kanunun 7 ve 8 inci maddelerinde yazılı çalılık ve bataklık arazi ve avlu ve bahçe, fazlaları hakkında da cayı tatbik bulup bulunmayacağı sorulmaktadır.

Mesele düşünöldü ve konuşöldü: 1454 numaralı kanunun 6 ıncı maddesinin 2 inci fıkrası tahrir kıymetlerinin binde onu nisbetinde

vergiye tâbi olan araziye tayin etmiş ve birinci fıkrasında da 1331 senesinde kayıdli kıymetleri üzerinden vergi alınmakta olan yerlerde mutlak olarak bilûmum arazi ve arsalar bu kıymetlerin binde altmış beşi nisbetinde vergi alınması lâzım geleceğini zikretmiş olmasına mebni «bilûmum arazi ve arsalar» ibaresinin şamil olduğu 1302 tarihli emlâk nizamnamesi ve ona müteferri ahkâma tâbi bulunan arsalarla 552 numaralı kanunun yedinci ve sekizinci maddelerinde yazılı çalılık ve bataklık arazi ve avlu ve bahçe fazlalarının birinci fıkra hükmünden hariç tutulmasına imkân görülmemiştir.

Konuşma sırasında şifahen verilen izahata göre çalılık, bataklık arazi ile arsa, avlu ve bahçe fazlalarına 1341 senesindeki kanunun (bilûmum arazi ve arsalar) ibaresine göre öşre tâbi arazi gibi emsal zammile tahakkuk ettirilmiş olan vergilerin cibayetinde pek çok sızıltı ve şikâyet vaki olduğu gibi bahçe ve koru gibi ağaçlanmış yerlerin ağaçları sökülerek tahribe sebebiyet verecek bir hal aldığı anlaşıldığından bunların önüne geçilmek için vergileri idari tecile tâbi tutulmuş ve arazi vergisi hakkındaki yeni kanunla mesele halledilmişse de son arazi vergisi kanunundan evvelki iki senelik zamana aid vergiler idari tecil suretile halen muallâk durmakta olduğu ve tefsir talebinin sebebi de bu meseleden hadis olduğu anlaşılmıştır.

Halen hükmü mer'î olmıyan ve mer'î olsa bile (bilûmum arazi ve arsalar) tabiri gibi mutlak ve açık bir ifadeden müstesna hükümler çıkarmak caiz olmadığından yukarıda yazılı olan ve şimdiye kadar da idari tecile tâbi tutulan bu kısım vergilerin Hükümetçe lüzum görüldüğü takdirde bakayanın tasfiyesi hakkındaki kanuna bir fık-

ra eklenerek kayıdlerinin terkin cihetine gidilmesi mümkün olabileceğinden işin tefsir yolile halline imkân görülmemiştir.

Yüksek Reisliğe sunulur.

2/5/1935

Kararname No. 2/2510

2465 sayılı kanunun 5 inci maddesine göre, 1935 senesi umumî nüfus sayımında sayım ve kontrol memurluğu mükellefiyetinden istisnası icabedenlere aid olarak hazırlanan ilişik cetvelin tasdiki; İstatistik Umum Müdürlüğünün 1/5/1935 tarih ve 1992/437 sayılı tezkeresile yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 8/5/1935 de onanmıştır.

8/5/1935

**1935 umumî nüfus sayımında sayım ve kontrol
memurluğu mükellefiyetinden istisnası
icabedenlere aid esaslar**

- 1 — Saylavlar,
- 2 — İcra Vekilleri Heyeti Azası,
- 3 — Cümhur Riyaseti ve Başvekâlet memur ve müstahdemleri,
- 4 — Vekâletlerin Müsteşarları, Umumî Kâtibleri, Daire Reisleri, Umumî Müdürleri, Müstakil Şube Müdürleri, Kalemi Mahsus ve Şifre Müdür ve memurları,
- 5 — Vekâlet ve Umum Müdürlüklerin Müstakil Şube Müdürleri (Muhasebe, Daire Zat İşleri ve Evrak Müdürleri bu meyana dahildir).
- 6 — Müstakil Umum Müdürler ve muavinleri,
- 7 — Vekâlet ve Umum Müdürlüklerin bilûmum müşavirleri ve müfettişleri,

8 — Devlet Şûrası Reisleri, azalan, başkâtib, müddeiumumi ve başmuavinleri,

9 — Divanı Muhasebat Reisleri, azası, başkâtib müddeimumî, raportör ve murakıbları,

10 — Ankara müstakil jandarma taburu mensubları,

11 — Askerî, mülki ve hususî hastahane, Dispanser ve Sanatoryomların mensubları,

12 — Askerî, mülkî ve hususî yatı mekteblerinin müdür ve idare memurları.

13 — Askerî fabrikalar ve Harita Umum Müdürlüğü mensubları,

14 — Mevki ve merkez kumandanları ve askerlik şubeleri reisleri,

15 — Binbaşı ve daha yukarı rütbedeki zabıtlar ve askerî memurlar,

16 — Doktor ve eczacılar,

17 — Posta, telgraf, telefon, radyo idarelerinin bütün mensubları,

18 — Devlet ve şirketler tarafından işletilen demiryolları idarelerinin mensubları,

19 — Denizyolları işletmesi ve liman idarelerinin mensubları,

20 — Hâkimler, müddeiumumiler ve müstantikler,

21 — Umumî belediye hizmetleri gören su, havagazı tenvirat şirket veya idarelerinin mensubları,

22 — Un fabrika ve değirmenlerinin mensubları,

23 — Bilûmum itfaiye teşkilâtı mensubları.

24 — Millî ve ecnebi bankaların müdürleri, idare meclisi Reis, azalan ve Ankarada umumî merkezlerindeki muhasebe ve vezne müdür ve memurları ile her servis için isimlerini bildirecekleri ikişer kişi,

25 — Emniyet ve asayiş işleriyle nüfus sayım işinin idaresi noktasından vali ve kaymakamların lüzum göreceği nisbette emniyet, jandarma ve gümrük muhafaza teşkilâtı mensubları,

Kararname No. 2/251

2465 sayılı kanunun 4 üncü maddesine göre Dahiliye Vekilliği ile birlikte hazırlanan ilişik «Nüfus Sayımı Umumi Talimatnamesi» nin mer'iyete konulması; İstatistik Umum Müdürlüğünün 8/5/1935 tarih ve 2102/455 sayılı tezkeresile yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri

Heyetince 8/5/1935 de onanmıştır.

8/5/1935

1935 UMUMÎ NÜFUS SAYIMI TALİMATNAMESİ

1 — Vali, Kaymakam ve Nahiye Müdürlerinin vazifeleri

BİRİNCİ KISIM

Esaslar

Sayım Kanunu ve sayımın gayesi:

Madde 1 — Umumî Nüfus sayımı hakkındaki 30/5/ 1934 tarih ve 2465 numaralı kanuna tevfikân 1935 senesinde Türkiye Cumhuriyeti dahilinde umumî bir nüfus sayımı yapılacaktır.

Umumî nüfus sayımı vaktinden evvel gayet itina ile hazırlanması icabeden bir iştir.

Sayımın neticeleri memleketin İktisadî ve içtimai tekâmülü için alınması lâzım gelen tedbirlerin isabetle ittihazına yarıyan malûmatı temin edecektir.

Sayım işinin şekli

Madde 2 — Sayım işi mevcut nüfusun bir gün zarfında sayım defterlerine (örnek: A) sayım memurları tarafından birer birer kaydi suretile yapılacaktır.

Sayımdayazılacak nüfus

Madde 3 — Umumî nüfus sayımının gayesi; 18 birinciteşrin 1935 cuma günü Türkiye Cumhuriyeti hududları

dahilindeki yerlerde şahsan mevcut bulunan insanların adedini tespitetmektir. Şu halde sayım günü, sayım defterlerine yazılacak nüfus her sayım mıntakasında o gün şahsan mevcut bulunan insanlardır.

Yani; her sayım mıntakasında o gün mevcut bulunan yerli, yabancı ve ecnebi insanlar bilâtefrık sayıma dahil edileceklerdir. Bu esasa

nazaran sayım yapılan yerlerin asıl ahalisinden olupta herhangi bir sebeble sayım günü başka bir yere gitmiş olanlar, veya başka bir sayım mıntakasinda bulunanlar sayıma dahil edilmeyeceği, gibi esasen başka bir yerde veya başka bir sayım mıntakasinda sakin olupta herhangi bir sebeble diğer bir yerde veya sayım mıntakasinda bulunanlar bulundukları sayım mıntakasinda sayıma dahil edileceklerdir.

Hülâsa: Nüfusun ikametgâhı aslisinin sayımla hiç bir alâkası yoktur. Sayım günü sayım memurlarının ziyaret edecekleri binalarda mevcut bulunan insanların kâffesi (yerli, yabancı, ecnebi) sayıma dahil edilecek ve bir hane halkından olupta herhangi bir sebeble o gün oturduğu yerde bulunmayan kimseler dahil edilmeyeceklerdir.

Bazı yerlerde küçük çocukların ve ağır hastaların ve çok yaşlı kimselerin sayıma dahil edilmek istenilmediği geçen defaki tahrirde görülmüştü. Bu gibilerin de sayım defterlerine behemehal dahil edilmeleri temin olunacaktır.

Sayım tarihi

Madde 4 — Nüfus sayımı 18 birinciteşrin 1935 cuma günü yapılacaktır. Sayım işi memleketin her yerinde aynı günde başlayıp aynı günde bitirilecektir.

Numaralama işinin ehemmiyeti

Madde 5 — Sayımın doğru yapılabilmesi her mevkiye insan oturan veya insan oturması muhtemel olan (ev, apartıman, mekteb, kışla, dükân, resmî bina, karakol, sabit çadır, hastane, mağara, kovuk, hamam, cami, kilise

ilâh...) gibi yerlerin sayımdan evvel kamilen numaralanmasına bağlıdır. İnsanları bulabilmek için bunların bulundukları yerleri bilmek lâzımdır. İçinde insan bulunabilecek yerler sayımdan evvel, sayım ameliyesini hazırlayan kimseler tarafından bilinmiyecek olursa bunlara sayım memuru gönderilemiyeceği için bu kabil yerlerdeki nüfus sayım harici

kalmış olur. Şu halde numaralama işi sayımın temeli demektir ve bizzat sayım ameliyesinden daha mühimdir. Bu işin en küçük bir hataya meydan vermiyecek şekilde çok itina ile hazırlanması icabeder.

Bu itibarla numaralama talimatnamesinin tatbikına idare reisleri azamî ehemmiye vereceklerdir.

Numaralına işinin teftişi

Madde 6 — Numaralama işi nüfus sayımı gününe kadar, Dahiliye Vekâleti ve İstatistik Umum Müdürlüğü tarafından her tarafta köylere varmaya kadar teftiş edilecektir. Numaralama işinin tam olarak yapıldığı bildirildiği halde hatalı görülen yerlerin alâkadar memurları (belediyesi olan yerlerde belediye reisleri ve köylerde muhtarlar) Sayım Kanununun 6 inci maddesi hükmüne tevfikân tecziye olunacaklardır.

Numaralama ameliyesinde muvaffakiyetleri görülenlerin de taltifleri cihetine gidilecektir.

Göçebelerin sayımı

Madde 7 — Senenin hiçbir mevsiminde sabit veya muvakkat hiçbir ikametgâhı olmayıp tamamen göçebe halinde yaşayan nüfusun tespiti şekli ayrıca tebliğ olunacaktır.

Cezalar

Madde 8 — 2465 numaralı Umumî Nüfus Sayımı Kanununun 6 ıncı maddesine ve bu talimatnamenin 25 inci maddesine tevfikân sayım memurluğu vazifesini makûl bir mazerete müstenid olmyarak kabul etmiyenlere işbu tali-

matname hükmüne mugayir harekette bulunanlardan beş liradan yirmi beş liraya kadar ve sayım memurluğuna tayin olunanların bu vazifeyi kabul etmelerine mani olan kimselerden 10 liradan 50 liraya kadar hafif para cezası alınacaktır. Bu cezalar sayım yapılan yerin en büyük mülkiye memurları (vali, kaymakam, nahiye müdürü) tarafından tertib

olunur. Bu cezalar aleyhine itiraz ve temyiz olunamaz.

Para cezasının hapse tahvili

Madde 9 — 6 ıncı madde mucibince tertib edilen para cezasını vermiyenler hakkında aynı kanunun yedinci maddesine tevfi kan en büyük mülkiye memuru tarafından Cümhuriyet Müddeiumumiliğine yazılacak tezkere üzerine sulh mahkemelerince, ceza görenlerin kendileri celbedilmeksizin her bir lira için bir gün hapsedilmelerine karar verilir.

Mülga talimatnameler

Madde 10 — Tecrübe sayımları için 1934 senesinde tertib edilen ve vali ve kaymakamların mütaleası alınmak üzere evvelce tevzi edilmiş olan muvakkat talimatnamelerin hükümleri tamamen mülğadır.

İKİNCİ KISIM

Sayımdan evvel yapılacak işler

Sayım hakkındaki talimat ve emirlerin tamamen tatbiki lüzumu.

Madde 11 — Sayım gününden evvel alınması lâzımgelen tedbirlerin bir kısmı unutulmuş veya vaktinde alınmamış olursa, sayım memleketin her tarafında bir gün zarfında bitirileceği cihetle, sayım günü meydana çıkan eksiklikleri, hataları düzeltmek imkânı olamaz. Bu sebeble sayım hakkındaki talimat ve emirlerin zamanında ve

tamamı tamamına tatbik edilmiş olması icabeder. Bu ciheti takib ve temin etmekten sırasile nahiye müdürleri, kaymakamlar ve valiler mes'uldürler.

Talimatnamelerin iyice okunamsı lüzumu

Madde 12 — Vali, kaymakam ve nahiye müdürleri numaralama talimatnamesile sayım ve kontrol memurlarına aid talimatnameleri dikkatle mütalea ve tetkik edeceklerdir.

Kaymakamlarla nahiye müdürleri işbi talimatnameleri alarak mütalea ve tetkik ettiklerini derhal vüâyete bildirecekler, valiler de bu işe aid talimatnamelerin kaymakam ve nahiye müdürlerine tevzi edilerek münderecatına ittıla hâsıl olduğunu talimatnamelerin vusulünden en geç on beş gün sonra İstatistik Umum Müdürlüğüne tahriratla haber vereceklerdir.

Numaraların kontrolü ve ikmali

Madde 13 — Numaralama ameliyesi ikmal edildikten sonra, sayımdan evel vali, kaymakam ve nahiye müdürlerine teveccüh eden en mühim vazife, bu işin hakkile yapıp yapılmadığını mümkün olduğu nisbette bizzat veya zabıta, jandarma ve sair teşkilât vasıtasile her yerde kontrol ettirmektir. Geçen nüfus tahririnde ve bu seneki tecrübe sayımlarında yapılan tetkikler numaralama işinin en iyi yapıldığı zannedilen yerlerde bile bir kısım binaların numaralanmamış olduğunu göstermiştir. Bilhassa sokak taksimatı muntazam olmıyan şehirlerde ve kasabalarda bir kısım binaların numaralama esnasında göze çarpmıyacak numarasız kalmak ihtimali pek ziyade variddir.

Bundan maada binaları dağınık olan veya bağ ve bahçelerle muhat bulunan yerlerde (küçük barakalar, kulübeler, çitler, köşkler, bekçi kulübeleri, taş, maden, kiremit, kireç ocakları ilâh..) gibi içinde insan yatması muhtemel olan birçok yerler numaralanmamış olabilir. Yapılacak kontroller bilhassa bu gibi yerleri meydana çıkarmak ve bunlara da numara vazını temin etmek gayesine matuftur.

Keza şehirler ve kasabalar civarında veya köyleri açıklarında ve bilhassa şehir, kasaba veya köylerin sınırları haricinde kalan yerlerde değirmen, çiftlik binası, depo, ağıl, fabrika, karakol, han kaplıca, istasyon, bekçi kulübesi kış geçirmek üzere kurulmuş çadırlar gibi [*] münferid ve merkezlerden uzak yerler bulunur ki bu gibi yerlerin de

numaralama işinde unutulması muhtemeldir. Yapılacak teftişler neticesinde bunların da numaralama talimatnamesinde bu hususta derpiş edilen hükümler dairesinde numaralandırılması idare reislerinin ehemmiyetle nazarı dikkate alacakları bir noktadır.

Sayım hazırlıklarının her yerde aynı şekilde yapılması lüzumu

Madde 14 — Sayımda elde edilecek neticelerin faydalı olabilmesi için hazırlıkların, her tarafta aynı şekil ve şartlar dahilinde talimatnamelerin emrettiği veçhile yapılması icabeder. Bunun için talimatnamelerin harfiyen tatbik edilmesi ve hiç bir ferdin talimat ve emirler haricinde indî hareketlere ve tefsirlere kalkışmaması lâzımdır.

Sayım talimatnameleri hakkında istizah

Madde 15 — Emir ve talimatnamelerin her hangi bir noktasının tatbikinde tereddüd hâsıl olacak olursa vali ve kaymakamlar derhal, en çabuk vasıta ile (Ankarada Yenişehirde İstatistik Umum Müdürlüğüne) müracaat ederek izahat istiyceklerdir. Umum Müdürlük bu müracaatlara derhal cevap verecektir.

Sayım memurlarının yetiştirilmesi

Madde 16 — Umumî nüfus sayımının muvaffakiyetle icrası, nüfusu sayım defterlerine yazacak olan sayım memurlarının gayet iyi yetişmiş olmalarına ve yapacakları

[*] 7 nci maddede zikredilen ve senenin hiç bir mevsiminde sabit bir ikametgâhı olmıyan tamamen göçebe aşiretlerin çadırları bu meyana dahil değildir.

iş kavramış bulunmalarına bağlıdır. Bütün sayım memurlarının, halka sorulacak sualleri ve alınacak cevapları kamilen aynı şekilde anlamış olmaları icabeder. Bunun için vali, kaymakam ve nahiye müdürleri, sayım gününden evvel içtimalar tertib ederek sayım memurlarına yapacakları işin mevzuunu, gayesini, ehemmiyetini ve sureti icrasını

gayet vazıh şekilde ve ameli misallerle izah edecekler, tereddüd ettikleri noktalar hakkında kendilerini tenvir edeceklerdir.

Sayım gayesi hakkında halkın tenviri

Madde 17 — Nüfus sayımının bazı vergi ve mükellefiyetler konulmak gayesile yapıldığı hakkında halkta bazı şüpheler uyanması muhtemeldir. Böyle bir şüphe sayımın doğru yapılmasına mani olabilir. Binaenaleyh sayımın, hiç bir veçhile bir güna vergi ihdası gayesile yapılmadığını, hükümetin bu işte buna benzer hiç bir maksadı olmadığını her fırsatta halka iyice anlatmak lâzımdır. Nitekim geçen tahrirde bazı yerlerde bu kabil şüpheler hâsıl olmuş isede neticede bu şüphelerin yerinde olmadığını herkes anlamıştır. Nüfus hakkında sayım defterlerinden çıkarılacak malûmat, memleketin muhtelif mıntakalarında ne kadar insan bulunduğunu ve bunların evsafını sadece rakam halinde gösterecek, sayım defterleri, ne nüfus sicilinde ve nede başka bir işte kullanılmıyarak içlerinden lâzımgelen rakamlar alındıktan sonra imha olunacaktır. Bu itibarla halkın vereceği cevapların hiç bir zaman kendi menfaatine dokunacak şekilde istimal edilmesi varid değildir. Bunun içindir ki bir çok para sarfedilerek bir çok vatandaşların emeği ile yapılacak olan sayım ameliyesinin gayet doğru olması ve bu suretle nüfusumuzu hakkile tanıyarak devlet ve milletin ona göre çalışabilmesi için sorulacak suallere doğru cevap vermek ve hiç kimsenin sayım harici kalmamasını temin etmek bütün vatandaşların menfaati iktizasındandır.

Bu cihetlerin halka mümkün olan vasıtalarla (konfe-

rans, musahabe, mükâleme, tamim ilâ..) anlatılması idare âmirlerine teveccüh eden bir vazifedir. Mekteb hocaları tarafından talebeye sayım mevzuu etrafında bir iki defa konferans verilmesi de çok faydalı olur.

Sayım mıntakaları teşkilâtının esası

Madde 18 — Numaralama ameliyesi ikmal edildikten ve numaralama talimatnamesinin 32 inci maddesinde adı geçen umumî binalar cetveli vücade getirildikten sonra sayım ameliyesinin icrası için numaralanan binalardan aşağıda izah edilen şekilde sayım mıntakaları teşkil edilecektir.

Bir sayım mıntakası, sayım günü bir memurun sabahın saat sekizinden en geç akşamlayın ortalık kararmıya kadar dolaşabileceği ve en çok (200) nüfusu ihtiva eden bina adedinden mürekkeb olacaktır.

Bir meskende vasatı olarak beş nüfus bulunabileceğine göre sayım mıntakalarını teşkil ederken her sayım mıntakasinda en çok (40) binadan fazla bulundurmamak lâzımdır. Bununla beraber bazı ailelerin pek kalabalık olması veya bir binanın müteaddid dahilî taksimatında bir çok ailelerin sakin bulunması (apartman, yahudihane, han ve pansiyon) gibi ihtimaller dolayısıle bu zikredilen mikdarlar mutlak olarak nazarı itibara alınmamak lâzımdır. Yani; nüfus miktarı kesif olan yerlerde bir sayım mıntakasına bazan (10) ve hatta daha az bina verilmekle iktifa edebileceği gibi az nüfusu olduğu bilinen yerlerde de bir mıntakaya (40) dan fazla bina tefriki caizdir. Bu husustaki kafi miyar her sayım mıntakasındaki nüfusun tahminen (200) kişiyi mütecaviz olmamasıdır.

Fazla miktarda sayım ve kontrol memuru temin edebilen vilâyet ve kazaların sayım mıntakalarını 100-150 kişilik olarak tertib etmeleri caizdir.

İzmir, İstanbul ve Ankara şehirleri için her sayım mıntakasının kaçır nüfusluk olacağını İstatistik Umum Müdürlüğü tesbit ve ayrıca tebliğ edecektir.

Mıntaka binalar cetveli

Madde 19 — Gerek belediye teşkilâtı olan ve gerek olmıyan yerlerde teşkil edilecek her sayım mıntakası için bir de (mıntaka binalar cetveli) (örnek: B) vücade getirilecektir. Bu cetvel umumî binalar

cetvelinden çıkarılacak ve her mıntakanın numarası ile beraber mıntakaya dahil edilen binaların bulunduğu semtin ve sokağın ismi, binaların numaraları ve cinsleri hakkında izahatı ihtiva edecektir. Bu cetveller; nahiye müdürleri, kaymakamlar ve valiler tanzim ettireceklerdir.

Sayım mıntakaları teşkilinde göz önünde tutulacak esaslar

Madde 20 — Sayım mıntakaları teşkilinde aşağıdaki esasların da sureti umumiyede göz önünde bulundurulması icabeder:

1 — Sayım yapılan her şehir, kasaba veya köy dahilinde veya etrafındaki her bina muhakkak bir mıntakaya bağlı olmalı ve bir bina iki mıntakada mükerreren dahil bulunmamalıdır.

2 — Her sayım mıntakası noktai nazarından bir cüzü tam teşkil eder. Binaenaleyh sayım mıntakası adedi kadar sayım memuru istihdam edileceği göz önünde tutulmak lâzımdır.

3 — Dağlık arazi sahalarındaki dağınık binalarla şehir ve kasabaların hariç ve etrafındaki münferid binalardan da müstakil mıntakalar teşkil olunabilir. Bu takdirde dikkat edilecek nokta, bu gibi yerlerdeki binaların sayım memurlarının sayım gününde dolaşabileceği derecede yekdiğerine yakın olması veya az nüfusu havi bulunmasıdır.

Şehir ve köylerde mıntaka teşkili

Madde 21 — Sayım mıntakaları teşkilinde sokak isimleri veya numaraları olan ve belediye teşkilâtı bulunan yerlerle numaralanması sokak esası üzerine yapıl-

mıyan ve belediye teşkilâtı olmıyan yerler aşağıda İzah olunduğu üzere birbirinden farklıdır.

Şehirlerde mıntaka teşkili

Madde 22 — Numaralanması sokak esası üzerine olan yerlerde mıntaka teşkilâtı şöyle yapılır:

Bu gibi yerlerde mıntaka teşkili için esas sokaktır. Mahalle teşkilâtı katiyen nazarı itibara alınmayacaktır. Böyle yerlerde mıntaka teşkil edilirken mıntakalar bir sokaktan ve müteaddid sokaklardan yapılabileceği gibi eğer sokak dahilindeki bina adedi pek fazla ise bir sokak üzerinde müteaddid mıntakalar da teşkil olunabilir. Meselâ: 40 dan fazla binası olan sokaklar binaların numarasına göre müteaddid mıntakalara ayrılır. Ve sokağın tek numaraları ile bir mıntaka, çift numaralarile de bir mıntaka teşkil olunur.

Büyük şehirlerde mıntaka taksimatı yaparken her şeyden evvel şehrin büyük semtlere ve bu semtleride icab ederse guruplara ayırmak ve bunlara birer sıra numarası vermek, mıntakaları semtler veya guruplar dahilinde teşkil etmek muvafık olur. Bu suretle hareket edilirse umumi sayımı müteakib büyük şehirlerde her semtin nüfusda tesbit edilmiş olur.

Köylerde mıntaka teşkili

Madde 23 — Belediye teşkilâtı olmıyan yani numaralama işi sokak esası üzerine yapılmıyan yerlerde sayım mıntakaları teşkilâtı şöyle yapılır:

Bina adedi 50 yi mütecaviz bulunmazsa taksimat icrasına lüzum yoktur. Bütün binalar bir sayım mıntakası addolunur. Ancak; bu binalardaki nüfus miktarı ziyade ise o mıntakanın memuruna yardımcı bir sayım memuru verilir. Bina miktarı 50 den fazla olursa iki veya daha fazla mıntaka teşkil edilir. Meselâ: birinci mıntaka 50 numaraya kadar olan binaları, ikinci mıntaka 51-100, üçüncü mıntaka 101-150 ye kadar olan binaları ihtiva

eder. Bu gibi mevkiler için de 24 üncü madde mucibince bir sayım kontrol cetveli vücade getirilir.

Sayım kontrol cetveli

Madde 24 — Mıntaka teşkilâtı yapıldıktan sonra şehirlerde ve kasabalarda semt itibarile, küçük kasabalarda ve köylerde bütün kasaba ve köy itibarile her mıntakaya bir sıra numarası verilecektir.

Bu sıra numaraları (sayım kontrol cetveli) nin (örnek: C) birinci sütununa yazılacak, cetvelin ikinci sütununa her mıntakaya dahil olan sokakların isimleri veya numarası, üçüncü sütununa her mıntakadaki binaların ilk ve son numaraları (1-40 veya 41-80 veyahud 81-120) gibi dördüncü sütuna bilâhara her mıntakanın sayım memurlarının isim ve hüviyeti, beşinci sütuna sayım memurunun muvazzah hane adresi yazılacak ve boş bırakılacak olan altıncı sütuna da bilâhara sayım günü doldurulmuş sayım cetvelleri geldikçe işaret konacaktır.

Sayım ve kontrol memurluğuna tayin edilecek kimseler

Madde 25 — Teşkil olunacak sayım mıntakalarının her birine vali, kaymakam veya nahiye müdürleri tarafından birer sayım memuru tayin edilecektir.

Nüfus Sayım Kanununun 5 inci maddesi okur yazar her şahsın sayım memurluğu vazifesile tavgiz edilebileceğini ve bu vazifeyi herkesin kabule mecbur olduğunu göstermektedir.

Binaenaleyh vali; kaymakam ve nahiye müdürleri sayım memurluğu yapabilecek kabiliyette olduklarına hükmettikleri her şahıs bu vazife ile tavgiz eylemek salâhiyetine maliktirler.

Aynı zamanda gerek Devlet teşkilâtına ve gerek resmî, gayri resmî sair her nevi teşekküllere mensub kimseler mafevk veyahud mercilerinden istizan edecekleri beyanile vali, kaymakam ve nahiye müdürleri tarafından

tayin edildikleri sayım ve kontrol memurluğu vazifesini kabul ve ifadan imtina edemezler.

Sayım memuru bulmak için mekteblerin tatili

Madde 26 — Kâfi sayım memuru bulmak müşkül olduğu takdirde mahallin en büyük maarif âmiri ile görüşülerek bir haftayı geçmemek şartile mektepleri tatil ettirmek ve talebeyi sayım memurluğu ile tavzif etmekte vali, kaymakam ve nahiye müdürlerinin salâhiyetleri dahilindedir.

Mekteb talebesinden sayım memuru intihab edildiği takdirde bunların memur oldukları vazifenin ehemmiyetini halka ihsas ve telkin edebilecek kadar yaşlı olmaları mümkün mertebe nazarı itibare alınacaktır.

Sayım ve kontrol memurluğu vazifesinden istisna edilecek kimseler

Madde 27 — Sayım Kanununun 5 inci maddesinin 2 inci fıkrası hükmüne tevfikân sayım memurluğundan istisnası lâzımgelenler hakkında ayrıca tebligat yapılacaktır.

Sayım memurlarının evsafı

Madde 28 — Sayım ve kontrol memurlarının mümkün mertebe tayin edilecekleri mintakayı tanıyan kimselerden olmasına dakkat edilecektir. Sayım memuru o mintakanın senesinden olur ve bilhassa o mintakada sakın halkı tanırsa vazifesini daha muvaffakiyetle ifa eder.

Sayım memurluğunu hakkile ifa edemiyecek derecede yaşlı kimselerin sayım memurluğuna intihab edilmemeleri icabeder.

Sayım memurluğu vazifesini yapacak derecede yazı yazdığından şüphe edilen kimselerin kısaca imtihan edildikten sonra tayinleri cihetine gidilmelidir.

Başka yerlerden sayım memuru gönderilmesi

Madde 29 — Herhangi bir mevkide o mevkiin ahalisin-

den sayım memurluğu vazifesini ifa edecek kâfi miktarda insan bulunmazsa bu gibi yerler için başka mahallerden memur tayin edilir.

Köylerde kâfi sayım memuru bulunmadığı takdirde başka köylerden veyahuz kaza veya vilâyet merkezinden gönderilebileceği gibi ıztırar halinde bir vilâyetin bir kazasından diğer kazasına da sayım

memuru gönderilebilir.

Kâfi sayım memuru bulunamaması

Madde 30 — Mahallerinden kâfi sayım memuru tedarik edilmeyen yerlerde birbirine yakın olan bir kaç köye tek sayım memuru tayini de caizdir.

Ancak; bu köylerin, sayım günü akşamına kadar dolaşılacak derecede birbirine yakın ve nüfuslarının az olmasına dikkat edilecektir.

Bazı yerlerde bir sayım memuruna bir kaç köy verildiği takdirde bile gene kâfi miktarda sayım memuru bulunamaması ihtimali vardır. Bu vaziyet, köylerin yekdiğerinden pek uzak ve muvasala şartlarının müsaide bulunmadığı ahvalde daha ziyade variddir. Bu takdirde bir sayım memuruna, mesafe nazarı itibare alınmaksızın vaziyete göre bir çok köylerin sayımı tevdi olunabilir. Bu memurlar sayım gününden daha evvel vazifeye başlayarak memur oldukları sahada bulunan nüfusu sayım defterlerine kayd ederler. Sayım memurunun uğrayacağı köylerdeki nüfusun eksiksiz yazılabilmesi için bu köylerde sayım memurlarının geleceği gün için bütün nüfusun hazır bulunması hakkında daha evvel müessir tebligatta bulunulacaktır. Bu suretle tebligat yapıldıktan sonra sayım memuru sayım gününden münasib bir müddet evvel faaliyete başlar. Ve keyfiyetten evvelce haberdar edilmiş olan köylerin nüfusunu sıra ile kaydederek merkeze avdetle sayım defterini vali veya kaymakama veya nahiye müdürüne teslim eder. Bu köylerin muhtarları sayım memuru gittikten sonra umumî sayım gününe kadar köyde doğanların ve köye hariçten gelenlerin isimlerini bir kâ-

ğda, ölenlerin ve köyden çıkıp gidenlerin isimlerini de diğer bir kâğıda yazarak umumî sayım gününün ertesi günü vali, kaymakam veya nahiye müdürüne teslim ederler. Bunlar da her köyün sayım defterinden ölen ve çıkanları çizmek, giren ve doğanları elde edilecek malûmata göre ilâve etmek suretile defterleri tashih ederler.

Vali, kaymakam ve nahiye müdürleri sayımı bu suretle yapılacak yerlerdeki muhtarlara lâzımgelen izahatı bizzat verecekler ve bu işin umumî sayımın ertesi günü hatasız bir surette ikmaline muktazi her türlü tedbiri alacaklardır.

Bu madde; ancak sayımı bir günde yapabilecek kâfi sayım memuru bulunmıyan yerlerde ve zarurî görülen ahvalde tatbik edilecektir.

Bu madde hükmü, şehirler için asla tatbik edilemez.

Yedek sayım memurları

Madde 31 — Her mevkide sayım mıntakası adedince sayım memuru tayin edilmekle beraber umumî sayım günü her hangi bir sebeble vazifesi başına gelemiyecek veya fevkalâde bir sebeble vazifesinden ayrılması lâzımgelen memurların yerlerine ikame edilmek veya mıntakasındaki nüfus fazla zuhur eden sayım memurlarına yardımcı olarak gönderilmek üzere bir miktar ihtiyat sayım memuru tayin edilir. Yedek sayım memurları sayım günü derhal vazifeye sevkedilecek surette hükümet konağında hazır bulundurulacaktır.

Sayım memurluğu vazifesinin tebliği

Madde 32 — Sayım memurlarının tayinleri kendilerine memur oldukları mıntakanın semtini ve numarasını müş'ir matbu tezkere ile (örnek: Ç) tebliğ edilecektir. Bu tezkere sayım memurlarının aynı zamanda ifai vazife salâhiyetini müş'ir bir vesika olup vali, kaymakam veya nahiye müdürlerinin imzasını havi olacak ve resmî mühürle mühürlenecektir.

Sayıma aid evrakın tevzii

Madde 33 — Sayım gününden en geç bir hafta evvel sayım memurluğuna tayin edilen kimselerin bizat şahıslarına vilâyet merkezinde valiler, kaza merkezlerinde kaymakamlar ve nihiyelerde

nahiye müdürleri veya bunların kendi mesuliyetleri altında tayin edecekleri kimseler tarafından aşağıda yazılı vesikalar tevdi olunacaktır,

- 1 — Nüfus sayımı defteri,
- 2 — Sayım ve kontrol memurlarına mahsus talimatname,
- 3 — Mıntakanın bina cetveli,
- 4 — Bu evrakı koymağa mahsus matbu hususî zarf,

Bu vesaikin tevzii sırasında kontrol memurlarında hazır bulunacak ve sayım memurlarile şahsan tanışacaklardır, Köylerde köy ahalisinden tayin olunan sayım memurlarına vali, kaymakam ve nahiye müdürleri işbu vesikaları münasib görecekları kimseler vasıtasile sayım gününden bir hafta evvel göndererek teslim ettirmiş bulunacaklardır.

Sayım memurları sayım memurluğu vazifesini kabul ederek ifa edeceklerine ve yukarıda sayılan vesikaları aldıklarına dair bir makbuz (örnek: D) imzalıyacaklardır. Bunu müteakib 24 üncü maddede zikredilen sayım mıntakaları cetvelinin beşinci sütununa vali, kaymakam ve nahiye müdürleri veya onlar tarafından memur edilen kimse sayım memurlarının muvazzah hane adreslerini kaydedeceklerdir.

Kontrol memurları tayini

Madde 34 — Şehir ve kasabalarda ve mıntaka adedi fazla olan mahallerde beş sayım mıntakası için bir sayım kontrol memuru tayin edilecektir.

Köyler için kontrol memuru tayini ihtiyaridir. Kontrol memurlarının keyfiyeti tayinleri de sayım memurlarının tayini gibi kendilerine umumî sayımdan en geç bir

hafta evvel bir tezkere ile tebliğ olunur, (örnek: Ç) Bu tezkereye ayrıca kendisine kontrolü tevdi edilen mıntakaların memurlarile beraber bu mıntakalara tayin edilen sayım memurlarının ismi, hüviyet ve ikametgâh adreslerini gösteren bir liste raptolunur.

Bu tebligat imza mukabili bir zimmet defterde yapılacaktır.

Sayım memurlarının talimatnameleri anladıklarının tahkiki

Madde 35 — Vali, kaymakam ve nahiye müdürleri, sayım ve kontrol memurlarının kendilerine sayım gününden en az bir hafta evvel verilmiş olan, kendilerine mahsus talimatnameyi okuyup okumadıklarını ve anlayıp anlamadıklarını, sayımdan evvel bu kimselerle görüşmek suretile tahkik edeceklerdir.

Uzak köylerde bilvasıta tahkikat yapılmak suretile sayım memurluğuna tayin edilen kimselerin de bu işi kavramak kabiliyetini haiz kimseler olmalarına çok dikkat ve itina edilecektir.

Sayım ve kontrol memurlarına verilecek yol masrafı

Madde 36 — Sayım ve kontrol memurluğu vazifesi ücretsizdir. Fakat kendi ikametgâhları olan belde haricinde sayım ve kontrol memurluğuna gönderilenlere nüfus sayımı tahsisatından yol masrafı verilir. Yol masrafından maksat nakil vasıtasına gidip gelme için verilen paradır. Masrafın kilometre üzerinden tahakkuk ettirilmesi veya yevmiye ve saire namile hakikî nakliye ücretine ilâveler yapılması alâkadarlarının mesuliyetini mucibdir.

Sayım memurlarının ziyaret etmiyecekleri binalar

Madde 37 — Her sayım memurunun tayin edildiği mıntakanın binalar cetveline dahil olduğu halde nüfusunu kaydetmiyeceği yerler şunlardır.

- 1 — Asker ve jandarma kıışlaları,
- 2 — Asker ve jandarma karakolları,
- 3 — Askerî ve mülkî ve hususî bütün hastaneler, sanatoryomlar, dispanserler,
- 4 — Askerî, mülkî ve hususî bütün yatı mektepleri (yatsız hiç olmıyan mekteblerin nüfusunu sayım memurları kaydedeceklerdir).

5 — Askerî ve mülkî hapishaneler ve tevkifhaneler,

6 — Ecnebi devletlerin sefarethaneleri ve maslahatgüzarlıkları ve konsoloslukları,

Bu altı fıkrada zikredilen yerlerdeki nüfus daha aşağıda izah edilen şekilde ayrıca sayıma tâbi tutulacaklardır.

Mıntaka binalar cetvelinde (örnek: B) yukarıda zikredilen altı fıkradaki binaların numaraları karşısına ve son (mülâhazat) sütununa (ziyaret edilmeyecektir) cümlesi yazılacaktır.

Yatı müesseselerindeki nüfusun kaydı

Madde 38 Sayım memurları tarafından nüfusunun kaydedilmemesi lâzımgeldiği 37 inci maddede yazılan binalardaki nüfusu bunların müdür veya kumandanları tarafında sayım defterine yazdırılacaktır. Her mahallin vali, kaymakam veya nahiye müdürü bu kabil yerlerin müdür veya kumandanlarile, sayım gününden on beş gün evvel temas ederek bu yerlerde ne kadar sayım defteri lâzım olacağını tesbit ve tekarrür ettireceklerdir. Askerî müesseselerin defterlerini mahallin en büyük kumandanının memur edeceği kimseler dolduracaklardır.

Diğer müesseselerin defterlerini bunların müdürleri veya mesuliyetleri tahtında memur edecekleri kimseler dolduracaklardır. Bütün bu defterler sayım gününün akşamı vali, kaymakam veya nahiye müdürlerine tevdi olunacaktır. Bu kabil binalar için doldurulacak sayım defterlerine hastalık sebebile, o bipanm haricinde bir hastahane, mevkufiyet veya mahpusiyet gibi bir sebeble keza o binanın haricinde olanlarla mezunen hariçte bu-

limanlardan maada sayım günü mevcud olanlar kamilen kaydolunacaktır.

Sefaret ve maslahatgüzarlıklar ve konsolosluklardaki nüfusun kaydı

Madde 39 — Sefaret ve maslahatgüzarlıklardaki nüfusun kaydı için valiler Hariciye Vekâletile temas ederek kâfi miktarda sayım defterini Vekâlete tevdi edecekler ve Hariciye Vekâleti bu defterleri sefaret ve maslahatgüzarlıkların o günkü mevcuduna göre doldurarak sayımı müteakib vilâyete iade edecektir.

Ecnebi devletlerin konsolosluklarındaki nüfusun tesbiti için vali ve kaymakamlar bir memuru mahsusla buralara sayım gününden bir hafta evei sayım defteri gönderecekler ve bu sayım defterleri konsolosluklar tarafından doldurulduktan sonra sayım günü akşamı vali ve kaymakama tevdi olunacaktır. Bu defterlerin sayım günündeki mevcuda göre doldurulması lâzımgeldiği alâkadarlara izah ve tenbih olunacaktır.

Sayım hazırlıklarının kontrolü

Madde 40 — Valiler, mülkiye müfettişleri, kaymakamlar ve nahiye müdürleri teftiş dolayısıyla veya her hangi bir vazife ile gittikleri yerlerde sayım hazırlıklarını kontrol edecekler ve noksan gördükleri işlerin ikmalini talebetmekle beraber mühim gördükleri nokta hakkında İstatistik Umum Müdürlüğüne malûmat vereceklerdir.

Gazetelerle neşriyat

Madde 41 — Memleket dahilinde herhangi bir lisanla neşrolunan bilumum gazete ve risaleler İstatistik Umum Müdürlüğü tarafından, halkı sayım hususunda tenvir için kendilerine verilecek her nevi yazıları (beyanat, tebliğat, talimat ve saire) gibi günü gününe aynen dercetmeğe mecburdurlar.

Sinemalarla yapılacak ilânlar

Madde 42 — Memleket dahilinde mevcut bilumum umumî ve hususî sinemalar sayım propagandası için İstatistik Umum Müdürlüğü, veya valiler tarafından kendilerine verilecek ilânları projeksiyon suretile

her siyansta halka göstermeğe mecburdurlar.

Afişlerin ve ilânların talik ve neşri

Madde 43 — Sayım hakkında halkı tenvir için İstatistik Umum Müdürlüğünce hazırlanan ve vilâyet, kaza ve nahiyeler tarafından tevzi edilen her nevi afişleri veya ilânları resmî daireler, bilûmum şimendifer, tramvay, vapur idareleri, otobüs servisleri, mektebler, bankalar, sinema ve tiyatrolar, eczahane, gazino, pastahane, lokanta ve buna mümasil yerler ve sair bilûmum büyük ve küçük ticarethaneler, müesseseleri dahilinde halkın en çok gözüne çarpacak bir yere asmağa ve sayım gününe kadar muhafaza etmeğe mecburdurlar.

Radyolarla neşriyat

Madde 44 — İstanbul ve Ankara radyo verimi istasyonları İstatistik Umum Müdürlüğü veya Ankara, İstanbul vilâyetleri tarafından halkı tenvir için yapılacak tebligatı günü gününe neşre ve sayım hakkında tertib edilecek konferanslar için zaman tahsis etmeğe mecburdurlar.

Sayım gününde sokağa çıkabilecek kimseler

Madde 45 — Şimendifer, posta telgraf ve telefon, itfaiye ve zabıta gibi tatili faaliyet etmeleri caiz olmıyan hidematı umumiye mensubları ve sayım günü sabahı iş başında bulunması lâzımgelen su, elektrik, havagazı gibi müesseselerin memur ve ameleleri, tâbi oldukları daire ve müessese müdürünün sayımdan en az on gün evvel vaki olacak taleb ve müracaati üzerine sayım günü evlerinden çıkabileceklerdir.

Bu eşhasa şahsa mahsus olmak, üzere isim ve hüviyeti hakkında tafsilâtı havi nümunesi (örnek: E) veçhile bir ruhsatiye verilecektir.

Bu kabil kimseler o gün çalışmağa gittikleri müessese dahilinde sayıma dahil edecekler, evlerinde yazılmıyacaklardır.

Çobanlar hakkında ahkâm

Madde 46 — Çobanların sayım günü ikametgâhlarından sürülenle birlikte ayrılmasına müsaade edilebilir. Çobanların kayıtlarını temin için sayım memurları ziyaret edecekleri binalarda sayım günü sürülerle çıkmış çobanlar olup olmadığını soracak ve varsa bunları sayım defterine yazacaklardır.

Sokağa çıkmak memnuiyetinin ilânı

Madde 47 — Sayım günü, sayım ve kontrol memurlarile hususî ruhsatiye varakalarile sokağa çıkmalarına müsaade edilen kimselerden maada hiç bir ferd sayımın şehir veya kasaba veya köyde hitamına kadar meskeninden dışarıya çıkmıyacaktır. Küçük çocukların sokağa çıkmalarından velileri mes'ul tutulacaktır.

Sokağa çıkmak memnuiyetinin ilânı

Madde 48 — Vali, kaymakam ve nahiye müdürleri umumî nüfus sayımı günü sayım ameliyesinin tekmil şehir veya kaza dahilinde hitamından evvel bulundukları yerlerden çıkmamaları lüzumunu bütün halka en müessir vasıta ile emir ve ilân edeceklerdir.

Nakil vasıtalarının işlememesi

Madde 49 — Sayım günü trenlerden maada bilûmum nakil vasıtalarının (araba, binek beygiri, tramvay otobüs, otomobil, kamyonlar, Ankara, İstanbul ve İzmir banliyö trenleri, İstanbul Haliç, Boğaziçi, Adalar, Kadıköy, Üs-

küdar vapurlarile İzmirde Körfez vapurları) nın hareketleri Sayımın hitamına kadar menedilecektir.

Bir gün evvel yolcu almış olupta sayım günü hareket edecek uzak mesafe vapurlarının içindeki nüfus kaydedildikten sonra hareketlerine müsaade olunabilir.

Sayım esnasındaki tedbirler

Madde 50 — Sayım günü vukubulacak ölüm veya ani hastalıklar için şehir ve kasabalarda vaziyetin icabettirdiği nisbette ebe ve doktor tefrik ettirilerek bunlar o semtin zabıta merkezinde sayım ameliyesinin hitamına kadar hazır bulundurulacak ve ihtiyaç olan yerlere sevkedileceklerdir. Ayrıca her semt için mümkün olduğu nisbette bir eczahane açık bırakılacaktır. Bu şekilde istihdam edilen ebe ve doktorlara Hükümetçe bir gûna ücret veya tazminat verilmez.

Sayım günü halkın gıdasız kalmaması için ekmek ve sair gıdaî ihtiyaçlarını sayım gününden evvel temin eylemeleri lüzumunu her yerde münasib vasıtalarla halka hatırlatacaktır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Sayım günü yapılacak işler

Sayımın başlayacağı gün ve saat

Madde 51 — Nüfus sayımı ameliyesi memleketin her yerinde 18 birinciteşrin 1935 cuma günü en geç sabahın saat sekizinde başlamış bulunacaktır.

Sayım ameliyesinin kontrolü

Madde 52 — Sayım memurlarının sabahleyin muayyen saatte vazife başında olup olmadıklarını kontrol memurları kontrol etmekle beraber ayrıca vali, ve kaymakam, ve nahiye müdürleri de bulundukları mevkideki bütün

mıntakalarda sayım işinin ne vaziyette olduğunu teftiş edeceklerdir.

Vali, kaymakam, nahiye müdürleri ve kontrol memurlarının teftişatı esnasında vazife başına gelmemiş olan sayım memurları bulunduğu görülecek olursa bunların yerine ihtiyat sayım memurlarından gönderilecek, aynı zamanda nüfusun çokluğu sebeble

yardımcı sayım memuru icabeden mıntakalar için de yardımcı memur verilecektir.

Sayım da kaydedilecek malûmat

Madde 53 — Sayım da; her nüfus hakkında sayım defterlerine yazılacak malûmat şunlardır:

- A) Sayım günü bulunduğ u vilâyetin ismi,
- B) » » » kazanın »
- C) » » » nahiyenin ismi
- Ç) » » » köyün »
- D) » » » binanın numarası.
- E) adı ve soy adı,
- F) Oturduğ u binanın cinsi,
- G) Hangi devletin tebaası olduğ u,
- H) Hangi dinde bulunduğ u,
- İ) Ana lisanı (yani aile içinde konuştuğ u lisan),
- I) Ana lisanından başka konuşabildiğ i lisan,
- J) Nerede doğduğ u,
- K) Görünür vücut sakatlığı varsa ne olduğ u,
- L) Kadın veya erkek olduğ u,
- M) Kaç yaşında bulunduğ u,
- N) Bekâr mı, evli mi, dul mu, veya boşanmış mı olduğ u,
- O) Yeni haflerle okumak bilip bilmediğ i,
- P) Yeni harflerle yazmak bilip bilmediğ i,
- R) Muayyen bir meslek veya vazife veya san'atı varsa ne olduğ u.
- S) Muayyen bir meslek veya san'atı yoksa ne ile geçindiğ i.

Sayım memurlarına memnu olan hareketler

Madde 54 — Sayım ve kontrol memurlarının ziyaret ettikleri binalarda oturup sohbet etmeleri yemek yemeleri meşrubat ve sair ikramlar kabul eylemeleri velhasıl vakit ziyama vazifenin gecikmesine

sebeb olacak herhangi bir harekette bulunmaları memnudur.

Vali, kaymakam ve nahiye müdürleri kendilerinin tavzif edecekleri memurlar veya kontrol memurlarının ihbarı üzerine bu gibi hallere ıttıla hâsıl eyledikleri takdirde, bu suretle hareket eden sayım memurlarile bu ahvale sebebiyet veren hane sahihleri hakkında Sayım Kanununun 6 ıncı maddesine tevfikân para cezası tertib edeceklerdir.

Sayım mıntakaları haricindeki nüfusun kaydı

Madde 55 — Sayım memurlarının ziyaret edecekleri binalarda sakin olmayıpta hayatını köprüaltı, ağaç kovuğu, cami avlusu gibi açık yerlerde veya vesaiti nakliye içerisinde veyahud yollar üzerinde geçiren bir takım kimseler vardır ki bunlarında sayıma dahil edilmeleri icab eder.

Vali, kaymakam ve nahiye müdürleri ve köy muhtarları sayım günü bu gibi kimseleri zabıta marifetile tahkik ederek ayrı bir sayım defterine kaydettireceklerdir.

Sayım gününden evvel yola çıkmış olupta sayım günü sabahından itibaren şehirlere ve kasabalara at, araba, kamyon, otomobil vesair kara nakil vasıtalarile veya yaya olarak veyahut tayyare ile hariçten gelerek giren yolcular da bu defterlere ilâve edilecektir. Bu defterlerin üzerine (sayım mıntakaları haricinde bulunan nüfus) diye şerh verilecektir.

Tirenlerdeki nüfusun kaydı

Madde 56 — Sayıma tekaddüm eden günlerde trenle yola çıkmış olan nüfusun da sayıma dahil edilmesi için sayım günü sabahı saat sekizden sonra tren vasıl olan ilk

12

istasyona vali, kaymakam ve nahiye müdürleri bir veya müteaddid sayım memuru gönderecekler ve bu memurlar işbu trenlerdeki nüfusu kaydeyliyeceklerdir.

Bu kabil trenler sayıma dahil edildikten sonra gidecekleri

istasyonlarda tekrar sayıma dahil edilmemeleri için şefdötirene sayıma dahil edildiklerine dair sayım memurları tarafından bir vesika verilecektir. Sayımı bu suretle yapılacak trenler ancak sayıma tekaddüm edecek gece yolda bulunupta sabahın saat sekizinden sonra istasyona uğrayan trenlerdir. Yoksa sayım günü sabahı saat sekizden sonra herhangi bir istasyondan hareket eden trenlerin sayımına hacet yoktur.

Vapurlardaki nüfusun kaydı

Madde 57 — Sayım gününe tekaddüm eden geceyi bir deniz nakliye vasıtasında geçirmiş olan kimseler sayım günü vasıl olacakları ilk limanda sayıma tâbi tutulacaklardır. Bunun için limanın tâbi olduğu kaza veya vilâyet icabına göre bir veya müteaddit sayım memuru tayin edecektir. Umumî sayım gününden evvel bir limandan hareket edipte başka hiç bir limana uğramadan umumî sayım gününden sonra bir limana vasıl olan deniz nakliye vasıtalarındaki insanlar dahil oldukları ilk limanda sayıma tâbi tutulurlar.

Bu kabil sefainin süvarilerine diğer limanlarda tekrar sayıma tâbi tutulmamaları için vali veyahut kaymakamlar tarafından bir vesika verilir.

Limanlardaki nüfusun kaydı

Madde 58 — Bazı limanlarda bulunan ve içinde ikametgâh şeklinde insan yatan tamire çekilmiş, iş bekliyen veya her hangi bir suretle tevakkuf etmiş olan deniz nakliye vasıtalarındaki ve sabih havuz ve tamirhanelerdeki nüfus, mahallin en büyük liman memurlarile takarrür ettirilecek şekilde hususî sayım memuru tayini suretile sayıma tâbi tutulacaklardır.

Sayımın gecikmesi

Madde 59 — Büyük şehirlerde bir semtin veya bir kaç mm takanın sayımı herhangi bir sebeble diğerlerine nazaran çok gecikecek olursa o semtin diğer mıntakalarla irtibatı sayım ameliyeslinin hitamına kadar

jandarma, polis veya asker ikamesi suretile kesilecek, diğer mıntakaların serbest bırakılmasına müsaade edilebilir.

Sayımı çok süren yerlere yardım

Madde 60 — Bazı mıntakalarda nüfusun fazla zuhur etmesi sebebile veya başka bir sebeble sayım ameliyesinin diğerlerine nazaran daha geç biteceği anlaşıldığı takdirde vali, kaymakam ve nahiye müdürleri bu gibi yerlere ihtayat sayım memurlarından yardımcı memur göndereceklerdir.

Sayımın başka günde yapılmıyacağı

Madde 61 — Sayım günü havanın yağmurlu veya karlı vesilesile veya fırtınalı olması gibi sebeblerle sayım ameliyesi başka bir güne tehir edilemez. Ancak tehlikeli surette tevessüü melhuz olan yangın, sel veya hareketi arz gibi ahval vukuunda sayım ameliyesi ertesi güne bırakılır. Ve derhal İstatistik Umum Müdürlüğüne telle malûmat verilir.

Başkaca bir bahane ile sayımın tehiri mes'uliyeti mucibdir.

Sayımın bittiğinin ilânı

Madde 62 — Her mevkide mevcut bütün mıntakaların sayımının bittiği hakkında malûmat alınınca mahallin en büyük mülkiye memurunun emrile top veya bomba atılmak veya dellâl çağırılmak veyahutta davul çaldırmak suretile sayımın hitamı ilân edilecek ve halk bundan sonra sokağa çıkabilecektir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Sayımdan sonra yapılacak işler

Sayım haricî kalan nüfusun kaydı

Madde 63 — Hiç bir kimsenin sayımdan hariç kalmaması için sayım günü sehven veya herhangi bir sebeble defterlere ismi girmiyen eşhasın hükümete müracaatı lüzumu her yerde halka ilân edilecektir. Bu gibi kimseler bulunduğu veya müracaat ettikleri takdirde mıntakalar haricî nüfusun kaydolunduğu deftere kaydedileceklerdir.

Kaza, sayım memurlarının ihtarına rağmen sorulan suallere cevap vermiyerek sayıma dahil edilmedikleri her hangi bir suretle haber alınan kimseler zabıta marifetile buldurularak tecziye edilmekle beraber bunlar da mıntakalar haricî nüfusun kaydolunduğu deftere ilâve edileceklerdir.

Sayım defterlerinin toplanması

Madde 64 — Sayım ve kontrol memurlarının vali, kaymakam veya nahiye müdürlerine teslim edecekleri defterler vürud ettikçe 24 üncü maddede zikredilen sayım kontrol cetvelinin 6 ıncı sütununa defterin vürudu işaret edilecek ve defterinin vürudu geciken mıntakaların sayım memurları derhal aratılarak sayım defterlerinin sayım günü akşamına kadar gelmesi temin olunacaktır. Makbul bir mazeret olmaksızın sayım ameliyesinin, hitamından en geç bir saat sonra defterleri teslim etmiyen sayım ve kontrol memurları derhal tecziye olunacaklardır.

Köylere aid sayım defterleri de mümkün olduğu nisbette aynı günde, olmadığı takdirde sayımı müteakib en geç üç gün zarfında ve mümkün olduğu kadar sür'atle mahallerinden celbolunacaktır.

Köylerdeki defterlerin toplanıp merkeze şevkinden muhtarlar mesul tutulacaktır. Köye şehirden gönderilmiş sayım memuru bulunduğu takdirde muhtarlar köyün sa-

yım defterlerini bu memurlara teslim ederek merkeze sevk-
keyliyeceklerdir.

Neticenin bildirilmesi

Madde 65 — Sayım defterleri kamilen toplandıktan sonra vali ve kaymakamlar bunları sür'atle gözden geçirerek kaza veya vilâyet merkezine aid nüfus yekûnunu bir kalem, nahiye ve bilûmum köylere aid nüfus yekûnunu da bir kalem olmak üzere toplayarak telgrafla Ankarada Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğüne bildireceklerdir. Telgrafta nüfus rakamları yazı ile ifade edilecektir.

Aynı zamanda telgrafların bir sureti mazrufen derhal posta ile aynı adrese gönderilecektir, (örnek: F)

Nüfus miktarı bildirilirken valiler yalnız kaza merkezde merkeze bağlı nahiye ve köylerin nüfusunu kaymakamlar da yalnız kendi kazalarının heyeti umumiyesinin nüfusunu bildireceklerdir.

Nahiyeler defterlerini olduğu gibi kaymakamlara tevdi edeceklerdir.

Sayım neticesinde İstatistik Umum Müdürlüğüne bildirilen nüfus miktarının Umum Müdürlükçe neşriyat yapılmadan evvel hiç bir makam veya şahsa verilmesi memnudur.

Sayım defterlerinin Ankaraya şevki

Madde 66 — 65 inci maddede zikredilen malûmatın verilmesini müteakib, defterler ve her sayım mıntakasına aid B örneği mıntaka bina cetveli zarfına konarak kapanacak ve bu zarfların adedi sayıldıktan sonra şehirlere aid zarflar ayrı sandıklarda, köylere aid zaflar da aynı sandıklara konarak Ankarada Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğüne sevkedilecektir. Talimatnameler zarflara konularak gönderilmeyecek, mahallerinde imha olunacaktır. Vilâyet ve kaza merkezinin sayım defterlerini havi sandıklara (A) ve diğer mevkillerin (köy ve nahiye) sayım defterlerini havi sandıklara da (B) işareti konul-

makla beraber hangi vilâyet veya kazaya aid olduğuda sandıkların üzerine okunaklı bir şekilde behamehal yazılacaktır.

Sandıkların sevkile beraber sayım, kontrol cetvelleri bir zarf derununda İstatistik Umum Müdürlüğüne gönderilecek ve aynı zamanda

Umum Müdürlüğe kaç sandık kaç sayım defteri bulunduğu da bir tahriratla bildirilecektir.

Umum Müdürlük bu vesaiki aldıkça mahallerine vusulünü bildirecektir.

Hususî talimat

Madde 67 — İşbu talimatnamenin her iki kısmında gösterilen muhtelif işlerin mühletleri ve bazı tatbikat şekilleri hakkında icabeden yerlere İstatistik Umum Müdürlüğünce ayrıca hususî talimat verilebilir.

2 — Sayım ve Kontrol memurlarının vazifeleri Sayım gününden evvel yapılacak işler

Sayımın gayesi

Madde 1 — Umumî nüfus sayımının gayesi; memleket hududları dahilinde mevcut bulunan her yerde aynı gün içinde saymaktır. Bunun için sayım günü memlekette mevcut nüfus (sayım defteri) denilen defterlere birer hüviyet ve vasıflarile yazılacaktır.

Sayım ameliyesinin, memleketin her tarafında bir gün zarfında bitirilmesi için içinde insan oturan bütün yerler numaralandıktan sonra bunlar (sayım mıntakası) denilen en çok 200 nüfusu havi parçalara ayrılmıştır. Her sayım memurunun işi, kendisinin tayin edildiğı sayım mıntakasındaki nüfusu yazmaktan ibarettir.

Umumî nüfus sayımının muvaffakiyetle başarılması her şeyden evvel sayım memurlarının bu işi canı gönülden yapmalarına bağılıdır. Bunun için de işbu talimatnameyi

dikkatle bir kaç defa okumaları ve harfiyyen tatbik eylemeleri icabeder.

Kontrol memurluğu

Madde 2 — Şehir ve kasabalarda ve mıntaka adedi fazla olan sair yerlerde beş sayım mıntakası için (bir sayım kontrol memuru) tayin edilmiştir.

Kontrol memurlarının vazifeleri; sayım memurlarının sayım işini hakkile ifa edip etmediğini kontrol etmek ve icabında onlara yardım eylemektir. Bundan maada aşağıdaki maddelerde gösterilen vazifeleri de yapacaklardır.

Sayım vesikalarının tevzii

Madde 3 — Her mevkide umumî sayım gününden bir hafta evvel vali, kaymakam ve nahiye müdürleri sayım memurlarına aşağıda sayılan vesikaları imza mukabilinde teslim edeceklerdir:

- 1 - Nüfus sayım defteri;
- 2 - Sayım mıntakası binalar cetveli;
- 3 - Sayım ve kontrol memurlarının vazifeleri hakkındaki (2 inci kısım talimatname)
- 4 - Bunları koymağa mahsus hususî zarf, bu vesikaların teslimi sırasında kontrol memurları da hazır bulunarak sayım memurlarile şahsan tanışacaklardır.

Sayım mıntakalarının ziyareti

Madde 4 — 3 üncü maddede sözü geçen vesikaların tevzi edilmesini müteakib ve en geç sayım gününden dört gün. evvel her kontrol memuru kendi sahasına tayin edilen sayım memurlarını yanma alarak her birine kendi mıntakasını gezdirecek, mıntakasının sınırını ve binalar cetveline nazaran binaların bulundukları yerleri birer birer gösterecektir.

Bu esnada bir sayım mıntakası dahilinde numaralanmamış veya numaralanıpta numarası o mıntakanın binalar cetveline yazılmamış içinde insan oturan her hangi

bir yere tesadüf olunduğu takdirde bu kabil yerlere en yakın olan binanın numarası mükerrer olarak verilecek ve mıntaka binalar cetveline ilâve edilecektir.

Müteaddit mintakalar arasında zikredilen şekilde numarasız binalara tesadüf edildiği takdirde bu gibi yerlerde en yakın mintakaya bağlanarak aynı veçhile mükerrer numara verilecek ve bu numara bağlandığı mintakanın binalar cetveline ilâve olunacaktır. Kontrol memurları bu suretle keşfedilen numarasız binalar hakkında vali, kaymakam veya nahiye müdürlerine ayrıca tahriren de malûmat vereceklerdir.

Kontrol ve sayım memurları; mintakaları ziyaretleri esnasında içinde hiç insan oturmıyan veya sayım gününde içinde insan bulunmayacağı muhakkak olan boş binaların, binalar cetvelindeki numarası hizasına (boştur) kelimesini yazacaklardır.

Kontrol memuru tayin edilmeyen yerlerde veya edilipte herhangi bir sebeble kontrol memurunun bulunmadığı ahvalde sayım memurları sayım gününden en az dört gün evvel kendi mintakalarını dolaşarak mintakanın sınırını binaların vaziyetini görerek tanıyacaklar ve numarasız binalarla boş olan binalar için mintaka binalar cetveline lâzımgelen şerhi yukarıda işaret edildiği şekilde yazacaklardır.

Sayım defterlerinin sayımdan evvel doldurulacak kısımları

Madde 5 — Sayım memurları sayım defterlerinin kabında ve sual varakalarının her yaprağının baş tarafındaki mintaka numarasını, vilâyet, kaza ve nahiye ve köy isimlerini ve sayım vesikalarını koymağa mahsus zarfın üzerindeki aynı malûmatı sayımdan evvel dolduracaklardır.

Bu yerlere yazılacak isimler sayım mintakasının bulunduğu vilâyet, kaza, nahiye ve köylerin ismidir.

Ve yazılan nüfusun esas ikametgâhı ile alâkası yoktur.

Sayım memurlarına verilecek yol masrafı

Madde 6 — Sayım ve kontrol memurluğu vazifesi ücretsizdir. Fakat kendi ikametgâhları olan belde haricinde sayım ve kontrol

memurluğu vazifesi alanlara nüfus sayımı tahsisatından yalnız yol masrafı verilir. Yol masrafından maksat nakil vasıtasına gidip gelme için verilen paradır. Masrafın kilometre üzerinden tahakkuk ettirilmesi veya yevmiye ve saire namile hakiki nakliye ücretine ilâveler yapılması alâkadarların meşguliyetini mucibdir.

Cezalar

Madde 7 —İşbu talimatname hükümlerini, cezaî müeyyede zikredilmiyen maddeleri de dahil olduğu halde bilâ mazeret tatbik etmiyen sayım ve kontrol memurları vali, kaymakam ve nahiye müdürleri tarafından sayım kanununun 6 ıncı maddesine tevfikân para cezasile cezalandırılacaklardır.

Muvakkat talimatname hükümleri

Madde 8 — Tecrübe sayımları için tertib olunup 1934 senesinde gönderilmiş olan muvakkat sayım talimatnamelerinin hükümleri tamamen mülğadır.

İKİNCİ KISIM

Sayım gününde yapılacak işler

Sayımın başlayacağı saat

Madde 9 — Sayım günü, sayım ameliyesi sabahleyin saat 8 de başlayacaktır.

Sabahleyin saat 8 de vazifesi başına makûl bir mazeret olmaksızın gelmemiş veya mazereti olduğunu vaktinde haber vermemiş olan sayım ve kontrol memurları sayım kanununun hükümlerine tevfikân tecziye olunacaklardır.

Sayımın başlayış

Madde 10 — Sayım günü sabahı her sayım memuru yanında sayım defteri, mıntaka binalar cetveli; sayım talimatnamesi ve bunları

koymağa mahsus zarf ve kâfi miktarda mürekebli kalem veya renkli kurşun kalemi bulunduğu halde en geç saat sekizde mıntakasındaki ilk binanın önüne gelmiş ve işe başlamış bulunacaktır.

Halkın evlerde fazla bekletilmemesi ve memleketin hayatı umumiyesinin müteessir olmaması için sayım memurları işlerini ortalık kararmadan evvel herhalde bitirmeye çalışacaklardır.

Sayım defterlerinin nasıl yazılacağı

Madde 11 — Sayım defterlerinin mutlaka mürekkeb veya boyalı kalemle yazılması zarurî değildir. Renkli kurşun kalemi ile dahi yazılabilir.

Yazıların gayet okunaklı olmasına çok dikkat etmek lâzımdır. Deftere yazılan yazıları bilâhara başka bir deftere kaydetmeğe de lüzum yoktur. Keza evvelâ başka bir kâğıda müsvedde yaparak sonra deftere kaydedilmesi de caiz değildir.

Boş binalar için sayım defterlerine birşey yazılmıyacağı

Madde 12 — Sayım esnasında hiç insan bulunmayan binalara tesadüf edildiği zaman bunlar için sayım defterlerine birşey yazılmağa lüzum olmayıp, boş sahife bırakmadan müteakib binanın nüfusu yazılacaktır. Yalnız mıntaka binalar cetvelinde içinde insan bulunmayan yerlerin hizasına (boştur) işareti verilecektir.

Numarasız binalardaki nüfusun kaydı

Madde 13 — Sayım memurları mıntakalarındaki nüfusu yazarken esasen bina cetvelinde bulunmayan veya cetvele ilâve edilmemiş olan numarasız, içinde insan yatan bir yere tesadüf edecek olurlarsa orayı da ziyaret ede-

rek içindeki nüfusu kaydedecekler ve binalar cetvelinin sonuna, o meskenin bulunduğu yeri işaret edeceklerdir.

Yardımcı sayım memuru istenmesi

Madde 14 — Sayım memurları tayin edildikleri mıntakalarda tahmin edilen miktardan pek fazla nüfus bulunduğunu ve bu nüfusun ortalık kararmadan evvel kaydinin bitirilmesi mümkün olamayacağını anlayacak olurlarsa, kontrol memuru vasıtasile veya telefon veyahut bekçi- polis, jandarma ve asker gibi vasıtalarla vali, kaymakam ve nahiye müdürüne haber gönderip yardımcı sayım memuru istiyceklerdir.

Sayım memurlarının Ziyaret etmiyecekleri binalar

Madde 15 — Her sayım memurunun tayin edildiği mıntakanın binalar cetveline dahil olduğu halde nüfusunu kaydetmiyeceği yerler şunlardır.

- 1 - Asker ve jandarma kıışları,
- 2 - Asker ve jandarma karakolları,
- 3 - Askerî, mülkî ve hususî bütün hastahaneler, dispanserler, sanatoryomlar,
- 4 - Askerî, mülkî veya hususî yatı mektebi eri (yatısı hiç olmıyan mekteblerdeki nüfusu sayım memurları yazacaklardır).
- 5 - Askerî ve mülkî hapishaneler ve tevkifhaneler,
- 6 - Ecnebi devletlerin sefarethaneleri, maslahatgüzarlıkları ve konsoloslukları,

Yukarıda 6 fıkarda zikredilen binaların binalar cetvelindeki numarası hizasına (ziyaret edilmemiştir) şerhi verilecektir.

Sorguların sorulması

Madde 16 — Sayım memurları mıntakalarındaki nüfusu kaydederken her şahsı bizzat görerek sualler soracaklardır. Ancak küçük çocuklar, hastalar, sakatlar ve sayım memurlarının yanma çıkamıyacak sair kimseler hakkında aile reisinden veyahut aileye mensub kimselerden izahat almakla iktifa edeceklerdir.

Bazı yerlerde küçük çocuklarla ağır hastaların yazılmak

istenmediği geçen defaki tahrirde görülmüştür. Bu gibilerin sayım harici kalmamasının temini için sayım memurları her binanın aile reisine bu kabil kimseler olup olmadığını sormaları lâzımdır.

Aynı binada müteaddid aileler olup olmadığının tahkiki

Madde 17 — Sayım memurları binaları ziyaret ederken, aynı binada birkaç ailenin sakin bulunup bulunmadım veya aynı binanın diğer akşamında münferiden oturan bekâr kimseler olup olmadığını tetkik etmeleri lâzımdır. Eğer varsa buralardaki nüfusu da sayım defterine geçireceklerdir.

Çünkü; bazı binalarda bir kaç aile oturduğu veya binanın bir odasında münferiden yaşayan bekârlar bulunduğu halde sayım memuruna kapıyı açan ev sahibi yalnız kendi ailesi efradını yazdırarak binanın diğer kısımlarındaki kimselerden bahs etmemiş olabilirler. İşte bu gibi vaziyetlerdeki nüfusun sayım harici kalmaması için sayım memurlarının bir binadaki nüfusu yazdıktan sonra o binada bu kabil kimseler olup olmadığını tetkik etmeleri icabeder.

Sayıma dahil olacak nüfus

Madde 18 — Sayımda kaydedilecek nüfus, münhasıran sayım günü, sayım memurlarının ziyaret ettikleri meskenlerde mevcut bulunan insanlardır. Yani sayım günü her sayım mıntakasındaki insan oturan yerlerde mevcut olan insanlardır. İkametgâhları, aileleri, evleri barkları ve esas yurdlar ister orada ister başka yerlerde olsun, ister yerli, yabancı veya ister ecnebi bulunsun şahsan mevcut bütün nüfus bilâ tefrik kâmilten kaydedilmek icabeder.

Bu itibarla otellere, hanlara, apartmanlara, evlere velev en kısa bir müddet için olsun misafireten gelmiş olan yolcular, yabancılar ve ecnebilere sayım defterine kaydedileceklerdir.

Bu tarif ata nazaran bir ailenin; askerlikte seyahatta, mekteplerde,

hapishanede, tevkifhanede, hastahanede veya başka bir mahalde misafirlikte bulunan efradı bu gibi yerlere bir gün için bile gitmiş bulunsa, sayım gününde evde olmadıkları için kaydedilmeyeceklerdir. Çünkü bunlar bulundukları yerlerde sayıma tâbi tutulacaklardır.

Buna mukabil esasen askerlikte, yatı mekteblerinde veya bunlara benzer yerlerde yaşamakta oldukları halde tesadüfen sayım günü evlerinde bulunan kimseler bulundukları binada kaydedileceklerdir.

Şu halde sayım memurları sayım günü ziyaret ettikleri meskenlerde hazır bulunan insanların kâffesini yazmakla iktifa edecekler, namevcud nüfusu کافی nazarı itibara almayacaklardır.

Yalnız sayım günü sürülenle yaylakta bulunan çobanlar varsa bunlar ev sahiplerinden tahkik edilerek kaydedileceklerdir.

Sorgulara yazılacak cevaplar.

Madde 19 — Sayım defterlerinde görülen 16 sual sorulurken ve cevapları kaydedilirken aşağıdaki izahatın daima hatırdâ tutulması icabeder:

1 - Numaralı sorgunun hizasına:

Her nüfusun oturduğu binanın, mıntaka binalar cetvelindeki numarası yazılacaktır. (1,3 veya 2,4 ilâ gibi).

2 - Numaralı sorgunun hizasına:

Yazılan nüfusun evvelâ ismi sonra soy adı yazılacaktır.

3 - Numaralı sorgunun hizasına:

O binanın ev mi, otel mi, apartman mı, resmî bina mı? ilâ., ne olduğu yazılacaktır.

4 - Numaralı sorgunun hizasına:

Nüfusun hangi devlet tebaası olduğu yazılacaktır. (Türk tebaası, Alman tebaası, Fransız tebaası) gibi.

5 - Numaralı sorgunun hizasına:

İslâm olanlar, mezheb farkı zikredilmeksizin İslâm diye, diğerleri protestan, katolik, ortodoks, musevî ilâ... şeklinde yazılacaktır. Hristiyan veya ermeni gibi dini vazıhan ifade etmiyen cevaplar yazılmıyacaktır. Hangi din olduğu her halde tasrih edilmek lâzımdır.

6 - Numaralı sorgunun hizasına:

Bu sualden maksat annenin konuştuğu lisan değil hane halkının evlerinde hergün aralarında konuştukları lisandır.

7 - Numaralı sorgunun hizasına:

O nüfusun ana dilinden maada hangi dilleri konuşmasını bildiği yazılacaktır.

8 - Numaralı sorgunun hizasına:

Türkiyede doğanlar için vilâyetin veya kazanın ismi (Tekirdağ'ı veya Haymana gibi) ecnebi memleketlerde doğanlar için yalnız doğduğu memleketin ismi yazılacaktır. (Almanya, Fransa, Rusya gibi).

9 - Numaralı sorgunun hizasına:

Sadece (kadın) veya (erkek) kelimesi yazılacaktır.

10 - Numaralı sorgunun hizasına:

Bu sütuna topallık, sağırılık, dilsizlik, körlük, çolaklık.

kamburluk, kötürümlük ve emsali göze görünür sakatlıklar yazılacaktır.

Kör, topal ve çolakların yalnız bir uzuvdan mı yoksa ikisinden mi malûl oldukları açıkça yazılacaktır. (Bir gözü kör, bir kolu çolak gibi). Bu sakatlıkların bir kaçı aynı kimsede bulunursa her biri ayrı

yazılacaktır. (Bir gözü kör, bir ayağı topal, yalnız bir kolu çolak, yarım kötürüm, tam kötürüm ve kambur gibi).

11 - Numaralı sorgunun hizasına:

Açık olarak kaç yaşında olduğu yazılacaktır. (10 veya 34 gibi). Doğum tarihi yazılmıyacaktır. Eğer sayım memuru söylenen yaşın, görünüşe nazaran yanlış olduğunu sezecek olursa bu gibilerin nüfus kâğıdılarını tetkik ederek yaşı ona göre yazacaktır.

Bir yaşından' küçük çocuklar için kaç aylık oldukları yazılacak ve hizasına mutlaka (aylık) kelimesi ilâve edilecektir. (Üç aylık, altı aylık gibi).

12 - Numaralı sorgunun hizasına:

A) Başından hiç nikâh geçmiyen kadın veya erkek için (bekâr) (B) halen karısı veya kocası olan kadın veya erkek için (evli) (C) evlenmiş olupta karısı veya kocası ölmüş olan ve bir daha evlenmemiş bulunan kadın veya erkekler için (dul) (Ç) evlenipte boşanmış ve tekrar evlenmemiş olan kadın veya erkek için de (boşanmış) yazılacaktır.

13 - Numaralı sorgunun hizasına:

Yeni harflerle matbu bir yazıyı okuyabilenler için (evet) okuyamayanlar için (hayır) cevabı yazılacaktır. Garb lisanlarında okuma bilenler için de (evet) cevabı yazılacaktır.

14 - Numaralı sorgunun hizasına:

Yeni harflerle yazı yazmasını bilenler için (evet) bil-

miyenler için (hayır) cevabı yazılacaktır. Garb lisanlariyle yazı yazmasını bilenler için de (evet) cevabı yazılacaktır.

15 - Numaralı sorgunun hizasına:

Bu sorunun cevabında esas her şahsın o sırada tuttuğu işi,

Muayyen bir mesleki veya san'ati veya herhangi bir şekilde resmî veya hususî bir vazifesi veya meşgalesi olan kimselerin meslekinin, san'atinin veya vazifesinin ismi yazılacaktır.

Meslek veya san'ati yazarken sadece memur, amele usta yazmak kâfi değildir. O san'at, meslek veya vazife sahiplerinin ziraat, ticaret veya san'at kollarından hangisinde çalıştıkları ve ihtisasları ne olduğu açıkça yazılmalıdır. Meselâ ziraat memuru, nafia mühendisi, sıhhiye memuru, Hükümet doktoru, serbest doktor veya dişçi, avukat, riya ziye muallimi, ziraat amele si, rençper, bahçıvan, hayvan yetiştirici, arıcı, sütçü, yağcı, iplik fabrikasında makinist veya usta veya amele, ticaret müessesesinde kâtib veya kapıcı, halı atelyesinde işçi, kereste fabrikasında amele veya marangoz, inşaat amele si, betoncu, tesviyeci, taşçı, şimendifer amele si, hareket memuru, yol çavuşu, trende ateşçi veya makinist, şehirde hamal, tütün amele si, maden kuyusunda amele ilâ., gibi,

Kunduracı, ekmekçi, yağcı, sütçü, mobilyacı gibi türkçemizde bu maddelerin hem amili ve hem de satıcısı manasına gelen meslek veya san'at isimlerini yazarken bu kimselerin âmil veya satıcı oldukları (kundura yapıcısı veya kundura satıcısı, yağ imalâtçısı veya yağ tüccarı) şeklinde tasrih etmek lâzımdır.

16 - Numaralı sorunun hizasına:

Sayım sıralarında muayyen bir meslek, san'at veya vazife ile iş tugal etmiyen kimselerin ne ile geçindikleri yazılacaktır. Meselâ; müteka id coğrafya muallimi veya müteka id çarkçı zabiti, müteka id telgraf memuru, irad sahi-

bi. talebe gibi, eğer hiç bir san'ati, vazifesi, mesleği ve meşgalesi yoksa (yoktur) cevabı yazılacaktır.

Bir iş sahibi olmıyan küçük çocuklar için keza (yoktur) cevabı verilecektir. Daimî olarak ziraatte çalışan kadınlar (çiftçi) olarak

yazılacaktır.

Sayım memurları sual sorduğu ve cevap aldığı esnada tereddüd ederlerse sayım defterinin her yaprağının arkasında bu hususça verilmiş olan izahatı okuyarak şüphelerini izale edebilirler,

Sayım defterlerinin sağ tarafında (bu sütuna hiç bir şey yazılmıyacaktır) unvanlı yere hiç bir yazı yazılmaması lâzımdır. Bu sütun bilâhara sayım defterlerinin İstatistik Umum Müdürlüğünde tasnifi esnasında kullanılacaktır.

Sayım ve kontrol memurlarının nerede yazılacağı

Madde 20 — Sayım memurları kendilerini sayımını yaptıkları mıntakanın defterinin en sonuna kaydedeceklerdir.

Kontrol memurları da tayin edildikleri mıntakalardan birisine aid defterin sonuna kendilerini yazdıracaklardır.

Sorgulara cevap vermiyenler hakkında yapılacak muamele

Madde 21 — Sayım veya kontrol memurlarının işbu sayım talimatnamesi hükümleri dairesinde soracakları suallere hiç cevap vermiyen veya kasten yanlış veya kesik cevap verenlere sayım memurları bu hareketlerinin kanunen 5-25 lira para cezasını mucib olduğunu ve bu para cezası derhal ödenmezse hapse tahvil olunacağını ihtar ve izah edecekler ve bu ihtara rağmen gene cevap alamazlarsa, münazaa veya münakaşaya meydan vermeden mümkün olduğu takdirde derhal, olmadığı takdirde sayım ameliyesinin hitamını müteakib kaymakam ve nahiye müdürlerine bu gibilerinin isim ve adreslerini bildireceklerdir.

Sayım esnasında memnu olan hareketler

Madde 22 — Sayım ve kontrol memurlarının ziyaret ettikleri binalarda oturup sohbet etmeleri, yemek yemeleri, meşrubat ve sair

ikramlar kabul eylemeleri velhasıl vakit ziyanına ve vazifenin teahhuruna sebeb olacak her hangi bir harekette bulunmaları memnudur.

Bu memnuiyet hilâfında hareket edenler vali ve kaymakamlar tarafından Sayım Kanununun 6 ıncı maddesi hükmüne tevfikân tecziye edileceklerdir.

Nüfusu eksik yazan memurların tecziyesi

Madde 23 — Sayım memurlarının mıntakaları dahilindeki binalardan bazılarını veya bir binanın bazı kısımlarını içinde insan bulunduğu halde mazeretsiz olarak ziyaret etmedikleri ve nüfuslarını yazmadıkları kontrol memurlarının teftişleri neticesinde veyahut herhangi bir suretle anlaşıldığı takdirde vali ve kaymakamlar bu gibileri Sayım Kanununun 6 ıncı maddesindeki cezanın en ağırı ile cezalandırılacaklardır.

Aynı veçhile kontrol memurlarının da kontrol işini iyi yapmamak suretti e bir kısım nüfusun sayım harici kalmasına meydan verdikleri her hangi bir suretle anlaşıldığı takdirde bunlar da aynı suretle tecziye edileceklerdir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Sayımdan sonra yapılacak işler

Sayım defterlerinin teslimi

Madde 24 — Her sayım memuru binalar cetvelinde yazılı mıntakasına dahil bulunan binaların kâffesini ziyaret ve içindeki nüfusu kaydettikten sonra yazdıklarını birer birer gözden geçirecek, eksik bir nokta kalmadığına ve mıntaka binalar cetvelindeki bütün binaları ziyaret ettiğine kanaat hâsıl eyledikten ve binalar cetvelinin altını

imza ettikten sonra sayım defterini ve binalar cetvelini hususî zarfına koyarak kapatmaksızın sayım gününün akşamına kadar kontrol memuruna; kontrol memuru olmıyan yerlerde mahallin en büyük

mülkiye âmirine teslim edecektir.

Kontrol memuru tayin edilmiş olduğu halde, kontrol memurunu o gün bulunmayan sayım memurları da zarfları doğrudan doğruya mahallin en büyük âmirine (köylerde muhtarlara) teslim edeceklerdir.

Eğer köye şehirden gönderilmiş sayım memuru varsa, bu memur köyün bütün sayım defterlerini alarak derhal merkeze getirecektir.

Sayım defterini, sayım bittikten sonra bir saatten fazla teahhurla teslim eden sayım ve kontrol memurları vali, kaymakamlar ve nahiye müdürleri tarafından, Sayım Kanununun 6 inci maddesine tevfi kan tecziye edileceklerdir.

Sayımı müteakib kontrol memurlarının vazifesi

Madde 25 — Kontrol memurları sayım memurlarının kendilerine teslim edecekleri sayım defterlerini binalar cetvelde karşılaştırarak binalar cetvelinde yazılı bütün meskenlerin ziyaret edildiğine kanaat hâsıl ettikten sonra sayım defterinin mündericatını birer birer gözden geçireceklerdir. Eğer bazı binaların ziyaret edilmemiş olduğunu veya sayım memurunun bir kısım meskenleri binalar cetvelinde boş olduğu yazılmadığı halde ziyaret etmediklerini görecektir, haber alacak veya şüphelenecek olursa derhal alâkadar sayım memuru ile veya kendisi bizzat mahalline giderek bu eksiklikleri tamamlayacaktır. Keza, her nüfus hakkında yazılan cevaplarda aşikâr bir yanlışlık veya sebebi izah edilmeyen bir eksiklik görecektir olurlarsa bunları da itmam edeceklerdir.

Kontrol memurları bunu müteakib her defterde kaç kişi yazılı olduğunu defterin kapağındaki mahalli mahsusa işaret ederek altını imzaladıktan sonra zarfına koyup kapatmaksızın en geç sayım gününün akşamı şehir-

lerde vali, kaymakam veya nahiye müdürlerine, köylerde muhtarlara teslim edeceklerdir.

Köy muhtarları bu cetvelleri derhal vilâyet veya kaza merkezine

yetiştireceklerdir.

Kararname No. 2/2293

3/7/1929 tarih ve 3218 sayılı kararnameye ektir:

Türkiye - Suriye hududunun nezaretine, hudud rejimine, hududu geçen sürütlere tatbik edilecek malî usule ve göçebe ehalinin kontroluna müteallik 29 haziran 1929 tarihli protokolün 3 üncü maddesinin 1 inci bendinin değiştirilmesine dair Fransa Büyük Elçisi ile kararlaştırılan ilişik mektubun tasdiki; Hariciye Vekilliğinin 10/4/1935 tarih ve 6826/224 sayılı tezkeresi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 11/4/1935 de onanmıştır.

11/4/1935

Sayın Vekil,

27 mart 1935 tarihli zabıtnameye bakarak Türk - Suriye hududunun nezaretine aid 29 haziran 1929 tarihli Protokolün 3 üncü maddesinin birinci bendinin aşağıda olduğu gibi değiştirilmiş bulunduğunu, zatı devletlerde mutabık olarak, tasrih etmekle ün kazanırım.

«Yukarıda tesbit olunan hudud mıntakasında işlenmiş olan bütün suçların ve bütün şekavet hareketlerinin adı geçen mıntakaya sığınmış olan failleri ile işbu mıntaka dışında işlenmiş olan bütün suçların ve bütün şekavet hareketlerinin adı geçen mıntakaya sığınmış olan failleri, zararların tamiri, uğrunda bütün tedbirleri alacak olan iki taraf mıntakaları tarafından, derhal tevkif olunacaklardır.»

Saygılarımın ilh.....

Fransa Büyük Elçisi

F. Kammerer

«2465» numaralı kanun «2114» numaralı Resmî Gazetededir.

2/2004 sayılı kararnameye merbut nisan 1935 — eylül 1935 kontenjan listelerinden haziran ve temmuz 1935 ayına aid kontenjanların gümrüklere sureti tevzii ile merkezde kalan miktarı gösterir cedveldir.

İhtar:

- 1 — Mayıs kontenjan tevziatı haziran kontenjanının aynısıdır.
2 — Bu kontenjanların (178, 272 "A", ve 535 "B" numaralı hariç) ikişer misli haziran ve temmuz 1935 kredili kontenjanı olarak tevzi edilmiştir.

Tarife No.	Bir aylık	Ünvanı mülkiyetinde bulunan	Galata	İstanbul	İthalat	Sirketi	(Edirne)	Haydar-pasa	İzmit	Mersin	Urfa	Samsun	Trabzon	Zonguldak	Aynılap	Anıalya	Ankara	Van	Kars	Mülâhazat
54-A-2	40	8	32																	
102-A-2 B-2	12000	1800	8928	936					336											Yalnız 24/2 den yukarı numarada olanlar
125-A-2	200	22	78																	
132-B	500	500																		
148-A-1	50	50																		
177	100	100																		
178	5000	7500	39539						2961											
213-B	30000	15005	8857	6138																
227	3506	3506																		
233-B	150	150																		
236-A	3000	450																		
272-A	500	75	114	36					74	2476	4		8		4			7	7	
276-C	12000	1800		10200				9	161	75										
276-D	6000	6000																		
374	2666	2666																		

Suriye, Mistr, Yuna.

Tarife No.	Bir aylık	Umum müdürlüğe kalan	Galata	İstanbul İthalatı	Sirkeci	Edirne (İstanbul)	Haydar-pasa	İzmir	Mersin	Urfa	Samsun	Trebzon	Zonguldak	Aynılap	Anılaya	Ankara	Van	Kars	Mühazat
377-C, D, E, F,	15000	2250	8292	16 284				4158	953	97	112	36	184	15	29	18			
378-C, D, E, F,	7000	1050	3227	258		104	208	1415	972		44	105	15			41			
379-C, D, E, F,	15000	2250	5536	2880		47 188	885	2027											
380	13000	12938	57	5															
383	750	142	534	74															
413	150	22	81	92	95														
414	500	75	43	378	4														
418-A	200	30	270																
450	200	200																	
451	1500	225	1275						850										
469	25000	25000																	
469	8333	8333																	
472	1000	150																	
523-B-2	33333	6962	395 25976																
525-B	3000	3000																	
529-D-2	1500	1500																	
532-A-1	10000	1500	1662	3961				140	2737										
532-B	666	560	106																
532-C	4000	750																	
532-D	5000	4244						756	3250										
535-A	150	76																	
535-B	3000	450	1066	1443	74			41											
541	500	500																	
543	3500	3500																	
668	1	1																	
674	683	683																	
694-C-1	83	83																	
700-A	1666	250	1124	292															
700-B	3000	3000																	
708	333	50	145					10											
861	500	500									127								

Simon fondü,
ünclükte mışkanel-
beyaz cimento.

Şûrayı Devlet Kararı

Tanzimat Dairesi Mazbatası

Esas 11

Karar 8

Yüksek Başvekillik makamından Şûrayı Devlet Başkanlığına yazılan 27/2/1935 günlemeçli ve 6/398 sayılı tezkere Dairemize verildiğinden okundu:

Bu tezkerede Dahiliye Vekâleti, itfaiye alât ve edevatı ile arazözlerin gümrük muafiyetini temin etmiş olan 1140 sayılı kanunun mer'iyette bulunduğunu kabul ile hükümlerinin tatbikini istemekte, Gümrük ve İnhisarlar Vekâleti ise 336 sayılı kanunun 2268 sayılı kanunla hükümden kaldırılmış olmasına göre bu kanunun birinci maddesine fıkra ilâve etmiş olan 1140 sayılı kanunun hükmü de kalmamış olacağı kanaatle aranılan muafiyet için yeniden bir kanun çıkarılması icabedeceği mütaleasında bulunmakta olduğu beyan olunarak iki Vekâlet arasındaki bu görüş farkı hakkında tetkikat yapılarak sonunun bildirilmesi istenilmiştir.

İhtiyacatı umumiye için celbolunacak madenî boruların gümrük resminden muafiyeti hakkında. 16 nisan 1339 günlemeçli ve 336 sayılı kanun şehir ve kasaba ve köylerde ihtiyacatı umumiyeye mahsus sular için hariçten celbolunacak madenî boruların gümrük resminden affedilmiş olduğu hükmünü havidir.

1140 sayılı ve 23 haziran 927 günlemeçli kanuna gelince 16 nisan 339 tarihli ismi geçen kanunun birinci maddesine bir fıkra tezyil edildiği gösterilmiş ve bu fıkra da (Belediyelerce doğrudan doğruya hariçten mubayaa ve celbedilen ve gümrüklerce muamelei kaydiyeleri belediyeler namına icra kılman itfaiye alât ve edevatı, arabaları ve teferruatı dahi gümrük ithalât resminden müstesna olacağı yazılı bulunmuştur.

2268 sayılı ve 3/6/1933 günlemeçli kanunun birinci maddesinde ise köy, kasaba ve şehirlerde umumî ihtiya-

ca mahsus sular için Nafia Vekâletince keşiflerine göre hariçten getirilen madenî borular ile akşamından ve bunların bağlantısında kullanılan kurşun ve katranlı ip gibi teferruatından gümrük resmi alınmayacağı ve ikinci maddesinde 11 nisan 1339 tarihli ve 336 numaralı kanunun mülga bulunduğu gösterilmiştir.

İşin gereği düşünüldü:

1140 sayılı ve 23 haziran 1927 günlemeçli kanun 336 sayılı ve 16 nisan 339 günlemeçli kanunun birinci maddesine bir fıkra tezyili hakkındadır. Bu suretle tezyil edilen fıkra ile birlikte, 336 sayılı kanunun birinci maddesi, zeylin neşri tarihinden sonra bir kül halini almıştır. 2268 sayılı ve 3/6/1933 günlemeçli kanunun ikinci maddesi 336 sayılı kanunu ilga edince, başlı başına müstakil bir kanun vaziyetinde olmayıp 336 sayılı kanuna iltihak ederek onun ayrılmıyan bir kısım halinde bulunan, 23 haziran 1927 günlemeçli müzeyyel fıkranın da ilga edilmiş olduğunu kabul etmek zarurî görülmüştür.

Şu hale göre itfaiye alât ve edevatı ve teferruatının gümrük resminden istisnası için yeni bir kanun maddesi almağa ihtiyaç bulunduğu çoklukla düşünülmüştür.

Üyelerden Dr. Kilisli Rıfat Karam 1140 sayılı kanunla yapılan ilâve ayrı bir mahiyette olduğu ve 2268 sayılı kanunda ilga yazılırken hasren 336 sayılı kanun dercedilmiş olup zeyli zikredilmediği cihetle onun ilgadan hariç bulunduğu kanaatle hükmünün devam edeceği reyile azlıkta kalmıştır.

İşin bir kerre de Heyeti Umumiyece düşünülmek üzere Yüksek Riyaset makamına sunulmasına 5/3/1935 gününde karar verildi.

Heyeti Umumiye Kararı

No. 50/52

336 sayılı kanunu ortadan kaldıran 2268 sayılı kanunun aynı zamanda onun eki olan 23 haziran 1927 günlemeçli 1140 sayılı kanunu da ortadan kaldırmış olduğuna

dair, Tanzimat Dairesinin 5/3/1935 günlemeçli ve 11/8 sayılı mazbatası Genel Heyette okundu.

Mazbatanın aynen onanması mütalesinde olan Tanzimat Dairesi Başkanı Hakkı Özer ve Üye Ömer Lûtfi Armanın aykırı oylarına karşı şehir, kasaba ve köylerde umumî ihtiyaçlara mahsus sular için hariçten celbolunacak madenî boruların gümrük resminden muafiyetine dair olan 336 sayılı kanunun gümrük idaresince tatbikında yalnız madenî boruların resminden istisnası cihetine gidilerek bunların aksamile bağlantısında kullanılan kurşun ve katranlı ip gibi teferruatının gümrük resmine tâbi tutulmasından dolayı bu aksam ve teferruatın da gümrük resminden istisnasını temin için muafiyet mevzuunun genişletilmesi maksadile 2268 sayılı kanunun tedvin edildiği ve her ne kadar bu kanunun ikinci maddesinde 336 sayılı kanunun mülga olduğu yazılı isede 336 sayılı kanunun, belediyelerce celbedilecek itfaiye alât ve edevatının gümrük resminden istisnası hakkındaki 1140 sayılı kanunun neşrinden evvelki şekline göre madenî su borularının gümrük resminden istisnası hakkındaki hükmü 2268 sayılı kanunla genişletilerek 336 sayılı kanunun yalnız 1140 sayılı kanunun neşrinden evvelki metninin ilga edildiği ve mevzuu büsbütün ayrı olan 1140 sayılı kanunun ilgası asla kastedilmemiş olduğuna göre işbu kanunun ilga hükmünün dışında kaldığı yapılan tetkikattan anlaşılmakla beraber 336 sayılı kanunun ihtiva ettiği muafiyet hükmü, 2268 sayılı kanunla ortadan kalkmış olmayıp bilâkis genişletilmiş olmasına ve 1140 sayılı kanun mevzuunun hükmü ilga edilmiş olan 336 sayılı kanunun eski metnindeki mevzudan tamamen ayrı bulunmasına ve 2268 sayılı kanunun ilga hakkındaki ikinci maddesi, 1140 sayılı kanunun da ilga edildiğine dair sarih bir kayid ve hükmü ihtiva etmemesine göre kanunların usulü tedvini bakımından da 1140 sayılı kanunun mülga addine imkân olmadığı 21/3/1935 günlemeçinde, çoklukla kestirildi.

Tamimler

Emniyet İ. U. M.

Ş. VII B.

Sayı: 4803

Emniyet İşleri Umum Müdürlüğünün 935 senesi bütçesine konulan harcırah tahsisatı geçen senenin aynı olduğundan (Devlet büyüklerinin muhafaza, ihtilâl, irtica hareketlerinin tahkikından başka) polis memurlarının merkezden mezuniyet almadan vilâyet dahilinde bir yerden diğer bir yere gönderilmemesi ve harcırah tahakkuk ettirilmemesinin temini tamimen tebliğ olunur.

5/6/935

Vilâyetler İ. U. M.

Ş. VI

Öz:

Sentaks anketinde yapılacak tashihat H.

Ek: 18/5/935 gün ve 1541 sayılı yazıya:

1 - Türk dili araştırma kurumunca hazırlanan Sentaks anketi programının 7 inci sahifesinde yapılacak tashihata dair sözü geçen kurum Genel sekreterliğinden alınan yazının bir örneği iliştilirerek gönderildi.

2 - Vilâyetlere ve Q. Müfettişliklere yazılmıştır.

5/6/935

**Türk Dili araştırma kanunu Genel sekreterliğinin 22/5/935
tarih ve 602 sayılı yazısı suretidir.**

Sayın Bay Bakan,

4/5/935 de yazdığımız 531 sayılı dilekçemizde bütün il ve ilçelere gönderilen sentaks anketi programına göre il ve ilçe derleme kurullarının çalışmaları için Yüksek Orununuzca da yazılmasını dilemiştik.

Basılı olan programın 7 inci sahifesinin 12 sayılı bölgesinde ve ona bağlı fiş örneğinde yapılacak sentaks fişlerinin eni 23 ve boyu 15 santimetre olacağı yazılacak yere yanlışlıkla «90 X 65 ebadında» denilmiştir.

Bu yanlışın düzeltilmesi için bütün ilbaylıklarla ilçebaylıklara yazılmasını diler, içten saygılarımı sunarım, Sayın Bay Bakan

5/6/935

**Mayıs 935 ayı içinde idare teşkilâtmda yapılan
değişiklikler**

No. 11290

Madde 1 — Çubuk kazasının Sirkeli nahiyesine bağlı Mahmudiye köyü bu nahiyeden alınarak Ankara merkez kazasının Bağlum nahiyesine bağlanmıştır.

Madde 2 — Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

20/4/935

Manisa

No. 11311

Madde 1 — Soma kazasına bağlı İğneci çiftliği köyü bu kazadan alınarak Kırkağaç kazasına bağlanmıştır.

Madde 2 — Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

5/5/935

Konya

No. 11309

Madde 1 — Bozkır kazasının Yalılıyük nahiyesinin merkezi, şimdiki bulunduğu köyden kaldırılarak ahırlı köyüne götürülmüştür.

Madde 2 — Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

5/5/935

Ankara

No. 11310

Madde 1 — Beypazarı kazasının Gençali köyü bu kazadan alınarak Ayaş kazasına bağlanmıştır.

Madde 2 — Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

5/5/935

Çanakkale

VIII.

No. 11340

Madde 1 — Çanakkale vilâyeti merkez kazasının (Kirazlı) köyünde, ilişik cetvelde adları yazılı (10) köy ve (9)

obayı ihtiva etmek ve Çanakkale merkezine bağlı olmak üzere (Kirazlı) adile yeniden bir nahiye kurulmuştur.

Madde 2 — Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

16/5/935

**Çanakkale vilâyeti merkez kazasına bağlı olarak yeniden
kurulan (Kirazlı) nahiyesini teşkil eden köylerle bu köylere bağlı
obaları gösterir cetvel:**

Köyler	Obalar
Kirazlı (Nahiye merkezi)	Karaburunlar
Kocalar	Kovandağı
Dedeler	Yeniköy
Haliloğlu	Terziler
Karacalar	Osmanlar
Serçiler	Demirli
Bodurlar	Tavşantepe
Obaköy	Akköy
Akçalı	Türkemiş
Ortaca	
(10) köydür.	(9) Obadır.

**Elâziz
VI**

No. 11341

Madde 1 — Elâziz vilâyeti merkez kazasına bağlı «Çünküş» nahiyesi lâğvedilerek ilişik 1 numaralı cetvelde yazılı «14» köyü Diyarbekir vilâyetinin Çermik kazasına bağlanmıştır.

Madde 2 — Lâğvedilen Çünüş nahiyesinin ilişik 2 nu-

maralı cetvelde isimleri gösterilen mütebaki «13» köyü ile Elâziz vilâyetinin Madan kazasından alınan 14 köyü birleştirerek ceman 27 köyden ibaret ve Madan kazasına merbut olmak üzere «Hazar» adıyla bir nahiye kurulmuştur.

Madde 3 — Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

16/5/935

**Elâziz vilâyetinin ilga edilen Çünküş nahiyesinden
alınarak Diyarbekirin Çermik kazasına bağlanan
köyleri gösterir (1) numaralı cetvel**

Köyün adı	Köyün adı
Ardova	Hindibaba
Tilet	Kilise tahta masat
Lido	Gündeci
Çünküş	Selvas
Karakilise	Hoya
Elyas	Adış
Avut	Handere

**Maden kazasına bağlı olarak yeniden teşkil edilen Kavak
nahiyesinin köylerini gösterir (2) numaralı cetvel**

Köyün adı	Evvelce bağlı bulunduğu yer
Sarsap	Mülga Cünküş nahiyesi
Mahmura	»
Meriğan	»
Keydan	»
Bosma	»
Gel uşağı	»
Mahmudan	

Köyün adı	Evvelce bağlı bulunduğu yer
Yenice evut	Mülga Çünküş nahiyesi
Polat	»
Canbek	»
Üğürük	»
Ekrek	»
Sameli	»
Kavak	»
Büyük bervi	Maden kazası
Hatun	»
Önşebkân	»
Arka şepkân	»
Çako	»
Malatao	»
Geri	»
Topal uşağı	»
Sanısı	»
Bervi	»
Bişirto - Elbüstan	»
Kıcan	»
Kezar	»

Konya VII

No. 11342

Madde 1 — Konya vilâyetinin Karaman kazasına bağlı Bucak kışla nahiyesine tâbi Kâhtema, Gille ve Kızılalan köyleri bu nahiye ve kazadan ayrılarak İçel vilâyetinin Mut kazasına bağlanmıştır.

Madde 2 — Bu kararnamenin icrasına Dahiliye Vekili memurdur.

16/5/935

Öz:

Mülkî taksimatta yapılan
değişiklikler hakkında

1 — 3/6/535 gününe kadar mülkî taksimatta yeniden yapılan değişiklikleri gösterir liste iliştilererek gönderilmiştir.

2 — Vilâyetlere, U. Müfettişliklere ve Bakanlık dairelerine yazılmıştır.

4/6/935

(1)**Konya Vilâyeti**

1 — Aşağıdaki sekiz köy adlarının karşılarında yazılı olduğu şekilde değiştirilmesi 3/5/935 de tasvib edilmiştir.

<u>Köyün yeni adı</u>	<u>Köyün eski adı</u>
Beyköyü	Uluköy
Kirliler	Arıkoy
Sofular	Bilgiç
Osmaniye – Nayri	YaylaKöy
Sultaniye	Çanlı köy
Kürt	Tekinköv
Yeregiren	Akgün köyü
Kırklar	Gökçe köyü

2 — Çobanlar nahiyesine bağlı Ümraniye, Meymenet ve Lütfiye köyleri adlarının Değirmendere, Kızıldağ ve Bahçecik şeklinde değiştirilmesi 6/5/935 de tasvib edilmiştir.

3 — Emirdağ kazasının Bayat nahiyesine bağlı Kurudere köyünün bu nahiyeden alınarak Emirdağ merkezine bağlanması 7/5/935 de tasvib edilmiştir.

(2)

Ağrı vilâyeti

1 — Merkez kazasının Cumaçay nahiyesine bağlı Darabi, Aleksan ve Ali Arap köylerinin bu nahiyeden alınarak Ağrı merkezine bağlanması 19/5/935 de tasvib edilmiştir.

(3)

Amasya Vilâyeti

1 — Bir köy halinde idare edilegemekte olan Boğaz ve Fındıklı köylerinin bu adlarla ayrı ayrı birer köy haline konulmaları 5/5/935 te tasvib edilmiştir.

(4)

Ankara Vilâyeti

1 — Küçük yozgat nahiyesine bağlı Kurbağa köyü adının Kayadibi olarak değiştirilmesi, Keskin kazasına bağlı Hasandede köyü adının Doğanay olarak değiştirilmesi ve Haymana kazasına bağlı Evliyaçeşmesi köyü adının Soğukkuyu olarak değiştirilmesi 29/4/935 de tasvib edilmiştir.

2 — Kalecik Kazasının Konur nahiyesine bağlı Kızıldere köyünün bu nahiyeden alınarak Kalecik merkezine bağlanması 30/4/935 de tasvib edilmiştir.

3 — Kızılcahamam kazasına bağlı Taşlışihlar, Otacışihlar, Otacı ve Tekke köyleri adlarının Taşlıca, Aşağıotacı, Yukarıotacı ve Verimli olarak değiştirilmesi 5/5/935 de tasvib edilmiştir.

(5)

Antalya Vilâyeti

1 — Korkuteli kazasının Göçerler köyü bağlılığının aynı kaza dahilindeki Kızılcadağ nahiyesine çevrilmesi ve aşağıda yazılı köylerin birleştirilmesi 8/5/935 de tasvib edilmiştir.

Birleştirilen köyler:	Yeni kurulan köy:
Yalınlsağır köyünün Piyadin ve eski Piyadin mahalleleri birleştirilerek:	Piyadin köyü
Yalınlsağır köyünün Kapu taş Ve Kızılaliler mahalleleri birleştirilerek :	Kızılaliler köyü
Yalınlsağır köyünün Nebiler ve Bahçekaya mahalleleri birleştirilerek:	Nebiler köyü
Çığavlar köyünün Küçük ve Bakırlı mahalleleri birleştirilerek:	Küçük köyü
Çığavlar köyünün Kuzçığavlar mahallesi başlıbaşına:	Kuzçığavlar köyü
Çığavlar köyünün Kayabaş mahallesi başlıbaşına:	Kayabaş köyü
adlarla altı köy haline konulmuştur.	

(6)

Aydın Vilâyeti

1 — Köşk nahiyesine bağlı Şeyhköyü adının Başçayır olarak değiştirilmesi 29/4/935 de tasvib edilmiştir.

2 — Bozdoğan kazasının Yeniköyüne bağlı Rebil ve Karabalçık mahallelerinin bu köyden alınarak Kavaklı köyüne bağlanması 5/5/935 de tasvib edilmiştir.

3 — Karasu kazasının Geyve köyüne bağlı Karacaören mahallesinin Ören adıyla başlıbaşına bir köy haline konulması 6/5/935 de tasvib edilmiştir.

4 — Germencik nahiyesinin Gümüş köyüne bağlı Yeniköyün başlıbaşına bir köy haline konulması 5/5/935 de tasvib edilmiştir.

(7)

Bahkesir Vilâyeti

1 — Bandırma kazasına merbut Beyköyü bağlılığının

aynı kazanın Edincik nahiyesine çevrilmesi 30/4/935 de tasvib edilmiştir.

2 — Balıkesir merkez kazasının Kepsut nahiyesine merbut Cedit köyü bağlılığının aynı kazanın Bigadiç nahiyesine çevrilmesi 30/4/935 de tasvib edilmiştir.

3 — Edremit kazasına bağlı Kızılköyü kaldırılarak bir mahalle halinde Kadıköyüne bağlanması 5/5/935 de tasvib edilmiştir.

4 — Ayvalık kazasının Altınova nahiyesine bağlı Osmaniye köyü adının Türközü olarak değiştirilmesi 5/5/ 935 de tasvib edilmiştir.

(8)

Bilecik Vilâyeti

1 — Söğüt kazasının Gömel e nahiyesine merbut Bunaklar köyü adının Sarıkaya olarak değiştirilmesi 30/4/ 935 de tasvib edilmiştir.

(9)

Çanakkale Vilâyeti

1 — Suluca köyüne bağlı Kemiklialan mahallesinin başlıbaşına bir köy haline konulması 11/5/935 de tasvib edilmiştir.

(10)

Çorum Vilâyeti

1 — Çorum merkezine bağlı Ahiilyas köyünün Eskibağlar mevkiine kaldırılması 6/5/935 de tasvib edilmiştir.

2 — İskilip kazası belediye sınırı içindeki Karğın ve Kuruçay mahallelerinin bu kaza belediyesinden ayrılarak bunlardan Kargının İkipınar köyüne bağlanması ve Kuruçay mahallesinin de başlıbaşına bir köy haline konulması 5/5/935 de tasvib edilmiştir.

3 — Harmançık köyüne bağlı Katrançayı mahallesinin başlıbaşına bir köy haline konulması 5/5/935 de tasvib edilmiştir.

4 — 8/5/935 gün ve 11318 sayılı kararnameye dayanarak Keçidözü kazasının Turgut köyünün bağılılığı Çorum merkez kazasına çevrilmiştir.

5 — Çorum merkez, İskilip, Sunğurlu, Alaca ve Mecidözü ve Osmancık kazaları dahilindeki 78 köy kaldırılarak aşağıda yazılı olduğu gibi yakınlerindeki köylere bağlanması 5/5/935 de tasvib edilmiştir.

Çorum merkez kazası muhtarlık- Küçük köylerin bağlandığı ları kaldırılan küçük köyler	Küçük köylerin bağlandığı büyük köyler	Köyü aldığı ad
Parcarlık	Adçalı	Adçalı
Erdek	Tutçakallı	Tutçakallı
Pulus	Celilkırı	Celilkırı
Çomarbaşı	Büget	Büget
Köserlik	Karbayır	Karbayır
Alikı	Eskiekin	Eskiekin
Koyungöz	Talamemet	Talamemet
Kirenlik	Deniz	Deniz
Böğrüoğlu	Abdalbudu	Abdalbudu
Aktaş	İnalözü	İnalözü
Salkuşa	Hacıpaşa	Hacıpaşa
Gökgöz, Karaköy	Yavu	Yavu
Çolak Bekiroğlu	Narlı	Narlı
Gözübyük kışlası	Kırkdilim	Kırkdilim
Burnu	Kılıçvıran	Kılıçvıran
Bekâroğlu	Şeydim	Şeydim
Kavaklı çiftlik	Büyükklâçin	Büyükklâçin
<u>İskilip kazası:</u>		
Beydili	Belviran	Belviran
Aşağı pançarlık	Yukarı pançarlık	Pançarlık
Suyılan	Yerli	Yerli
Kuzahlat	Sarıkavak	Sarıkaya

Çorum merkez kazası muhtarlıkları kaldırılan köyler	Küçük köylerin bağlandığı büyük köyler	Köyün aldığı ar
Resuloğlu Yenice	Asayış karahacı	Karahacı
Ayvâça	Demirciler	Demirciler
Kaynarca	Kılıçdere	Kılıçdere
Kurtluöz	Yavu	Yavu
Karakaya	Emirşah	Emirşah
Köpeç	Tutpınar	Tutpınar
Ferhatlı	Eski örendere köv	Eskiören
Dereseki	Evlik	Evlik
Kuzören	Aşağışihlar	Aşağışihlar
Şihlar	Kuşu	Kuşu
Anbarcı	Yeniyapan	Yeniyapan,

Sunğurlu kazası:

Sarıkamış	Şirin	Şirin
Tülü	Dertli	Dertli
Küçük Gölpınar	Büyük Gölpınar	Gölpınar
Didin	Bahşılı	Bahşılı

Alaca kazası:

Küçük camili	Büyük camili	Camili
Akçasoku	Kuzkışla	Kuzkışla
Çırçır	Değirmenönü	Değirmenönü
Göven	Dutluca	Dutluca
Soğucak	Yenikeşrik	Yenikeşrik
Eski avutmuş	Çöplü	Çöplü
Domalan	Kızıllı	Kızıllı
Körpınar	Küçükdona	Küçükdona
Küçük avutmuş,		
Orduoğlu		
Merdan	Perçem	Perçem
Karadona	Karakaya	Karakaya
Cetederesi	Sincan	Sincan

Çorum merkez kazası muhtarlıkları kaldırılan	Küçük köylerin bağlandığı büyük köyler	Köyün aldığı ad
<u>Mecidözü kazası:</u>		
Söğütönü	Çayköy	Çayköy
Şemi	Terkan	Terkan
Hıdırdede, Değir- mendere	Kultak	Kultak
Koyunağılı	İlbek	İlbek
Kızılcı	Emirbağı	Emirbağı
Buğlacap	Karacuma	Karacuma
Badan	Tutali	Tutali
Kuyulu	Kavaklı	Kavaklı
Celalli	Kertme	Kertme
Sarıkaya	Çobandivan	Çobandivan
Kürtler	Sazak	Sazak
Küçük palabıyık, Haydutoğlu	Hımiroğlu	Hımiroğlu
Molla Hasan	Kadıdere	Kadıdere
Düdüklük	Bekâroğlu	Bekâroğlu
Sirkeoğlu, Senem- oğlu	Büyükkışla	Büyükkışla
Kınalıbaşı	Gökçebel	Gökçebel
Sülüklü	Köseyyüp	Köseyyüp

Osmançık kazası:

Hayatönü, Ketpınar

Küçükalan, Kep-

çeli

Arap

Anatlı

Alibey

Koroğlu

Fındıklı

Avlağı

Güney

Kuzköy

Konaca

Fındıklı

Avlağı

Güney

Kuzköy

Konaca

(11)
Denizli Vilâyeti

1 — Çivrilin yeni ve eski Haydan köylerinin birleştirilerek Haydan adı ile ve Acıpayamın Değne köyüne bağlı Karabayır Aktuztaş ve Kiralan mahallelerinin birleştirilerek Karabayır adıyla birer köy haline konulmaları 23/ 5/935 de tasvib edilmiştir.

(12)
Edirne Vilâyeti

1 — Edirne merkez kazasına bağlı Ortaç, Kavaklı, Çömlek ve Çömlekkapınar köyleri bağluluklarının aynı kazanın Lalapaşa nahiyesine çevrilmesi 5/5/935 de tasvib edilmiştir.

2 — 8/5/935 gün ve 11316 sayılı kararnameye dayanarak Edirne merkez kazasına bağlı Tatarlar nahiyesinin merkezi Süleoğlu köyüne kaldırılmış ve bu nahiyein Sarıdanışment, Süleymandanışment ve Ömeroba köylerinin bağlulukları Lalapaşa nahiyesine çevrilmiştir.

(14)
İçel Vilâyeti

1 — Sunturas köyüne bağlı Belenoluk mahallesinin bu köyden alınarak Belenkeşlik köyüne bağlanması 1/5/935 de tasvib edilmiştir.

2 — Kale köyüne bağlı Namrun mevkiinin başlıbaşına bir köy haline konulması 11/5/935 de tasvib edilmiştir.

(15)
İzmir Vilâyeti

1 — Urla kazasına bağlı Çamtepe köyünün kaldırılarak yakınındeki Çamlı köyüne bir mahalle halinde bağlanması 29/4/935 de tasvib edilmiştir.

2 — Karşıyaka nahiyesine bağlı Dedebaşı köyü adının Örnek olarak değiştirilmesi 6/5/935 de tasvib edilmiştir.

3 — Menemenin Emiralem nahiyesine bağlı Bey köyünün kaldırılarak Değirmendere köyüne ve Çaltı köyünün de Alanici köyüne bağlanmaları 18/5/935 de tasvib edilmiştir.

4 — Berğamanın Çit ve Ahmedbeyli köylerinin birleştirilerek Çit adıyla bir köy haline konulması 18/5/935 de tasvib edilmiştir.

5 — Tireye bağlı Arapçılar köyü adının Kaplan, Hacı-mehmedler köyü adının Kehmedler, Hacı Nebiler adının Üzümler, Dedeköyünün Armutlu ve Teke köyü adının da Karatekeli olarak değiştirilmesi 6/5/935 de tasvib edilmiştir.

6 — Bayındıra bağlı Hamidiye köyü adının Canlı olarak değiştirilmesi 6/5/935 de tasvib edilmiştir.

(16)

Kastamonu Vilâyeti

1 — Merkez kazasının Devrikâni nahiyesinin Siyah mahallesine ayrılarak başlıbaşına bir köy haline konulması 30/4/935 de tasvib edilmiştir.

(17)

Kayseri Vilâyeti

1 — İncesu kazasının Karahisar nahiyesine bağlı Soğanlı mezraasının bu namla başlıbaşına bir köy haline konulması 6/5/935 de tasvib edilmiştir.

(18)

Kırşehir Vilâyeti

1 — Dulkadirli İnlimurat köyünün Karşıyaka mahallesinin (Dulkadirli Karşıyaka) adıyla başlıbaşına bir köy haline konulması 5/5/935 de tasvib edilmiştir.

(19)
Konya Vilâyeti

1 — Çumra kazasının Dinak nahiyesine bağlı Ahmediye köyünün Akvıran nahiyesine bağlanması 29/4/935 de tasvib edilmiştir.

2 — Ermenak kazasının Sarıvadi köyüne bağlı Resuller mahallesinin başlıbaşına bir köy haline konulması 30/4/935 de tasvib edilmiştir.

3 — Tömek nahiyesine bağlı Tatlıkuyu köyünün bu nahiyeden alınarak Yarma nahiyesine bağlanması 11/5/ 935 de tasvib edilmiştir.

4 — Kadınhanın Sarayönü nahiyesine bağlı Umranıhamidi köyü adının Başhüyük, İttihadiye köyü adının Karatepe, Mesudiye köyü adının Büyükzengi ve Abadaniye köyü adının Kınık olarak değiştirilmesi 6/5/935 de tasvib edilmiştir.

6 — Akşehirin Reis nahiyesine bağlı 9 obanın aşağıda yazılı olduğu şekilde nahiye deresi ve Yürükhanı adlarıyla iki köy haline konulması 19/5/935 de tasvib edilmiştir.

Obaların adı:

Mahiye deresi

Kurudere

Mezar kütüklüdere

Eşekalan

Kuruçay

Mahiye deresi köyü

Suludere

Kuzmahallî

Harlakyürükleri

Yürükhanı mevkiî

Yürükhanı köyü

8 — Obruk nahiyesinin Ağsaklı köyünün kaldırılarak bir mahalle halinde Yağlıbayat köyüne bağlanması 21/5/ 935 de tasvib edilmiştir.

9 — Konya merkezine bağlı Lâlebahçe köyünün kaldırılarak bir mahalle halinde Çalıklı köyüne bağlanması ve Çalıklı adının Lâlebahçe olarak değiştirilmesi 5/5/935 de tasvib edilmiştir.

10 — Cihanbeylinin Zivarık köyü adının Akviran olarak değiştirilmesi 6/5/935 de tasvib edilmiştir.

11 — Obruk nahiyesine bağlı Obruk köyünün bir mahallesi olan Kızören mevkiinin başlıbaşına bir köy haline konulması 9/5/935 de tasvib edilmiştir.

12 — Beyviran nahiyesine bağlı Gecan, Akviran, Kesmez, Salur, Kırçalı. Badaylı ve Kıcıkışla köylerinin bu nahiyeden alınarak Karapınar kazasına bağlanmaları 11/5/ 935 de tasvib edilmiştir,

(21)

Maraş Vilâyeti

1 — Merkez kazasına bağlı Nadirli köyü civarındaki Tekir mevkiinde bu adla bir köy kurulması 5/5/935 de tasvib edilmiştir.

(22)

Muğla Vilâyeti

1 — Kavaklıdırı nahiyesinin Mescula köyüne bağlı Salkın mahallesinin başlıbaşına bir köy haline konulması 29/4/935 de tasvib edilmiştir.

2 — Köyceğiz kazasına bağlı Sazbaşı köyünün kaldırılarak Döğüşbelen köyüne bir mahalle halinde bağlanması 29/4/935 de tasvib edilmiştir.

3 — Milas belediyesine bağlı bir mahalle halinde idare edilmekte olan Şeyh köyünün belediye sınırından çıkarılarak başlıbaşına bir köy haline konulması 30/4/935 de tasvib edilmiştir.

4 — Bodrum kazasının Nuçular köyüne bağlı Yeniköy ve Hatipler mahallesinin Yeniköy adıyla başlıbaşına bir köy haline konulması 30/4/935 de tasvib edilmiştir.

5 — Milâsın Selimiye nahiyesine bağlı Şeyh köyü adının Şen ve Milâsa bağlı Şeyh köyü adının da Menteşe olarak değiştirilmeleri 6/5/935 de tasvib edilmiştir.

6 — Fethiye'nin Kaya nahiyesine bağlı Belen ve Keçiler köylerinin birleştirilerek Belenkeçiler ve Cedit, Hisardibi ve Çaltılar köylerinin birleştirilerek Ovacık adlarıyla iki köy haline konulmaları 7/5/935 de tasvib edilmiştir.

(23)

Ordu Vilâyeti

1 — Ordu merkez kazasının Mustafa köyüne bağlı Hambarcılar mahallelerinin başlıbaşına bir köy haline konulması 21/5/935 de tasvib edilmiştir.

(24)

Samsun Vilâyeti

1 — Samsun merkez kasma bağlı Gürgenyatağı köyünün kaldırılarak bir mahalle halinde Devğireş köyüne bağlanması 29/4/935 de tasvib edilmiştir.

2 — Merkez kazasına bağlı Sarıbıyık köyünün aşağı ve yukarı Düvecik mahallelerinin birleştirilerek Düvecik ve Sarıbıyık ile Adatepe köyünün birleştirilerek Sarıbıyık adlarıyla iki köy haline konulmaları 8/5/935 de tasvib edilmiştir.

3 — Çarşamba kazası dahilindeki aşağıda yazılı 87 küçük köylerin kaldırılarak yakınlarındaki büyük köylere bağlanmaları 5/5/935 de tasvib edilmiştir.

Muhtarlıkları kaldırılan küçük köyler		Küçük köylerin bağlandığı büyük köyler	
Yeniköy			
Bayram yurdu			
Veysel	Köyleri	Muslubey	Köyüne
Düzyaygın	»		
Küçük yaygın		Alanyaygın	»
Aşağı tepearık	»		
Yaygıncışla		Kocalar	»
Tahtabahçe	Köyü	Kızılot	»
Hamlık			
Kılçakyazı			
Ağbeli			
Ağobeli			
Meşeli	Köyleri	Manalu	»
Tepecik	Köyü	Yaycılar	»
Fernek	»	Kürtün	
Yukarıımsalı			
Güllüpınar	Köyleri		
Ramazanköy		Karamustafalı	»
Karaosman			
Darboğaz	»	Alağir	»
Yukardikencik	»		
Habo		Dikencik	»
Aşağı karaağaç	Köyü	Karaağaç	Köyüne
Sadıklı	»	Köseli	
Topluca	»	Sayfelisüfla	»
Aşağı turğutlu	»	Turğutlu	»
Aşağıkaramaslı			
Orman	Köyleri	Dikbıyık	»
Yukarıepçeli			
Oksepalahor	»		
Karakulak		Epçeli	»
Hacıbeyli	Köyü	Bafracalı	»
Mamraş	»	Aşağıhacımaslı	»

Muhtarları köyler	kaldırılan küçük	Küçük köylerin bağlandığı büyük köyler
Aşağıoltuk	Köyü	Oltuk Köyüne
Porsuk	»	Şeyhgüven »
Tilkili	»	Aşıklı »
Tatarlı		
Kışla		
Kışlarumyan	Köyleri	Kâhyalı »
Aşağı hamzalı	»	
Gölcoğez		Hamzalı »
Vakıfköprü		
Hacıbekbek	»	Cacil »
Aşağıalibeyli	Köyü	Alibeyli »
Yukarıkışla		
Kestane köprü	Köyleri	
Değirmen kırığı		
Yukarıtemurlü		Tepealtı
Aşağıtaflı	Köyü	Taflı »
Çatak	»	Kestanepınar »
Scyuk	»	Karacavıran »
Yukarıhacılıçay	»	Hacılıçay »
Manamutislâm		
Paşaköprü	Köyleri	Manamut »
Tekfürmeydan çerkesleri		
Harısbaşı	»	Tekfürmaydan »
Aşağıordu	Köyü	Ordu Köyüne
Melik	»	Kuşhane »
Ulaş	»	Karabürük »
Ahali	»	Taştemür »
Maho	»	Yukarıkamaslı »
Yukarıbey yenice	»	Beyyenice »
Gayvarsafalı	»	Gayvar »
Yukarıkurt Ahmetli	»	Kurtahmetli »
Kum	»	Gökçeli »

Muhatarlıkları kaldırılan küçük köyler	Küçük köylerin bağlandığı büyük köyler
Oksüzoğlu	Köyü Konukluk Köyüne
Çiftçi	» Karakaya »
Kartil	» Ayvacık »
Tekfür	» Keskin oğlu »
Kazancılı	» Töngel »
Günbat	» Terice »
Aşağıtepearuk	
Çağlandere	Köyleri
Yukarıtepearuk	Binme »
Karabahçe	
Aşağıkarabahçe	»
Aşağıkaracalı	Öksekaracalı »
Ulupınar	Köyü Eğridere »
Yaylagirişman sarıyurt	» Sarıyurthacı »
	İsmailoğlu »
Ayazma	
Yukarıayazma	Köyleri
Değirmenköy	Düz »
Aşağıbereket	Bereket »
Kumlu	»
Katranlı	Köyü Balcalı »
Çifteköprü	» Gömen »

(25)

Sinop Vilâyeti

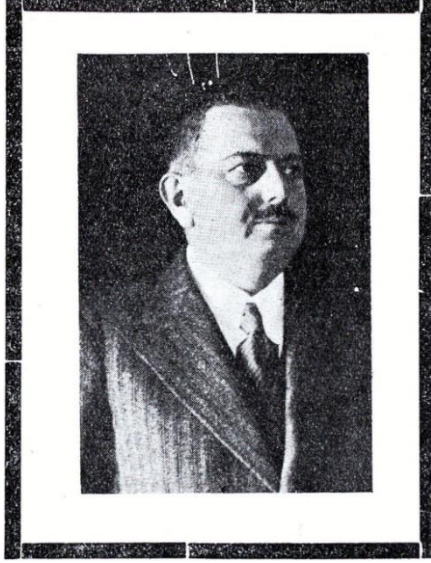
1 — 8/5/935 gün ve 11317 sayılı kararnameye dayanarak Türkeli, nahiyesinin merkezi Helealdı köyüne kaldırılmıştır.

(26)

Trabzon Vilâyeti

1 — Kolkandoz köyünün 50 nüfuslu on bir evinin bu köyden ayrılarak yakınındaki Kavaklı köyüne bağlanması 30/4/935 de tasvib edilmiştir.

Aramızdan ayrılanlar

Çorum Valisi Arif Hikmet Aykaçı kaybettik.

Arif Hikmet Aykaç 1926 yılında İstanbulda doğmuştur... Rüştî tahsilini Beşiktaş mektebinde, Yüksek tahsilini Darülfünun Hukuk Şubesinde ikmal ederek 325 yılında mezun olmuştur.

Kân. sani. 312 tarihinde Tophanei âmire mektubî kalemi mülâzımlığı ile devlet hizmetine girmiş mülga Babıâli evrak odası mülâzımlığında ve bu kalemin hülâfâlığında bulunduktan sonra 325 yılında İstanbul Polis komiserliğine tayin edilmiştir.

326 yılında merkez memurluğu ve 328 yılında yine birinci sınıf Polis merkez memurluğu yapmıştır.

329 yılında Şemdinan kaymakamlığına tayin edilmiş olan Arif Hikmet Aykaç 329 yılında tekrar Polis mesleğine alınarak Aydın ve 330 yılında Halep Polis müdürlüklerinde bulunmuştur,

Tekrar 330 yılında Bergama kaymakamlığına tayin edilmiştir. 334 yılında Mülğa İaşe Nezareti Muamelâtı tuc-

cariye müdiriyeti umumiyesi hububat şubesi müdürlüğüne tayin edilerek memuriyetinin lağvı dolayısıyla açıkta kalmış ve bu sebeple tekrar 338 de Urla, 340 da Foçatin kaymakamlıklarında bulunmuştur.

341 de Gelibolu Valiliğine, 926 yılında Tekirdağ, 930 da Ş. Karahisar, 932 Aksaray Valiliklerinde bulunmuştur.

Dâhiliyede çok hizmeti geçmiş olan ve 31/5/1935 günlemecinde damar sertleşmesi, Uzvî kalp hastalığı ve müzmin böbrek iltihabı neticesi olarak ölen Arif Hikmet Aykaçı sevenleri elem içinde bırakmıştır.

Ağrı Valisi İmadettin ardayı kaybettik.

İmadettin Arda: 1306 yılında İstanbulda doğmuştur. İptidai, Rüştî ve idadi tahsillerini Edirne'de bitirmiş ve 328 yılında Mülkiye mektebinden mezun olmuştur.

18. Kân. sani. 328 günlemecinde Ankara Maiyyet memurluğu ile Dahiliye mesleğine intisap etmiş 330 yılında Kayalar ve Maksutlu nahiyeleri müdürlüklerinde bulunduktan sonra 333 yılında İnoz kaymakamlığına tayin edilmiştir. Sıra ile 334 yılında Gönen, 335 yılında Nallıhan kaymakamlıklarında bulunan İmadettin 336 yılında Dahiliye Vekâleti kalemi mahsus müdürlüğü de yapmıştır.

337 yılında tekrar kaymakamlığa avdetle İnebolu, Ünye, 339 yılında Babaeski 340 yılında Şehremaneti malî müfettişlikte 341 yılında tekrar Lüleburgaz 926 yılında Çatalca 927 de Adapazarı kaymakamlıklarında bulunmuştur.

929 yılında Üçüncü sınıf Mülkiye müfettişliğine tayin edilmiştir. 931 yılında Artvin Valiliğine 933 yılında B. U. Müfettişlik Asayiş Müdürlüğüne, 934 yılında Ağrı Valiliğine tayin edilmiştir.

İmadettin Ardanın 30/5/935 günlemecinde Kalp sektesinden ölümü kendisini sevenleri elem içinde bırakmıştır.

Milas kaymakamı Abdürrahman Sırrı Kayaalp öldü. Abdürrahman Kayaalp 1306 yılında İstanbulda doğmuştur. 327 yılında Mülkiye mektebinden mezun olmuştur.

1 Şubat 327 de Deliilyas Nahiyesi müdürlüğü ile Dahiliye mesleğine intisap etmiştir; 328 de Tuhall ve Almus nahiyeleri müdürlüklerinde bulunmuştur.

334 yılında Tercan kaymakamlığına tayin edilmiştir: Sıra ile 338 de Yusufeli, Şavşat, Artova 928 yılında Vakfikebir kaymakamlıklarında bulunmuştur.

İstanbulda tedavi altında iken ölen Abdürrahman Sırrı Kayaalpın kederli ailesine acılarımızı bildiririz.

Gayri Resmî Kısım

Arsiulusal Şehircilikde Belediye Bankaları

Şehircilik ve Belediye işlerinde ileri gitmiş yurtlar arasında Belçika vardır. Ödev, Türe bakımından Fransız belediyeçiliğine çok benzeyen Belçika belediyeleri, belediye başkanlarının seçimsiz olarak iş başına getirilmeleri ve belediye kurultaylarının hükümetçe fesh edilmemesi gibi, ayrılıklar gösterir. Belediye seçimine ortak olmak mecburidir. Bunun için seçim günlerinde uzakta bulunanlar yol parası hükümete aid olmak üzere seçim yerine gelebilirler.

Belediye işlerine halkı yakından bağlayan bu mecburiyet, Belçika şehirlerinin genişlemesini, güzelleşmesini kolaylaştırmış ve orta kasabalarda köy belediyelerinin bayındırlık işleri için para bulmak yollarını aratmıştır.

Bunun için belediyeler kendi aralarında bir kooperatif kurarak kredi elde etmek istemişlerdi. Belçika kanunları o kuranlarda kooperatif sistemini benimsememiş bulunuyordu, anonim bir kredi kurumu yapıldı ve 8/Birinci kânun 1860 günlemeçli kıratlık buyruğıle işe başladı.

La Société anonyme du Credi Communal) ilk kuruluş raporunda şöyle demişti:

«Büyük şehirler kendi işleri için gerek bütçelerinden gerek dışardan para bulabiliyorlar, diğer belediyeler yeni işleri için kredi arıyorlar, bulamıyorlar, bulsalar da ödünç verme şartları ağır oluyor. Bunlara kolaylıkla kredi bulmak için bu işleri bir merkezde toplamak istiyoruz. Bunu

yapamazsak orta ve küçük belediyeleri, büyük şehirlerin kredi yüksekliğine çıkaramayız).

Anonim sosyetenin ortakları Vilâyet özel kurumları ile belediyelerdir. Bankadan ödüne para alacak olan her belediye ödünç alacağı paranın yüzde beşi ile bankaya ortak olur. Bu yolda ortak olmıyan belediye bankadan para alamaz. Bu ortaklık banka idare meclisine sormadan bozulamaz, satılacak ortaklık paylarını yalnız diğer belediyeler satın alabilirler.

Banka ilk kuruluşunda orta ve küçük belediyeler için kurulmuştu. Fakat kurulduğu gündenberi çalışma alanını o kadar genişletmiştir ki, Belçikanın en büyük şehirelrinin de para eksikliklerini karşılamaktadır,

Bankanın yedek akçesi o kadar çoğalmıştır ki, son on yıllar içinde yeniden ödünç para alan ve bankaya ortak olan belediyelerin verecekleri % 5 lerin hepsini istemeğe lüzum kalmamakta ve bunlardan yalnız % 10 nu alınmaktadır.

Bankanın en çok işi genel savaş yıllarına düşmüştü 1914 Ağustosundan 1918 sonuna kadar Belçika belediyelerine 590,000,000 franklık yalnız avans işi yapmıştı. Genel savaş yıllarından sonra belediyelerin bayındırlık işleri genişlemiş ve bankanın 1928 yılındaki bilançosuna göre uzun yıllar için yaptığı ödünç para verme işleri tutarı (2.085,990,399) franğa ve kısa yıllar içinde (763,811,656,76) franğa çıkmıştır.

Belçika Belediyeler Bankası iki türlü iş yapar:

A. — Kendisi Obligation çıkarır ve karşılığı, ödünç para alan belediyelere ayırır. Belediyeler, borçlarını 33 yılında yahud 66 yılda öderler, yıllık ödemeler her üç ayda 'bir olmak üzere yılda dört partidir. Banka, bu yolda elde ettiği paralarla, doğrudan doğruya kendi adına yaptığı ödünç para alma işlerini karşılar ve borcu öder.

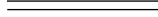
B. — Belçikada büyük belediyeler de Obligatin çıkarabilirler. Belediyeler bankası; bunları toptan satın alır ve

kendisi satar küçük belediyeler bu işe girişmezler, büyük şehirlerde yalnız bir veya birkaç iş için bunu yaparlar.

Bir de okturvanın kaldırılmasından doğan eksiklikleri karşılamak üzere yapılan Fonds Commual üzerindeki belediye kararlarını benimsemişyerek ödünç para verme işlelerini kolaylatır.

Bundan başka, banka belediyelerin yalnız yeni ve büyük işlerine para bulmak üzere kurulduğu halde, 1928 yılındanberi belediyelerin devlet gelirlerinden alacakları paralarla, bunlara eklenecek belediye payları kadar bir kredi açtırmak ve bu kredi ile adi bütçe masraflarını da karşılamak için belediyelere yol açılmıştır. Belediyeler, bundan doğacak borcu on iki partide bankaya öderler. Buna karşılık olarak gösterdikleri devlet vergilerinden belediye parası ile bunlara eklenen belediye paylarının bankaca alınmasına izin verirler, Bu paraları toplayan işyarlar, borçlu belediyenin parasını doğrudan doğruya bankaya yatırır ve belediyenin borcuna karşılık yazdırır.

K. N. Kıcıman

İdarî ihtilâflar

— Geçen sayıdan mabat —

Yazan : **Appleton**

Zabıta muameleleri esnasında muameleye iştirak eden bir süvari kuvvetinin beygirleri altında yoldan geçmekte olan zarar vermeyen bir yolcu ezilmiş olur. Bu hâdiselerden veya bu hareketlerden doğan nizalar, İdarî muamelelere bağlıdır ve ancak İdarî kaza tarafından rüiyet edilebilirler. Bunlar umumiyetle, ve prensip itibarile ancak bir ibtal ihtilâfı doğuran icraî kararların aksine olarak kazai kâmile tâbi bir ihtilâf doğururlar.

Bir kelime ile, bir âmme hizmetinin ifası maksadile yapılmış olan muamelelerden mütehaddis bütün niza'lı hâdiseler, prensip itibarile, İdarî kazanın salâhiyeti dairesine dahildir, bu noktayı birkaç misal ile tenvir edeceğiz.

1914 - 1918 harbinde hububat ve unlar hakkındaki kanunun -ki bu maddelerin ticaretini adeta bir âmme hizmeti haline koymuştur- tatbiki dolayısıyla tehdâdüs eden ihtilâfların İdarî kazanın salâhiyeti dairesi dahilinde olduğuna bihakkin hükmedilmiştir. Hububat tevzii maksadile, idarenin alâkadarlarla akdetmiş olduğu temlik mukavelenameleri mevzuubahs olduğu zaman da yine böyledir. Münferid olarak görünmeleri takdirinde hukuku umumiyeye aid bir mukavelename teşkil edecek olan bu akidler, bu halde, işe âmme hizmetinin icrasına müteallik birtakım usullerden başka birşey değil idi ve bu İdarî muameleden mütevellid hâdiseler oluyordu.

Âmme hizmetine aid muamelenin, bu gibi muameleler dolayısıyla ortaya çıkan nizaları idarî kazaya tevdiinden ibaret olan hususî vasfı, muameleye karar vermiş olan veya icraya refakat eden hukukî tasarrufların intizamından müstakildir. Bu nokta hakkında, meselâ umumî nafia hizmetleri yüzünden vukua gelen zararlar dolayısıyla çok defa hüküm verilmiştir.

Alsas ve Loren vilâyetlerinin hususî vaziyeti:

Fransa inkılâbı tarafından Alsas ve Lorenin üç vilâyetinde ilân edilmiş olan idari ve adlî otoritelerin tefriki prensipi, 1870 den sonra Alman işgali altında dahi mer'iyet mevkiinde kalmakdan hali kalmamıştır. Fakat bu devirde idari ihtilâflar orada pek az inkişaf etmiştir.

Filhakika Alsas ve Loren için, İdarî ihtilâflar için bir hâkim mevcut değil idi. İdarenin tasarrufları aleyhindeki müracaatların rüiyeti, umumiyetle hiçbir mahkemeye tevdi edilmediğinden, karar verecek bir hâkimin mevcut olmaması dolayısıyla bu müracaatlar, birçok ahvalde, ilga edilmiş oluyordu.

Bundan başka Alsas - Loren teessüsleri ile bu hususdaki Fransız kaideleri arasında diğer vahim bir fark daha vardı: Birçok hususî kanunlar, İmparatorluk memleketi adlî mahkemelerine, idarenin birçok tasarruf ve muameleleri hakkında hüküm ita etmek salâhiyetini bahşeyle miş idi, ve diğer taraftan kuvvetlerin tefriki prensipi tamamen kabul hususunda Fransa kadar ileri gitmemiş olan Alsas - Loren içtihadı, Fransız içtihadının İdarî mahkemelere vermiş olduğu birçok ihtilâf ve nizaları adlî salâhiyetin dahilinde addetmek gibi bir karar ittihaz etmiştir.

Alsas ve Lorenin Fransız vahdetine aytedinden sonra 17 teşrinievvel 1919 tarihli kanun, üç vilâyet dahilinde,, mahallî mevzuatı muvakkaten ifa etti. 26 teşrinievvel 1919 tarihli bir kararname, evvelce mahallî İdarî mahkemelerine aid olan salâhiyetleri «Alsas - Loren İdarî mahkemesi» ne teffiz etmiştir. Fakat bu mahkemelerin ancak salâhiyet vazifesi vardır, binaenaleyh Alsas - Loren vilâyetleri için İdarî meselelerde hukuku umumiye hâkimi kim olacaktır, meselesi mevzuubahs olmuştur. Devlet Şûrası şu suretle karar verilmiştir: İstirdad edilen vilâyetlerin Fransaya rucuunun neticesi oralara Fransız âmme hukukunun esaslı teminatını ve hassaten hukuku umumiyenin İdarî hakimi olan Devlet Şûrası teessüsünde mün-

demîç bulunan zamanı idhal etmek olmuştur, ve binaenaleyh Alsas ve Lorende İdarî meselelerde hususî bir metnin, İdarî veya adlî mahkemelere salâhiyet vermediği her ahvalde, tarafeyn, 26 teşrinisani 1919 tarihli kararnamenin 15 inci maddesi ile de bilhassa teeyyüd edildiği veçhile, kanunun tayin ettiği vazifeyi tecavüz müracaatı meselelerinde hukuku umumiyenin İdarî hakimi sıfatıyla Devlet şûrasına müracaat edebilirler.

Ancak şurası da tabiidir ki, mahallî kanun, salâhiyeti adlî mahkemelere sarahaten vermiş olduğu ahvalde, hilâfına emir verilinciye kadar bu salâhiyet muteberdir. Meselâ bir askerî kamyonun bais olduğu bir kaza dolayısıyla Devletten zarar ziyan talep edildiği zaman bu suretle hükmedilmiştir: Yine Strazburgda bir belediye memuriyeti için açılan müsabakaya iştirak edüb de kazanan bir kimseyi, mezkûr şehir belediye reisinin o memuriyete tayin etmemesi üzerine, bu memur tarafından zararının telâfisi için Starzburg şehrinin tazminata mahkûm edilmesi talebile açılan davada da adlî mahkemeler kendilerini salâhiyettar görmüşlerdir.

Fakat Alman idaresi altında, salâhiyetin adlî otoriteye tefvizi kanunun sarîh bir hükmünden münbais olmayıpta, mahallî içtihadın kuvvetlerin tefriki prensipinin tarzı tefsirinden neş'et eylediği ahvalde nasıl bir karar vermek icab eder? Bu icthad, menşeleri âmmе hizmetlerinin işlemelerinde olan birçok ihtilâfları, adlî ihtilâflar arasında tasnif ediyor, halbuki Devlet şûrası ile ihtilâflar mahkemesi, bilâkis bu gibi ahvalde İdarî ihtilâflar sahasını pek büyük bir mikyas dahilinde tevsi ediyordu.

Şurası bedihidir ki, sarîh bir kanunun tatbiki değil, bir prensipin şümulu hakkında bir hüküm vermek mevzuubahs olan bu ahvalde, ne Fransa mahkemeleri, ne Devlet şûrası ve ne de ihtilâflar mahkemesi, kendi telâkkilerini terketmiyeceklerdir, herhalde muzaffer çıkacak olanlar, yine bu telâkkilerdir. (Meselenin heyeti mecmuası için La Ferrierein hukuku umumiye mecmuasındaki makalesine bak. 1921).

Hukuku umumiye hakiminin birliği, bu suretle içtihadın birliğini de intaç edecektir.

Mesaili müstaharada salâhiyetler:

İdarî tasarrufları başlangıçlarında rüiyet edemeyen adlî mahkemeler, mütehaddis tarik ile de bunları rüiyet edemezler. Binaenaleyh adlî mahkemelerin salâhiyeti dahilinde bir davanın rüiyeti esnasında, münferiden alındığı takdirde ister faal veya müzakere edici idarenin, ister İdarî mahkemelerin salâhiyeti dairesine dahil bir meselei mütehaddise tekevvün ederse, davaya vaz'iyet eden mahkeme, bu meselenin salâhiyettar makam tarafından hallu fasledilmesine, intizaren karar vermeği te'cil eder. Bu müstahar meseleler nazariyesidir.

Müstahar meseleleri mütekaddim meselelerden eyice tefrik etmek lâzımdır, her ikisi de müşterek bir vasıf arzederler, her ikisinde bir dava esnasında ortaya çıkarlar ve nizam hallu fasledilmesi için halledilmeleri muktazidir. Gerek mütekaddim ve gerek müstahar meselelerin cevabı,, verilecek karar için zarurî bir unsurdur.

Fakat mütekaddim mesele, asıl davayı rüiyet eden hakimın hududu salâhiyetini tecavüz etmediği ve bizzat c hakim tarafından halledilmesi icab eylediği halde müstahar mesele bilâkis, esas davayı gören hakimın salâhiyetini tecavüz eder ve diğer bir otorite tarafından halledilmesi lâzım gelir.

İçtihadın umumiyetle müstahar meselelerin adedini tahdid etmeye matuf şayani takdir bir temayülü vardır Bu kabil meseleler, davaların hallini tehir eder, ve esasen meselenin heyeti mecmuasını rüiyet eden hakim, umumiyetle o meseleyi ıglâk eden mütehaddis meseleler hakkında en iyi bir surette hüküm verebilecek mevkiye bulunur. Binaenaleyh bu meseleler hakkında umumiyetle mütekaddim meseleler muamelesi yapılmak lâzımdır. Mahkemei temyizın 3/12 kânunuevvel 1913 tarihli meşhur notasında izah ve tevsi edilmiş olan prensip, budur: (Kendisine, tevdi edilmiş olan dava hakkında karar vermeye sa-

lâhiyettar olan her hakimin, dava esnasında tehaddüs eden ve başlı başlarına mevzuubahs edildikleri zaman kendisinin salâhiyeti haricinde kalan meseleler hakkında da hüküm vermeye salâhiyettar olması esastır. Bu prensipin tatbik edilmemesi için sarîh bir hükmü kanunî bulunması lâzım gelir.)

Bir emniyeti suiistimal davasında, maznun, kendisini müştekiye bağlayan mukavelenamenin, ceza kanununun 408 inci maddesinde tadad edilmiş olan mukavelenamelerden olmayıp belki de bir satış muamelesi olduğunu ve binnetice bir cürüm mevcut olmadığını iddia edecek olur ise ortaya alelâde bir meselei mütekaddime zuhur etmiş olur ve bu meseleyi esası davayı rüiyet eden hakim, hallufasleder. Mukavelenamenin mahiyetini takdire ceza mahkemesi salâhiyettardır. (Bu mütekaddim meseleye misaldir.)

Bilâkis bir genç, tahriri nüfus cedvellerinde kendisine izafe olunan Fransız tabiiyetine tetkik meclisinde itiraz edecek olursa bu mesele, tetkik meclisinin salâhiyeti haricine çıkar ve ancak hukuk mahkemesi tarafından rüiyet edilir.

Keza arz mükellefiyeti hissesinin intikali meselesinde gayri menkulün mülkiyeti, tarafeyn arasında münazaünfih olur ise aynı hal vakidir.

İdarî hususlarda müstahar meseleler için kabul edilmiş olan kaide şudur: Davanın hakimi istisnânın hakimidir, suretindeki prensip, kuvvetlerin tefriki prensipi karşısında serfüru eder. Binaenaleyh adlî mahkemelerin salâhiyeti dairesine dahil olan bir nizada, tarafeyn rüiyeti adlî otoriteye aid olmayan ve sıhhatinin takdir veya manâsının tesbit edilmesi asıl nizam halli için zarurî olan İdarî bir tasarruf ileri sürdükleri zaman mahkeme, esasa aid davayı te'cil etmek ve müstahar meseleyi halledilmek üzere İdarî otoriteye göndermek mecburiyetindedir.

Bu prensipin tatbiki, birçok mahzurlar arzeder: Evvelce söylediğimiz gibi, nizaların hallini geciktirir, bu nisaları son derecede îglâk eder. Bunun için bu tehhürlere

ve bu muğlaklıklara mâni olacak bir salâhiyet ve usul sistemi tasavvur edilecektir. Her ne olursa olsun, ictihad tesbit edilmiştir. Bunu tahlil edeceğiz.

İdarî hususlarda, müstahar mesele ve te'cil mecburiyeti mevcut olması için zarurî olan şarlar:

1. — Meselenin halli esas davanın halli için zarurî bir unsur olmalı, yani nizam âkibeti buna bağlı bulunmalı.

2. — İdarî bir akdın sihhatini takdir veya manâsını tefsir etmek mevzuubahs olmalı. Fakat bu adlî mahkemelerin, rüiyeti kendilerine aid olmayan İdarî bir tasarrufun mevzuubahs olduğu her zaman, karar vermeği te'cil etmek mecburiyetindedir manâsını tazammün etmez. İdarî tasarrufların hükümlerini tatbik salâhiyettar olan adlî mahkemeler, onları tefsire veya sihhatlerini kontroldü salâhiyetsizdirler. Binaenaleyh tasarrufun sihhati veya manâsı hakkındaki ileri sürülen her türlü itiraz, bizzarure bir müstahar mesele tevliid etmek neticesini vermez: Bu itirazın ciddî olması, ortaya hakikî bir müşkül çıkarması lâzımdır. Bu noktai nazardan iki engelin önüne geçmek muktazidir: Evvelâ mesele olmayan yerde mesele görmemeli, tasarruf vazih, zülmetsiz, ve sihhati zahir olduğu tak dirde bu tasarrufu tatbik etmekten başka yapacak şey yoktur. Mevcud olmıyan müstahar bir meseleyi halletmek behanesile esas davayı te'cil etmek bir suiistimal olur. Fakat diğer taraftan, müşkül, ciddî görüldüğü takdirde tecilin hemen emredilmesi lâzımdır,. Tasarrufun tefsirine veya sihhatine müteallik bir müşkülün mevcudiyetini inkâr etmekle adlî mahkemeler, bu müşkülü ortadan kaldıramazlar.

3. — Nihayet müstahar meselenin ve te'cil mecburiyetinin mevcut olması için, manâsını tesbit veya sihhatini takdir etmek lâzımgelen İdarî tasarrufun, mahiyeti itibarile veya bir kanun hükmü mucibince, adlî mahkemeler tarafından tefsir ve kanuna muvafık olub olmadıkları kontrol edilebilen tasarruflardan olmaması lâzımdır. Me-

selâ İdarî şahısların akdetmiş oldukları hukuku hususiye mukavelenameleri, ve nizamî tasarruflar.

Zikri geçen prensiplerin tatbikatı:

Bu tatbikat son derece müteaddittir. Pek yakınlarda, bir şahıs kendisine aid bir arazinin vali tarafından gayri kanunî surette işgaline müsaade edilmiş olduğunu ileri sürerek o arazide yapılmış olan inşaatın kaldırılmasını talep için mahkemeye müracaatı halinde mahkemenin.esas hakkında hüküm vermeden evvel, vali tarafından verilmiş olan muvakkat işgal kararının kanunî olup olmadığını bilmek için meseleyi İdarî otoriteye göndermesi lâzım' geldiğine karar verilmiştir.

Adlî mahkemeler, her ne kadar hususî bir şahsın devlete karşı mülkiyetini tebyin eder ise de bu şahsı umumi emlâkin bir parçasına malikiyet halinde tutamazlar. Ve binnetile hâllerde, panayirlarda ve pazarlarda bir işgal ileri sürüldüğü zaman, bu İdarî müstahar meselenin halline kadar, karar vermediği te'cil ederler. Nihayet, adlî mahkemeler vasıtasız mükellefiyetlere müteallik itirazları ve binnetice hâllerde, panayirlerde ve pazarlarda bir işgal, etmek hakkına aid olan itirazları rüiyete salâhiyettar olmakla beraber, kommün ile rüsum mültezimi arasındaki mukavelenamelerin manâ ve şümulunu tayin etmeğe lüzum görüldüğü takdirde, esas hakkında karar vermeden evvel davayı te'cil etmeleri lâzımdır.

Zikri geçen prensiplerin istisnaları:

Bazan cinai hususlarda İdarî mahiyette müstahar mesele olmadığı söylenmiştir. Bu iddia için, ihtilâflara dair olan 1 haziran 1828 tarihli emirnameye istinad edilmektedir. Bu emirnamenin birinci maddesinde, cinâi hususlarda salâhiyet meselesinin hiç bir zaman ileri sürüle-miyeceği tesbit edilmiştir. Bu yanlıştır, İdarî ve adlî otoritelerin tefriki prensipi, cinâi hususlarda olduğu kadar diğer hususlarda haiz olduğu aynı şümule maliktir. Yalnız burada, adlî otoritenin istiklâlini daha iyi muhafaza

etmek için tefrik prensipinin, cinai hususlarda ihtilâf usulüne müstenid müeyyedesı yoktur.

Fakat müstesna olarak, vatandaşların ahvalı medenıyesi, onların tabiiyetleri alelumum hüviyetleri meseleleri, idari kaza ile salâhiyet iştiraki yapmaksızın adli mahkemeler tarafından takdir edilir. Binaenaleyh bu hususda idari müstahar mesele yoktur. İşte adli mahkemeler, bir tabiiyet meselesinde, bir tabiiyet kararnamesinin sıhhati ni takdir hususunda salâhiyet sahibidirler. Yine bu mahkemeler, bir izdivacın butlanı davasında, nikâh memurunun nikâhı icra için istinad etmiş olduğu hüccetin (meslâ vekâletname) sıhhatini de münakaşa edebilirler.

Hadis ve mütekabil davalarda salâhiyet:

Adli mahkemelerin idari tasarruf ve muameleleri rüiyete salâhiyettar olmamaları intizamı âmme mülâhazasındandır. Binaenaleyh bu salâhiyetsizlik yalnız esas davalarda değıl, dava esasında zuhur eden hâdis, mütekabil ve teminat davalarına da tatbik olunur. Bu prensip defaat ile teminat meselelerine tatbik olunmuştur, Ayni sebeplerden dolayı, bu prensip mütekabil davalara da tatbik olunur. Filvaki ictihad asıl davayı rüiyet eden mahkemelere bu davaya merbut olan davayı rüiyet etmeleri salâhiyetini ancak dava sahasının bu suretle genişletilmesinin salâhiyet kaidelerinden münbais engellere maruz kalmaması şartile vermiştir. Bilhassa bir ticaret mahkemesi, münferiden nazarı itibara alındığı takdirde, hukuk mahkemelerinin salâhiyeti dairesine giren, mütekabil bir davayı rüiyet edemez. Bunun aksi kabul edilmiş ve ictihad, münferiden nazarı itibara alındıkları zaman ticaret mahkemelerinin, sulh hakimlerinin ve esnaf loncalarının salâhiyeti dairesine giren mütekabil davaların, hukuk mahkemeleri tarafından kabul ve rüiyet edilmesine cavaz vermiş ise, bunun sebebi, hukuk mahkemeleri için idari olmayan hususlarda bir nevi kaza tamamıyeti tanımış olması, ve onun hususı mahkemelere aid .meselelerdeki ademi salâhiyetine hukuk mahkemelerinin

salâhiyeti dairesine dahil meseleler için hususî mahkemelere tâbi tutmuş olduğu ademi salâhiyetteki âmme intizamı vasfını izafe etmemiş olmasıdır.

Fakat bilmukabele, adlî mahkemelerin, âmme hizmetlerinin idaresinden doğan meselelerdeki ademi salâhiyetleri, mutlak ve âmme intizamına müteallik olduğundan, bu mahkemelere bu gibi meselelerde, velev müteakabil dava tarikile olsun, müracaat edilemez. Mamafî bir kararname, bu prensipi biraz ta'dil etmiştir: Müteakabil dava ta-leblerini» tam bir salâhiyet dahilinde hukuk mahkemesine tevdi edilmiş bir davanın vakıalarına istinad ettiklerinden dolayı, hakimler tarafından takdiri lâzım gelen heyeti umumiyesine aid ve vaziyet dahilinde mecburî surette yerleri bulunan alelâde müdafaa vasıtalarından tefrik etmek icab eder. Bu müdafaa vasıtalarının tetkiki, ancak başlıca talebi akamete uğratmak, veya neticelerini tahfif etmek mümkün değildir. Bu bir nizam, keyfî bir surette bir kimseyi, müddeinin kendisini celbetmiş olduğu mahkeme huzurunda bu vasıtaları ileri sürmek hakkından mahrum etmek mümkün değildir. Bu bir nizam, keyfî bir surette birtakım parçalara ayırmak demek olacak ki, bu nizam ancak kanuna tevfikân muhakeme edilebilmek için aynı hakimlerin bütün vakıaları heyeti umumiyesile ve muhtelif cepheleri itibarile tetkik salâhiyetine malik olabilmeleri lâzımdır.

Salâhiyetin bu ittisal ancak, ileri sürülen müdafaa vasıtasının İdarî bir tasarrufun tefsirini veya böyle bir tasarrufun sıhhatinin takdirini istilzam eylediği takdirde, zaâfa düşer. Bu takdirde hukuk mahkemesi, davaya vaziülyed kalmakla beraber bu müstahhar meselenin halline kadar kararını tehir etmek mecburiyetindedir.

Adlî otorite lehindeki müstahhar meseleler:

İdare organları, kuvvetlerin tefriki prensipi tatbikatı neticesinde ne aslî ve ne de talî olarak adlî meseleler hakkında karar veremedikleri gibi adlî kararları tefsir de

edemezler. Bu mecburiyet mahkemelerin idari işlere müdahaleleri memnuiyetinin mukabilidir.

Şuhalde idari mahkemelerin salâhiyetleri işlerinde, adlî otorite lehine bir takım müstahhar meseleler meydana çıkar; kendi salâhiyetleri dairesine giren bir davanın rüiyeti esnasında bu mahkemeler, adlî mahkemelere aid bir münazaatünfih bir meseleyi halletmek mecburiyetinde kalacak olurlar ise, bu müstahhar meselenin halline kadar, kararlarını te'cil mecburiyetindedirler.

Bu sebebe binaen idari mahkemeler, hususî mülkiyet, medenî sıfatlar, ehliyet ve ikametgâh meselelerini rüiyet için bir gûna salâhiyete malik değildirler. İdarî bir nizam rüiyeti esnasında, tahaddüs edecek olur ise, bu meseleler te'cile sebep olurlar. Meselâ bir hissei mükellefiyetin intikali taleb olunduğu zaman, tarafeynden biri, şayialı mülkiyet meselesini ileri sürecektir olur ise vilâyet idare heyeti davaya hakim ve neticeye tesiri olacak bu noktanın hukuk mahkemeleri tarafından halli ânına kadar, kararını te'cil eder. 7 inci sene 2 messidor kanununun 7 inci maddesi şöyle diyor: (Mülkiyet hakkına müteallik bir itiraz mevcut olduğu takdirde, idareler bu itirazı hukuk mahkemesine: gönderecekler ve hissei mükellefiyetin intikali talebine aid kararlarını, tarafeynin mülkiyet haklarına dair verilecek kati karara kadar te'cil edeceklerdir.)

Vilâyet umumî meclisleri intihaba aid ihtilâflarda, 31 temmuz 1875 kanunu ile tadil edilmiş olan 10 ağustos 1871 tarihli kanunun 16 inci maddesi ahkâmı mucibince (itiraz, intihab edilenin kanunî ehliyetsizliği esasına müstenid olduğu takdirde, Devlet şûrası, müstahhar meselenin salâhiyettar mahkemeler tarafından halline kadar kararını te'cil ve müstahhar meseleyi ortaya atmış olan tarafın talebini tevsik etmesi için kısa bir mühlet tesbit eder.) Bu kaide umumî bir surette sıfatı medeniye, ikametgâh, tabiiyet, karabet veya sıhriyet, mahcuriyet, iflâs.. gibi bir namzedin intihab edilmek ehliyetinin bağlı bulunduğu meselelere tatbik edilmiştir.

Askere alma meselesinde, askere davet edilenlerin orduya ilhakı meselesinde karar vermek salâhiyetine malik ve hususî bir idari kaza olan kura meclisinde, mümâsil kaidelere tâbidir: (İsimleri tahriri nüfus cedvellerine kaydedilmiş olan gençler, kabul veya reddedilmesi onların medenî sıfatlarına veya medenî sıfatlarına müteallik adli meselelerin halline bağlı bir takım beyanatta bulundukları takdirde, kura meclisi ya kararını tehir veya şarta muallak bir karar ittihaz edecektir. Maddenin mabadi müstahhar meseleyi hallettirmek için takib edilecek usulu irae etmektedir.

İctihad, bu hükümleri umumileştirmektedir. Denilebilir ki İdarî mahkemelerde salâhiyetleri dahilinde bir davanın rüiyet'i esnasında halli asıl davanın intacı için zarurî olan ve medenî sıfat, medenî ehliyet, ikametgâh mülkiyeti hususiye, temellük, irtifak, hakkı veraset ilâh, gibi meselelere müteallik mütehaddis bir mesele çıktığı zaman mahkemeler lehine bir müstahhar mesele vardır. Burada şu cihete iyice işaret etmek icab eder ki faal idare, İdarî kazaların bu te'cil mecburiyetlerine tâbi değildir. Ekserya idare ajanlarının, kendi salâhiyetleri dahilinde kararlar ittihaz etmek için, mülkiyet, ikametgâh, ve tabiiyet meselelerini takdir mecburiyetinde kalmaları vakdir. Mesele 3 kânunuevvel 1849 tarihli kanun mucibince, bir ecnebi hakkında hudud haricine çıkarmak kararını ittihaz eden Dahiliye nazırı ile, mükellefiyeti arziyeyi tesbit edecek a-razi hissesinin sahibi olup olmadığını öğrenmesi lâzım gelen vasıtasız vergiler müdürü bu vaziyette bulunurlar.

Bu halde tarafeynin, faal idare huzurunda ortaya müstahhar bir mesele çıkarmaları doğru olamaz. Bu meselede idare ajanının hüküm, vermesi değil fakat icra etmesi mevzuubahsdir. Ajan heyeti umumiyesi itibarile vaziyeti takdir ve kararını ita etmektedir. Bu, hakim mûdahalesine veya vereceği mezuniyete lüzum görmeksizin kendi vasıtalarile kendi gayesini - resen icraat - denilen salâhiyet mucibince tahakkuk ettirmek imtiyazına malik olan sultai âmmenin muhtariyetinin bir neticesidir. Yal-

nız ittihaz olunan karar, bir niza tevliid ettiği takdirdedir mülkiyet, tabiiyet... ilâh, gibi meseleler, müstahhar meseleler şeklii alır, çünkü idari kazaların bunlar hakkında karar vermeğe sıfatları yoktur. Vilâyet daimî encümeninin münakalât yollarını, köy veya şehir yolları diye tasnif etmek suretile vermiş oldukları kararları ibtal eden Devlet şûrası kararnameleri, toprağın mülkiyeti münazaaunfih olduğu takdirde, (Şûranın muhtelif kararları) katiyyen yukarıdaki prensip ile kabili te'lif değildir: Bu ve buna mümasil ahvalde idare, salâhiyeti hududunu tecavüz etmiştir, çünkü mülkiyeti münazaaunfih olan bir yolu umumî emlak meyanına idhal edemez.

Her iki otorite için, diğeriinin kazaî kararlarına riayet mecburiyeti:

İki nevi kaza arasındaki mütekabil istiklâliyet, her iki tarafı diğeriinin tasarruflarına riayete mecbur etmektedir. İdarî mahkemelerin kararlarına adlî mahkemelerin riayeti mecburidir ve bilmukabele, kaziyeyi muhakeme halini alacak bir karar İtası için lâzım şartlar içtima ettiği zaman, verilen karar her iki taraf için de mütadır, hatta hüküm vermesi taleb edilen mahkemeye dava salâhiyet harici tevdi edilmiş olsa dahi, filvaki (Res judikata pro veritate habetur) kaidesi, hakimiyi yapmış olduğu gerek filî ve gerek hukukî hataları örter. La Ferriere - Meselâ adlî bir mahkeme, umumî yollar kanunlarına muhalif harekete müteallik bir davayı haksız olara rüiyet ettiği ve maznunun beraetine karar verdiği halde, maznun aynı meseleden dolayı, vilâyet idare heyetine sevkedilemez.

Fakat iki nevi kazanın mütekabil istiklâliyet prensipi, adlî otoriteyi İdarî kaza lehine ve mütekabilen İdarî otoriteyi adlî kaza lehine diğeri nevi kaza hususunda da meselenin aynı şekilde muallak kalması ihtimaline mebni, bir davadan kefiyed etmeğe mecbur edemez. Aynı mesele hakkında muhtelif iki mahkemede ikamei dava edilmiş olması keyfiyetinden doğan ihtilâf tehlikesi icabında, ihtîalf usulü ile halledilir. Fakat şu ciheti itiraf etmek

icab eder ki mütakabil istiklâliyet, müessif neticeler tevliid edebilir, meselâ zabıta nizam ve kararlarına muhalif kabahatlar hakkında hüküm vermekde salâhiyettar olan adlî mahkeme ve otorite, bu hususda bu idari tasarrufların kanuniyetini takdir ve kanunsuzluğu müşahede ettiği takdirde maznunu tebrîe etmek salâhiyetine malikdir. Adlî otorite sık sık bu mütেকaddim meseleyi aynı kararname aleyhine, kanunun tayin ettiği muayyen vazifeyi tecavüz iddiası ile vukubulan müracaat üzerine hüküm ve karar veren Devlet şûrasının hal tarzından başka surette halledilmektedir. Bunun da sebebi, ya Devlet şûrasının kanunun tayin ettiği vazifeyi tecavüz sebeble ibtal edeceği bir tasarrufu mer'î ve mamulunbih addetmesi veyahud İdarî kazanın müracaat vukuunda kanunun tayin ettiği vazifeyi tecavüz sebeble reddetmiş olduğu veya edeceği bir kararı kanuna mugayir telâkki etmesidir. La Ferriere bu tenakuslara dair pek şayani dikkat misaller ta'dad etmektedir.

Birinci halde, ihtilâf uzun müddet devam etmez, zira Devlet şûrası tarafından ibtal olunan bir kararname, herkes için ortadan kalkar ve evvelce girişilmiş olan adlî tahkikat da hukuken sukut eder. Fakat ikinci halde, temyiz mahkemesi hakkı olduğu veçhile, ilk takdirinde ısrar edecek olursa Devlet şûrası tarafında sihatli addedilmiş olan bir zabıta kararı, her türlü cezaî müeyyededen mahrum kalır. Filvaki bu takdirde kanunun tayin ettiği vazifeyi tecavüz müracaatının reddi, itiraz edilmiş olan tasarruf sihatına tesir etmez.

Fakat idarenin, adlî kararlara riayet ve bunları icra etmesini âmir olan kaide hilâfına, bunları icradan muaf olduğu ahval yok mudur?

Adlî kararlar idarenin yardımı olmaksızın icra edilemez, bu gibi ahval vardır. Meselâ bir hüküm, bir şahıs tarafından haksız olarak işgal edilmiş olan bir mülkü asıl sahibine iadesi meselesinde, bu işi kuvvai umumiyenin muaveneti olmaksızın yapamaması mümkündür ve icraî un-

vanı itibarile bu kuvvete müracaata ve yardımını talebe hakkı vardır. İdarenin, kendi ajanlarını bu talebe itaattan menetmeğe hakkı var mıdır?

Şüphesiz idare, bu meselede bir nevi takdir hakkından mahrumdur. Tehlikeli ahvalde cebir ve kargaşalıklara mahal vermemek için, istimal edebilir, münasib zamanın tayine hükmetmek hakkını talep edebilir. Fakat ihtiyarî ve gayri muhik bir ataletle hükmün tehirini ilânihaye ta'vik edemez. Bu takdirde istinkâfî kararı, kanunun tayin ettiği vazifeyi tecavüzle lekelenir. İdare ahval ve şartlara göre istinkâf emrini vermiş olan memuru mesul de tutabilir.

Mühim ve pek nadir hâdiselerde, bir mahkeme kararının icrasından imtina edilmesinin sebebi, idare tarafından umumî asayiş namına yapılmış bir fedakârlık telâkki olunmasındandır. Bu imtina bir hükümet tasarrufu olarak kabul edilebilir, meselâ himayeye tâbi bir memlekette (Tunus) icrası yerlilerin isyan etmeleri ve müsellâh muhalefete kıyam eylemeleri korkusu bulunan bir halde, bu suretle karar verilmiştir, Fakat bu halde tenkid edilen tasarruf, Devlet şûrası tarafından iptal edilmezse ve failinin şahsî mes'uliyeti tesbit olunmasa bile bu suretle hakkı teslim edilmemiş olan hüküm sahibinin kendi lehine Devletten tazminat talebine kıyam etmesi gibi bir netice tevliid edebilir.

Diğer bazı ahvalde bir hükmün tesirini yapabilmesi için, İdarî bir tasarrufa ihtiyaç vardır, meselâ bir hususî şahısa bir irad eshamının itasını âmir olan bir hükmün infaz edilebilmesi, tesirini tamamiye gösterebilmesi için düyunu umumiye defteri kebirinde bir nakil muamelesi yapılmak icab eder. Maliye nazırı, mahkeme mülkiyet meselesinde yanlış hüküm vermiştir diye bu nakil muamelesini yapmaktan imtina ederse salâhiyeti tecavüz etmiş olur. Bu kararı bu itibar ile, Devlet şûrasının sansürünü davet eder ve kabahatli memurun şahsî mes'uliyeti, şayet hakikatte onun aleyhinde ağır bir hata mevcut ise.

mevzubahs olur, her hal ve kârda Devletin nakdî mes'uliyeti işin içindedir. Fakat nazır intikal muamelesini yapmakdan imtina için sebep olarak idarenin ihticac salâhiyetinde bulunduğu bir hukuk prensipini ve meselâ Devlet rantlarının gayrikabili haciz olduğu prensipini ileri sürecektir olursa iş değişir. Bu hattı hareket, meselâ hüküm münazaâünfih rantın mülkiyetini haciz alacaklıya veya haciz dolayısıyla müzayedeye giren üçüncü şahsa teffiz eylediği takdirde, muhik olur. Bu takdirde idare, kendi asıl hakkından istifade eder. Bu hak, mahkemenin bir şahsi salis lehine vermiş olduğu bir hükmü ile ihlâl edilememiştir. Eğer idare, haksızlık meselesini ileri sürmeden adlî mahkemeler huzurunda bir davaya idhal edilmiş ve verilen hüküm onu ilzam edici bir mahiyet almış ise o zaman, hükmü icra mecburiyetindedir, aksi takdirde kanunun tayin ettiği vazifeyi tecavüz müracaatı ile karşılaşılabılır. Nihayet müstesna olarak, idare, hakimler tarafından muayyen vasıfları dahilinde ve meşhud bir tarzda salâhiyet gasbı suretile sultai âmmeye emirler ve nehiler vermiş ise, bu gibi ahvalde verilmiş bir hükmü icradan imtinada haklıdır. Bu takdirde 8 kânunusani 1790 tarihli teşriî talimatı tatbik etmek lâzım gelir. «Mahkeme' veya adalet divanlarının, idarenin hareketlerine mümanaat veya bu hareketleri ta'vik etmeleri hakkındaki tasarrufları kanunu esasiye mugayir olduğundan, tesirsiz kalacak ve idari heyetlerin muamelelerini icra etmelerini tevkif edemiyecektir.» Bu şekilde hakimler kazaî salâhiyetlerini icra etmemiş, teşriî ve icraî vazifeyi gasbetmiş, taaddide bulunmuş olurlar. Ve kararları hukuken mevcut değildir, ve binaenaleyh idare tarafından bu kararlara riayet edilmez.

Medenî sıfat, medenî ehliyet ve ferdî haklar meselelerinde salâhiyet

Adlî salâhiyet prensipi:

Medenî sıfat, medenî ehliyet, ikametgâh, ferdî hürriyetlere tecavüz ve buna mümasil olub kanunu esasi tara-

fından ferdlere temin edilmiş olan hürriyetlerin icrasile yakından alâkadar bulunan haklara tecavüz gibi meseleler hakkında karar vermenin münhasıran adlî mahkemelerin salâhiyeti dahilinde olduğu umumiyetle kabul edilmiştir.

Bu salâhiyet, içtihağın uzun tefsirlerde takviye edilmiş olan müteaddid metinlerden istihraç edilmiştir. Meselâ tabiiyet meselesi, medenî kanun ve onunla birleştirilmiş olan muhtelif kanunlarla tanzim edilmiştir. (Madde 8 ve müteakibi.) 9 uncu maddenin ikinci fıkrası, meselâ Fransız tebiiyetini iktisab etmek için Fransada doğmuş bir ecnebinin orada ikametgâhı kanunisini tesbit etmesini tescilden imtina suretile adliye nazırının bir kararına, hukuk mahkemelerine müracaat suretile itiraz olunabilir. 1 nisan 1923 tarihli kanunun 26 inci maddesi - ki asker toplanılmasına müteallikdir - askere çağırılanların hali medeniyelerine veya hukuku medeniyelerine müteallik hususlardaki müstahhar meseleleri hukuk mahkemesinin, valinin müvacehesinde rüiyet edeceğini natıkdır. Medenî kanun ile hukuk mahkemeleri' usulünün muhtelif maddeleri medenî ahval hizmetini adlî otoritenin kontrolü altına vazetmektedir.

İkametgâh kaideleri medenî kanunda tayin edilmiştir (madde 102 ve müteakibi). Hacız vasıtasile veya bir adlî heyetin karar vermesile şahısların medenî ehliyetlerini tadil etmek münhasıran hukuk mahkemelerine aid bir hakdır. Ferdî hürriyete karşı vukubulacak her türlü suikastler, ceza kanununun 114 üncü maddesinde musarrah hükümler dairesinde tecziye edilir ve 117 inci maddede zarar gören tarafların mahkeme huzurunda şahsî hukuk davası ikame etmek haklarını mahfuz bulundurur.

Bu metin ile buna mümasil metinler, ictihad vasıtasile, zikri geçen hakların heyeti umumiyesi. menfaatler ve kanunî münasebetleri, tam bir kazaî salâhiyete malik bulunan adlî mahkemelerin himaye ve siyaneti altına konulmuş olduğundan karar altına aldırılmıştır.

Salâhiyetin bu tefvizi bilhassa iki netice vermiştir:

1 - Medenî sıfat, ehliyet, ikametgâh meseleleri idari mahkemelerin salâhiyeti dahilinde bir nizam rüiyeti esnasında hadis oldukları takdirde müstahhar meselelerdendir.

2 - Bir şahsın hali medenisinin veya tabiiyetinin tayinine yardım etmiş olan idari tasarrufların tefsir ve sıhhatinin takdirî meseleleri, ancak adlî mahkemelerce tam bir salâhiyetle vaziyed edilmiş bir nizam rüiyeti esnasında hâdis oldukları takdirde müstahhar meselelerden değildir.

İşte vilâyet idare heyetleri ile Devlet şûrasının, nizam halli bir medenî hal meselesinin intacına vabeste bulunduğu takdirde, belediye meclisi veya vilâyet umumî meclisi intihablarına dair olan mütalebat hakkında karar vermediği te'cil etmeleri icab eder. (5 mayıs 1884 kanunu ilh.) Yukarıda görüldüğü veçhile asker toplama meselesinde de buna mümasil hükümler vardır.

Bilmukabele bir şahsın medenî haline müteallik nizalı bir meseleye vaziyed etmiş olan adlî mahkemeler, itiraz edilen hali medenî tasarrufunu yapmış olan belediye memurunun bu tasarrufu yaparken haiz olduğu salâhiyetin sıhhatim serbestçe takdir edebilir. Meselâ meşhur (Montrouge) un izdivacı meseleleri dolayısıyla mevzuubahs olmuştur. Bu meselede belediye reisi tarafından meclisi belediye azasından birine verilmiş olan vekâletin yolsuzluğu dolayısıyla akdedilmiş olan izdivaçların sıhhatına itiraz edilmiş idi, bu husus bir an meşkûk görünmedi.

Yukarıdaki kaidelerin tatbiki dolayısıyla dul bir kadın, tekaüd nazırına müracaat ederek ölen kocasının vefat, ilmühaberine (Fransa uğrunda ölmüştür) kaydının konulmasını istemesi ve nazırın bunu reddetmesi takdirinde, o kadının nazırın bu kararı aleyhinde Devlet şûrasına vukubulan müracaatı mesmu olmaz. (2 temmuz 1915 ve 28 şubat 1922 kanunları).

Hali medeniye aid kararları tashihe yegâne salâhiyettar olan hukuk mahkemelerine meseleyi vaz'iyet ettirmek ona aiddir.

Aynı prensipin diğerk bir neticesi de, bir izdivacı akdetmekden bir medenî hal (evlenme) memurunun maruz bulunduğum mesuliyet, ancak hukuk mahkemesi tarafından takdir olunabilir. Eğer bu memur, ecnebi memlekette bulunan bir konsolos ise onun hakkında da aynile Fransadaki hali medenî memuru muamelesi caridir.

Şimdi bazı hususî halleri tetkik edeceğiz.

Tabiiyet meselesinde salâhiyet:

Zikri geçen kaidenin, bir şahsın tabiiyeti bir tabiiyet kararnamesinin veya Fransız sıfatının iadeten tevcihi kararnamesinin sıhhatına ve kanuna muvafık ve mutabık olub olmadığına tâbi olur ise. müstesnası yok mudur? Halli tarafeynden birinin tabiiyet meselesinin halledilmesine bağli olan bir niza kendilerine tevdi edilmiş olan mahkemeler bu münasebetle, tabiiyet kararnamesinin sıhhatini takdir edebilir mi?

Temyiz mahkemesi, böyle bir tasarrufun takdiri hususunun adli mahkemelere aid bir hak olmadığına karar vermiştir. Sen vilâyeti hukuk mahkemesi, böyle bir meselede bir karar vererek, kararnamenin şekil itibarile muntazam olduğum takdir salâhiyetinin adli otoriteye aid olduğum kabul etmiş isede, asıl kanuniyeti bahsinde bu mahkemenin hüküm verebilmesini reddetmiştir.

(La Ferriere), bize göre de pek hakli olarak, bunun aksini düşünmüştür. Ve ona göre burada tabiiyet kararnamesinin kanuniyeti meselesi, adli mahkemelerin salâhiyeti dairesi dahilindedir. Mumaileyh şöyle yazıyor: Bu halde esas meseleden ayrı olan ve hakkında farklı ayrıca bir karar ittihaz edilmesi lâzım gelen bir müstahhar mesele yoktur, burada tek bir mesele vardır, o da medenî kanunun derpiş etmekte olduğum vasıtalarla herhangi bir şahsın Fransız sıfatını iktisab edüb etmemiş olduğum bilmek meselesidir; bir şahsın Fransız tabiiyetini kanunî bir surette iktisab edüb etmediğini bilmek meselesi, bizim nazarımızda vatandaşların medenî hakları hakkında hüküm vermeye yegâne salâhiyettar olan adli mahkemelere aid

bir meseledir, zira bu hususî halde sultai âmmenin tasarrufu, bizzat medenî halin müessisidir.

(La Ferrière) şöhretşuar müellif, pek haklı olarak, bu vaziyeti vasıtasız vergiler meselesindeki vaziyetle mukayese etmektedir. Bu son vaziyette adlî mahkemeler, bu resimlere aid ihtilâflarda haiz oldukları tam kaza mucibince, bu resimlerin tahsiline mesağ veren idari tasarrufların sihhatını tetkik ederler.

Ferdî hürriyet meselesinde salâhiyet:

Adlî mahkemeler, adlî hürriyetin tabîî muhafızdırlar. Bu prensipin menbâi ihtilâl devrinin kanunlarıdır, ve aynı zamanda ceza kanununun 114 ve 117 inci maddeleridir. Ferdî hürriyetin alâkadar olduğu bütün meseleler, şu halde adlî otoritenin salâhiyeti dairesine girer. İctihad sık sık bu prensipi tatbik etmiştir.

İctihad şu fikri mebde ittihaz eder: Ferdî hürriyet, idareye aid zabıta salâhiyetleri haricinde bırakılmıştır. Bundan iki netice istihraç olunur: 1 - İdarenin ferdî hürriyeti keyfî olarak tahdîd eden idari tasarrufları, kanunen idareye bırakılmış olan hususların dairesi haricinde kalmakda olduğundan Devlet Şûrasınca iptal ettirilmesine hiçde lüzum olmayan salâhiyeti gasb ve cebru şiddet muamelesidir. Mahkemeler, bu tasarrufları kat'iyen nazari itibara almazlar. Bu tasarrufların maddeten mevcut olması, mahkemelerin ferdî hürriyetlere teallük eden meseleleri hallu fasletmelerine mâni teşkil etmez.

2 - Bir tevkif veya habse müteallik tasarruflar, mahiyeten adlîdirler, hattâ bu emirler idareye merbut ajanlar tarafından verilmiş ve infaz edilmiş olsa dahi. Bu tasarrufların kanuniyeti hakkında hüküm vermek münhasıran adlî mahkemelere aiddir. Adlî mahkemeler bunların tesirlerine nihayet vermek, neticelerini takdir etmek ve bu tasarruf failleri aleyhindeki mesuliyet davaları dolayısıyla karar vermek hususunda sahibi salâhiyetdirler. (Lion, 28 kânunusani 1904, Şûra kararı 5 şubat 1904). Bu kararnameler, ahlâkî umumiye idare servisinin keyfî tevkifata

tevessül etmiş olduğu haller hakkındadır.

Fakat bazı ahval vardır ki, bunlar da bizzat kanun ferdi hürriyeti tahdid eder, ve idareye vatandaşların hürriyetlerini biraz tahdid etmek hakkını verir. Bu istisnâî ahvalde, tahdid tedbirleri alan idare kendi salâhiyeti haricinde hareket etmiş olmaz, ittihaz ettiği tasarrufları, kanuniyetini takdir noktai nazarından, adlî mahkemelerin kontroluna tâbi değildir.

Meselâ vazife halinde bulunan askerler hakkında askerî otoriteler tarafından verilen inzibatî cezaların kanuniyetinin takdiri adlî otoriteye aid değildir. Ecnebilere aid kanunlar için de aynı mütalaa vardır: 3 kânunuevvel 1849 tarihli kanunun 7 inci maddesi Dahiliye nazırına, takdiri vasıfda, bir ecnebiyi hudud haricine çıkarmak kararını vermek hakkını bahşeylemektedir.

Hakkında böyle bir karar ittihaz olunan ecnebi, itirazını adlî mahkemelere serdedebilir. Bu mahiyette olan bir karar üzerine ve kanunun tayin ettiği vazifeyi tecavüz icdiasile, hüküm vermek salâhiyeti yalnız Devlet şûrasınındır.

30 haziran 1833 kanunu valilere, aklen malûl olub asayiş veya emniyeti ihlâl eden kimseleri re'sen bimarhanelere sevk etmek ruhsatını vermektedir. Esasen her akli muhtel kimsenin ailesi, onun tamamen İdarî bir usul ile bir sıhhat yurduna konulmasını isteyebilir. Bu hükümler münferid kalmış olsa idi, adlî mahkemeleri ferdi hürriyetin muhafızı yapan kaidenin mühim bir istisnası teşkil ederler idi: Aklî hastalıktan dolayı bir bimarhaneye yatırmak halinde, İdarî kaza, idarenin kararlarının kanuniyetini ve tesirlerini takdir hususunda yegâne sahibi salâhiyet makam oldu. Fakat bizzat 30 haziran 1838 tarihli kanun bu meselede adlî mahkemelerin haiz oldukları salâhiyetlerini tamamiye onlara iade etmek için bir takım ihtiyat tedbirleri almıştır:

Bu kanunun 29 uncu maddesi, alâkadar şahsa veya akraba ve dostlarından herhangi birine, her zaman hukuk

mahkemesine müracaat etmek ve delidir babanesile keyfî olarak bimarhaneye konulmuş olan şahsın hemen çıkarılmasını istemek hakkını bahsetmiştir.

O zamandanberi Devlet şûrası, mecnunların bimarhaneye yatırılması için valiler tarafından ittihaz olunan kararlara karşı kendisine yapılan müracaatları mesmu addetmiyerek reddetmektedir. Şûra burada adliye salâhiyetinin inkisam edemiyeceği mütalâasındadır. Maamafih Devlet şûrası, bir mecnunun yatırılmasını emreden valinin bu tasarrufunun esasını rüiyet hususunda salâhiyettar kalmaktadır, fakat yatırma tedbirinin zaruretini ve ondan tevellüd edecek neticeleri takdir etmek hususunda yalzın adlî otoritenin salâhiyettar olduğunu kabul etmiştir.

Diğer ferdî haklar meselesinde salâhiyet:

Şahsî hürriyetten başka bir takım ferdî haklar da vardır, bu haklarda aynı kanunî prensiplere sıkı sıkıya merbuttur. Bunlar da matbuat hürriyeti, mesaî ve sanayi hürriyeti, vicdan hürriyeti, cemiyet teşkili hürriyeti.

Bunlarda da, esas itibarile adlî otorite salâhiyettardır, bu umumî hürriyetlere vukubulacak tecavüzleri o durdurabilir. Bir gazeteyi müsadere ettiren, afişleri yırttıran idare, salâhiyeti haricine çıkmış olur. Bu gibi tedbirlere ancak adlî otorite, kanunen muayyen ahvalde emir verebilir. Binnetice adlî otorite, idarenin haksız olarak kendilerini mahrum etmiş olduğu bu mahiyetteki haklarını vatandaşlara iade hususunda salâhiyet sahibidir. Esasen kanun, bu haklara karşı yapılan tecavüzleri - hattâ idare tarafından olsa dahi - cinayet ve cürüm addederken, adlî otoritenin salâhiyetini kat'î surette tanımıştır. İmdi prensip itibarile, idare ajanları tarafından her defa ittihaz olunan tasarruflar bir icnayet veya cezaî bir cürüm vasfî kanunisini iktisab edecek olurlar ise, adlî mahkemeler bunların neticelerini hattâ hukukî noktai nazardan bile takdir etmek salâhiyetine malikdirler.

Fakat bu bahiste de yine birtakım hususlar vardır ki

bunlar da idare, her türlü zabıta salâhiyetinden mahrum değildir: Ezcümle ticaret ve sanayi hürriyeti, tehlikeli, uygunsuz, gayri sıhhi müesseselere taallükü itibarile birtakım ağır tahdidata maruz kalır. Valilerin kararları bahsinde, mezuniyetler itası veya reddi, mühim bir takım ihtilâflara sebebiyet verir ve bunlar da vilâyet idare heyetlerinin salâhiyetleri dairesine girer.

Yine bir takım ahval vardır ki, bunlar da 1 temmuz 1901 kanununun teyid etmiş olduğu cemiyet teşkili hürriyeti ve bilhassa dinî kongregasyonlar balasında şiddetle tahdid edilmiştir. Dinî kongregasyonlar, kanunu ile müsaade verilmedikçe teşekkül edemezler ve iradei milliyeye iktiran etmiş Devlet Şûrası kararı olmadıkça yeni bir tesis vücade getiremezler. Kogregasyonların ilgası veya her türlü müessesenin kapatılması da, iradei milliyeye iktiran etmiş nazırlar meclisinin kararı ile olur. Bu kararnamelerin kanuniyeti bittabi ancak idari kaza huzurunda münakaşa olunabilir.

Bundan başka idari tarik ile, hudud haricine çıkarmak, mühür altına almak tedbirleri ile bazı dinî kongregasyonların ilgasını emreden İdarî tasarrufların icrası hususunun adli mahkemeler huzurunda münakaşa edilemeyeceğine bir çok defalar hükmedilmiştir. Bu da cemiyet teşkili hürriyeti prensipinin dinî kongregasyonlara aid hususlara tatbik edilemeyeceği ve binnetice idarenin bunların ihdası, işlemesi veya ilgası hususlarına müdahalede bulunabileceği prensipinden münbaisdir. Esasen bütün bu icra tedbirleri, büyük bir mesele ortaya atar ki şudur: Teşriî tasarruflar ile sultai âmme tasarrufları, gerek şahıslar ve gerek emlak üzerinde ne derecede ve hangi şartlar altında idari tarik ile icra edilebilir. Mösyö (Romien) şayani dikkat olan mülâhazalarında, bu meseleyi bütün etrafı ile tedkik etmekte ve prensiplerini vagetmektedir ki her biri bir icthad halini almıştır.

Bir kelime ile. (La Ferriere) in dediği gibi, ferdî hakların istimalinden doğan müşküller, prensip itibarile adli

otoritenin salâhiyeti dairesine dahildir. Hattâ tecavüzler, idare tarafından vukua getirilmiş olsa dahi. Fakat kanunun bu meseleler hakkında idareye bir salâhiyet verdiği ahvalde, adlî salâhiyet tavakkuf eder. Bu salâhiyetin yerine getirilmesi maksadile yapılan idari tasarruflar, ancak idari mahkemeler tarafından takdir olunabilir. Adlî mahkemeler, bu meselede tam salâhiyete malik değildirler, meğer ki idare, karar vermek salâhiyeti haricinde olan bir ferdi hakkın istimalini, ihlâl etmiş olsun (La Ferrière).

İsim değıştirme meselesinde salâhiyet:

Yukarıda izah olunan kaideler hilâfına olarak, vatandaşların medenî ehliyetlerine temas eden bir husus vardır ki tamamen adlî otoritenin salâhiyeti haricindedir: İsimleri değışme meselesi, bu meselede İdarî salâhiyet 11 inci senenin II (Germinal) tarihli kanununun 4 ve 5 inci maddelerinden münbaisdir. Bu maddeler hükümlerine nazaran = herhangi bir şahıs, ismini değıştirmek sebeblerine malik olduğu zaman, müdellel talebnamesini hükümete verir. Hükümet idarei umumiye nizamları şeklindeki nizamnamelerin tayin etmiş olduğu şekiller dahilinde kararını verir.

İsim tebdiline ruhsat veren kararname, kanun bültenlerine dercedilmek ve bu dere keyfiyetinden bir sene sonra icra edilmek gerektir. Bu müddet esnasında bütün alâkadarlar bu kararnamenin geri alınmasını talep edebilir. Burada geniş bir ihtilâf vardır, ve bu ihtilâf yalnız ittihaz edilmiş tedbirin kanunen kanuniyetine değil, zamanen münasib olub olmadığına müteallikdir. Bu hususda salâhiyet. ihtilâflara karar veren Devlet şûrasına aiddir. Yüksek meclisin bu meseledeki salâhiyeti çok vasidir. Mezuniyet kararını tadile ve bununla verilmiş olan salâhiyeti tahdide kadar varır.

Adlî mahkemelerine gelince, onlar alâkadar taraflardan birinin talebi üzerine kararnamenin icrasına mümanaat edemezler, ve hattâ verilen ismin üçüncü bir şahsın

mülkiyetinde olduğu behanesile de olsa yapamazlar. Bu mülkiyet meseleleri Devlet şûrasının salâhiyeti dahilindedir. (La Ferriere).

Bu mahkemeler, meseleyi halleden bir hükümet tasarrufu mevcut olduğu takdirde, bu tasarruf kendilerine yolsuz ve kanunsuz görünse bile, bunları rüyet edemeyeceklerdir. Şu halde adli mahkemeler, İdarî tasarrufların kanunsuzluğu hakkında hüküm vermek salâhiyetine malik değildirler.

Bilâkis meşru olarak bir ismin sahibi olanların, bu ismi gasbedenler aleyhindeki istihkak talepleri, müdafî lehine olarak isim tebdiline mezuniyet veren bir kararname mevcut olmadıkça, adlî mahkemelerin salâhiyetleri dairesine giren mevaddandır.

İdarî ehliyet meselelerinde salâhiyet:

Bazı vazifelere ve yahud bazı haklara taallük eden ehliyet meseleleri ile - ki bunlar tamamiyle İdarî ihtilâflardır - medenî sıfat, umumî ehliyet ve ikametgâh meselelerindeki ademi ehliyetle karıştırmamalıdır. Bu son meselelere aid ihtilâflar adlî mahkemelere aiddir, bu kaide hakkında bazı misaller vereceğiz.

1 - İntihablar: İntihab edilebilmek, intihab etmek hilâfına olarak adlî mahkemelerle hiç bir alâkası olmayan İdarî bir eyliettir. Yalnız davada medenî sıfat veya asıl ehliyet ve meselâ tabiiyet meselesi zuhur etmesi hali müstesnadır. Bu halde bu müşkül, müstahhar mesele halinde mahkemeler tarafından hallolunur. Fakat kanun alelekser, intihab edilebilmeği, intihab edilenin medenî sıfatı ve umumî ehliyeti üzerinde icrayi tesir etmeyecek olan bir takım ahval ve şartlara, ve meselâ nahiye dahilinde vasıtasız bir vergi tediye etmesine veya istenilen vekâletle kabili telif olmayan bir takım mesleklerde icrayi faaliyet etmemekde olmasına tâbi kılar. Bu meseleyi halûfasl etmek için yegâne salâhiyyetkar olan, intihab hakimidir.

2 - Kommün mallerinden istifade: Kommün sakinlerinin kommün baltalıklarından istifade etmeleri - ki buna

ihitab namı verilir - ekserya birer müşkül halini alan bir takım taksim davalarına yol açar. 26 mart 1908 ve 8 nisan 1910 tarihli kanunlar ile tadil edilmiş olan orman kanununun 105 inci maddesi, bu istifadeye müteallik kaideleri vazetmektedir. Bu madde bilhassa ihtitab hakkında malik olanlardan, kommünde hakikî ve sabit bir ikametgâh ister, ihtitab meselelerinde kommünler ile ikamet edenler arasında zuhur edecek ihtilâfları hal hususunda yegâne salâhiyettar heyet olan vilâyet idare heyeti, orman kanununun derpiş etmiş olduğu ehliyet şartlarını rüiyet meselesinde de salâhiyettardır. Filhakika bu şartlar, İdarî mahiyettedir. Bunlar, takdiri adlî mahkemelere bırakılmış olan medenî sıfat ve medenî ehliyet meselelerinden başka mahiyettedirler, meselâ orman kanununun 105 inci maddesinin bahsetmekde olduğu hakikî ve sabit ikametgâh, kanunu medenide mevzuubahs olan ikametgâh değildir.. Bu ikametgâh, onu kanunu medenin 102 inci maddesine tarif edilmiş olan ikametgâhdan tefrik eden bir istikrar ve filî ikamet fikrini muhtevidir, binaenaleyh vilâyet idare heyeti, ihtitab için lâzım olan diğer bütün şartları tahkik ettiği gibi, bunun da mevcudiyetini tesbite salâhiyettardır.

3 - İdarî mahiyette idaresizlik ve ehliyetin sukutu: Bu ehliyetsizlikler ve bu ehliyet sukutları, şahısların medenî sıfat ve umumî ehliyeti üzerine icrayı tesir eden ehliyetsizlik ve ehliyet sukutları ile karışmazlar? Bunlar medenî ve hususî mahiyette olan bu hukukî münasebetlere taallükü olmayan bir takım hâdiselerden mütevellittir, meselâ mülkî memurlardan birinin para mukabilinde istifası. ve irtikâb veya ihtilâs yüzünden tekaüd hakkından mahrum olması bu kabildendir. Bu hâdiselerin tahkiki', vasıflarının takdiri, tekaüd hakkı üzerindeki tesirlerin tayini salâhiyeti, İdarî kazaya aiddir.

Adlî mahkûmiyetlerden mütevellid hak sukutlarına gelince, İdarî kazaların bu kararlardan idareye aid kanunî neticeleri istihraç etmek için mevcut olan salâhiyetleri, münakaşa götürmez. Meselâ İdarî kaza, mevcudiyeti ve

namzede tatbiki kabiliyeti münakaşadan azade olan adlı bir mahkûmiyetin, bu namzed zararına olarak mukavemet veya müebbed bir intihab ehliyeti ziyamı tevliid edib etmiyeceğine karar vermeye salâhiyettardır. Filvaki bu bahsa yalnız adli kararın tatbiki mevzuubahsıdır, nasilki mahkemeler vazih ve manâsı sarih olan İdarî tasarrufları tatbik mecburiyetinde iseler, biaynihi İdarî mahkemeler de-ayni ahvalde adli kararları tatbik ile mükellefdirler.

Bu kararların tefsire yol açmaları takdirinde de hal bu merkezdedir. Bu şekilde umumî kaidelere göre müstahhar mesele hadis ve te'cil zarureti hâsil olur. Aynı prensiplerin tatbiki dolayısıyla intihabata aid bir takım talebler, veya lejyon donör azasından olmak ehliyetinin tekrar iadesi talepleri, kendilerine tevdi edilmiş olan İdarî kazalar, talebi is'afen hususî afva, umumî afiv ve memnu olan hakların iadesinin tesir ve neticelerine istinaden serbestçe karar verebilirler, şu şartla ki bu tasarrufların ne mevcudiyeti ne sihhati ve ne de dahili dava olanlara kabiliyeti tatbikiyesi bahsa mevzu olmasın. (La Ferriere).

Üçüncü Bab

Mülkiyet meselelerinde salâhiyet

BİRİNCİ KISIM

Umumî prensipler

Adli salâhiyetin esas ve şümulü:

İctihad adli mahkemelerin, hususî mülkiyetin tabii muhafızları olduğunu defaat ile te'yid etmiştir. İctihad bu prensipi, bu hakkın kanunu medenî (Madde 544 ve müteakibi) tarafından tarif ve tanzim edilmiş olmasından ve menafii umumiye namına hususî mülkiyete vukubulan en mühim tecavüzün istimlâkin, adalet otoritesi tarafından yapılması esassından istihraç etmiştir. Fakat diğer taraftan şurasını da unutmamalıdır ki, gayri menkul hususî mülk, millî toprakla karışmaktadır. Menkul mülkiyet de:

iktisaden umumî servetin bir cüzüdü, umumî menfaat namına vatandaşlara bir takım zabıta kaideleri, hazine mükellefiyetleri ve herhangi bir mahiyette tahdidler tahmil edilebilir, ve bunlar ekseriya vatandaştan mülklerinden istifade etmelerini mühim surette zaafa uğratar ve hatta bazı defalar onları bu mülkiyetten tamamile mahrum bırakır. Meselâ yalnız menafii umumiye dolayısıyla değil, menafii umumiyeden mütevellid kanunî irtifak namına, âmme sihhatı, umumî yollar, ve millî müdafaa namına yapılan istimplâklar bu nevi tahdidlerdendir. Bu tahdidler sultai âmmenin tasarrufarı neticesi olup ekserisi adlî otoriteye tâbi değildir.

Şu halde hususî mülk sahihleri ile idare arasındaki münasebetleri, ihtilâf noktai nazardan, halle hangi kazaî otoritenin salâhiyettar olacağını tayin etmek pek nazik bir meseledir.

Umumî bir tarzda, bir mülkiyet hakkının ve kanunî bir temellükün rüyet ve münakaşasını müstelzim bir niza zuhurunda, ve bu niza, idare tarafından umumî menfaat namına hususî bir mülkiyet hakkından mahrum edilmenin neticelerini tamire matuf olduğu takdirde, hususî mülkiyetin tabiî muhafızları olan adlî mahkemeler salâhiyettardır.

İstisnâî haller haricinde, bir mülkün temlikini mutazammın bir mukavelenamenin tesirleri hakkında karar vermek mevzuubahs olduğu hallerde yine salâhiyet adlî mahkemelerindir. (La Ferriere).

Maamafih adlî mahkemeler, nizam halli, İdarî bir tasarrufun sihhatına veya tefsirine bağlı olduğu zaman, kararlarını tehir etmek mecburiyetindedirler. Kanunların sarîh metinleri hilâfını emretmedikçe adlî mahkemeler, bir zarar, tam ve kat'î bir temellük derecesine varmadıkça, bir mülke iras edilen zarar, ve bundan mütevellid tazminat talebi davalarını rüyete salâhiyettar değildir.

Nihayet muhtelif umumî idareler arasında, umumî emlâkin istimal ve' ciheti tahsisi hakkında, zuhur eden nizalar, İdarî mahkemelerin salâhiyeti dairesine dahildir.

Tatbikat:

1 - İdare ile hususî şahıslar arasında mülkiyet hakkı dolayısıyla zuhur eden nizalar. Yukarıda zikri geçen kaideleri tatbik etmek suretile adlî otorite, bir nizam halli, ister hususî senedlere, ister medenî hukuk kaidelerinin tatbiki esasına istinad etsin, bu niza bir hususî şahıs ile idare arasında olsa dahi, müstakillen ve hiç bir müstahhar mesele mevzuubahs omlaksızın mülkiyet meselesinde karar vermeye tamamen salâhiyet sahibidir. Meselâ bu cümleden olmak üzere idari mahkeme, hatta umumî emlâk müstemilâtından dahi olsa ırmakların kıyılarında suların çekilmesinden teşekkül eden arazinin mülkiyetine müteallik meseleler hakkında karar verir.

Bir hususî şahıs, idare aleyhine dava ikame ederek bir arazi parçasını, kendi hususî mülkiyetin akşamındandır iddiasile, talebe kıyam edecek olur ise, idarenin bu arazi parçasının umumî emlâk meyanına idhal edilmiş olduğunu iddia etmesi, adlî mahkemelerin salâhiyeti için bir mania teşkil edemez.

Aynı prensipin bir neticesi de şudur: Adlî otorite, idarenin mülkiyeti ihlâl demek olan her türlü cebru şiddet muamelelerini rüiyet etmekde yegâne salâhiyetkar makamdır.

İleride göreceğimiz veçhile idarenin, menafii umumiye namına yapılan istimlâklar haricinde, yapmış olduğu temellük vaziyetleri, iadelerine imkân olmamak itibarile kat'îdirler.

Bu takdirde tasarrufu izale edilmiş olan mülk sahibi, nakdî tazminat talebinde bulunabilecek ve bu nakdî tazminat miktarı adliye mahkemeleri tarafından tesbit olunacaktır. Menkul mülkiyete müteallik nizalarda da salâhiyet aynidir. İşte dahiliye nazırının emrile Polis müdürünün matbu levhalarını müsadere etmesi üzerine bunların iadesini istemek için vukubulan müracaatlarda da yine yalnız adlî mahkemeler salâhiyet sahibidirler.

Vasıtasız vergilerini vermemiş olan bir medyundan müsadere edilen menkul mallar için de böyledir.

Devlet, vilâyet ve kommüne aid olan hususî emlâk ile hususî bir şahsın emlâkı arasında hudud tayini de yine yalnız adlî mahkemelerin rüyet edebilecekleri muamelelerdendir. Bilâhara göreceğimiz vaçhile, umumî emlâkın tahdidi meselesi böyle değildir.

II - Mülkiyetten başka diğer gayri menkul aynî haklara müteallik nizalar.

İntifa, istimal, iskân, irtifâ, hakları gibi ayni haklar,, mülkiyetin parçalanması suretile meydana gelmiş bir takım haklardır. Binaenaleyh bunların mevcudiyetine ve şümulüne müteallik olan nizalar, isterse Devlet ile hususî şahıslar arasında olsun, adlî mahkemelerin salâhiyeti dairesine dahildirler. Hatta hususî bir şahıs tarafından mütalebe olunan irtifak, istisnâ olarak, umumî emlâk müştemilâtından birine taallük etse dahi.

III - Tasarrufa aid nizalar:

Tasarruf, temellükün ilerlemiş vaziyetidir. Tasarruf mülkün haricî alâmeti, görünen karinesidir. Kanun mülkü daha iyi bir surette himaye etmek için tasarrufu himaye eder.

Tasarruf hakkında, hususî şahıslar ile idare arasında zuhur eden nizalar, bu sebebe mebni mülk hakkındaki nizalarla ayni mahiyettedir, ve binaenaleyh adlî mahkemelerin salâhiyetlerine tâbidir. Meselâ adlî mahkemeler,, aşağıdaki hususlar hakkında karar vermek salâhiyetine malikdirler.

1 - Devlete aid umumî emlâktan bir takım arazinin icaresinden mütevellid tasarrufun vasfı: 2 - Bir köy yolunun meyli üzerindeki fidanların budanması yüzünden tasarrufunun ihlâl edilmiş olduğunu iddia eden bir müddeinin bu ihlâl hareketinin tenkilini istemesi.. Bunda adlî bir mahkemenin bir kararla müddeiyi mütasarrıf tanınması icabeder.

Maamafî umumî emlâka tâbi bu arazi dolayısıyla tasarrufa aid davaların ne dereceye kadar adlî mahkemeler huzurunda ikame edilebileceği meselesi bir takım müşkülâtın ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir.

Evvel beevvel şu cihet şüpheden âzadedir ki, gerek idare ve gerek onun yerine kaim olanlar (umumî nafia işleri, âmme hizmetleri imtiyazcıları) da umumî emlâki müdafaa için tasarruf davaları ikame edebilirler. Umumî emlâkin, bu emlâk dolayısıyla hususî şahıslar tarafından idare aleyhine tevcih edilen tasarruf davalarının mesmuyetini gayri mümkün kılan, mururu zamana uğramakdan masun bulunması keyfiyeti, idare aleyhine çevrilemez ve ona karşı itiraz makamında ileri sürülemez.

Diğer taraftan adlî mahkemelerin, hatta Devlet tarafından, âmme mülkiyetine aid istisnaiyet, itiraz makamında ileri sürülmüş olsa dahi, Devlet ajanları tarafından münazaunfih arazi parçası umumî emlâka aiddir bahanesle ve cebrû şiddet istimalile kovulmuş olan veya tasarrufu ihlâl edilmiş olan mutasarrıfın tasarruf hakkını iadeye karar vermek hususunda, salâhiyet sahibi oldukları kabul edilmiştir. Filvaki, iadei yed davası mururu zamana uğramak kabiliyetinden mahrum olan bir vazüülyed tarafından dahi ikame olunabilir.

Nihayet tasarruf hukukunun ihlâlîni men'i davasında, bu davanın mesmu olabilmesi, davanın ikamesine vesile veren gayri menkulün, umumî emlâkden olup olmadığının bilinmesine vabestedir. İdare tarafından, itiraz makamında ileri sürülen mülkiyeti âmmeye müteallik istisnaiyet hakkında, karar vermeye sulh hakimleri salâhiyettardır. Mülkiyeti âmmeye müteallik istisnaiyet hükmü bir takım İdarî tasarrufların tefsirini icab ettirdiği takdirde sulh hakimi, İdarî otoritenin vereceği karara kadar asıl davayı te'cil eder.

İstisnaiyet hükmü, âmme emlâkinin tahdidi meselesini ortaya çıkarması takdirde de böyledir ve bu hususta yegâne salâhiyettar, İdarî otoridedir. Tasarrufun ihlâlî,

bir takım İdarî tasarrufların tatbiki yüzünden ise o zaman adlî salâhiyet mevzuubahs değildir. Meselâ katolik mezhebinin mümessillerinden biri, vaktile bir kiliseye tahsis edilmiş olan bir binayı, belediye meclisinin ittihaz etmiş olduğu bir karar ile, kız mektebine tahsis etmesine karşı, hukuku tasarrufiyenin ihlâlîni men'i iddiasile davaya kıyam edecek olursa sulh hakimi, davayı rüiyete salâhiyettar değildir. Fakat bu İdarî otoritenin salâhiyetleri dahiline giren tasarruflar müvacehesinde böyledir. aksi ahvalde meydana ancak bir cebrü şiddet muamelesi kalmış olur ve binnetice adlî mahkemelerin salâhiyeti bakidir (Dinî kongregasyonların ilgası hakkında idarenin icraî tedbirleri gibi). Aynile tasarruf haklarının ihlâlî, umumî nafia hizmetleri yüzünden hâdis olmuş bir hasar şeklinde ise, adlî salâhiyet cereyan edemez: bu takdirde hususî şahıslar yalnız vilâyet idare heyetinde tazminat talebi için müracaat edebilirler.

Hususî mülkiyet meselesi dolayisile, iki veya daha ziyade umumî idareler arasında zuhur eden nizalar:

Nizam bir şahıs ile idare arasında veya iki idare arasında olmasının pek okadar ehemmiyeti yoktur. Mülkiyet veya mülkiyetin icrasına müteallik bir hak mevzuubahs olduğu zaman salâhiyet, adlîdir. İşte hukuk mahkemeleri, iki kommün arasında veya bir kommün ile bir kommün şubesi arasında hususî mülkiyete veya münazaunfih hissei şayialara müteallik meseleleri hallufasl etmeğe salâhiyettardırlar. İhtilâf, bir kommün ile Devlet veya bir vilâyet ile bir kommün arasında olursa da yine böyledir.. ilâh.

Âmme emlâkine müteallik nizalar:

Bir gayri menkulün, âmme emlâki müştemilâtından mıdır? yoksa bilâkis, bir şahsın mülkü müdür meselesi mülkiyete dair bir niza mahiyetinde olub, halli âmme emlâkinin tahdidine tâbi olmamak şartile, adlî mahkeme-

lerin salâhiyeti dairesine dahil olur. İşte bu prensipin tatbiki maksadiledir ki 20 ağustos 1881 tarihli kanunun 7 inci maddesi şu ciheti natıktır: «Şehirler ve kasabalar haricindeki yolların tamamı veya kısmî tasarrufuna dair her alâkadar tarafından ortaya atılan itirazları rüiyet etmek umumî mahkemelerin vazifeleri dairesine dahildir.»

Fakat âmme emlâkinin istimali muhtelif idareler arasında bir takım meselelerin tahaddüsüne sebebiyet verir ki bunlar mülkiyete müteallik alelâde nizalar olmayıb, tahsis meselelerde karşılaşır. Meselâ devlet, bir vilâyetin veya bir kommünün âmme emlâkinden olan bir parçasını bir şimendifere veya mümasil bir hizmete tahsis etmek için alacak olursa, bu hal tahaddüs eder.

Bu takdirde, evvelâ ekseriyetle bu meselede istimlâk usuline müracaat edilib edilemeyeceği mevzuubahs edilmiş, ve umumiyetle mesele menfî olarak halledilmiştir Fakat devlet, vilâyete veya kommüne aid olan âmme emlâki müştemilâtından birini hizmetlerinden birine tahsis eylemek için, evvelce mevcut tahsisi ilga ettiği takdirde, ictihad bu meselede, dolayısile bir istimlâk teşkil eden bir mecburî intikal görmek de, binnetice bu suretle hakkı tasarrufu izale edilmiş olan idareye verilecek tazminatı tesbit etmek salâhiyetini adli mahkemelere vermektedir.

Temyiz mahkemesi, bugün başka bir sisteme bağlanır gibi görünmekte ve âmme emlâkini, ahval ve şeraite göre devletin, vilâyetlerin veya kommünlerin muhafazası altına verilmiş emlâkden müteşekkil müttehid bir kütle addetmektedir. Şu halde devlet tarafından vilâyet veya kommüne aid âmme emlâkinden bir kısmının kendi hizmetlerine tahsisi, artık dolayısile bir istimlâk olmayacaktır, çünkü hiçbir suretle mülk intikalini intaç etmemekdedir. Tahsisin bu suretle tebeddülü dolayısile, idar kaza tarafından verilsin veya verilmesin, bundan mantikî olarak çıkacak netice budur. — Arkası var —

İbrahim Âli Erberk

İdarenin kazaî mürakabesine ait muhtelif sistemler

I — Angllo - Amerikan sistem

II

YAZAN: **Roger Bonnard**
Bordeaux Üniversitesinde
İdare Hukuku Profesörü

İngilterede adli mahkemelere tanınan kazaî salâhiyetlerin nez'i:

Son zamanlarda, İngiliz kazaî teşkilâtında, adli mahkemelerin bazı hususlardaki salâhiyetlerinin nez'i hakkında çok bariz bir temayül belirmiştir. İngiliz adli mahkemelerinin birçok seneler dokunulmaz, münakaşa edilmez bir nas olarak telâkki olunan kazaî inhisarına karşı şiddetli ve tehlikeli hücumlar başlamıştır. Bu kazaî salâhiyetlerin, oldukça evvel başlayan fakat pek istisnâî hallere mahdud kalan nez'i hâdisesine son zamanlarda sık sık tesadüf edilmeğe başlanmıştır.

Bu hâdisenin tetkiki, burada meşgul olduğumuz meseleler için hususî bir ehemmiyeti haizdir. Zira bunlardan bazılarının tatbikile bir İdarî mahkeme sisteminin teşekkülüne doğru bir adım atılmış oluyor. Bu tahditlerin hepsi aynı mahiyeti taşımadıkları gibi, aynı gayeye de müteveccih değildirler. Bazıları hususî davalara taallük etmektedir. Bazı hallerde idareye kat'î bir karar salâhiyeti verilmek suretile kazaî murakabe kaldırılmıştır. Nihayet bazı hususlarda adli mahkemelerden nez'olunan gerçek bir İdarî dava karşısında bulunulmaktadır. Zira adli mahkemelerden nez'edilen idari dava salâhiyeti ya bir idareciye, veyahud idareden ve adli mahkemelerden

az çok ayrı bir mahiyet taşıyan hususî bir mahkeme şeklindeki heyet veya komisyonlara verilmiştir.

Tarih gösterir ki, umumiyetle. İdarî mahkeme müessesesine başlangıç olarak «idareci - hâkim» ve henüz idareye bağlı olarak bulunan hususî mahkemeler sistemi gelmiştir. Bu sebebden, denebilir ki, İngiltere, şimdiden, modern devletlerden birçoğunun geçtiği yoldan yürümektedir. O da, adlî mahkemelere müvazî İdarî mahkeme sisteminin teşekkülü ile nihayet bulacak bir seyir takib etmektedir. Bunun içindir ki, İngiliz kazaî teşkilâtının, bu bakımdan, hangi merhalede bulunduğunu görmek, araştırmak faydalı olacaktır. Yalnız, mevzuu iyice kavrayabilmek için, bilhassa İdarî mahkemelerin teşekkülüne hizmet edecek olan tahdidler üzerinde ısrar ederek, adlî mahkemelerin şimdiye kadar elinde bulunan salâhiyetlerinin nez'i hâdisesinin, bütünlüğü içinde, çerçevesini çizmek uygun düşecektir.

*

Hususî davada adlî mahkemelere tanınan salâhiyetlerin nez'i.

İngilterede «Domestic Tribunal» denilen hususî kaza organlarının teşekkülü, adlî mahkemelerin yalnız hususî davaları alâkadar eden salâhiyetlerinden birinin nez'ine sebep olmuştur.

Bunlar, bazı hususî grupmanlarda mevcut olan ve bu grupmanların azaları hakkında, kendilerine bazı kazaî salâhiyetler tanınan daha ziyade inzibatî mahiyette kaza uzuvlarıdır. Bu «Domestic Tribunal» denilen mahkemelerin mevcudiyeti vakıası karşısında adlî mahkemelerin salâhiyetlerinin nez'i keyfiyeti, vaziyete göre, kararlarının kat'î veya adlî mahkemeler önünde istinafa müsaid olub olmadığı bakımından tam veya kısmidir.

Bu mahkemelerde, bizi İdarî mahkeme müessesesine götürecek hiçbir iz bulamayız. Bunlar, devlet iktidarından bazı gruplar lehine yapılan fedakârık tezahürleridir.

Adlî mahkemelerin ı salâhiyetlerinden diğer birinin

nez'i de başka şekilde vukubulmuştur. Hususî dava sahası içinde kalmakla beraber idari mahkeme fikrine yol açan bu nez' keyfiyeti, filî birer inhisar teşkil etmeleri itibarile devlet tarafından kontrol edilen bazı hususî teşebbüslerin murakabesi salâhiyetinin ya tamamen veya, kısmen adlî mahkemelerden İdarî otoritelere geçmesi ile tezahür etmiştir.

Salâhiyetin bu yer değiştirmesi hâdisesi, umumiyetle, mütalaa olunan meselelerdeki teknik mahiyetin neticesidir. Adlî mahkemelerin bu teknik işlerde muvafık bir hüküm, vermek iktidarında olmadıkları düşünülmüştür. Bu sebeble salâhiyetin nez'i, bazan, ancak kısmî bir şekilde vukubulur. Filî mesele ile hukukî mesele tefrik olunmuştur. Hukukî meseleler mahkemelerin salâhiyetine bırakılmışdır. Zira, teknik bir karakter gösteren yalnız filî meselelerdir.

Bu nez' keyfiyetini tayin eden diğer bir sebep de hususî teşebbüslere nezaret ederken idareye muayyen bir takdir hakkı temin etmek arzusudur.

İdarî otoriteler adlî mahkemeler yerine şu suretle kaim olurlar:

1 — Kendiliğinden veya teşebbüsün usager'lerinin müracaatı üzerine müesses nizamata nezaret için.

2 — İcra edilen nezaretin neticesi olarak, kat'î mahiyette, kararlar ittihaz etmek için.

3 — Nihayet teşebbüs ile usager'ler arasında çıkacak ihtilâfları halletmek için.

Adlî mahkemelere tanınan salâhiyetlerin bu şekildeki nez' hâdisesine şimendiferlerde tesadüf edilir.

Hususî şimendifer kumpanyaları üzerinde bugünkü İdarî ve kazaî murakabe sistemi 1854 «Canal and Railway Traffic Regulation Act» imindeki kanuna dayanır. Bu kanun, bu kumpanyaların filî inhisarı sebebiyle, mutedil tarifeler meydana getirmek, tercihi tarifeleri meneden ve

nakliyatı kolaylaştırarak, usager'lerin menfaatim gözetin ahkâm koymuşdu. Kanun, bu kaidelere riayetsizlik halinde, müracaatın «Court of Common Pleas» huzurunda yapılabileceğini kabul etmişti. Bu mahkemeler kumpanyalar tarafından alınacak tedbirleri tayine salâhiyetli olacakdı.

Fakat 1872 yılında «Select Committee of Railway Companies Amalgation», arzolunan meselelerin teknik karakterleri sebebiyle bu mahkemelerin doğru bir karar verebilmek için lâzımgelen bilgiye sahip olmadıkları şikâyetinde bulundu. Komisyon, şimendifer meseleleri hususunda murakabenin icrası için, içlerinden birisinin hukukçu, diğerinin demiryolları işlerinde spesyalist olması şartile üç azadan mürekkebe bir heyetin teşkilini teklif etti. Bu teklif 1873 «Regulation of Railways Act» ile taayyün etti. 1888 de yapılan bir statü ile evvelki komisyonun yerine «Demiryolları ve kanalları komisyonu» geçdi. Bu komisyonun, birisi mutahassis olmak üzere iki azası bulunmakda, Lord Chancelier tarafından tayin olunan yüksek mahkeme hakimlerinden biri de üçüncü komiser olarak bu komisyona riyaset etmektedir.

Komisyonun vazifesi tarifelerin kanuna uygunluğunu, nakliyatın düzgünlüğünü kontrol ve bu hizmetten istifade edenler ile kumpanyalar arasında çıkacak ihtilâfları halletmek idi. Fakat bu komisyonun teşekkülü ile tahakkuk ettirilen adli mahkemelerin salâhiyetlerindeki bu nez' keyfiyeti ancak kısmî idi. Filhakika riyaset vazifesini gören azadan biri bir hâkimdir. Diğer taraftan komisyon ancak filî meselelerde hüküm verebilir. Hukuki meselelerde «Court of Appeal» huzurunda istinaf mümkündür.

Harbden sonra, şimendiferlerin bu murakabesi 1921 «Railways act» ile değiştirildi. Şimendiferler komisyonunun salâhiyeti yeni uzuvlar teşkili suretile paylaşıldı.

Evvelâ, muhtelif hatların teşekkülü ile «Amalgation

Tribunal» ismini taşıyan bir mahkeme kuruldu. Bu mahkemenin vazifesi, grupman plânı yapmak, bu mevzu üzerindeki müracaatlar hakkında hüküm vermektir. Aynı zamanda «Railways Rates Tribunal» ismini taşıyan şimendifer tarifeleri mahkemesi kuruldu. Bu mahkeme de aynı surette teşkil olunmuştur. Hukukçu, bir reis, bir iş adamı, bir de şimendifer işlerinden anlıyan mutahassıstan mürekkebirdir. Bundan başka iki jüri listesi de tanzim olunmuş dur. Bunlardan biri ziraat, ticaret erbabı mümessillerinden, diğeri de şimendifer kumpanyalarının mümessillerinden mürekkebirdir. Nakliyat nazırı veya bizzat mahkeme, lüzum gördüğü takdirde, bu listelerin her birinden birer mümessil mehkeme heyetine ilâve olunur.

Evvelce şimendiferler komisyonu tarafından kullanılan kazaî salâhiyetin en büyük kısmı bu mahkemeye verilmiştir. Bu salâhiyetine binaendir ki tarifeler meselesinde, hizmetten istifade edenlerle kumpanyalar arasında çıkacak bütün ihtilâfları halletmektedir. Şimendifer komisyonunun kararları hakkında olduğu gibi bu mahkemenin hukukî meselelere müteallik kararlarında da Court of Appeal huzurunda istinaf mümkündür.

Bu suretle, şimendifer komisyonunun salâhiyeti hemen hemen inzibatî salâhiyete ve idari murakabe derecesine inmiştir. Seyriseferin, gerek emniyet ve gerek rahatlığı noktasından, tahmil olunacak masraf 100,000 lirayı geçmemek üzere, bütün tedbirlerin alınmasını kumpanyalardan istiyebilir.

Hülâsa, evvelce şimendiferler komisyonu tarafından icra edilen, şimendifer kumpanyaları üzerindeki idari murakabe, usager'ler ile kumpanyalar arasında çıkacak ihtilâflar hususundaki kazaî müdahale, şimdi bu komisyon ile şimendifer tarifeleri mahkemesi tarafından taksim edilmiştir. Adli mahkemelerin salâhiyetleri ancak filî meselelerde nez'olunmuştur. Hukukî meselelerde murakabeleri bakidir. Nihayet adli mahkeme-

lerin salâhiyetlerindeki bu nez' hâdisesine yol açan meselelerdeki teknik mahiyet, mahkemeler yerine kaim olan uzuvların terkinde müessir olmuştur.

Evvelce adlî mahkemelere tanınan salâhiyetlerden diğer biri, sigorta müesseselerine aid olanı da, aynı şekilde nez' edilmiştir.

Filhakika, hastalık sigortaları meselelerinde 1924 «National. Health Insurance Act» ismindeki kanun Sıhhiye vekiline, çok geniş ve çok ehemmiyetli kazaî salâhiyet vermiştir. Bu salâhiyet şu hususlarda kullanılacaktır:

1 — Sigortalarda doğan vecibeler hakkında. Hukukî meseleler, yüksek mahkeme — Hihgt Court huzurunda bir müracaatın mevzuu olabilirler. Nazır da bu müracaatı yapabilir.

2 — Sigorta sandıkları arasında veya bu sandıklarla sigorta edilenler arasında çıkacak davalar hakkında. Her sandığın hissedarlar tarafından yapılacak itirazların nasıl halledileceğini gösteren bir nizamnamesi vardır. Bu hal sureti, umumiyetle, bir «Domestic Tribunal» vasıtasile olur. Fakat bu kararlar nazır huzurunda istinaf olunabilir. Sandıklar arasındaki ihtilâflarda nazır derecei ulâ ve derecei nihayedeki hüküm verir. Bu kararlara karşı adlî mahkemeler huzurunda istinaf hakkı tanımamıştır.

3 — Hekim ücretleri, eczacıların ecza vesair levazımatı, bir hekimin sigortanın hekim listesinden çıkarılması hakkındaki ihtilâflarda..

İşsizlik sigortası hususunda, 1920 «Unemployment Insurance Act» ile vücade getirilen sisteme benzer bir sistem bulunmaktadır. Ancak şu farkla ki, yalnız hastalık sigortalarında kullanılan «idareci - hâkim» usulü burada, bir hakem mahkemesinin mevcudiyeti vakası karşısında, ancak kısmen kullanılmaktadır.

Sigorta mukavelesi hükümlerine aid davalarda mesai nazırı birinci derecede hüküm verir. Gerek filî, gerek hukukî meselelerde Lord Chancellor tarafından tayin o-

lunan yüksek mahkeme = Hight Court hâkimi önünde istinaf mümkündür. Nazır da bu müracaatı yapabilir.

İşsizlik tazminatı tediyesine aid davalarda birinci derecede karar vermek mesai nazırı tarafından tayin edilen bir ajan olan «Insurance officer»e aiddir. Bu karara karşı «Court of Referees» önünde istinaf mümkündür. Bu mahkeme, adli mahkemelere müracaata yol açmadan kat'î. olarak hüküm verir. Hakem mahkemesi mahiyetindedir. Müsavi miktarda patron ve işçi mümessillerinden mürekkebdır. Riyaset vazifesini nazır tarafından tayin edilen bir hukukçu görür. Mesai nazırının teklifi ve kralın tasvibi ile bir hakem de iştirak eder.

*

İdareye kat'î karar salâhiyeti verme suretile adli mahkemelere aid salâhiyetlerin nez'i:

Adli mahkemelerin bütün kazaî murakabesinden hariç olarak son statülerle idareye verilen kat'î karar salâhiyeti evvelâ nizamnamelerde mevzu salâhiyetin icrasında mevzuubahsıdır. Bu statülerin hükümlerine tevfikân meydana getirilen nizamnameler adli mahkemeler tarafından hiç bir mürakabenin mevzuu olamazlar. Adli mahkemeler, İngilterede nizamnamelerin kanuna uygunluğu hususundaki kazaî murakabenin icra edildiği iki usulden hiç biri ile bu nizamnamelere müdahalede bulunamazlar. Bu sebebledir ki bir mahkemenin salâhiyetini, bu nizamnamelerden birinin kanuna uygunluğu meselesi bakımından ne istisnaî yol ile ne de kanuna aykırılığını ileri sürerek nizamnamenin tatbikini meneden bir ilâm = Writ göndermek gibi bilâvasıta bir yol ile nez'etmek mümkün değildir.

İdarenin bu kat'î karar verme salâhiyeti ve nizamname meselesinde adli kontrolün kaldırılması keyfiyeti statülerle muhtelif sureterle formüle edilmiştir.

Bazı hallerde bu istisnâî nizamname salâhiyetinin mevcudiyeti statünün açıkça nizamnamenin bizzat statünün maddelerini tadil etmesini kabul ettiği vakıasından doğmaktadır. (Unemployment Insurance Act 1920 - Rating and valuation Act 1925)

Aynı surette, bu vaziyet statünün idareye bir nizamname yapması için tam bir takdir hakkı vermesinin neticesidir. (Road Act, 1920 - London Traffic Act 1924)

Nihayet bu istisnâî salâhiyet statünün nizamname hükümlerine statü mahiyet ve kuvvetini vermesi halinde görülür. (Poor Law Act 1927 - Electricity Supply Act 1919)

Adli kontrolden hariç bu kat'î karar verme salâhiyeti aynı surette ferdî mahiyet taşıyan bazı kararlar için de idareye verilmiştir. Bu kararlar tamamen takdir hakkına istinaden verilirler. Bu şekilde, bilhassa bir hususî mülkiyetin mecburî istimlâki veya kiralanması için verilen idari kararlarda mevzuubahstır. Bu kararlar kat'î ve mahkemelerin kontrolundan hariç telâkki edilirler. Zira bizzat statünün hükümlerde verilmiş ve statünün düzgün surette tatbikini ihtiva eden kat'î delile malik addolunurlar. (Small Holdings and Allotments Act 1908 - Housing Town Planning Act 1909 - Education Act 1924 - Housing Act 1925).

İdareye verilen kat'î karar salâhiyetlerinde Fransız idare hukukunun tanıdığı bir nokta, yani eski takdirî fiiller veya pür idare nazariyesinin izleri bulunmaktadır.

Filhakika Fransada takdirî fiil, muhtevası idare tarafından takdire bağlı bir hareket iktidarı ile tesbit edilen bir fiil idi. İdarenin takdir hakkı bu muhteva için idi. Bu sebeble takdirî fiil salâhiyet ve şekiller hususunda vaki olacak müracaatlarda nazarı itibara alınmıyordu. Takdirî fiillerin bu tasnifi Fransız idare hukukunda kaybolmuştur. Şu manadaki, bu fiillere karşı, takdir hakkının icrası sebebiyle muhtevası hakkında bir müracaat tesis olunmamakla beraber bu takdir hakkının icrasını ihtiva

etmiyen fiilin unsurları hakkında bu müracaat kabul edilebilir.

Eğer, İngilterede bazı idari kararlar bütün adli murakabeden hariç olarak, kat'î bir mahiyeti haiz iseler bu,, muhtevaları hakkında bir takdir hakkının tatbik edildiği hakkındaki düşünceden ileri gelmektedir. Bu salâhiyetin adli murakabeden alınması istendi. O zaman, evvelce Fransada olduğu gibi, takdir hakkını daha iyi himaye etmek için kazaî murakabenin bu kaldırılması keyfiyeti fiilin bütün unsurlarına teşmil olundu. Mahkemelerin, bu fiili hiç bir cihetten kontrol edemeyeceğine karar verildi.. Burada eski Fransız takdirî fiiller telâkkisini görüyoruz.

Görülüyor ki, adli mahkemelerin salâhiyetlerinde bu şekilde vukubulan tahdidler idari mahkeme müdahalesinin başlangıcıdır. Filhakika, İngilterede, Fransa olduğu gibi, bu takdirî fiillerin üzerindeki kazaî murakabenin yokluğu ancak fiilin muhtevası hakkında doğru olduğu ve murakabenin fiilin diğer unsurları için kabul edilebileceği ve edilmesi lâzım geldiği görüşü ile neticelenir. O halde adli mahkemelerin böyle bir kontrolü icra etmeğe müsaid ve kabiliyetli olmadığı ve bunu hususî bir kazaî uzva veya bir idari mahkemeye vermenin uygun düşeceğini tahmin etmek mümkündür:

*

İdarî davalar hakkında adli mahkemelere tanınan salâhiyetin nez'i.

Nihayet, adli mahkemelere tanınan salâhiyetlerin nez'i hususunda üçüncü bir şekil vardır. O da idari dava meselesinde kazaî salâhiyetin idareye verilmesi halidir ki işte bu gerçek bir idari kazanın teşekkülüne doğru atılmış bir adımdır. Bu hal, oldukça muhtelif şekillerde tahakkuk ettirilmiştir.

Evvelâ pür bir «idareci - hâkim» sistemi görüyoruz. İdarî bir otorite, umumiyetle nazır, bazı İdarî davalar hakkında hüküm vermek salâhiyetini elde etmektedir. Aynı zamanda, çok nadir olarak, bu salâhiyetin mutahassıs ve teknisiyenlerden mürekkeb ve bir hakem uzvu mahiyetini haiz, bundan başka oldukça geniş surette idareye bağı hey'î = Collegial bir organa verildiği de vakidir. Bu; idareden henüz ayrılmıyan hususî bir idari mahkeme tipidir.

İngilterede en geniş kazaî salâhiyetlere malik olan idareci Sıhhiye vekilidir. Bu salâhiyetleri ya doğrudan doğruya veya «Local Government Board»ın halefi sıfatile elde etmiştir.

Bu suretle, 1875 «Public Health Act»e istinaden nazır mahallî idare otoriteleri tarafından alınan sıhhi inzibat tedbirlerine itirazen kendisine yapılan müracaatlar üzerine hüküm ve kararını verir. Aynı şekilde, 1876 «Rivers Pollution Act» ismindeki kanuna dayanarak su cereyanlarının muhafazası hakkında alınan tedbirlere itirazen yapılan müracaatlarda karar verir. Yine böylece, 1888 «Local Government Act»e istinaden ziraî mıntakalar teşkiline ve sınırların tadiline dair yapılan müracaatlarda, 1894 «Local Government Act»e istinaden bir «Parish Council» (en küçük mahallî idare mıntakasının meclisi) lehine olarak «County Council» tarafından yapılan istimlâk itirazlarını tetkik ve halleder. 1925 «Housing Act» amele evleri sahihlerine, evlerinin iyi bir vaziyette kalması için lâzım gelen tedbirlerin alınmasını mecburî kılmıştır. Bu hükümlere riayetsizlik halinde mahallî idareler bu işi kendi üzerlerine alarak yaparlar ve masraflarını mülk sahihlerinden tahsil ederler. Mülk sahibi Sıhhiye vekiline müracaatla itirazda bulunabilir. Sıhhiye vekili bu hususda son hükmünü verir.

Bundan başka 1925 «Town Planing Act» kanunu ile nazır bir arazinin, şehrin güzelleştirilmesi veya büyütülmesi plânından müteessir olub olmadığı meselesinin mev-

zuubahs olduğu davalarda karar vermek hakkını haizdir. Mahallî idarelerin hesablarına bakmak vazifesi ile Sıhhiye vekili tarafından tayin olunan mıntaka murakıplarının kararları aleyhinde Sıhhiye vekilinin kazaî salâhiyeti vardır. Fakat, nazırın vereceği bu kararlarda hukukî meseleler yüksek mahkeme = Hight Court huzurunda istinaf edilebilirler. Diğer bütün hususlarda nazırın kararları katidir. Ve adlî mahkemeler huzurunda istinafları mümkün değildir.

1924 de kabul edilen «Education Act» ismindeki kanun «Board of Education»e oldukça geniş bir kazaî salâhiyet verdi. Bu kanun ile, bu heyet bir mektebin ilgası, idamesi veya birleşmesi hakkında maarif idareleri tarafından verilen kararlara karşı vukubulan itirazlarda; muallimlerin vaziyetleri (tayin, terfi, nakil, azil) hakkında verilen kararlar hakkında, muallimler ile maarif idareleri arasında çıkacak ihtilâflarda, maarif idareleri ile talebe ebeveynleri arasındaki ihtilâflarda karar vermek salâhiyetini kazandı

Nakliye nazırına da 1920 tarihli «Roads Act» ve yine 1920 tarihli «London Traffic Act» ile kazaî salâhiyet verilmiştir. Bu ikinci kanun müşterek nakliyat müteşebbislerinin mesafe, hareket saatları listesi vesaire gibi hususlarda bir müsaade almaları mecburiyetini koymakdadır. Bir güzergâhda bir müteşebbise verilen müsaadenin akabinde, aynı güzergâhda ikinci müteşebbise ikinci bir müsaade verilirse, birinci müteşebbis nakliyat nazırına itiraz etmek hakkını haizdir. Nazır bu mesele hakkında kat'î olarak karar verir.

Yukarıda bahsedilen İdarî davalar hakkında hüküm verme salâhiyetinin idareye verilmesi halleri pür bir «idareci - hâkim» sistemine taallük etmektedir. Bununla beraber, iki halde, azası, az çok hâkim sıfatını haiz teknik ve hakem mahiyetinde bir mahkeme tesis edilmiştir. 1894 «London Building Act» adını taşıyan kanun Londra

«County Council» ne, Londra şehrinde yapılacak evler hakkında muayyen şekiller tayin etmek salâhiyetini vermiştir. Bu meclis kararlarına karşı bir istinaf mahkemesinde itiraz olunabilir. Bu mahkeme beş sene için tayin edilen üç azadan mürekkebirdir. Bunların kararlarında hukukî meseleler yüksek mahkeme = Hight Court huzurunda istinaf edilebilir. Böyle hakem mahiyetindeki kaza uzvu azçok adli nizamla bağılı olarak bulunmaktadıdır.

Buna benzer diğeri bir tip de 1921 «War Pensions Act» ismindeki kanun ile teşkil edilen harb mütekaidleri istinaf mahkemeleridir. Bu tekaüdlere aid ihtilâflar birinci derecede harb mütekaidleri mahallî komisyonları tarafından ve istinafen de Lord Chaneelier tarafından tayin edilen bir hukukçu, bir mütekaid, bir hekimden mürekkebi bu istinaf mahkemesi tarafından rüiyet edilir.

*

Tenkrit.

İngilterede adli mahkemelerin malik oldukları salâhiyetlerin nez'i hususundaki bu temayül, son zamanlarda birçok tefsirlere ve münakaşalara yol açmış ve çok geniş bir hukuk edebiyatı doğurmuştur. Bu fikirler oldukça dağınıktır.

İlkin, adli mahkemelerin her türlü salâhiyetlerinin nez'ini takbih eden muhafazakâr an'â necilerin noktai hazarı vardır. Bu fikre göre elde edilen bütün neticelerin kaldırılması, saf ve basit «Common law» kaidelerine dönülmesi isteniyor: Adli fonksiyon inhisarının adli mahkemeler lehine tesisi, idare üzerinden kaldırılan bütün adli kontrolün iadesi arzu edilmektedir. Dicey'in pek malum tezi olan bu fikir Lord Chief justice Hewart of Bury tarafından müdafaa edilmiştir.

İfadesini Robsou ve Port'un eserlerinde bulan başka bir fikre göre adli mahkemelerin bu salâhiyetleri devletin İdarî müdahalesinin genişlemesinden doğan pratik

zaruretler karşısında haklı olarak görülmektedir. Devlet müdahalesinin bu genişlemesi yeni âmmе hizmetlerinin doğuşunu tayin etmiştir. Bu hizmetlerin iyi işlemesi idare lehine oldukça geniş bir takdir hakkının tanınmasını istilzam eder. Zira bu işleme, oldukça basit bir bünyeye malik eski hizmetlerde mümkün olan şekilde, kanunlar ve nizamnameler yolile tam bir düzene sokulamıyacak kadar karışıkır. Bundan başka bu yeni hizmetlerin teknik karakterleri gün geçtikçe artmadadır. Bunların işlemeleri, esaslı surette, sırf tenik donneler üzerine istinad eder. Bu sebeble, idareye lüzumlu ve zaruri olan takdir hakkının muhafazası hizmetlerin teknik mahiyetleri ile işlemelerine değеr verilmesi, bu hizmetlere aid davaların adli mahkemelerden alınarak hususî kaza uzuvlarına verilmesini gerektirir. Bu şekilde hizmetin ve tatmini icab eden genel menfaatların işlemesinde zaruretlerin hesaba katılması daha iyi netice verecektir. Öteyandan adli mahkemelerde tatbik edilen usulden daha basit, daha sür'atli, daha az masraflı bir muhakeme usulü kullanılması mümkün olacaktır.

Fakat, adli mahkemelerin salâhiyetleri nez'edilmekle beraber bunların yerine geçirilmiş uzuvların «teşkilât» ve «işlemeleri» bakımından, kusurları olduğu görülmüş ve bu iki noktadan islâh edilmeleri düşünülmüşdür. Madem ki adli bir mahkeme usulünün tatbiki mecburî değildir, ohalde «İdareci - hâkim» usulünün hakkı ihkak için istenen garantileri veremeyeceği ileri sürülerek tenkide maruz kalmışdır. Hususî mahkemelere gelince, azasının kâfi derecede hâkim sıfatını taşımadığı iddia edilmiştir. Ozaman, adli bir muhakeme usulü tatbik eden ve azası adli mahkemelerin hâkimlerine müşabih bir statüye malik olan hakikî bir mahkeme sisteminin kurulması düşünülmüşdür. O zaman bu hâkimler, diğerleri gibi Lord Chancellor tarafından tayin edilmiş olacaktıdır.

Nihayet Prof. Garner'in fikri olduğu tahmin olunan daha radikal bir fikre göre adli mahkemelerin malik

bulunduğu salâhiyetlerin nez'inden, Avrupanın diğer memleketlerindekiyle müşabih bir sistemin, yani adlî mahkemelerden alınan bütün salâhiyetleri nefsinde toplıyacak idari mahkemelerin derhal kurulması suretile istifade olunmalıdır. Zira, tecrübe göstermiştir ki adlî mahkemelerin salâhiyetlerinde vukubulan bir nez keyfiyetinden sonra «İdareci - hâkim» ve hususî mahkemeler sistemleri, ergeç muzaaf salâhiyetlere malik hakikî bir İdarî mahkemeler sistemi tarafından ortadan kaldırılabilecek muvakat çarelerden başka birşey değildirler. Madem ki yol bu yoldur. O halde mutavassıt merhalelerde hiç durmadan, sisteme doğru hızlı adımlarla yürümek uygun ve faydalı olacaktır.

Bütün bu fikirlerden anlaşılıyor ki İngiltere, ucu İdarî mahkemelere varan bir yol üzerindedir. Zira, adlî mahkemelere, idare üzerinde murakabe hakkı veren muhafazakâr an'anacılık tezinin kazanması mümkün değildir. Bununla beraber, İngilterede, Fransız Devlet Şûrasına benzeyen bir müessesenin hemen kurulması da ümid edilemez. Fakat vukuu tabîî olan şey, «hâkim - nazırların» deavî salâhiyetinin kazai bir mahiyet almasıdır. Bu İslâhatın oldukça yakın bir atide tahakkuk etmesi umulmaktadır.

İşte bu suretle, İngiliz hukukunda gün geçtikçe hakiki bir idare hukukunun teşekkülüne yaklaşılmaktadır. O suretle ki Dicey'in İngilterede bir idare hukuku olamayacağı hakkındaki meşhur fikri gittikçe kıymet ve ehemmiyetini kaybediyor. «Common law» m bir idare hukuku ihtiva etmediği zira bu kaidelerin ruhu hukuk ve kazanın vahdetini istilzam ettiği iddia olunabilir (belki Dicey'in de söylemek istediği budur). Fakat İngilterede idare hukukunun teşekkülü ve inkişafı «Common law» yolu ile değil, mevzu hukuk yolu ile, statülerle vukulmaktadır.

AMERİKAN SİSTEMİ

Amerikada, idarenin adlî mahkemeler tarafından murakabesine aid İngiliz Common law sistemi.

Amerika Birleşik Devletleri İngiliz «Common law» mı alırken idarenin adlî mahkemeler tarafından murakabesi hususunda bu hukukun prensiplerini muhafaza etmişler ve bunu, hemen hemen, aynı sebeblerle yapmışlardır. Fakat bu prensipler bir memleketten ötekine geçerken, Amerika ve İngilteredeki teşkilâtı esasiye farkları dolayısıyla, tadilâta uğramıştır. Bundan başka yine aynı sebeble, «mevzu = satutaire hukuk aynı şekilde inkişaf etmemiştir.

Amerika Birleşik Devletlerinde «Common law» a göre idare, İngilterede olduğu gibi, işde alâkadar memurun şahsen kusuru bulunduğu takdirde adlî mahkemelerin kazasına tâbidir. İdarenin sebebiyet verdiği zararlar için memur şahsan mesul addedilebilir. Ve adlî mahkemeler tarafından sorguya çekilir. Aynı surette ilâm = Writ gönderme sistemi de İngiliz hukukundan Amerikan hukukuna geçmiştir: Adlî mahkemeler', salâhiyetleri dahilindeki işlerin icrası için memurlara «Writ» göndermek suretile emir verebilirler.

Bununla beraber Amerikan hukuku, adlî mahkemelerin «Wri.t» gönderme usulile memura karşı aldığı vaziyet hususunda İngiliz hukukuna nazaran daha geniş görünmekdedir. Bu vaziyet, idari vecibeler için memurun şahsî mes'uliyetini daha geniş tutan bir tarz kabul etmesi vakiasından doğar. Filhakika, bazı hallerde devletin tâbi olması lâzım gelen bazı icabat realitede şahsan memura izafen olunabilir. İdarî vecibenin icrası memurun şahsî bir fiili ile tahtı temine alınacağı zaman vaziyet bu merkezdedir. İdarî vecibenin, icra halinde verme vakiasını değil, yapma vak'asını ihtiva ettiği, verme değil, yapma vecibesi mahiyetinde bulunduğu zaman aynı hal vaki olacaktır.

Bir ferdin idare tarafından işgal edilen arazisi hakkındaki hipotez Amerikan ve İngiliz hukuku arasındaki bu farka bir misal teşkil eder. Eğer bu yer haksız olarak alınmışsa ve idare kendi mülkü olarak iddia etmiyorsa, devletin hiçbir hukuku mevzuubahs değildir. Burada sadece, işgal eden memurun yeri bırakması meselesi vardır. Bu vaziyette, Amerikada olduğu gibi, İngilterede de zarara uğrayan ferdin, memurun bu yeri işgalden vazgeçmesi hakkında mahkeme tarafından bir «Writ» gönderilmesi için memuru şahsan dava edebileceği kabul olunmuştur. Fakat aksi olur, yani idare işgal edilen yer hakkında mülkiyet iddiasında bulunursa burada ferdin işgalden vazgeçilmesi hakkındaki talebi devletin hukuku ile karşılaşır. Bu takdirde İngiliz hukuku devlet aleyhine bir dava görüyor. Ve bu davanın ancak «Petition of Right» usulü ile yapılabileceğini kabul ediyor. Halbuki Amerikan hukuku, bilâkis, devletin iddia olunan hukukunu ikinci plâna atıyor. Ve bu hususta işgal eden memur tarafından muayyen bir dava yolile tahakkuk ettirilecek terki işgal keyfiyetini düşünüyor. Ona göre ferdin iddiası, memurun işgal ettiği mülkün terkin ihtiva eden maddî bir icra fiili tarafından tatmin olunacaktır. Bunun içindir ki hâkimin memura, işgal ettiği mülkü terk etmesi hususunda maddî bir fiilde bulunması emrini vermesi için ferdi memura karşı şahsî bir dava açmakda serbest bırakıyor.

Bununla beraber, İdarî vecibeler hakkında memurun şahsî mes'uliyetine verilen bu vüs'at ve şümule rağmen, Amerikan «Common law» ı devlete veya diğer âmme hükmî şahıslarına terettüb eden cezaî veya mukaveleden doğan nakdî vecibelerin yani umumî bir patrimuvandan tahsil edilecek olanların, memurun şahsî mes'uliyetine tahmil olunamayacağından, hufyukan âmme hükmî şahsiyetlerine izafe edilebileceğini kabul etmiştir. Binaenaleyh bu vecibelerden dolayı mahkemeler huzurunda sorguya çekilecek olan şahıs âmme hükmî şahsiyetidir. Bu âmme

hükmî şahsiyetinin ne dereceye kadar mahkemelerin kazasına tâbi olduğunu görelim:

Bu hususda, Amerika Birleşik Devletlerinde de, İngiltere de devlet ile mahallî idare otoriteleri arasında yapılan tefrike rastlarız. Mahallî idare otoriteleri, hususî korporasyonlar kategorisine sokulacakları nisbette, ajanlarının gerek cezaî fiillerinden, gerek mukaveleye müstehid icraatından doğan zararlardan hukukan mes'uldürler. Ve adlî mahkemeler1 huzurunda sorguya çekilirler.

Mahallî idare otoritelerinin hususî korporasyonlar kategorisine ithali, ancak icra edilen fonksiyonun korporatif mahiyet taşıdığı zaman olabilir. Yapılan iş hükümet işi ise bunun imkânı yoktur. Mahallî âmmе hükmî şahsı o zaman devlet hükmî şahsı gibi muamele görecektir.

Devlet hükmî şahsına gelince, Amerikan «Common law» 1 Amerika Birleşik Devletleri esasiye hukukuna aid bazı prensipler dolayısıyla İngiliz kaidelerinden ayrı kaideleri ihtiva eden bir sisteme malikdir. Amerikan kaideleri bazı cihetlerde çok geniş, bazı hususlarda çok dardır.

Amerikan kaideleri, devlet ajanlarının fiillerinden dolayı yalnız mukaveleden doğan hususlarda değil, aynı zamanda cezaî mahiyette olan vecibelerde de sorğuya çekilebilir (liable). Zira Amerikan hukuku tâcın cezaî mesuliyetsizliğini tesis eden İngilteredeki «Kral hata işlemez» kaidelerini muhafaza etmemiştir. Filhakika, kralın şahsına gösterilen hürmetten doğan bu prensip demokratik bir devlette hikmeti vücudünü kaybetmiş ve hukuk sisteminden çıkarılmışdır. Cezaî vecibeleri devletin mes'uliyetine tahmil eden delil, devlet tarafından ikame olunan mes'uliyet davalarında mukabil zarar ziyan taleplerinin kabul edilebileceği vakıasından doğar.

Fakat Amerikan kaideleri İngiliz kaidelerinden şu hususta daha dardır: Amerikan «Common law» ına göre devleti adlî mahkemeler huzurunda sorğuya çekmek hiç bir zaman mümkün değildir. Bu, rızası iltihak etse de ka-

bil olamaz. Zira devletin bu rızayı göstereceği hiç bir vasıtanın mevcut olmadığı kabul edilmiştir. «Petition of right» usulü burada tatbik edilemez. Bazı esasiye hukuku prensipleri buna mani olur. Bu sebepten esasiye hukuku dolayısıyla, prensip itibarile devletin nakdî vecibeleri hakkında- hüküm verecek yegâne merciin teşri uzvu olduğu kabul edilmiştir.

Evvelâ, Amerika Birleşik Devletlerinde, devletin adlî mahkemelerin kazasına tâbi olmağa rıza göstermemesi nasıl izah edilebilecektir? İngiliz sisteminde devleti temsilen, devletin adlî mahkemeler önünde sorguya çekilmesine rıza gösteren kral, yani devlet reisidir. Bu kolayca anlaşılabilir. Zira: Tac İngiliz devletinden ayrılmaz. Aralarında tam bir ayniyet vardır. Kralın devlet namına, rızasını gösteren beyanı devlet tarafından yapılmış bir beyan gibidir. Fakat Amerika Birleşik Devletlerinde devlet namına rızasını beyan edecek Cümhurreisi İngilterede Tacın bulunduğu vaziyette değildir. Devlet ile Cümhurreisliği arasında ayniyet yoktur. Amerika Birleşik Devletleri Cümhurreisi icra uzvunun şefidir. Bu sebeble devletin bütününe değil, teşkilâtı esasiye elemanlarından ancak birini temsil eder, Zira kuvvetlerin tefriki telâkkisi dolayısıyla her kuvvet, bütünü devleti teşkil eden unsurların ancak biridir. Bu şartlar içinde icra uzvunun şefi (yani cümhurreisi) devlet aleyhine adlî mahkemeler huzurunda dava açılmasına muvafakat ederse bu rıza devletin unsurlarından yalnız birine aid olacaktır. Devletin bir unsuru tarafından yapılan rızanın ise bütün devleti mükellefiyet altına sokması güç anlaşılabilir. İşte Amerikan esasiye hukukunun «Petition of right» usulünü almamasının sebebini burada aramak lâzımdır.

Hukukî sahada ikinci bir sebep, devleti, rızası da iltihak etse, adlî mahkemelerin kazasına tâbi kılmaktan meneder. Bu; devletin nakdî vecibeleri hususundadır. Bu nakdî vecibeler hakkında hüküm verecek merciin teşri uzvu olduğu kabul edilmiştir.

Filhakika devlete karşı açılan bir para davası, yalnız" devleti borçlu olarak göstermekle kalmıyarak aynı zamanda borcun ifasına müsaade ve emir vermeği istihdaf ettiğinden, devletin nakdî vecibesini icra uzvuna iade etmeğe mütemayil telâki olunmuştur. Diğer bir tabirle, burada bir masrafa müsaade hususunda devletin malî salâhiyetinin icrası mevzuubahs olacaktır.

Binaenaleyh, kuvvetlerin tefriki telâkkisinin neticesi: olan fonksiyonların ihtisaslaşması sebebiyle malî salâhiyetler teşri uzvuna verildiğinden devlete karşı açılacak para davaları hakkında hüküm vermek, para borcunu kabul ve onun ifasına müsaade etmek adlî mahkemelere değil teşri uzvuna aiddir.

Amerikan Cornmon law'ı hal sureti olmak üzere devlete karşı, cezaî veya mukaveleden doğan nakdî taleplerde bulunacak ferdlerin bu mesele hakkında parlımana istida ile müracaat etmek mecburiyetinde olduğunu kabul etmiştir. Parlman, bu talep üzerine borcu tanımakla beraber ifasına da emir verir.

Hülâsa olarak, Amerikan Cornmon law sistemi İngiliz sisteminden, devlete karşı cezaî veya mukaveleden doğma nakdî vecibeler hususunda adalet talebini mutlak surette kabul etmemek ve vukubulacak müracaatların istida usulü ile meclise yapılmak farkları ile ayrılır. Fakat bu sistem, İngiliz sistemine, memurun medenî mesuliyetini tanımak veya «Writ» usulünü kullanmak yolile memura karşı şahsan ikame edilen davayı kabul etmek suretile yaklaşır. Yalnız şu farkla ki bu son usulün müdahale sahası İngiltere dekine nazaran biraz daha geniştir. Fakat, nitece itibarile, adlî mahkemeler lehine idare üzerinde mevcut olan kazaî murakabe salâhiyeti birdir. Her iki devlette, adlî mahkemeler İdarî davalar hususunda geniş bir salâhiyete malikdirler.

Amerika Birleşik Devletlerinde tadlî mahkemelerin bu murakabe sistemini kabule sevkeden sebebler, İngiliz sistemini tayin eden âmillerin hemen hemen aynıdır.

Evvelâ ve bilhassa mahkemelerin müdahalesi, ferdin hukukunu korumak hususunda zarurî görülmüştür. Zira, adlî mahkemeler bu hususda istenilen garantileri verecek yegâne uzuv olarak telâkki edilmektedir.

Diğer taraftan, adlî mahkemeler tarafından idari davaların rüyeti, kuvvetlerin tefriki prensipi ile tamamen irtibattar olarak anlaşılmaktadır. Zira kuvvetlerin tefriki Amerika Birleşik Devletlerinde de tevazün sistemi olarak görülmüyor. Adlî kuvvet hususunda bu kuvvetlerin tefriki telâkkisi, İngiltereye nazaran, şiddet kesbeder. Bu hal, mahkemelerin idare üzerindeki murakabe imkânını fazlaştırır.

Filhakika, Amerika Birleşik Devletlerinde kuvvetlerin tefriki prensibinin ihtiva ettiği bu muvazene sis eminin, ferdin hukukunu müdafaa noktai nazarından en mühim ve en faydalı olan cihetini adlî kuvvet tarafından diğer iki kuvvet üzerindeki tesirde görüyoruz. Adlî kuvvetin bu murakabesi teşri uzvu hakkında da kabul edilmiştir. İstiklâl beyannamesinin ilânını takib eden ilk yıllar esnasında hüküm süren anarşik vaziyet teşri uzvunun çok geniş bir hâkimiyetine yol açtı. Bunların üstünlüğünü azaltmak arzu edildi. Bunun için kuvvetlerin tefriki prensipini kullanmak ve teşri uzvu hakkında da tevazün sistemini ileri sürmek teklif olundu. Bu rolü, kanunların esas teşkilât kanununa uygunluğu hakkında karar vermek yolu ile oynamak vazifesi adlî kuvvete verildi. Binaenaleyh teşri uzvu üzerinde kontrolü kabul edilen adlî kuvvetin aynı surette idari davalara da bakarak idareyi murakabe salâhiyetine de malik olduğunu kabul etmek tabîi idi. Diğer kuvvetlere karşı bir mukavemet elemanı olarak adlî kuvvetin aldığı mahiyet, başkaca teşri uzvu üzerinde bir murakabe salâhiyetine malik olduktan sonra, İngilteredekinden daha kolay olarak, idarenin kontrolünü üzerine almasına yol açmıştır. Nihayet Amerikan sistemi, İngiliz sistemi gibi, devletin mahdud realist telâkkisi ü-

zerine istinad eder. Bu; idereye karşı, memurunun şahısında dava açabilmek için mantıkî imkânı verir.

*

Courts of Claims.

Yukarıda izah olunan idarenin kazaî murakabesi hakkındaki «Common law» rejimi müstekar değildir. Bu rejim statülerle tadil olunmuştur. İngilterede 1893 tarihli «Public Authorities Protection Act» ismindeki kanun ile tesis olunduğu gibi, Amerika Birleşik Devletleri hukukuna memurlar aleyhine takibat mahiyetinde takyit edici mevzu ahkâm ithal edilmiş değildir. Bu takibat, adî muhakeme usulüne tevfikân icra edilir. Adlî kuvvet lehine, ve idare aleyhine nakdî talebler hakkında teşriî kuvvetin müdahalesi kabul edilmiştir. Bu hususda, adlî kuvvetin salâhiyeti «Court of Claims» denilen mahkemelerin ihdası ve bunların inkişafı ile genişlemiştir. Nakdî talebler hususunda teşriî uzuvlarda bırakılan salâhiyet, bu suretle, hiç olmazsa kısmen, adlî kuvvete naklolunmuştur.

Fakat bu neticeye varmak için bazı zikzaklardan geçmek icab etmiştir. Bir zaman devlete karşı açılan para davalarında devlet borcunun tanınması ile borcun ifasına müsaade arasında, sübjektif hak ile onun maddeten icrası arasında tefrik kabul olunmuşdu.

Common law'ın bu tadili nakdî talebler hususunda teşri uzvuna yapılan istida usulünde gittikçe kendisini hissettiren mahzurlar sebebiyle yapıldı. Bu mahzurlardan biri teşri uzuvlarının bilhassa «Congres» in kendilerine vaki olan müracaatlarda hakkile hüküm verebilecek kâfi vakit bulamamaları idi. Bu suretle para taleblerini tetkik etmek için hususî uzuvlar ihdası fikri ileri sürüldü. Bu hususî organları «Court of Claims» denilen mahkemeler teşkil ettiler. Evvelâ teşri uzvuna tâbi olan bu unsurlar nihayet hakikî birer mahkeme haline girerek adlî

kuvvete iltihak ettiler. Müessese, evvelâ federal devlet tarafından ve federal devlet işin kurulmuşdu. Fakat bazı federe devletler bu mahkemeleri kurarak federal devletin misaline uydular. Burada parلمانın basit bir uzvu iken, hiç olmazsa salâhiyeti hususunda, adlî kuvvetin ne surette bir organı olduğunu göstermek maksadile, federal «Court of Claims» in teşekkülünü izah edelim:

Bu mahkeme, 24 şubat, 1855 kanunu ile kuruldu. Gayesi millî hükümete karşı mukaveleden doğan veya cezaî bütün para davalarını kabul etmek idi. Cümhurreisi tarafından, senanın da muvafakatini almak şartile ve hayat kaydile tayin olunan bir reis ve dört hakimden mürekkebbdi. «Yüksek mahkeme» hâkimlerinin tayinine benzleyen bu tayin şekli ile, «Court of Claims» hakikî bir mahkeme olarak görünüyor ve adlî kuvvete iltihaka müsait telâkki ediliyordu. Başlangıçta bu böyle olmamışdı. Zira 1855 kanunu bu mahkemeye Congres hesabına ancak bir «tasdika bağlı adalet» bahsetmişti. Filhakika, davada borcun kabulü ile borcun ifasına müsaadenin tefriki hatası, karar salâhiyetini, malî salâhiyeti elinde tutan otoriteye yani meclise bırakmışdı. Bu suretle bu mahkeme yalnız bir karar projesi hazırlamakla iktifa ediyordu. Kararı veren meclis idi. «Congres» borcu tanımakla beraber tediyesine müsaade eden bir lâyihanın kabulü yolile karar veriyordu. Bunun içindir ki, bu şartlar içinde, yüksek mahkeme = Hight Court, «Court of Claims» in adlî kuvvete bağlanmasını kabul etmek istemiyordu. Filhakika bu mahkemenin karar projelerine karşı vukubulan istinaf talebini, mahkeme tarafından verilen kararın kat'î bir mahiyeti olmadığını ve burada hukukan mevzuubahs olan meclisin kararı olduğunu ileri sürerek, reddetmişdi.

«Court of Claims» in adlî kuvvete bağlanması ve vereceği kararlar üzerinde yüksek mahkemenin murakabe hakkı bulunması arzu edildiğinden sistem tadil edildi. 17 Mart 1860 kanunu bu mahkemeye hakikî karar salâhiyeti yani «justice delege» verdi. Bu andan itibaren «Yüksek

mahkeme» bu mahkemenin kararları aleyhine vukubulan istinaf taleblerini kabule başladı. Fakat o zaman borcun beyanı ve borcun ifasına müsaadeyi tefrik ederek ve «Congres» in hakikî malî salâhiyetlerini muhafaza maksadile, kanun, mahkeme tarafından ilân olunan mahkûmiyetleri evvelden karşılamak için her yıl meclisin bir kredi açmasını istiyordu. Maliye nazırı borçları bu kredidenediye edecekti.

Bu mahkemelerin yükünü hafifletmek için 1887 «Tucker Act» denilen kanun ile mıntaka ve nahiye mahkemelerine 1000 dolardan aşağı davalar için mahdud bir salâhiyet ve 10,000 dolara kadar davalar için de mütedahil salâhiyet verdi. «Court of Claims» in salâhiyetleri tevkili adalet salâhiyetleri olduğuna göre muayyen nakdi taleblere münhasırdı. Mahkeme ancak mukaveleden doğan vecibeler için hakikî karar salâhiyetine malik idi. Cezaî vecibelere gelince, 1861 tarihli mahkemenin salâhiyetini genişleten «Tucker Act», meclis hesabına «tasdika bağlı adalet» usulünü muhafaza etmiştir. Bu suretle cezaî hususda, bu mahkemeler meclise bir karar projesi takdim etmekle iktifa ediyordu.

Federal «Court of Claims» in salâhiyetlerindeki bu tahdidat çok tenkide uğramıştır. Federal devleti takliden bu mahkemeleri kabul eden bazı devletler bu tahditleri tanımamışlar ve kendi mahkemelerine, menşei ne olursa olsun, bütün davalar için geniş bir salâhiyet vermişlerdir. Bilâhara aynı reformu federal «Court of Claims» e de tatbik cihetine meyledilmiştir.

Bu mahkemenin hakikî karar salâhiyetini cezaî vecibelere de teşmil eden bir lâyiha 1929 martında meclis tarafından kabul edilmiştir. Fakat bu lâyiha Cümhurreisinin vetosu ile kanuniyet kazanamamıştır.

Hülâsa, federal «Court of Claims» i şu suretle tavsif etmek mümkündür: 1 — Terkibi şekli ile hakikî bir mahkemedir. 2 — Kararlarına karşı yüksek mahkeme huzurunda istinaf mümkün olduğundan İdarî bir mahkeme

değil, adlî nizamın hususî bir mahkemesidir. 3 — İdare üzerinde bir murakabe vazifesi ile mükellef hususî mahkemeler için sık sık tesadüf edilen «tasdika bağlı adalet»e malik olduktan sonradır ki «tevkili adalete» varan bir tekâmül geçirmiştir. Bu evrim burada ikmal edilmiş sayılamaz.

*

Amerika Birleşik Devletlerinde adlî mahkemelere aid bazı salâhiyetlerin nez'i.

Bugün, Amerika Birleşik Devletlerinin İdarî teşkilâtında âmme hizmetlerinin şevki idare organlarında heyetler teşikili = Collegialiser temayülü mevcuddur. Tek bir memur yerine, azası icra uzvunun şefî tarafından tayin olunan bir heyet veya komisyon ikame edilmektedir. Bu hey'î organlardan bazıları hizmetin teşkilâtına ve işlemesine aid hususlarda fikirlerini söylemek vazifesiyle mükellef basit istişarî organlardan başka bir şey değildirler. Fakat çoğu hakikî karar verme iktidarına ve tam iş görme salâhiyetine malikdir. Filhakika, bunlar nizaamt vazetmek salâhiyetlerini, İdarî ve hattâ kazaî mahiyetteki salâhiyetleri ellerinde tutarlar.

Federal idarede heyet ve komisyonar nisbeten daha azdırlar. Tek başlı rejim = Singlehead regime, orada kaide olarak bakidir. Bu organların bazıları, İdarî reform olarak telâkki olunan ve 1883 kanunu ile müesses memurların tayini hakkındaki kaidelerin tatbikatında Cümhur reisine fikrî yardımda bulunan idare komisyonu = Civil Service Commission da olduğu gibi, tamamen istişaridirler. Diğerleri «Lighthouse Board» ve «Federal Reserve Board» da olduğu gibi gerek bir İdarî hizmet ve gerek hususî bir teşebbüs üzerinde kontrol ve nezaret salâhiyetine malikdirler. Nihayet diğer bir kısmı «Interstate Commerce Commission» ve «Shipping Board», «Federal Trade Commission» da ferdler ve devletin nezaretine tâbi hususî teşebbüsler arasında çıkacak ihtilâflara bakmak salâhi-

yetine malik olduklarından mevzuu itibarile bir İdarî dava mahiyetinde olmıyan kazaî bir salâhiyet bu idari salâhiyetlere ilâve olunmuşdur. Diğer taraftan bu kazaî kararlara karşı, adlî mahkemeler huzurunda istinaf hakkı daima bakidir.

Bu hey'î uzuvların çok inkişaf ettiği ve bazan namütenahi çoğaldığı yer bilhassa devlet idareleridir. Devletin idari müdahalesinin tekâmülü ve bu müdahalenin teknik karakteri bu vaziyeti husule getirmiştir. Hizmetin başına bir teknisiyen heyetin konulması ihtiyacı hissedilmiştir.- Bu, teknik heyetlerin hizmetin idaresinde meslekten yetişme memurlardan daha ziyade muvaffakiyet gösterebilecekleri fikrinden doğmuştur.

Bu heyetler nizamname vazetmek haklarından ve idari salâhiyetlerinden başka hizmetin işlemesi esnasında doğan ihtilâflar hakkında kazaî salâhiyetler de almışlardır. Fakat bunların kararları adlî mahkemeler huzurunda istinaf edilebilirler. %

İşte bu heyetlere ve komisyonlara verilen bu kazaî salâhiyet sebebedir ki bazıları Amerika Birleşik Devletlerinde, İngilteredekine müşabih olarak adlî mahkemelerin salâhiyetlerinden bazılarının nez'edildiğini iddia edebilmişlerdir.

Halbuki hakikatte vaziyet bu şekilde değildir. İngilterede idareye verilen kazaî salâhiyetler, .ekseriya, adlî mahkemeler önünde bütün müracaatları bertaraf eden kat'î karar salâhiyetleridir. Amerika Birleşik Devletlerinde ise, bilâkis, heyet ve komisyonların kararları, prensip itibarile, adlî mahkemeler tarafından memurların kararlarına karşı ve icra edilen murakabeye, aynı surette, tabidirler.

Bazı statüler, her halde, bu murakabeyi muayyen bir nisbetde tahdid etmiştir. Fakat hiç bir zaman, kontrolü tamamen kaldırmak cihetine gidememişlerdir. Bu heyet ve komisyonlar, bu vaziyette, kendilerine açılan davalar için ancak birinci merciden başka birşey değildirler.

Bundan Şu netice çıkıyor: Amerika Birleşik Devletleri, İngiltereye nazaran, bir idarî mahkeme müessesesine doğrudan doğruya daha yavaş davranmış ve daha geride kalmış bir vaziyettedir. Zira bir taraftan adlî mahkemeler idare üzerinde muayyen bir murakabe salâhiyeti muhafaza etmektedir. Diğer taraftan hizmetlerin başında teşkil edilmiş bazı hey'î organlara verilen ihtilâflara bakma salâhiyeti, kazâ salâhiyetin icrasına takaddüm eden hiyerarşik bir salâhiyetin icrası şeklinde tefsir edilebilir. Fakat bununla beraber heyet ve komisyonların bu deavî salâhiyetinde İdarî mahkemelere varan bir yolun izlerini görmek mümkündür.

Filhakika bu organların tesisi, bazı İdarî işlerin bugün adlî mahkemelerin, hakkında hüküm veremeyecekleri teknik bir mahiyet arzettiği fikrinden doğmuştur. Bir İdarî davalar sisteminin ilk sebebi olarak ekseriya ileri sürülen fikir budur. Devletlerden ekserisinde İdarî mahkemeler sisteminin kurulmasında ilk defa bunun öne sürüldüğünü görüyoruz. Bu fikrin, diğer devletlerde yaptığı tesiri birgün gelib aynen Amerika Birleşik Devletlerinde de göstermesi daima mümkündür.

— Gelecek sayıda Fransız sistemi —

Çeviren:
Haşan Şükrü Adal

